

AGATHA

CHRISTIE

PUSTOLOVINA
BOŽIĆNOG PUDINGA

Pustolovina božićnog pudinga

Adventure of the Christmas Pudding

Agatha Christie, 1960

Pustolovina božićnog pudinga (izdata 1960.) je zbirka od 6 kriminalistička priča Agathe Christie. Pet slučajeva riješava Hercule Poirot, a zadnji Miss Marple.

Sadržaj

1. Pustolovina božićnog pudinga
2. Tajna španjolske škrinje
3. Nesretni čovjek (Potčinjeni)
4. Zlosutna pita
5. San
6. Greenshawova glupost

Pustolovina božićnog pudinga / *The adventure of the christmas pudding*

Poirot je najpre dobio upozorenje da ne jede puding od šljiva... zatim je u komodi pronadjen leš... nakon toga jedna svadja, koju je neko čuo, dovela je do ubistva... tu je i čudan slučaj smrti čoveka koji je promenio način ishrane... kao i zagonetna žrtva koja je sanjala sopstveno ubistvo. Šta je to sto povezuje ove začudjujuće slučajeve? – Prepoznatljiva ruka kraljice detektivskih romana Agathe Christie.

Poirot je u početku odbijao da napusti udobnost svog londonskog doma u dane božićnih praznika iako je bio zaintrigiran pričom koja mu se nudila za rješavanje. Popustio je kada je saznao da je veliko zdanje Kings Lacey prilično modernizovano, a pre svega da ima centralno grejanje i toplu vodu u svako doba dana i noći. Mladi princ, sin vladara jedne od istočnjačkih zemalja je mladalačkom nesmotrenošću dozvolio sebi da u sred londonskog restorana bude nasamaren od strane jedne dame i da ostane bez čuvenog rubina, jednog od najvećih obeležja kraljevstva svog oca. Poirot je morao hitno da resi taj problem, a britansko Ministarstvo spoljnih poslova imalo je informacije da bi rubin eventualno mogao biti u Kings Laceyu. On se pod dobrim izgovorom pojavljuje tamo i niko ne sumnja u prave razloge njegovog prisustva na jednoj idiličnoj, porodičnoj božićnoj večeri. Rubin se, naravno, pojavljuje. Deca spremaju predstavu za Poirota ali i Poirot je spreman da odigra svoju igru, pa čak usput, kao i obično, stiže da doprinese sreći jednog

mladog para. Vrlo čitka priča koja vas svojom napetošću i stalnom akcijom drži uz stranice knjige do poslednjeg slova...

Ova priča je poznata i pod naslovom *Kradja kraljevskog rubina (Theft of the Royal Ruby)* pod kojim je i ekranizovana. Filmska adaptacija je odlično uradjena i skoro u svemu prati radnju ove priče.

Tajna španske škrinje / *The Mystery of the Spanish Chest*

Klasično dobro zamišljen zaplet priče na temu kako se jednim udarcem istovremeno rešiti više potencijalnih protivnika. Dok je jedan muškarac nadjen mrtav u velikoj španskoj rezbarenj škrinji, drugi je optužen za njegovo surovo ubistvo. Škrinja je u njegovoj kući i on je jedini imao i motiv i priliku. Čim se tu umešao Hercule Poirot znamo da ce biti i neočekivanih zapleta i raspleta. Njemu je slučaj bio nemoguć i pogrešno postavljen od početka i kada je shvatio pravi redosled događanja, onda ga je i rešenje ove zagonetke odvelo pravo do ubice...

Nesretni čovjek / *The Under Dog*

Sir Reuben Astwell, veoma bogati vlasnik lokalne fabrike, nedavno je ubijen. Uhapšen je i za njegovo ubistvo optužen njegov sestrić. Sve govori protiv njega, i krv na njegovj košulji i svadja sa stricem uoči ubistva i to sto je on naslednik polovine njegovog bogatstva... Ali supruga ubijenog, lady Astwell ne veruje u to i šalje svoju družbenicu kod Poirota da ga ubedi da prihvati slučaj i pronadje pravog ubicu. Ona kao krivca direktno optužuje drugog ali na njega ništa ne ukazuje. Nije imao ni motiv, ni priliku, imao je savršen alibi a i njegova blaga, povučena ličnost nije to nagoveštavala. Pored svega bio je jako odan Sir Reubenu. Poirot pokušava da razmrši klupko teških i zamršenih odnosa unutar kuće u kojoj je stanovala i njegova porodica, ali i najbliži poslovni saradnici. Poirot takodje sumnja na jednu osobu ali se njegove sumnje ne poklapaju sa sumnjama Lady Astwell. Ta ce ga sumnja dovesti do toga da resi jednu drugu, godinama skrivanu misteriju ali i doprineti tome da se otkrije pravi ubica ovog bogataša. Moram ovde da istaknem i zanimljivu napomenu da je Poirotov glavni saradnik u rešavanju ovog zločina bio njegov dugogodišnji sluga George. Ovo je jedna od retkih priča u kojoj Poirot koristi i neke druge metode za dolaženje do istine (osim uobičajenog treninga svojih malih sivih ćelija). Dok u prici dovodi doktora da hipnotiše Lady Astwell, u filmskoj adaptaciji

tu ulogu preuzima Miss Lemon... I dok je ova priča više psihološka, njena filmska adaptacija je naravno komercijalizovana tako da se u njoj srećemo i sa industrijskom špijunažom i očuvanjem (izdajom) nacionalnih interesa. Iako film prati osnovni zaplet priče, ukoliko imate priliku da odmah posle čitanja priče pogledate i film imaćete utisak da se dosta odstupilo od onoga što je Agata prvobitno htela da nam kaže, posebno u raspletu i motivima zločina.

Zloslutna pita / *Four and Twenty Blackbirds*

Nema većeg izazova za Poirotu od proučavanja ljudske prirode. Posebna poslastica za njega je otkrivanje razloga zašto bi neko menjao uobičajene navike. "...Uskoro će me zatvoriti u ludnicu, Monsieur le Docteur. Ali ja u stvari nisam mentalni slučaj, već samo čovek koji voli red i metod i koji se zabrine kada naleti na činjenicu koja se ne uklapa u generalnu sliku..." Kada je primetio da jedan od gostiju restorana u kome je često večerao nije naručio svoj uobičajeni obrok on je posumnjao, a kada se par dana kasnije taj gost nije ni pojavio na večeri on se zabrinuo. Uskoro saznaje da je on umro posle pada niz stepenice. Poirot započinje svoju ličnu istragu ovog slučaja jer oseća da nešto nije u redu. Međutim, iako ima naslednika, smrt Henrya Gaskona mu ne bi bas puno donela jer je on bio prilično siromašan. Poirot otkriva da je pokojnik imao brata blizanca koji je umro u gotovo identično vreme kad i on. Sa stanovišta nauke - ništa neobično. Ali, Poirot u svemu tome vidi jednu nelogičnost koja će opravdati njegove sumnje da je Henry Gaskon ipak bio ubijen i da je neko imao itekako razloga da to i učini. Glavni dokaz protiv ubice bile su takodje njegove navike kojih nije uspeo da se reši... pa je Poirot, kao dobar posmatrač, imao još jedan dokaz u prilog njegove male idejice... i teorije da ljudske navike najviše govore o njima samima...

San / *The Dream*

Poirot odlazi na poziv u posetu ekscentričnom bogatašu, vlasniku fabrike u predgradju Londona. Pomalo zbunjen okolnostima pod kojima je primljen na razgovor sa njim pod čudnim merama obezbedjenja i u tuđoj kancelariji koja je pri tome bila potpuno zamračena i gde je samo Poirot bio osvetljen jakom lampom. Nazirao je lik preko puta sebe koji mu se zalio na svoj čudan san koji ga je svake noći proganjao. U tom snu on uvek u isto vreme i na isti

način puca u sebe... Poirot sumnja da neko želi da ga ubije i da ga možda hipnotiše ne bi li sam to uradio i želi da ga i on podvrgne hipnozi, no ovaj to odbija. Ubrzo je nađen mrtav. Sve je isto kao u njegovom snu ali Poirot sumnja da je to bio samoubistvo, mada je pred njim gotovo nerešiv problem jer su mnoge stvari kontradiktorne. No, kako za Pirota ne postoje reci nerešivo i nemoguće, on uspeva da se izbori i sa ovim slučajem i to zahvaljujući malom triku koji je upotrebio a koji mu je pokazao način na koji je ovo ubistvo moglo da bude izvrsno. Odlična priča i prilično dobra filmska adaptacija u isto vreme preporuka su i za čitanje i za gledanje ovog filma.

Greenshawova glupost / *Greenshaw's Folly*

Interesantan naziv za jednu kucu - "Grinshawova ludorija"... Stari gospodin Grinshaw je bankrotirao gradeći ovo zdanje koje je bilo sve samo ne otmena engleska kuca. Bila je ogromna, rogobatna, mešavina vise nespojivih stilova... Unutra je bila opremljena na isti način – puno kića, zlatnih detalja... U kuci trenutno živi unuka starog Grinshawa, jedna veoma ekscentrična stara dama... Raymond Vest, poznati pisac i nećak naše drage gospodjice Marple, šetajući sa prijateljem nabasao je na ovu kucu i zapanjen njenim izgledom rešava da je malo поблиže upozna... i nju i njene stanovnike... Stara gospodjica Grinshaw ih upoznaje sa svojim čudnim testamentom... izrazavajući želju da nadje nekoga da priredi dnevnik njenog dede za izdavanje. Raymond se vraća kod teteke Jane pričajući joj o toj grozomornoj kuci... a ona dobija ideju da kod gospodjice Grinshaw zaposle Loua, nećaka Raymondove žene Joane. U kuci se ubrzo dešava ubistvo. Lou je jedan od svedoka a gospodjica Marple, naravno neko ko ce dobiti ključnu ideju za rešavanje ove misterije. Odlična priča, koja je morala biti razradjena u roman jer je imala za to sve predispozicije.

Predgovor Agate Kristi

Ova knjiga Božićnog jela mogla bi se opisati kao "Izbor glavnog kuhara". Glavni kuhar sam ja!

Dva su glavna jela: Pustolovina božićnog pudinga i Misterij španjolskog sanduka; izbor predjela: Ludost Greenshawa, San i Pokorni sluga, a kao desert: U četiri i dvadeset kolač od kupina.

Za misterij španjolskog sanduka mogli bismo reći da je specijalnost Herculea Poirota. On sam smatra da je u ovom slučaju bio najbolji! A gospođica Marple plijeni svojom jasnoćom u Ludosti Greenshawa.

Pustolovina božićnog pudinga moja je slabost jer me na vrlo ugodan način podsjeća na božićne svetkovine u mojoj mladosti. Nakon smrti oca, majka i ja uvijek smo provodile božićne blagdane kod obitelji mojeg šurjaka na sjeveru Engleske – i kako da dijete ne upamti te divne svetkovine! Abney Hali je imao sve! Vrt se ponosio vodopadom, potočićem i tunelom ispod staze! Božićnog jela bilo je u izobilju. Bila sam mršavo dijete, izgledala sam dosta nježno, ali sam zapravo bila čvrsta zdravlja i uvijek gladna!

Dječaci naših domaćina i ja obično smo se natjecali u tome tko će na Božić moći više pojesti.

Juhu od ostriga i riba pojeli smo bez pretjerana užitka, no nakon toga došao je pečeni puran, kuhani puran i ogroman goveđi bubrežnjak. Mi smo svako od ta tri jela uzimali po dva puta!

Zatim smo jeli puding od šljiva, paštete od isjeckana mesa, kolač i sve ostale vrste deserta, čitavo poslijepodne jeli smo bez prestanka čokoladu i uopće nam nije bilo zlo! Kako je lijepo imati jedanaest godina i biti proždrljiv!

Kakav dan veselja, od "čarapa" u krevetu ujutro, crkve i svih božićnih pjesama do božićnog ručka, darova i napokon paljenja svjetala na božićnom drvcu!

A kako je duboka moja zahvalnost prema ljubaznoj i gostoljubivoj domaćici koja je tako teško morala raditi da bi mi od Božića napravila divnu uspomenu koje se još i sada u starosti rado sjećam.

Tako, neka mi bude dopušteno da posvetim ovu knjigu uspomeni na Abney Hali, na njegovu dobrotu i gostoljubivost.

Sretan Božić neka bude svima koji će čitati ovu knjigu!

1. Pustolovina božićnog pudinga

– Vrlo mi je žao – rekao je gospodin Hercule Poirot.

Prekinuli su ga, ali ne grubo. Način na koji je to učinjeno bio je vrlo pristojan, vješt i uvjerljiv.

– Molim vas, gospodine Poirot, nemojte unaprijed odbiti. Radi se o ozbiljnim državnim problemima. Vaša će suradnja biti cijenjena na najvišim mjestima.

– Previše ste ljubazni – reče Hercule Poirot i odmahne rukom – no ja zaista ne mogu izvršiti ono što tražite od mene. I to u ovo doba godine... Gospodin Jesmond ponovo ga je prekinuo.

Vrijeme je Božića – rekao je uvjerljivo. – Pravi starinski Božić u engleskoj pokrajini.

Hercule Poirot je zadrhtao. Pomisao na englesku pokrajinu u ovo doba godine nije mu bila ugodna.

– Dobri stari Božić! – Gospodin Jesmond posebno je naglasio ove riječi.

– Ja, ja nisam Englez – rekao je Hercule Poirot. U mojoj zemlji Božić je za djecu. Mi slavimo Novu godinu.

– No da – odgovori gospodin Jesmond ali Božić u Engleskoj ima veliku tradiciju i ja vas uvjeravam da biste ga u Kings Laceyu doživjeli u najboljem izdanju. Znate, Kings Lacey je divna stara kuća. Jedno njezino krilo potječe čak iz četrnaestoga stoljeća.

Poirot je ponovo zadrhtao. Pomisao na engleski dvorac iz četrnaestog stoljeća ispunila ga je strahom. Previše je često trpio u tim engleskim povijesnim dvorcima. Sa zahvalnošću je pogledao po svojem modernom udobnom stanu s radijatorima i najnovijim uređajima koji onemogućuju i najmanji propuh.

– U zimi – rekao je odlučno – ne napuštam London.

– Mislim, gospodine Poirot, da niste posve razumijeli o kako se ozbiljnoj stvari radi. – Gospodin Jesmond pogleda svojeg pratioca pa ponovo Poirota.

Drugi Poirotov posjetitelj nije do sada rekao ništa, osim pozdravnog "kako ste" kad su došli.

Sada je sjedio gledajući u svoje dobro ulaštene cipele, a izraz njegova lica boje čokolade odavao je najveću potištenost. Bio je to mlad muškarac, nije mu bilo više od dvadeset tri godine, i bilo je očito da je u velikoj nevolji.

– Da, da – rekao je Hercule Poirot. Dakako, stvar je ozbiljna. Shvaćam ja to. Iskreno suosjećam s Njegovom visosti.

– Položaj je krajnje delikatan – rekao je gospodin Jesmond.

Poirot svrati pogled s mladog muškarca na njegova starijeg pratioca. Kada bi se jednom riječi htio opisati gospodin Jesmond, bila bi to riječ diskrecija. Sve u vezi s gospodinom Jesmondom bilo je diskretno. Njegovo dobro skrojeno ali neupadljivo odijelo, njegov ugodan, profinjen glas koji se rijetko kada izdizao iz ugodne monotonosti, svijetlosmeđa kosa koja se tek malo, na sljepoočicama, počela prorjeđivati, njegovo blijedo ozbiljno lice. Herculeu Poirotu učinilo se da je svojevremeno upoznao je jednoga, već tucet gospodina Jesmonda i da su svi, prije ili kasnije, upotrijebili istu rečenicu, "Položaj je krajnje delikatan." – Zna li – reče Hercule Poirot – da policija može biti vrlo diskretna.

Gospodin Jesmond zatrese odlučno glavom.

– Policija ne dolazi u obzir – reče. – Da bismo pronašli... ono što želimo pronaći, morali bismo neizbježno pokrenuti sudski postupak, a zapravo znamo tako malo. Sumnjamo, ali ne znamo.

– Suosjećam s vama – ponovo će Hercule Poirot.

No, ako je mislio da će njegovo suosjećanje nešto značiti njegovim posjetiocima, varao se. Oni nisu trebali suosjećanje, trebali su praktičnu pomoć. Gospodin Jesmond ponovo je počeo pričati o radostima engleskoga Božića.

– Zna li, pravi stari Božić polako nestaje.

Danas ga ljudi slave u hotelima. No pravi engleski Božić, kada se skupi cijela obitelj, djeca i njihove čarape, božićno drvce, puran i puding od šljiva, krekeri. A vani snjegović...

U interesu točnosti, Hercule Poirot se umiješao.

– Da bi se napravio snjegović, treba imati snijega – primijetio je jednostavno. – A snijeg se ne može naručiti čak ni za engleski Božić.

– Danas sam razgovarao s jednim od svojih prijatelja u meteorološkom uredu – rekao je gospodin Jesmond – i on kaže kako je vrlo vjerojatno da će za ovaj Božić biti snijega.

No, bilo bi bolje da to nije rekao. Hercule Poirot kima glavom jače nego ranije.

– Snijeg u pokrajini! – reče. – To će biti još odvratnije. Velik, hladan, kameni dvorac.

– Uopće neće – reče gospodin Jesmond. U posljednjih desetak godina stvari su se jako promijenile. Sada imaju centralno grijanje na loživo ulje.

– Što, u Kings Laceyu imaju centralno grijanje na loživo ulje? – upitao je Poirot. Činilo se da se počeo kolebati.

Gospodin Jesmond je odmah iskoristio priliku. – Da, svakako – rekao je – i ne samo to već i divan sistem s vrućom vodom. Radijatori u svakoj spavaćoj sobi. Uvjeravam vas, dragi moj gospodine Poirot, Kings Lacey je udoban i zimi. Možda će vam se kuća učiniti čak i prevrućom.

– Zaista je nevjerojatno – rekao je Hercule Poirot.

S uvježbanom spretnošću, gospodin Jesmond se ponovo vratio na svoj problem.

– Možete shvatiti strašnu dilemu u kojoj se nalazimo – reče povjerljivo.

Hercule Poirot kimne glavom. Problem doista nije mali. Mlad budući vladar, jedini sin poglavara bogate i važne izvanevropske zemlje, stigao je prije nekoliko tjedana u London. Njegova je zemlja nedavno proživljavala period nemira i nezadovoljstva. Iako je odano ocu koji je i dalje vodio istočnjački način života, javno je mnijenje ponešto sumnjičavo gledalo na mladu generaciju.

Njezine su ludosti bile zapadnjačke i nisu nailazile na odobravanje.

Nedavno su najavljene njegove zaruke. Trebao se oženiti nekom daljnjom rođakinjom koja je bila iste krvi, mladom ženom koja je, premda obrazovana u Cambridgeu, pazila da u svojoj zemlji ne pokaže nikakav zapadnjački utjecaj.

Već je najavljen dan vjenčanja, pa je mladi princ otputovao u Englesku, uzevši sa sobom neke od čuvenih dragulja koji su pripadali njegovoj kući, a Cartier ih je trebao staviti u moderno oblikovane uloške. Među tim dragim kamenjem bio je vrlo poznati rubin, izvađen iz glomazne starinske ogrlice, a čuveni su ga draguljari nanovo oblikovali. Do tada je sve bilo dobro, no nakon toga nastaju neprilike. Nije se moglo pretpostaviti da mladi čovjek

koji posjeduje tako veliko bogatstvo i sklonosti prema veselu životu neće, zabavljajući se, počinuti neku malu ludost. To mu ne bi bili branili. Pretpostavlja se da se mladi prinčevi zabavljaju na taj način. Kad bi princ pošao u šetnju Bond Streetom s djevojkom do koje mu je stalo i poklonio joj smaragdnu narukvicu ili dijamantni broš kao nagradu za užitak koji mu je pružila, na to bi se gledalo kao na nešto posve prirodno i prikladno, kao na nešto što zapravo odgovara automobilu tipa "cadillac" koji bi njegov otac uvijek poklanjao svojoj omiljenoj plesačici.

No princ je bio mnogo indiskretniji. Polaskan interesom koji je pokazivala za njega, pokazao joj je čuveni rubin u novo oblikovanom ulošku, a naposljetku je bio toliko nepromišljen da je udovoljio njezinoj molbi i dopustio joj da ga nosi, ali samo jednu večer!

Ono što je sljedilo bilo je kratko i tužno.

Dama je ustala od stola za kojim su večerali i otišla napudrati nos. Vrijeme je prolazilo, no ona se nije vraćala. Izašla je iz restorana kroz neka druga vrata i nestala. Pri tome je važna M i strašna činjenica, da je s njom nestao i rubin u svojem novom ulošku.

To su činjenice koje se ne bi mogle objelodaniti bez najstrašnijih posljedica. Rubin je bio više nego običan rubin, imao je veliko povijesno značenje za obitelj mladoga princa, a okolnosti pod kojima je nestao bile su takve da bi svako neprikladno objavljivanje tog slučaja u javnosti moglo imati najozbiljnije političke posljedice.

Gospodin Jesmond nije bio čovjek koji bi iznio te činjenice jednostavnim jezikom. Umotao ih je u mnogo suvišnih riječi. Tko je zapravo bio gospodin Jesmond, Hercule Poirot nije znao.

U svojoj karijeri susretao je već ljude poput gospodina Jesmonda. Nije bilo poznato je li bio povezan s Ministarstvom unutrašnjih poslova, Ministarstvom vanjskih poslova ili možda kojim diskretnim odjelom neke javne službe. Radio je u interesu Commonwealtha. Rubin mora biti pronađen.

A gospodin Jesmond bio je uvjeren kako je upravo Poirot pravi čovjek za taj posao.

– Možda jesam – složio se Hercule Poirot no rekli ste mi tako malo. Sugestije, sumnje sve to nije dovoljno da bi se počelo.

– Hajde, Monsieur Poirot, to sigurno nije iznad vaših mogućnosti.

– Ni ja ne postizem uspjeh uvijek.

Bila je to lažna skromnost. Ton Poirotova glasa dovoljno je jasno odavao da je za njega prihvaćanje zadatka gotovo istoznačno s uspjehom u njemu.

– Njegova je visost vrlo mlada – reče gospodin Jesmond. – Bit će tužno ako mu čitav život bude uništen samo zbog mladenačke indiskrecije.

Poirot ljubazno pogleda potištenog mladog čovjeka. – Kada je čovjek mlad, vrijeme je za ludosti – reče ohrabrujući. – Za obična mlada čovjeka to i nije neki problem. Dobri tata sve plaća; obiteljski advokat riješi nepriliku, a mladić nauči nešto novo i tako sve dobro svrši. No u položaju kao što je vaš, doista je teško. Vaša brza ženidba...

– Tako je. To je problem. – Mladić je sad prvi put progovorio. – Zna, ona je vrlo, vrlo ozbiljna, ozbiljno shvaća život. U Cambridgeu je stekla mnogo vrlo ozbiljnih predodžbi. U moju zemlju treba uvesti obrazovanje. Treba graditi škole. Treba uvesti mnogo novih stvari. Sve to u ime napretka, razumijete li, u ime demokracije. Neće više biti, kaže ona, kao u vrijeme mojega oca. Naravno, ona zna da ću se ja u Londonu zabavljati, ali ne očekuje skandale. To zaista ne! čitav problem i jest u skandalu. Vidite, taj je rubin vrlo, vrlo čuven. Ima svoju povijest. Zbog njega je proliveno mnogo krvi, uzrok je mnogim smrtima!

– Smrti – reče Hercule Poirot zamišljeno i pogleda gospodina Jesmonda. – Možemo li se nadati da se to neće ponoviti?

Gospodin Jesmond započe kao da će nešto reći, no odustade.

– Ne, zaista neće – rekao je izgovarajući riječi pomalo izvještačeno. – To ne dolazi u obzir. Siguran sam da to ne dolazi u obzir.

– Ne možete biti sigurni – reče Hercule Poirot. Bez obzira kod koga se rubin sada nalazio, može biti i drugih koji bi ga se htjeli domoći i koji neće oklijevati da ga se domognu, prijatelju moj.

– Doista ne mislim – reče gospodin Jesmond izgovarajući riječi još izvještačnije – da moramo ulaziti u takve pretpostavke. To se zaista ne bi isplatilo.

– Ja – rekao je Hercule Poirot, postavši najednom vrlo čudan – ja, poput političara, ispitujem sve mogućnosti.

Gospodin Jesmond ga sumnjičavo pogleda.

Zatim, sabravši se, reče: – Dobro, mogu li to shvatiti, gospodine Poirot, kao da smo se dogovorili? Hoćete li poći u Kings Lacey?

– A kako da objasnim svoje prisustvo ondje? – upita Hercule Poirot.

Gospodin Jesmond se povjerljivo osmjehnu.

– Mislim da ćemo to vrlo lako urediti. Uvjeravam vas da će to svima izgledati posve prirodno. Vidjet ćete da je obitelj Lacey vrlo draga. Divni ljudi.

– A niste me prevarili za centralno grijanje na loživo ulje?

– Ne, doista nisam! – Gospodin Jesmond je izgovorio te riječi gotovo uvrijeđeno. – Uvjeravam vas da ćete tamo imati potpun komfor.

– Tout confort moderne – promrlijao je Poirot zamišljeno. – Eh bien – reče – prihvaćam.

Temperatura u dugoj gostinskoj sobi u Kings Laceyu bila je ugodna, iznosila je šezdeset osam stupnjeva po Fahrenheitu. Hercule Poirot je sjedio kraj jednog od velikih prozora i razgovarao s gospođom Lacey. Gospođa Lacey nešto je radila iglom. Nije izrađivala petit point niti vezla cvijeće na svili. Umjesto toga utonula je u prozaičan posao porublivanja kuhinjskih krpa. Dok je šila, govorila je mekim zamišljenim glasom koji se Poirotu vrlo svidio.

– Nadam se da će vam se naša proslava Božića svidjeti, gospodine Poirot. Znae, tu će biti samo naša obitelj. Moja unuka i unuk i njegov prijatelj i Bridget, kći moje nećakinje, Diana, moja sestrična i naš stari prijatelj David Welwyn.

Kao što vidite, samo članovi obitelji. No Edwina Morecombe kaže da je to upravo ono što želite vidjeti. Starinsku božićnu svetkovinu. Ništa ne može biti starinskije od nas! Znae, moj muž živi potpuno u prošlosti. Želi da sve bude onako kako je bilo kada je bio dječak od dvanaest godina i kada je dolazio ovamo za praznike. – Nasmiješila se, kao u sebi. – Sve same stare stvari, božićno drvce i obješene čarape i juha od ostriga i puran – dva purana, jedan kuhan a drugi pečen – i puding od šljiva s prstenom i dugmetom neženje, i još koješta drugo. Danas ne možemo stavljati novčić od šest penija u puding jer više nije od čistog srebra. No zato imamo sve vrste starih deserta, Elvas i Carlsbad šljive i bademe i groždice, i kandirano voće i đumbir. No, a govorim kao katalog Fortnuma i Masona!

– Probudili ste moje želučane sokove, gospođo.

– Očekujem da ćemo svi mi do sutra navečer imati velike teškoće s probavom – reče gospođa Lacey. – Danas čovjek nije navikao tako mnogo jesti, zar ne?

Prekinuo ju je glasan smijeh i vika što su dopirali izvana. Pogledala je napolje.

– Ne znam što ondje rade. Pretpostavljam da igraju neku igru ili tako nešto. Tako sam se uvijek bojala, znate, da će naš Božić ovdje biti dosadan tim mladim ljudima. No naprotiv, jako im se sviđa. A moj vlastiti sin i kći i njihovi prijatelji nisu baš mnogo držali do Božića. Govorili su da je sve to besmislica i da se ljudi zbog toga previše uzbuđuju te da bi bilo mnogo bolje otići negdje u hotel i zaplesati. No izgleda da mlađu generaciju sve to vrlo privlači. Osim toga – dodala je gospođa Lacey – učenici i učenice uvijek su gladni, zar ne? Rekla bih da u školama skapavaju od gladi. Napokon, zna se da svako takvo dijete može pojesti gotovo kao tri snažna muškarca.

– Vrlo je ljubazno od vas i vašeg supruga, gospođo, što ste me na ovaj način uključili u svoju obiteljsku proslavu – reče Poirot i nasmije se.

– Oh, sigurna sam da se oboje tome veselimo – rekla je gospođa Lacey. – A ako Horace bude malo grub – nastavila je – ne obraćajte na to pažnju. Znate, to je samo njegov način ophođenja.

No njezin je suprug zapravo rekao: – Ne razumijem zašto želiš da nam jedan od tih prokletih stranaca pokvari Božić! Zašto ne bi mogao doći k nama u neko drugo doba? Ne podnosim strance! U redu, u redu, Edwina Morecombe želi da on bude kod nas. Htio bih znati, kakve to veze ima s njom? Zašto ga za Božić nije pozvala k sebi?

– Ti to znaš vrlo dobro – rekla je gospođa Lacey. – Edwina uvijek ide k obitelji Claridge.

– Nemaš li ti ništa s time, Em? – oštro je upita suprug.

– S time? – reče Em, široko otvorivši plave oči. – Naravno da nemam. A i zašto bih?

Stari pukovnik Lacey nasmije se, dubokim, muklim smijehom. – Ne bih ja tebe isključio iz toga, Em – rekao je. – Kada gledaš najnedužnije, to znači da nešto skrivaš.

Prisjećajući se svega toga, gospođa Lacey je nastavila: – Edwina je rekla da misli kako biste nam možda mogli pomoći... Sigurna sam da

ne znam baš sasvim kako, no ona je rekla da ste jednom pomogli svojim prijateljima u slučaju sličnom našem. Ja – ah da, možda vi i ne znate o čemu pričam?

Poirot je pogleda ohrabrujući. Gospođa Lacey bila je blizu sedamdesete, uspravna kao štap, snježnobijele kose, ružičastih obraza, plavih očiju, smiješna nosa i odlučne brade.

– Ako postoji nešto što mogu učiniti za vas, bit će mi vrlo drago da to učinim – rekao je Poirot. – Razumijem, to je prilično nesretan slučaj lude zaljubljenosti mlade djevojke.

Gospođa Lacey kimnu glavom. – Da. činit će vam se čudnim što želim o tome razgovarati s vama. Na kraju krajeva, vi ste stranac...

– I inozemac – reče Poirot s razumijevanjem.

– Jest – nastavi gospođa Lacey – no to možda problem na stanoviti način čini lakšim.

Bilo kako bilo, Edwina misli da biste možda mogli znati nešto – kako da to kažem – nešto korisno o tom mladom Desmondu Lee-Wortleyu.

Poirot je šutio trenutak diveći se dosjetljivosti gospodina Jesmonda i lakoći kojom je iskoristio gospođu Morecombe za vlastite ciljeve.

– Čini mi se da taj mladi čovjek ne uživa baš dobar glas. – započeo je oprezno.

– Ne, doista, ne! Bije ga zapravo vrlo loš glas! No tu nema pomoći. Nikada nije dobro, zar ne, reći mladim djevojkama da muškarci imaju loš glas? To ih upravo privlači!

– Zaista ste u pravu – reče Poirot.

– Kada sam bila mlada – nastavila je gospođa Lacey. – (Oh, kako je to bilo davno!) Upozoravali su nas na neke mlade muškarce, i naravno to je samo povećavalo naš interes za njih.

Ako bi neka uspjela urediti da pleše s njima ili da bude nasamo u mračnom stakleniku – nasmijala se. Zato i nisam, htjela da Horace učini nešto od onoga što je htio.

– Recite mi – upita Poirot – što vas tačno smeta?

– Naš je sin ubijen u ratu – započe gospođa Lacey. – Moja je snaha umrla kada se Sarah rodila, tako da je Sarah uvijek bila kod nas i mi smo je odgojili. Možda je nismo dobro odgojili ne znam. No mislili smo da joj uvijek trebamo dati što više slobode.

– Mislim da je to poželjno – primijeti Poirot. – Ne može se ići protiv duha vremena.

– Ne može – reče gospođa Lacey – i ja tako mislim. Naravno, danas djevojke rade te stvari.

Poirot je pogleda ispitujući.

– Mislim, kako da to kažem. Sarah se upoznala s nekim društvom u kavani. Nije htjela ići na ples ili izlaziti uredno odjevena, biti rob bilo čega sličnog. Umjesto toga unajmila je dvije prilično neudobne sobe u Chelseaju dolje blizu rijeke i nosila je te smiješne stvari koje mladi ljudi vole nositi, crne ili svijetlo zelene čarape. Vrlo debele čarape. (Uvijek mislim, kako li moraju bockati!). Izlazila je neoprana i nepočešljane kose.

– Aa, c'est tout a fait naturelle – reče Poirot. To je sada u modi. Proći će.

– Da, znam – gospođa će Lacey. – Ne bih se za to brinula. Ali vidite, ona se splela s tim Desmondom Lee-Wortleyem a njega zaista nije strašno loš glas. Živi više-manje od iskorištavanja bogatih djevojaka. Čini se da su posve poludjele za njim. Zamalo se oženio nekom perspektivnom djevojkom, ali njezina ju je obitelj stavila pod nadzor ili tako nešto. Naravno, to je i Horace htio učiniti. Govorio je da to mora napraviti kako bi je zaštitio. Ali ja, gospodine Poirot, nisam to smatrala sretnom idejom. Mislim da bi u takvom slučaju ona mogla pobjeći s njim i otići u škotsku ili Irsku ili Argentinu ili negdje drugdje i vjenčati se ili živjeti nevjenčano. I premda se to može smatrati protuzakonitim, mislim da naposljetku primejna zakona ovdje i nije dobro rješenje. Osobito ako se rodi dijete. Tada se mora popustiti i dopustiti im da se vjenčaju. Čini mi se da u takvim slučajevima gotovo uvijek nakon godine ili dvije dođe do rastave. Djevojka se nakon toga vraća kući i obično se nakon nekog vremena uda za kakvog zgodnog čovjeka koji mora da je lud kada je na to pristao. I smiri se. No čini mi se da je vrlo žalosno kad djevojka u brak donese svoje dijete, jer nije ista stvar ako ga odgaja očuh, pa ma kako dobar bio. Ne, mislim da bi bilo mnogo bolje kada bismo učinili onako kako se činilo kada sam ja bila mlada. Mislim da je prvi mladi čovjek u kojega se djevojka zaljubi uvijek na neki način nepoželjan. Sjećam se da sam osjećala veliku strast prema jednom mladom muškarcu koji se zvao – no kako li se zvao?

Kako je to čudno, uopće se ne mogu sjetiti njegova imena! Tibbitt mu je bilo prezime. Mladi Tibbitt. Naravno, moj mu je otac više-manje branio dolaziti u našu kuću, no on je bio obično pozivan na iste plesove i tako smo plesali zajedno. A ponekada smo se izvukli iz društva i sjedili zajedno vani, a povremeno bi naši prijatelji organizirali izlete na koje bismo oboje išli.

Naravno, sve to bilo je vrlo uzbudljivo i zabranjeno i u tome smo zaista uživali. Ali nije se išlo tako daleko, kako djevojke danas idu. I tako, nakon nekog vremena moja se strast prema gospodinu Tibbittu ugasila. I znate li, kad sam ga četiri godine kasnije vidjela, pitala sam se iznenađeno što sam to ranije u njemu vidjela! Izgledao mi je posve neinteresantan mladi čovjek.

Sama vanjština, razumijete. Nikakvih zanimljivih razgovora.

– Svatko uvijek misli da su dani njegove vlastite mladosti najbolji – primijeti Poirot poučno.

– Znam – reče gospođa Lacey. – To je dosadno, zar ne? Ne smijem biti dosadna. Pa ipak, ne bih htjela da se Sarah, koja je zaista draga djevojka, uda za Desmonda Lee-Wortleya. Ona i David Welwyn, koji također boravi ovdje, bili su uvijek prijatelji i tako su se voljeli da smo se nadali, Horace i ja, da će se, kad odrastu, vjenčati. No naravno, danas je on ne zanima. Ludo je zaljubljena u Desmonda.

– Ne razumijem sasvim, gospođo. – reče Poirot. – Boravi li sada taj Desmond Lee-Wortley u vašoj kući?

– To je moje djelo – odgovori gospođa Lacey. – Horace joj je želio zabraniti da ga viđa.

Naravno, u doba Horaceove mladosti otac djevojke ili čuvar obilazili bi oko mladićeve sobe s bičem u ruci! Horace je bio za to da se momku potpuno zabrani pristup u našu kuću i da se djevojci zabrani da ga viđa. Rekla sam mu da bi to bilo vrlo loše. Ne, rekla sam. Pozovi ga ovamo.

Biti će za Božić s cijelom našom obitelji. Naravno, moj je suprug na to rekao da sam luda!

No ja sam mu odgovorila, "Bilo kako bilo, dragi, pokušajmo to. Pusti neka ga ona vidi u našoj atmosferi i u našoj kući, a mi ćemo biti prema njemu vrlo ljubazni i pristojni, i možda će joj se on tada učiniti manje interesantnim!" – Mislim, gospođo, da ima nečega u tome

rekao je Poirot. – Mislim da je vaš stav vrlo mudar. Mudriji od stava vašeg supruga.

– Nadam se da jest – rekla je gospođa Lacey sumnjičavo. – Čini se da to do sada nije dalo neke rezultate. No naravno, on je ovdje tek nekoliko dana. – Najednom se na njezinom naboranom obrazu pojavila jamica. – Priznat ću vam nešto, gospodine Poirot. I meni se on sviđa. Ne mislim time reći da ga zaista volim, ali posve dobro mogu osjetiti njegov šarm. O da, shvaćam što Sarah vidi u njemu. No ja sam dovoljno stara žena i imam dovoljno iskustva pa mogu znati da on sasvim sigurno nije dobar. Čak iako mi je lijepo u njegovu društvu. Ipak mislim – dodala je gospođa Lacey gotovo čeznutljivo – ima on nekih dobrih strana. Znae, pitao je bi li ovamo mogao dovesti svoju sestru. Bila je u bolnici na nekoj operaciji. Rekao je da je tako tužno biti u lječilištu preko božićnih blagdana, pa je htio znati bi li bilo vrlo nezgodno kada bi je doveo sa sobom ovamo. Rekao je da bi za nju u lječilištu podigao sve njezine obroke. Mislim da je to prilično lijepo od njega, ne mislite li vi tako, gospodine Poirot?

– Takvo obzirno ponašanje – reče zamišljeno Poirot – kao da odudara od njegova karaktera.

– Oh, ja to ne znam. Može se biti odan prema obitelji i istovremeno htjeti opljačkati bogatu mladu djevojku. Znae, Sarah će biti vrlo bogata, ne samo zbog onoga što joj mi ostavljamo, jer to naravno neće biti osobito mnogo. Veći dio našeg novca kao i naš posjed pripast će mojem unuku Colinu. Ali njezina je majka bila vrlo bogata i Sarah će naslijediti sav novac kad navršši dvadeset jednu godinu. Sada ima tek dvadeset.

Zaista, mislim da je bilo lijepo od Desmonda što je mislio na svoju sestru. I nije se pretvarala da je ona nešto posebno. Ona je stenodaktilografkinja, pretpostavljam da radi kao sekretarica u Londonu. I nije samo na riječima bio dobar prema njoj, već jo je nosio i hranu. Naravno, ne stalno, ali prilično često. Tako, mislim da on ima i neke dobre strane. Ali svejedno – doda gospođa Lacey vrlo odlučno – ne želim da se Sarah uda za njega.

– Prema svemu što sam čuo i što mi je bilo rečeno – kaza Poirot – to bi zaista bila propast.

– Mislite li da biste nam mogli pomoći na neki način? – upita gospođa Lacey.

– Mislim da je to moguće – rekao je Hercule Poirot – ali ne bih vam htio previše obećavati. Gospoda Desmondi Lee-Wortleye koji žive na tom svijetu vrlo su pametna, gospođo. No ne očajavajte. Možda se može učiniti nešto malo. Ja ću svakako pokušati sve najbolje što umijem, ako ne zbog drugoga a ono iz zahvalnosti za vašu ljubaznost što ste me pozvali ovamo za božićne blagdane. – Ogledao se oko sebe. – A u današnje vrijeme i nije tako lako doživjeti prave božićne blagdane.

– Zaista nije – uzdahnula je gospođa Lacey.

Nagnula se naprijed. – Znate li, gospodine Poirot, o čemu sanjarim – što bih htjela imati?

– No recite mi, gospođo.

– Jednostavno, htjela bih imati mali moderni bungalov. Možda i ne baš pravi bungalov, već malu modernu kuću koju je lako održavati, podignutu negdje u ovom parku, te živjeti u njoj s najmodernijom kuhinjom i bez dugih hodnika.

Sve lako i jednostavno.

– To je vrlo praktična ideja, gospođo.

– No to nije praktično za mene – rekla je gospođa Lacey. – Moj suprug obožava ovo mjesto. Voli živjeti ovdje. Ne smeta ga što živi malo nekomforno, ne smeta ga neudobnost, on bi mrzio, da, baš mrzio, živjeti u maloj modernoj kući u parku!

– Tako, vi se dakle žrtvujete zbog njegovih želja?

Gospođa Lacey se uspravila. – Ne smatram to žrtvom, gospodin Poirot – rekla je. – Udala sam se za svojeg muža sa željom da ga učinim sretnim. Bio mi je dobar suprug i sve te godine bila sam vrlo sretna te želim i njega usrećiti.

– Znači nastavit ćete živjeti ovdje – primijeti Poirot.

– Tu zapravo i nije tako neudobno – reče gospođa Lacey.

– Naravno da nije – brzo će Poirot. – Naprotiv, vrlo je udobno. Vaše centralno grijanje i topla voda u kupaonici izvrsni su.

– Potrošili smo mnogo novca da bismo kuću u kojoj živimo učinili udobnom – reče gospođa Lacey. – Uspjeli smo prodati nešto zemlje. Prispjele za gradnju, mislim da je tako zovu. Na sreću, iz kuće se nije mogla vidjeti, a nalazila se s druge strane parka. Zaista prilično ružan komad zemlje bez lijepa pogleda, no dobili smo za nju vrlo

povoljnu cijenu. Tako smo bili u stanju izvesti u kući sva moguća poboljšanja.

– A što je s poslugom, gospođo?

– Nije tako teško kao što biste mogli misliti.

Naravno, ne može se očekivati da će čovjek imati poslugu kakva je bila prije. Dolaze nam iz sela razni ljudi. Dvije žene ujutro, druge dvije da bi skuhalo ručak i oprale suđe i opet druge za večeru. Ima mnogo ljudi koji žele dolaziti i raditi po nekoliko sati dnevno. Naravno, za Božić imamo sreću. Moja draga gospođa Ross dolazi svakog Božića. Ona je izvrsna kuharica, zaista prvoklasna.

Otišla je u mirovinu prije desetak godina, ali nam dolazi pomagati kad god je to potrebno. Zatim je tu i dragi Peyerell.

– Vaš glavni sluga?

– Da. On je u mirovini i živi u maloj kući blizu ulazne zgrade, no vrlo je odan i inzistira na tome da naš dolazi posluživati na Božić. Zaista se bojim, gospodine Poirot, jer on je tako star i tako slab. Sigurna sam, kada bi nosio nešto teško, da bi mu to ispalo iz ruke. Prava je muka gledati ga. Ni srce mu nije dobro pa se bojim da previše radi. No strašno bi povrijedilo njegove osjećaje kad mu ne bih dopustila da dolazi. Kada vidi u kakvom je stanju naša srebrnina, mrmlja, gundča i prigovara, no za tri dana boravka kod nas on je tako dotjera da postane opet divna. Da.

On je drag i vjeran prijatelj. – Nasmiješila se Poirotu. – Vidite, tako smo svi spremni za sretan Božić. I to za bijeli Božić – dodala je pogledavši kroz prozor. – Vidite li? Počeo je padati snijeg.

Ah, dolaze djeca. Gospodine Poirot, morate ih dočekati.

Poirot je predstavljen prema svim propisima.

Najprije Colinu i Michelu, unuku koji je još bio đak, i njegovu prijatelju, simpatičnima pristojnima petnaestogodišnjacima. Jedan je bio tamne, a drugi svijetle puti. Zatim njihovoj sestrični, Bridget, crnokosoj djevojci otprilike istih godina, vrlo živahnoj.

– A ovo je moja unuka Sarah – reče gospođa Lacey. Poirot pogleda sa zanimanjem Sarah, privlačnu djevojku guste, kuštrave crvene kose; učinilo mu se da joj je ponašanje nervozno i ponešto izazovno, ali prema svojoj je baki pokazala iskrenu odanost.

– A ovo je gospodin Lee-Wortley.

G. Lee-Wortley nosio je ribarski pulover i uske crne hlače; kosa mu je bila prilično duga i nije bilo sigurno da se je toga jutra brijao.

Prava suprotnost njemu bio je mlad čovjek predstavljen kao David Welwyn, čvrst i miran, sa simpatičnim osmijehom. Bilo je prilično očito da je odan sapunu i vodi. Bila je tu još jedna članica društva, lijepa, prilično temperamentna djevojka, predstavljena kao Diana Middleton.

Poslužen je čaj. Krepak obrok od plosnatih kolačića, keksa, sendviča i tri vrste kolača. Mladi članovi društva uživali su u čaju. Pukovnik Lacey je stigao posljednji, primijetivši bezbojnim glasom: – Hej, čaj? O da, čaj.

Primio je šalicu iz ženine ruke, dohvatio sam dva plosnata kolačića, uputio pogled pun gađenja prema Desmondu Lee-Wortleyu i sjeo što je dalje mogao od njega. Bio je to velik čovjek s gustim obrvama i crvenim licem na kojem se je vidjelo da je često izloženo vremenskim nepogodama.

Prije bi se moglo pomisliti da je farmer nego gospodar ovoga posjeda.

– Počeo je padati snijeg – primijetio je. Dobro je, bit će to bijeli Božić.

Nakon čaja društvo se razišlo.

– Mislim da će se sada poći zabavljati sa svojim magnetofonima – rekla je gospođa Lacey Poirotu. Gledala je s uživanjem za svojim unukom kada je napuštao sobu. Ton njezina glasa bio je kao kada bi netko rekao: "Djeca se idu igrati sa svojim olovnim vojnicima." – Naravno, dobro se razumiju u tehniku rekla je – i vrlo su ponosni na to.

No, dječaci i Bridget odlučili su poći do jezera kako bi vidjeli je li led na njemu dovoljno čvrst da bi se mogli klizati.

– Mislio sam da bismo se jutros mogli klizati – rekao je Colin – no stari je Hodgkins kazao ne. On uvijek tako strašno pazi na sve.

– Pođimo u šetnju, Davide – rekla je Diana Middleton mekim glasom.

David je trenutak oklijevao dok su mu oči počivale na crvenoj kosi Sarah. Ona je stajala pokraj Desmonda Lee-Wortleya, ruka joj je počivala na njegovoj ruci i gledala ga je u lice.

– U redu – rekao je David Welwyn – pođimo.

Diana ga brzo uhvati pod ruku te krenuše prema vratima što su vodila u vrt.

– Hoćemo li i mi poći, Desmonde? U kući je strašno zagušljivo – reče Sarah.

Tko želi šetati? – kaza Desmond. – Izvest ću auto. Poći ćemo do Speckled Boara i nešto popiti.

Sarah je trenutak oklijevala prije nego je rekla: – Pođimo do Market Ledburyja, u White Hartu. To je mnogo zabavnije.

Iako ni za što na svijetu ne bi to rekla, Sarah je osjećala instinktivno gađenje prema odlaženju u mjesne krčme s Desmondom. To na neki način nije bilo uobičajeno za stanovnike Kings Laceyja.

Žene Kings Laceyja nikada nisu posjećivale bar Speckled Boara. Imala je neki neodređen osjećaj da bi, kada bi pošla tamo, time ponizila starog pukovnika Laceyja i njegovu ženu. A zašto ne?

Tako bi rekao Desmond Lee-Wortley. U trenutku srdžbe Sarah je osjetila da bi on trebao znati zašto ne! Ne može se, ako to nije potrebno, uznemirivati tako drage stare osobe kao što je djed i draga stara Em. Oni su zaista bili dobri kad su joj dopustili da vodi svoj vlastiti život, iako nisu u potpunosti shvaćali zašto želi živjeti u Chelseyu onako kako živi, već su to jednostavno prihvatili. Naravno, za to treba zahvaliti Em. Djed bi bez prestanka pravio smetnje.

Sarah nije imala nikakvih iluzija kada se radilo o stavu djeda. Nije bila njegova zasluga što je Desmond zamoljen da ostane u Kings Laceyju.

Bila je to zasluga Em, a Em je draga i uvijek je bila draga.

Kada je Desmond otišao po auto, Sarah je na brzinu ponovo provirila u gostinjsku sobu.

– Idemo malo do Market Ledburyja – rekla je. – Mislim da ćemo nešto popiti kod White Harta.

U glasu kao da joj je bilo malo prkosa, no gospođa Lacey nije pokazala da je to primjetila.

– Dobro, draga – rekla je. – Sigurna sam da ćete se dobro zabaviti. David i Diana pošli su šetati. Vidjela sam ih. Tako mi je drago. Zaista mislim da sam imala dobar predosjećaj kada sam pozvala Dianu ovamo. Vrlo je tužno što je tako mlada postala udovicom... ima tek dvadeset dvije godine. Nadam se da će se uskoro ponovo udati.

Sarah je oštro pogleda. – Što ti to pada na pamet, Em!

– To je moj mali plan – reče gospođa Lacey veselo. – Mislim da je ona kao stvorena za Davida. Naravno, znam da je bio strašno zaljubljen u tebe, draga Sarah, ali ti to nisi iskoristila. Sad mi je jasno da on nije tvoj tip. No sigurno ne želiš da on i dalje bude nesretan, a ja zaista mislim da će mu Diana odgovarati.

– Kakav si ti ženidbeni posrednik, Em – primijeti Sarah.

– Znam – odgovori gospođa Lacey. – Stare žene su to uvijek. Mislim da se Diana već zanimala za njega. Ne misliš li i ti da će biti kao stvorena za nj?

– Ne bih to mogla reći – kaza Sarah. Mislim da je Diana previše snažna ličnost, previše ozbiljna. Mislim da će se David u braku s njom strašno dosađivati.

– Dobro, vidjet ćemo – reče gospođa Lacey.

– U svakom slučaju, ti ga ne želiš, zar ne draga?

– Zaista ne – brzo će Sarah. Odmah zatim doda – tebi se sviđa Desmond, zar ne, Em?

– Svakako je vrlo zgodan – reče gospođa Lacey.

– Djed ga ne voli – primijeti Sarah.

– Teško da to možeš od njega očekivati, je li tako – reče gospođa Lacey s razumijevanjem – ali usuđujem se reći da će se složiti s tvojim izborom kad se navikne na tu ideju. Sarah draga, ne smiješ ga požurivati. Stari ljudi vrlo sporo mijenjaju mišljenje, a tvoj djed je prilično tvrdoglav.

– Nije me briga što djed misli ili kaže – reče Sarah. – Udat ću se za Desmonda kada to budem htjela!

– Znam, draga, znam. Ali ipak pokušaj i budi razumna. Tvoj ti djed, kao što znaš, može napraviti mnogo neprilika. Još nisi punoljetna. Za godinu dana moći ćeš" učiniti što želiš. Očekujem da će Horace pristati na tvoj brak mnogo prije nego što prođe godina dana.

– Ti si na mojoj strani, draga, zar ne? upita Sarah. Ovila je ruke oko bakina vrata i nježno je poljubila.

– Želim da budeš sretna – odgovori gospođa Lacey. – Ah! Evo dolazi tvoj mladić s autom. Znaš, sviđaju mi se ove vrlo uske hlače kakve danas nose mladi ljudi. Izgledaju u njima tako otmjeno, naravno ako im to ne istakne krive noge.

Da, pomislila je Sarah, Desmond ima krive noge, a to nikada ranije nije primijetila...

– Pođi, draga, zabavi se – reče gospođa Lacey.

Promatrala ju je kako izlazi i dolazi do automobila, zatim, sjetivši se svojega stranog gosta, pođe prema biblioteci. Pogledavši unutra opazi da je Hercule Poirot malo zadrijemao. Nasmiješi se na to i krenu kroz hodnik u kuhinju kako bi porazgovarala s gospođom Ross.

– Dođi, ljepotice – reče Desmond. – Tvoja obitelj se ljuti što ideš u krčmu? Zaostali su za vremenom, zar ne?

– Naravno da se ne ljute – reče Sarah oštro kada je ušla u automobil.

– Kakva vam je to ideja s onim strancem u gostima? On je detektiv, zar ne? Što treba ovdje otkrivati?

– On, on nije ovdje službeno – odvrati Sarah.

– Edwina Morecombe, moja baka, zamolila nas je da ga primimo. Mislim da se on već dugo ne bavi svojim poslom.

– Zvuči kao da je isluženi stari konj – reče Desmond.

– Htio je doživjeti, vjerujem, stari engleski Božić – Sarah će neodređeno.

Desmond se prezirno nasmije. – Takve gluposti – reče. – Ne znam kako to možeš izdržati.

Sarah zabaci prema natrag crvenu kosu, a agresivnu bradu isturila prema naprijed.

– Ja uživam u tome! reče izazovno.

– Ne možeš u tome uživati, bebice. Prekinimo s tim sutra. Pođimo preko do Scarborougha ili negdje drugdje. Možda to ne bih mogla učiniti.

– Zašto ne?

– To bi ih povrijedilo.

– Oh, gluposti! Ti znaš da ne uživaš u tim dječjim sentimentalnim glupostima.

– Dobro, možda stvarno u tome ne uživam, ali... – Sarah je naglo zastala. Postala je svjesna, s osjećajem krivnje, da vrlo mnogo očekuje od božićne proslave. Ona je u svemu tome uživala, ali bilo ju je stid priznati to Desmondu. Nije bilo dobro uživati u Božiću i obiteljskom životu. Za trenutak je poželjela da Desmond nije došao ovamo za Božić. Zapravo, gotovo da je željela da Desmond uopće

nije došao ovamo. Bilo je mnogo zabavnije viđati Desmonda u Londonu nego ovdje kod kuće.

U međuvremenu su se dječaci i Bridget već vraćali s jezera još uvijek ozbiljno razgovarajući o problemu klizanja. Padale su krpice snijega, pa se gledajući u nebo moglo proreći da će uskoro pasti mnogo snijega.

– Snijeg će padati cijelu noć – rekao je Colin. – Kladim se da će do božićnog jutra biti nekoliko stopa snijega.

Izgledi su bili povoljni.

– Hajdemo napraviti snjegovića – predloži Michael – Dobri Bože – reče Colin – nisam radio snjegovića još od... da, još od četvrte godine.

– Ne vjerujem da je to lako napraviti – kaza Bridget. – Mislim, trebali biste znati kako se to radi.

– Mogli bismo napraviti kip gospodina Poirota – reče Colin. – Dat ćemo mu velik crni brk. Ima jedan u kutiji za maskiranje.

– Ne znam – primijeti Michael zamišljeno kako je gospodin Poirot mogao uopće biti detektiv. Ne znam kako se uopće mogao prurušiti.

– Da – kaza Bridget – i ne može ga se zamisliti kako trčkara naokolo s mikroskopom, traži tragove ili mjeri otiske stopala.

– Imam ideju – kazao je Colin. – Pružimo mu priliku da pokaže što zna!

– Što misliš, kakvu priliku? – upita Bridget.

– Priredit ćemo za njega umorstvo.

– Kakva divna ideja – uzviknu Bridget. Misliš li na tijelo u snijegu, ili tako nešto?

– Da. Zbog toga će se osjećati kao kod svoje kuće, zar ne? – hihotala je Bridget.

– Ne znam bih li išao tako daleko.

– Ako bude padao snijeg – rekao je Colin imat ćemo izvrsnu scenu. Tijelo i otiske stopala – moramo o tome dobro promisliti, ukrasti jedan od djedovih bodeža i napraviti malo krvi.

Zaustavili su se i, zaboravivši na snijeg koji je jako padao, počeli uzbuđeno razgovarati.

– U staroj učionici ima jedna kutija s bojama. Mogli bismo napraviti malo krvi od crvene boje.

– Ta je crvena boja malo presvijetla – kaza Bridget. – Trebala bi biti malo više smeđa.

– Tko će biti tijelo? – upita Michael.

– Ja ću biti tijelo – brzo će Bridget.

– Vidi, vidi – reče Colin – ja sam mislio na sebe.

– On ne, ne – kaza Bridget – to moram biti ja. Treba biti djevojka. To je uzbudljivije. Lijepa djevojka leži mrtva u snijegu.

– Lijepa djevojka! Ah, ah – Michael će podrugljivo.

– Ja imam i crnu kosu – reče Bridget.

– Kakve to ima veze?

– Crna kosa dobro će se vidjeti na snijegu, a imat ću na sebi i svoju crvenu pidžamu.

– Ako ćeš imati na sebi crvenu pidžamu, tada se neće vidjeti krvave mrlje – objasni Michael.

– Ali crvena se pidžama tako lijepo ističe na snijegu – reče Bridget – a osim toga, pidžama ima bijele opšive pa krv može biti na njima. Neće li to biti divno? Misliš li da će Poirot stvarno nasjesti?

– Hoće ako to dobro izvedemo – reče Michael. – Imat ćemo samo tragove tvojih stopala na snijegu i tragove jedne druge osobe koji vode do tijela i zatim se od njega udaljavaju – naravno ti drugi tragovi moraju biti od muškarca.

On neće htjeti kvariti tragove, pa tako neće znati da ti zapravo nisi mrtva. Ne misliš li – Michael je zastao, sjetivši se iznenada nečega. Ostali su ga pogledali. – Ne mislite li da bi ga to moglo ozlovoljiti?

– Ne bih rekla kaza Bridget olako. – Sigurna sam da će shvatiti kako smo to učinili samo zato da ga zabavimo. Bit će to neka vrsta božićne razonode.

– Mislim da to ne smijemo napraviti na Božić – reče Colin zamišljeno. – Mislim da djed ne bi s tim bio previše oduševljen.

– Onda dan iza Božića – predloži Bridget.

– Dan iza Božića bio bi posve u redu – prihvati Michael.

– A imat ćemo i više vremena – nastavi Bridget. – Na kraju krajeva, ima mnogo stvari koje treba urediti. Pođimo i pogledajmo sve što će nam trebati za predstavu.

Pojurili su u kuću.

Na večer su svi bili vrlo zaposleni. Donijeli su mnogo božikovine i imele u jednom kutu blagovaonice postavili božićno drvce. Svatko je

pomagao u kićenju bora, postavljajući grančica božikovine iza slika i vješanja imele na odgovarajućim mjestima u hodniku.

– Nisam mogao pretpostaviti da se nešto tako prastaro još uvijek radi – promrmljao je Desmond Sarah s podrugljivim smijehom.

– Mi smo to uvijek radili – reče Sarah braneći se.

– Zbog čega!

– Oh, Desmonde, nemoj me zamarati. Ja mislim da je to zabavno.

– Sarah, draga, ne možeš tako misliti.

– Dobro, možda zapravo i ne mislim tako, no na neki način ipak je tako.

– Tko će prkositi snijegu i ići na ponoćku upita gospođa Lacey dvadeset minuta prije pola noći.

– Ja ne – reče Desmond. – Dođi, Sarah.

Zagrlivši je, odvede je u biblioteku i pođe prema kutiji s pločama. – To je previše, draga – reče. – Ponoćna misa!

– Da – reče Sarah. – Oh, da.

Glasno se smijući, većina je drugih obukla kapute i izašla lupajući nogama. Dva dječaka, Bridget, David i Diana krenuli su prema crkvi na deset minutnu šetnju po snijegu koji je i dalje padao. Njihov smijeh polako je zamirao u daljini.

– Ponoćna misa! – reče pukovnik Lacey, dahćući. – Kada sam bio mlad, nikada nisam išao na ponoćnu misu. Zaista, ponoćna misa je popovska stvar! Oh, oprostite, gospodine Poirot.

Poirot odmahnu rukom. – Sve je u redu. Ne osvrćite se na me.

– Jutarnja misa je, rekao bih, sasvim u redu – nastavi pukovnik. – Prva nedeljna jutarnja služba. Poslušajmo kako anđeli pjevaju sve dobre stare božićne pjesme. I zatim natrag kući na božićni ručak. Tako je u redu, zar ne, Em?

– Da, dragi – odgovori gospođa Lacey. – To je za nas. Ali mladi uživaju u ponoćnoj misi. I zaista je lijepo što žele ići.

– Sarah i onaj tip nisu htjeli ići.

– Mislim, dragi, da imaš krivo – reče gospođa Lacey. Ti znaš da je Sarah željela poći, ali nije to htjela reći.

Kako me boli što ona drži do mišljenja tog tipa.

– Ona je još tako mlada – reče gospođa Lacey pomirljivo.

– Idete li spavati, gospodine Poirot? Laku noć. Nadam se da ćete dobro spavati.

– A vi, gospođo? Vi još nećete na spavanje?

– Još ne – odgovori gospođa Lacey. – Moram još staviti darove u čarape. Znam da su već gotovo svi odrasli, ali vole te darove iz čarapa. Tako se zabavljamo! Obične sitnice, no sve je to vrlo zabavno.

– Radite vrlo naporno da biste ovu kuću učinili sretnom za Božić – primjeti Poirot. Moje poštovanje.

Podigao je njezinu ruku do svojih usana vrlo ugladeno.

– Hm, zagunđa pukovnik Lacey kada je Poirot otišao. – Fin momak. Čak te i cijeni.

Gospođa Lacey, koju je pogodila ta primjedba, upita s prenemaganjem devetnaestogodišnje djevojke: – Jesi li primijetio, Horace, da sam stajala ispod imele?

Hercule Poirot uđe u svoju spavaću sobu. Bila je to velika soba s dovoljno radijatora. Krenuvši prema velikom krevetu, primijeti omotnicu koja je ležala na jastuku. Otvori je i izvadi iz nje komad papira. Na njemu je drhtavom rukom, velikim štampanim slovima bila napisana poruka.

Nemojte jesti nikakav puding od šljiva. Netko tko vam želi dobro.

Hercule Poirot buljio je u poruku. Obrve mu se podigoše. Zagonetno – promrlja – i vrlo neočekivano.

Božićni ručak počeo je u dva sata poslije podne i bio je zaista prava gozba. Velike klade veselo su pucketale u širokom ognjištu, a njihovo pucketanje nadglasavao je pravi babilon glasova koji su govorili u isti mah. Nakon juhe od ostriga stigla su dva velika purana, a nešto kasnije od njih su ostali samo kosturi. Zatim je došao najsvečaniji trenutak, svečano je donesen božićni puding. Stari Peyerell, kojem su se tresle i ruke i koljena zbog slabosti njegovih osamdeset godina, nije dopustio nikome da nosi puding, već ga je donio sam. Gospođa Lacey sjedila je nervozno stišćući ruke od straha. Bila je sigurna da će se jednom na Božić Peyerell srušiti mrtav. Pošto je mogla birati ili da preuzme rizik da na taj način padne mrtav, ili da mu povrijedi osjećaje u toj mjeri da bi on vjerojatno radije bio mrtav nego živ, do sada je uvijek birala prvu alternativu. Božićni puding počivao je na srebrnom pladnju u "punom sjaju". Izgledao je kao nogometna lopta u koju je bio zaboden komad božikovine poput triumfalne zastave, a oko njega su se uzdizali plavi i crveni

plamenovi. Svi su veselo klicali: "Ooh — ah!" Jednu stvar je gospoda Lacey ipak učinila: uvjerila je Peyerella da stavi puding ispred nje tako da ga ona može dijeliti, umjesto da kruži oko stola i da se svako sam poslužuje. Odahnula je s olakšanjem kada je puding postavljen ispred nje. Tanjuri su brzo slani uokolo, a plamenovi su još uvijek lizali dijelove pudinga na njima.

– Gospodine Poirot, poželite nešto – uzvikne Bridget. – Poželite prije nego se plamen ugasi. Brzo, draga bako, brzo.

Gospođa Lacey naslonila se na naslon stolca i zadovoljno uzdahnula. Operacija Puding je uspjela. Ispred svakog stajala je porcija pudinga koji su još uvijek lizali plamenovi. Oko stola je nastala kratkotrajna tišina jer se svatko pokušavao sjetiti što da poželi.

Nitko nije primijetio čudan izraz na licu gospodina Poirota kada je pregledavao puding na svojem tanjuru. "Nemojte jesti nikakav puding od šljiva". Što bi samo moglo značiti to zlokobno upozorenje? Njegova se porcija pudinga od šljiva po ničemu nije mogla razlikovati od porcija ostalih za stolom! Uzdahnuvši, jer je sam sebi priznao da je zbunjen, a Hercule Poirot nikada nije samome sebi volio priznati da je zbunjen, uhvatio je žlicu i viljušku.

– Hoćete li šlaga, gospodine Poirot?

Poirot se sam posluži jer je volio puding sa šlagom.

– Netko mi je ponovo ukrao najbolju rakiju, ej Em? – reče pukovnik šaleći se s drugog kraja stola. Gospođa Lacey pogleda.

– Dragi, gospođa Ross želi imati najbolju rakiju – reče. Ona kaže da o rakiji ovisi hoće li puding biti dobar ili loš.

– Dobro, dobro - reče pukovnik Lacey – Božić je samo jednom u godini, a gospođa Ross je velika žena. Velika žena i velika kuharica.

– Ona to zaista jest – reče Colin i, drobeći puding od šljiva, promrlja

– Hmmm – i napuni svoja zahvalna usta.

Nježno, gotovo oprezno Hercule Poirot nače svoju porciju pudinga. Pojede jedan zalogaj. Bilo je izvanredno ukusno! Uze još jednu žlicu. Nešto nejasno zvecnu na njegovom tanjuru. Poče istraživati viljuškom. Bridget, koja mu je sjedila s lijeve strane, priteče mu u pomoć.

– Jeste li nešto dobili, gospodine Poirot upita.

– Htjela bih znati što je to.

Poirot odvoji mali srebrni predmet od groždica koje su se uhvatile zanj.

– Oho – uzvikne Bridget – to je dugme neženje! Gospodin Poirot je dobio dugme neženje!

Hercule Poirot uroni mali srebrni gumb u čašu s vodom koja je stajala kraj njegova tanjura i opere ga od ostataka pudinga.

– Vrlo je zgodan – primijeti.

– To znači da ćete ostati neženja, gospodine Poirot – objasni Colin.

– To se može i očekivati – kaza Poirot zamišljeno. Bio sam neženja toliko godina pa nije vjerovatno da ću sada promijeniti status.

– Nemojte se predavati – kaza Michael. Neki sam dan pročitao u novinama da se je neki čovjek od devedeset pet godina oženio djevojkom od dvadeset dvije.

– Dajete mi nade – reče Hercule Poirot.

Pukovnik Lacey ispusti nagli uzvik. Lice mu postade purpurno crveno, a ruku je primakao ustima.

– Do bijesa, Emmeline – zauriao je – zašto je – zašto si dopustila da kuharica stavi staklo u puding?

– Staklo! – povika gospođa Lacey začuđeno.

Pukovnik Lacey izvadi iz usta predmet koji ga je razljutio. – Mogao sam slomiti zub – gundao je. – Ili sam mogao progutati tu prokletu stvar i dobiti upalu slijepog crijeva.

Uronio je komad stakla u zdjelicu za pranje prstiju poslije jela, oprao ga i izvukao van.

– Bože blagoslovi moju dušu – uzviknuo je.

– To je crveni kamen iz jednog od broševa koje smo zapakirali u praskave bombone. – Držao ga je u ruci visoko uzdignutoj.

– Dozvoljavate li?

Poirot se vrlo vješto nadvio preko svojeg susjeda, uzeo kamen iz ruke pukovnika Laceyja i pažljivo ga razgledao. Kao što je rekao pukovnik, bio je to velik crveni kamen boje rubina. Dok ga je okretao u ruci, njegove su brušene strane odražavale svijetlost. Na jednom mjestu pokraj stola stolica je naglo gurnuta natrag, i onda opet primaknuta.

– Ah! – viknu Michel. – Kako bi bilo čarobno, da je pravi.

– Možda i jest pravi – reče Bridget puna nade.

– Ne budi luda, Bridget. Rubin te veličine koštao bi tisuće i tisuće funti. Zar ne, gospodine Poirot?

– Zaista bi – odgovori Poirot.

– Ne mogu razumjeti kako je to došlo u puding – kaza gospođa Lacey.

– Oh – uzvikne Colin, zabavljen zadnjim zalogajem – dobio sam svinju. To nije pošteno.

Bridget odmah zapjeva – Colin je dobio svinju! Colin je dobio svinju. Colin je proždrljiva lakoma svinja!

– Ja sam dobila prsten – kaza Diana jasnim visokim glasom.

– Sreća za Dianu. Vi ćete se udati prvi od svih nas.

– Ja sam dobila naprstak – zakuka Bridget.

– Bridget će biti stara cura – zapjevaše dva dječaka. – Bridget će biti stara cura.

– Tko je dobio novac? – upita David. – U puding u se mora nalaziti i pravi zlatnik od deset šilinga. Znam, jer mi je tako rekla gospođa Ross.

– Mislim da sam ja taj sretnik – reče Desmond Lee-Wortley.

Dvije osobe koje su sjedile do pukovnika prema vratima čule su ga kako mrmlja, – da ti ćeš biti sretnik.

– I ja sam dobio prsten – reče David i pogleda preko stola prema Diani. – Kakva slučajnost, zar ne?

Svi se počеше smijati. Nitko nije primijetio da je gospodin Poirot nemarno, kao da misli na nešto drugo, spustio crveni kamen u svoj džep.

Nakon pudinga slijedile su pite i božićni desert. Zatim su se stariji članovi društva povukli na dobrodošli popodnevni odmor prije ceremonije paljenja božićnog drvca, koja se trebala održati za vrijeme popodnevnog čaja. Hercule Poirot, međutim nije krenuo na počinak. Otišao je u prostranu staromodnu kuhinju.

– Je li dopušteno – upitao je, gledajući naokolo i smiješeći se – da čestitam kuharici na ovom čudesnom ručku koji sam malo prije pojeo?

Nakon kratke stanke gospođa Ross pošla mu je dostojanstveno ususret. Bila je to visoka žena, divno građena, dostojanstvena poput vojvotkinje na pozornici. Dvije mršave sjedokose žene prale su suđe

u praonici, a djevojka s kosom poput kudjelje išla je amo-tamo između praonice i kuhinje. Bile su to očito samo pomoćne radnice.

Kraljica kuhinje bila je gospođa Ross.

– Drago mi je što čujem da vam je prijao ručak, gospodine – rekla je ljubazno.

– Da mi je prijalo! – povika Hercule Poirot.

Podiže ruku do usana pretjeranom udvornom kretnjom, poljubi je i pošalje poljubac prema stropu. – Gospođo Ross, vi ste genije! Pravi genije! Nikada nisam kušao tako fino jelo. Juha od ostriga – cmoknu ustima – a tek nadjev! Nadjev od kestena u puranu bio je jedinstven, ništa takvog nisam do sada jeo.

– Veseli me što ste to rekli, gospodine kaza gospođa Ross ljubazno. – Za nadjev imam specijalni recept. Dao mi ga je jedan Austrijanac, glavni kuhar s kojim sam radila mnogo godina. No sve ostalo – dodala je – samo je dobra obična engleska kuhinja.

– Zar postoji nešto bolje? – upita Hercule Poirot.

– Lijepo je od vas što tako govorite, gospodine. Naravno, vi ste stranac, pa možda više volite kontinentalnu kuhinju. No ja ne znam pripremati kontinentalna jela.

– Siguran sam, gospođo Ross, da biste mogli pripremiti svako jelo! Ali trebate znati da englesku kuhinju – dobru englesku kuhinju, a ne kuhinju koja se dobiva u drugorazrednim hotelima ili restoranima, jako cijene sladokusci na kontinentu. Vjerujem da govorim istinu kada kažem da je početkom devetnaestog stoljeća poslana u London posebna delegacija koja je u Francuskoj podnijela izvještaj o čudima engleskih pudinga, članovi delegacije su napisali: Mi nemamo ništa slično u Francuskoj. Isplati se otputovati u London samo zato da bi se probao raznolik i izvanredno kvalitetan engleski puding.

A iznad svih pudinga – nastavi Poirot svoju rapsodiju – jest božićni puding od šljiva, kakav smo danas jeli. Taj puding ste ovdje napravili, zar ne? Niste ga kupili?

– Jesam, gospodine. Napravila sam ga sama prema vlastitom receptu, kako ga već godinama radim. Kada sam došla ovamo, gospođa Lacey je rekla da je naručila puding iz dućana u Londonu kako bi mi uštedjela trud. Ali ne, gospođo, rekla sam, to je lijepo od vas, no ni jedan u dućanu kupljen puding ne može biti ravan

božićnom pudingom napravljenom kod kuće. Znete – nastavi gospođa Ross oduševljavajući se za svoje djelo kao umjetnik, što je zapravo i bila – napravila sam ga prekasno. Dobar božićni puding mora se napraviti nekoliko tjedana prije Božića i ostaviti da se odmara. Što duže se odmara, svakako u okviru određenih razumnih granica, bit će bolji.

Sjećam se sada da smo, kada sam još bila dijete, išli svake nedelje u crkvu, i kad smo počeli slušati pjesmicu koja je počinjala "Miješaj, o Bože, molimo te", to je bio znak da se tog tjedna mora napraviti puding. I tako se to uvijek radilo. Pjesmicu smo čuli u nedelju i taj je tjedan moja majka sasvim sigurno radila božićni puding. Tako je trebalo biti i ovdje ove godine. A puding je zapravo napravljen tek prije tri dana, dan prije nego što ste vi stigli, gospodine. Ipak sam se pridržavala starog običaja. Svatko u kući trebao je doći u kuhinju, malo miješati puding i nešto si poželjeti. To je stari običaj, gospodine, i ja sam ga se uvijek držala.

– Vrlo zanimljivo – reče Hercule Poirot. Vrlo zanimljivo. I tako, svi su došli u kuhinju?

– Da, gospodine. Mlada gospoda, gospođica Bridget i gospodin iz Londona koji boravi ovdje, zatim njegova sestra, gospodin David, gospođica Diana ili bih trebala reći gospođa Middleton. Svi su miješali puding.

– Koliko ste pudinga napravili? Je li ovo što smo danas jeli bilo sve?

– Ne, gospodine, napravila sam četiri pudinga. Dva velika i dva manja. Drugi veliki spremila sam za Novu godinu, a manji su namijenjeni pukovniku i gospođici Lacey da ih sami pojedu kad neće biti toliko ljudi u kući.

– Vidim, vidim – reče Poirot.

– Zapravo – kaza gospođa Ross – puding koji ste imali danas za ručak nije bio pravi.

– Nije bio pravi? – Poirot se namršti. Kako to?

– Znete, gospodine, mi imamo jedan veliki kalup za božićni puding. To je kalup od porculana na čijem vrhu se nalazi nešto božikovine i imele i u njemu smo uvijek kuhali božićni puding. No dogodila se nezgoda. Danas ujutro kada ga je skidala s police u smočnici, Annie se okliznula i ispustila kalup s pudingom i on se razbio. Naravno, gospodine, nisam danas mogla poslužiti taj puding zar ne?

Vjerovatno je u njemu bilo i krhotina. Tako smo morali uzeti drugi, novogodišnji puding koji je bio u običnoj zdjeli. Ta je zdjela dala puding u lijep okrugao oblik, ali nije bio tako dekorativan kao onaj iz razbijenog kalupa. Zaista, ne znam gdje ćemo nabaviti neki sličan kalup. Danas se više ne rade takve stvari.

Sve su stvari postale nekako manje. Danas se ne može kupiti ni zdjela za doručak u koju bi stalo osam do deset jaja sa slaninom. Ni jedna stvar više nije kao nekada.

– Zaista nije, – reče Poirot. – Ali to ne vrijedi za današnji dan. Ovaj Božić je bio poput nekadašnjih Božića, nije li tako?

Gospođa Ross uzdahne. – Drago mi je, gospodine, da tako kažete, no danas nemam onakve pomoćnike kakve sam uvijek imala. Nemam više stručne pomoći. Današnje djevojke – lagano je spustila glas – žele i imaju volju raditi, ali nisu izučene, gospodine, ako shvaćate što sam htjela reći.

– Da, vremena se mijenjaju – reče. Hercule Poirot. – I meni je to ponekada tužno.

– Ova je kuća, gospodine prevelika za gospodaricu i pukovnika. Gospodarica to zna. Nije svejedno živi li se po cijeloj kući ili samo u jednom njezinom kutu, kako to oni čine. Kuća ponovo oživi, da se tako izrazim, jedino za Božić, kada se okupi cijela obitelj. – Jesu li gospodin Lee-Wortley i njegova sestra prvi put ovdje?

– Da, gospodine. – Glas gospođe Ross postao je nezatno suzdržan. – On je vrlo zgodan gospodin, ali je, prema našim shvaćanjima, malo nepriličan prijatelj za gospođicu Sarah. No u Londonu je to, izgleda, drugačije! žalosno je da je njegova sestra tako loše. Imati operaciju, kakvu je ona imala! Prvi dan kad je došla ovamo činilo se da joj je posve dobro, ali taj isti dan nakon što smo miješali puding, stanje joj se opet pogoršalo i od tada je ostala u krevetu. Mislim da je nakon operacije prerano ustala. Ah, današnji vas doktori otpuštaju iz bolnice prije nego što uspijete stati na vlastite noge. Žena mojeg nećaka... – I gospođa Ross započne drugu poznatu priču o bolničkom liječenju koje je bilo pruženo njezinim rođacima, uspoređujući ga s nekadašnjim postupkom prema bolesnicima kada je, po njezinu mišljenju, sve bilo mnogo bolje.

Poirot se s njom potpuno složio. – Preostaje još – rekao je – da vam zahvalim za izvrstan i obilan obrok. Dozvoljavate li mali dokaz

mojeg poštovanja? Šuštava novčanica od pet funti prešla je iz njegove ruke u ruku gospođe Ross, koja promrmlja, tek reda radi: – Zaista to niste trebali učiniti, gospodine.

– Ja inzistiram, ja inzistiram.

– Dobro, to je zaista vrlo lijepo od vas, gospodine. – Gospođa je Ross prihvatila poklon kao da joj je to dužnost. – I želim vam, gospodine, sretan Božić i uspješnu Novu godinu.

Kraj Božića bio je poput većine Božića. Upaljeno je božićno drvce, uz čaj je došao divan božićni kolač koji je bio burno pozdravljen ali su ga gosti tek umjereno jeli. Večera je bila hladna.

I Poirot i njegovi domaćini krenuli su rano u krevet.

– Laku noć, gospodine Poirot – rekla je gospođa Lacey. – Nadam se da ste se dobro zabavljali.

– Bio je to divan dan, gospođo, zaista divan.

– Izgledate vrlo zamišljeni – reče gospođa Lacey.

– Razmišljam o engleskom pudingu.

– Možda vam je bio malo pretežak? – upitala je učtivo.

– Ah ne, nisam mislio na puding kao na jelo, već na njegovo simboličko značenje.

– To je samo običaj – odvrati gospođa Lacey. – Onda dobro, laku noć, gospodine Poirot, i nemojte previše sanjati o božićnim pudinzima i pitama.

– Da – promrmljao je Poirot za sebe svlačeći se. – Zaista je problem u tom božićnom pudingu od šljiva. Ima tu nečega što uopće ne razumijem. – Zatresao je glavom. – Dobro vidjet ćemo.

Izvršivši neke pripreme, Poirot krenu u krevet, ali nije namjeravao spavati.

Otprilike nakon dva sata njegova je strpljivost bila nagrađena. Vrata njegove spavaće sobe vrlo su se tiho otvorila. Nasmiješio se u sebi. Dogodilo se upravo onako kako je pretpostavljao. U mislima se, na brzinu, vratio šalici kave koju mu je tako ljubazno pružio Desmond Lee-Wortley. Malo kasnije, kada mu je Desmond okrenuo leđa, na trenutak je položio šalicu na stol. Tada ju je ponovo podigao i Desmond je imao zadovoljstvo, ako je to uopće bilo zadovoljstvo, da ga vidi kako do poslednje kapi ispija kavu. Jedva primjetan osmijeh podigao je malo Poirotov brk kada je pomislio na to da noćas umjesto njega netko drugi spava dobrim zdravim snom. "Taj

simpatični mladi David", reče Poirot u sebi, "ima briga i nesretan je. Neće mu ništa naškoditi ako se noćas zaista dobro naspava. A sada, pogledajmo što će se dogoditi?" Ležao je posve mirno, dišući ravnomjerno, a povremeno bi malo dublje udahnuo, što je podsjećalo na hrkanje.

Netko je došao do njegova kreveta i nagnuo se nada nj. Zatim se, zadovoljan onim što je vidio, okrenuo i krenuo prema toaletnom stoliću. Pod svjetlom male baterije posjetilac je pretraživao Poirotove stvari koje su bile uredno složene na toaletnom stoliću. Prsti su pretražili novčanik, zatim tiho otvorili ladice stolića, te prešli na pretraživanje džepova na odjeći. Napokon je posjetilac došao do kreveta i vrlo oprezno podvukao ruku pod jastuk. Izvukavši ruku ispod jastuka, trenutak ili dva stajao je neodlučno, ne znajući što da sada počne. Išao je po sobi tražeći ispod ukrasa, otišao u kupaonicu i brzo se vratio. Zatim je, s prigušenim uzvikom negodovanja izašao iz sobe.

– Ah – prošapta Poirot. – Razočarali ste se. Pa, da, ozbiljno ste se razočarali. Pih! Kako ste uopće pomislili da će te moći pronaći ono što sakrije Hercule Poirot! – Zatim je, okrenuvši se na drugu stranu, mirno zaspao.

Slijedećeg jutra probudi ga užurbano tiho kucanje na vratima.

– Qui est là? Uđite, uđite.

Vrata se otvoriše. Bez daha, crven u licu, na pragu je stajao Colin. Iza njega bio je Michael.

– Gospodine Poirot, gospodine Poirot.

– No, da? – Poirot sjede na krevet. – Je li vrijeme za rani čaj? Ali ne. To si ti, Coline. što se dogodilo.

Colin je trenutak ostao nijem. Izgledao je kao da ga je obuzeo neki jak osjećaj. Pogled na noćnu kapicu koju je nosio Hercule Poirot oduzeo mu je sposobnost govora. No ubrzo se sabrao i progovorio: – Mislim – gospodine Poirot, biste li nam mogli pomoći? Dogodilo se nešto prilično strašno.

– Nešto se je dogodilo? Ali što?

– Nešto se dogodilo Bridget. Ona je vani na snijegu. Mislim – ne miče se i ne govori i – oh, bilo bi bolje da dođete i sami pogledate. Strašno sam preplašen – možda je mrtva.

– Što? – Poirot se izvuče ispod pokrivača.

– Gospođica Bridget – mrtva!

– Mislim – mislim da ju je netko ubio. Tamo ima krvi i – oh, dođite odmah!

– Da, svakako. Da, svakako. Dolazim odmah.

Velikom uvježbanošću Poirot je navukao cipele i obukao preko pidžame ogrtač obrubljen krznom.

– Dolazim – reče. – Dolazim odmah. Jeste li već probudili ukućane?

– Nismo. Ne, nismo još rekli nikome osim vama. Mislio sam da će tako biti bolje. Djed i baka još nisu ustali. Posluga dolje postavlja doručak, ali nisam ništa rekao Peyerellu. Ona Bridget – ona je s druge strane kuće, blizu terase i prozora knjižnice.

– U redu. Idite prvi. Ja ću ići za vama.

Okrenuvši se da bi sakrio radostan smijeh, Colin je prvi krenuo niz stube. Izašli su kroz pokrajnja vrata. Bilo je jasno jutro, a sunce se još nije izdiglo visoko nad horizontom. Snijeg j prestao, ali padao je tokom noći pa je posvuda bio netaknut debeli snježni pokrivač. Sve je izgledalo vrlo čisto, bijelo i lijepo.

– Tamo! – reče Colin bez daha. – Ja – to je tamo! – Pokazao je prstom napravivši dramatičnu kretnju.

Prizor je bio zaista dovoljno dramatičan. Nekoliko jardi dalje ležala je Bridget u snijegu. Na sebi je imala pidžamu skretne boje i bijeli vuneni šal prebačen preko ramena, šal je bio umrljan crvenom bojom. Glava joj je bila okrenuta ustranu i sakrivena iza rasute crne kose. Jedna joj je ruka bila ispod tijela, a druga ispružena, prsti su bili stisnuti, a iz središta crvene mrlje stršao je držak velikog savijenog kurdskog noža koji je pukovnik Lacey prethodne večeri pokazao svojim gostima.

– MON Dieu! – uziknu Poirot. – Kao da se sve odigralo na pozornici!

Michael ispusti prigušen šum. Colin, da bi to prikrio, brzo počeo govoriti.

– Znam – reče. To nekako ne izgleda realno, zar ne? Vidite li one tragove stopala – pretpostavljam da ih ne smijemo dirati?

– Ah da tragovi stopala. Ne, moramo paziti na to da ih ne oštetimo.

– Tako sam i mislio – reče Colin. – Zato i nisam dopustio da netko dođe do nje prije vas.

Mislio sam da vi znate što treba raditi.

– Svejedno – oštro će Hercule Poirot prvo moramo vidjeti je li još živa. Nije li tako?

– Pa– da – naravno – reče Michael zbunjeno vidite, mi smo mislili – htio bih reći nismo htjeli...

– Oprezni ste! Sigurno ste čitali detektivske romane. Najvažnije je da se ništa ne dira i da se tijelo ostavi u položaju u kojem je nađeno. No mi za sada ne možemo biti sigurni je li ona mrtva, zar ne? Na kraju krajeva, iako je oprez divna stvar, pomaganje svojem bližnjem dolazi na prvo mjesto. Moramo pozvati liječnika, zar ne, prije nego pozovemo policiju?

– Da. Naravno – reče Colin, još uvijek zbunjen.

– Samo smo mislili – hoću reći – mislili smo da bi bilo bolje da pozovemo vas prije nego bilo što učinimo – brzo će Michael.

– Tada ćete obojica ostati ovdje – reče Poirot. – Ja ću se približati s druge strane kako ne bih pokvario tragove. Takvi izvrsni otisci stopala, zar ne – tako izvanredno jasni? Tragovi muškarca i djevojke idu zajedno do mjesta na kojem ona leži. I tada se koraci muškarca vraćaju, a koraci djevojke ne.

– To moraju biti tragovi stopala ubojice reče Colin bez daha.

– Točno tako – potvrdi Poirot. – Tragovi stopala ubojice. Dugi uski otisak prilično neobičnih cipela. Vrlo zanimljivo. Mislim da će to biti lako otkriti. Da, ti otisci stopala biti će vrlo važni.

U tom trenutku iz kuće su izašli Desmond Lee-Wortley i Sarah i pridružili im se.

– Što to ovdje radite? – upita Desmond teatralno. – Vidio sam vas kroz prozor svoje spavaće sobe. Što se dogodilo? Dobri bože, što je to?

To – izgleda kao...

– Sasvim točno – reče Hercule Poirot. Izgleda kao zločin, zar ne?

Sarah je teško dahnula a zatim uputila brz sumnjičav pogled prema dječacima.

– Mislite da je netko ubio ovu djevojku kako joj je bilo ime – Bridget? – upita Desmond. Ta tko bi je želio ubiti? To je nevjerovatno!

– Ima mnogo nevjerovatnih stvari – reče Poirot. – Osobito prije doručka, zar ne? Tako kaže jedan od vaših klasika. Šest nemogućih

stvari prije doručka. – Zatim doda: – Molim vas da svi pričekate ovdje.

Oprezno napravivši krug, približio se Bridget i nagnuo nad njezino tijelo. Colin i Michael već su se tresli od suspregnuta smijeha. Sarah im se približi promrmljavši – što vi dva imate sa svim tim?

– Dobra stara Bridget – prošapta Colin. Nije li divna? Nije učinila ni najmanji trzaj!

– Nikada nisam vidio nešto mrtvije nego što je sada Bridget – prošapta Michael.

Hercule Poirot se ponovo uspravio.

– To je strašno – rekao je. Glas mu je odavao osjećaj kojega prije nije bilo.

Michael i Colin, koji su jedva uspijevali sakriti veselje, okrenuše se ustranu.

– što – što sada moramo učiniti? – upita Michael prigušenim glasom.

– Ima samo jedna stvar koju treba napraviti .– reče Poirot. Moramo pozvati policiju. Hoće li netko od vas telefonirati, ili više volite da to ja učinim?

– Mislim – progovori Colin – mislim – što da kažem, Michael?

– Da – reče Michael – mislim da je sada sve gotovo. – Stupio je naprijed. Činilo se da je postao nesiguran. – Vrlo mi je žao – nastavi – nadam se da nam nećete previše zamjeriti. To – to je bila neka vrste šale za Božić, i sve to, znate.

Mislili smo da ćemo učiniti dobro ako pripremio slučaj ubojstva za vas.

– Mislili ste pripremiti slučaj ubojstva za mene? A tako – a tako...

– Samo smo se htjeli zabaviti – objasni Colin – znate, htjeli smo učiniti nešto da se osjećate kao kod svoje kuće.

– Aha – izusti Hercule Poirot. – Razumijem. Htjeli ste mi napraviti prvoaprilsku šalu, zar ne? Ali danas nije prvi april, danas je dvadeset šesti prosinac.

– čini mi se da to zaista nismo trebali napraviti – reče Colin – ali – ali – vi se ne ljutite previše, zar ne, gospodine Poirot? Dođi, Bridget – ustani. Već si vjerovatno gotovo do smrti promrzla.

Međutim, lik u snijegu nije se pomakao.

– Čudno – reče Hercule Poirot – čini se da vas ne čuje. – Zamišljeno ih pogleda. – Kažete da je to šala? Jeste li sigurni da je to šala?

– Pa da – progovori Colin u neprilici. – Mi – mi nismo željeli nikakvo zlo.

– Ali zašto onda gospođica Bridget ne ustaje?

– Nije mi jasno – reče Colin.

– Hajde Bridget, dođi – pozva Sarah nestrpljivo. – Nemoj dalje ovdje ležati i izigravati budalu.

– Nama je zaista vrlo žao, gospodine Poirot – kaza Colin s prizvukom straha u glasu. – Zaista vas molimo za oprostjenje.

– Nije potrebno da se sada ispričavate reče Poirot posebnim tonom.

– Što hoćete time reći? – Colin je buljio u njega. Ponovo započevati. – Bridget! Bridget! Što se dogodilo? Zašto ne ustaje? Zašto i dalje tamo leži?

Poirot mahne Desmondu. – Vi, gospodine Lee-Wortley. Dođite ovamo... Desmond im se pridruži.

– Opijajte joj bilo – reče Poirot.

Desmond Lee-Wortley se sagnu. Dodirnu djevojčino zapešće.

– Bilo se ne osjeća... – buljio je u Poirotu.

– Ruka joj je ukočena. Dobri bože, ona je stvarno mrtva!

Poirot kimnu glavom. – Da, ona je mrtva reče. – Netko je komediju pretvorio u tragediju.

– Netko – tko?

– Tu su tragovi stopala koji se približavaju i odlaze. Vrlo su slični tragovima koje ste vi upravo napravili, gospodine Lee-Wortley, idući od staze do ovog mjesta.

Desmond Lee-Wortley se okrenu.

– Kako – vi me optužujete? MENE? Vi ste ljudi! Zašto bih želio ubiti djevojku?

– Ah – zašto? I ja bih to htio znati... Da vidimo... Sagnu se i vrlo nježno otvori ukočene prste djevojčine zatvorene šake.

Desmond glasno uzdahnu. Gledao je dolje ne vjerujući svojim očima. Na dlanu mrtve djevojke bilo je nešto što je izgledalo kao veliki rubin.

– To je ta prokleta stvar iz pudinga! – povika.

– Je li? – upita Poirot. – Jeste li sigurni?

– Naravno da je to ta stvar.

Brzim pokretom Desmond se sagnu i uze crveni kamen iz Bridgetine ruke.

– Ne biste to smijeli činiti – reče Poirot prijekorno. Ništa se ne smije dirati.

– Ja nisam dirao tijelo, jesam li? Ali ova bi se stvar mogla izgubiti, a to je dokaz. Sada je najvažnija stvar da se što prije pozove policija. Idem smjesta telefonirati.

Okrenuo se i naglo potrčao prema kući. Sarah se brzo pridruži Poirotu.

– Ne razumijem – prošapta. Lice joj je bilo mrtvačko blijedo.

– Ne razumijem. – Uхватиła je Poirota za ruku. – što ste mislili kada ste govorili o tragovima stopala?

– Pogledajete sami, gospođice.

Tragovi stopala koji su išli do tijela i vraćali se bili su isti kao i oni netom napravljeni uz Poirotove otiske što su vodili do djevojke i natrag.

– Vi mislite da je to bio Desmond? Glupost?

Najednom do njih kroz čist zrak dopre buka automobila. Okrenuše se. Vidjeli su automobil kako se brzinom kreće niz cestu i Sarah ga je prepoznala.

– To je Desmond – reče. – To je Desmondov auto. Vjerovatno je otišao po policiju umjesto da telefonira.

Diana Middleton dotrči iz kuće i pridruži im se.

– Što se dogodilo? – povika bez daha. Desmond je upravo dojurio u kuću. Rekao je nešto kao da je Bridget ubijena i zatim je okretao telefonske brojeve ali nije dobio vezu. Nitko mu nije odgovarao. Rekao je da su vjerovatno žice presječene. Rekao je da ne preostaje drugo nego uzeti auto i otići na policiju. Zašto na policiju?...

Poirot pokaza rukom.

– Bridget? – Diana je buljila u nj. – Ali zaista – nije li to neka šala? Nešto sam čula prošle noći. Mislila sam da će se s vama našaliti, gospodine Poirot?

– Da – reče Poirot – namjeravali su se našaliti sa mnom. No sada, dođite svi u kuću. Ovdje ćemo se na smrt prehladiti a ionako se ništa ne može učiniti sve dok se ne vrati gospodin Lee-Wortley s policijom.

– Ali stanite – reče Colin – ne možemo ne možemo ovdje ostaviti Bridget samu.

– Nećemo joj nimalo pomoći – reče Poirot.

– Dođite, to je teška, vrlo teška tragedija, no više ništa ne možemo učiniti da bismo pomogli gospođici Bridget. Zato uđimo i ugrijmo se, možda ćemo dobiti šalicu čaja ili kave.

Poslušno su pošli za njim u kuću. Peyerell se upravo spremao udariti o gong. Ako je i pomislio da je neobično što je većina ukućana vani i što se Poirot pojavio u pidžami i s ogrtačem, nije to ničime pokazao. Peyerell je i u dubokoj starosti bio savršen glavni sluga. Nije primjećivao ništa što se od njega nije tražilo. Ušli su u blagovaonicu i sjeli. Kada su svi dobili kavu i počeli je srkutati, Poirot počeo govoriti.

– Moram vam ispričati – započe – malu priču. Ne mogu vam reći sve pojedinosti, ali iznijet ću vam događaj u glavnim crtama. Radi se o mladom princu koji je došao u ovu zemlju. Donio je sa sobom čuveni dragi kamen koji je trebao dati ponovo brusiti i staviti u novi uložak za djevojku kojom se spremao oženiti. Na nesreću, upoznao se prije toga s vrlo lijepom mladom djevojkom. Ta lijepa mlada žena nije osobito marila za junaka naše priče, ali vrlo ju je zanimalo njegov dragi kamen. Njezin je interes za dragi kamen bio tako velik da je jednoga dana nestala s tim povijesnim posjedom koji je generacijama pripadao prinčevoj obitelji. Mladi se čovjek našao u dilemi. Prije svega, mora spriječiti izbijanje skandala. Zbog toga mu je nemoguće da ode na policiju. I zato dolazi k meni, Herculeu Poirotu.

"Pronađite mi", rekao je, "moj povijesni rubin".

Eh bien ta mlada žena ima prijatelja, a prijatelj je upleten u mnoge problematične poslove. Bavio se ucjenjivanjem i prodajom dragog kamena u inozemstvu. Uvijek je bio vrlo lukav. I sada se na njega može sumnjati, ali ništa se ne može dokazati. Doznao sam da će taj vrlo mudar gospodin doći provesti Božić u ovu kuću. Važno je da lijepa mlada žena, domogavši se dragog kamena, nestane na neko vrijeme, tako da se na nju ne može izvršiti nikakav pritisak i da joj se ne mogu postavljati pitanja. Stoga je uređeno da dođe ovamo u Kings Lacey, kao navodna sestra mudrog gospodina...

Sarah glasno uzdahnu.

– Oh, ne. Ne, ne ovdje! Nemojte ovdje tako govoriti!

– Ali to je tako – reče Poirot. – I tako sam i ja, uz malu prijevaru, postao gost u ovoj kući za Božić. Pretpostavljalo se da je mlada žena upravo došla iz bolnice. Osjećala se sasvim dobro kada je stigla ovamo. No tada se saznalo da sam i ja, vrlo poznat detektiv, došao ovamo. Ta ju je vijest vrlo uznemirila, pa je sakrila rubin na prvo mjesto koje joj je palo na pamet. Nakon toga stanje joj se odmah pogoršalo pa je opet legla u krevet. Nije htijela da je vidim jer je bila uvjerenjena da imam njezinu fotografiju i da bih je mogao prepoznati. Iako joj je to vrlo dosadno, uopće ne izlazi iz sobe, a brat joj donosi hranu.

– A rubin? – upita Michael.

– Mislim – reče Poirot – da je u trenutku kada je spomenut moj dolazak mlada žena bila u kuhinji, kao i svi ostali, gdje ste uz smijeh i razgovor miješali božićni puding. Puding je stavljen u zdjele, a mlada je žena sakrila rubin utisnuvši ga u jednu od njih. Nije odabrala puding koji smo trebali imati za Božić i koji se nalazio u posebnom kalupu, što je ona znala. Rubin je stavila u puding koji je trebao doći na stol za Novu godinu. A prije Nove godine ona će biti spremna da ode odavde, i s njom će, bez sumnje, poći i božićni puding. No pogledajte kako se u sve to umiješala ruka sudbine. U rano jutro na Božić došlo je do nezgode. Božićni puding u svojem posebnom kalupu pao je na kameni pod i kalup se razbio na komadiće. I što se moglo učiniti? Dobra gospođa Ross uzela je drugi puding i poslala ga u blagovaonicu.

– Dobri Bože – upita Colin – jeste li mislili reći da je djed, jedući na Božić svoj puding, našao u ustima pravi rubin?

– Upravo to – reče Poirot – pa možete zamisliti što je osjećao gospodin Desmond Lee-Wortley kada je to vidio. Eh bien, što se zatim dogodilo? Rubin je išao uokolo. Ja sam ga pregledao i neprimjetno spustio u džep. To sam izveo nehajno, kao da nisam zainteresiran. Ali jedna je osoba sigurno promatrala što sam učinio. Dok sam ležao u krevetu ta je osoba pretražila moju sobu. No nije našla rubin. Zašto?

– Zato jer ste ga dali Bridget – reče Michael bez daha. To ste mislili. I zato – ali ipak posve ne razumijem – mislim – što se dogodilo?

Poirot mu se nasmiješi.

– Pođimo sada u biblioteku – reče – i pogledajmo kroz prozor, pokazat ću vam nešto što bi moglo objasniti misterij.

Svi krenuše za njim.

– Pogledajte ponovo – reče Poirot scenu zločina.

Pokazao je prstom kroz prozor. Svima se istovremeno ote uzdah. Na snijegu više nije bilo tijela, činilo se da, osim izgaženog snijega, nije preostao nikakav znak tragedije.

– Nije li sve to bio samo san – reče Colin tiho. – Ja – nije li netko odnio tijelo?

– Ah – izusti Poirot. – Vidite? Tajna nestalog tijela. – Klimne glavom, a oči mu blago zasijaše.

– Dobri bože – povika Michael. – Gospodine Poirot, vi ste – vi niste – oh, slušajte, čitavo to vrijeme vukao nas je za nos!

Poirotove oči još više zasijaše.

– Istina je, djeco, i ja sam vama pripremio malu šalu. Znao sam za vašu malu zavjeru, pa sam pripremio svoju protuzavjeru. Ah, voila, gospođice Bridget. Nadam se da vam nije naškodilo ležanje na snijegu? Nikada si ne bih mogao oprostiti ako ste uhvatili une fluxion de poitrine.

Bridget je upravo ušla u sobu. Nosila je debelu haljinu i vunenu vestu. Smijala se.

– Poslao sam čaj u vašu sobu – reče Poirot ozbiljno. – Jeste li ga popili?

– Jedan gutljaj bio je dovoljan! – reče Bridget. – Dobro se osjećam. Jesam li to dobro izvela, gospodine Poirot? Doista, još me uvijek bole ruke zbog podveza kojim ste mi stisnuli vene.

– Bili ste divni, dijete moje – reče Poirot. Divni. No vidite, drugima još uvijek nije sve jasno. Prošle noći došao sam gospođici Bridget.

Rekao sam joj da znam za vašu malu zavjeru i upitao je bi li htjela za me odigrati jednu ulogu.

Učinila je to vrlo vješto. Napravila je tragove stopala posluživši se cipelama gospodina Lee-Wortleya.

– Ali što je svrha svega toga, gospodine Poirot? – Sarah upita grubim glasom. – Zašto ste poslali Desmonda da traži policiju? Bit će vrlo ljuti kada otkriju da je sve to samo šala.

Poirot blago zatrese glavom.

– Ali, gospođice, ja ni na tren nisam pomislio da će gospodin Lee-Wortley poći po policiju. Ubojstvo je stvar u koju gospodin Lee-Wortley ne želi biti upleten. Posve je izgubio živce. Uspio je jedino iskoristiti priliku da se domogne rubina.

Zgrabio ga je, izjavio da je telefon u kvaru i izjurio automobilom pod izgovorom da ide potražiti policiju. Mislim da ga tako skoro nećete vidjeti. Vjerujem da zna kako da ode iz Engleske. Ima vlastiti avion, zar ne, gospođice?

Sarah kimnu glavom. – Da – započe. – Mislili smo na – i prekinu se.

– Htio je da pobjegnute s njim, zar ne? Eh bien, to je vrlo dobar način da se iz ove zemlje prokrijumčari dragi kamen. Kad bježite s djevojkom i kada se taj događaj objavi, tada nećete biti osumnjičeni da ste prokrijumčarili i povijesni dragi kamen iz zemlje. Oh da, to bi bila vrlo dobra kamuflaža.

– Ne vjerujem, – reče Sarah. – Od svega toga ne vjerujem ni riječi!

– Onda upitajte njegovu sestru – kaza Poirot pokazavši glavom preko njezina ramena.

Sarah naglo okrene glavu.

Na vratima je stajala platinasta plavuša. Nosila je krzneni kaput i činilo se da je vrlo ljuta.

– Kakva sestra! – poviče uz kratak neugodan smijeh. – Ta svinja nije moj brat! On je zamijesio cijelu tu kašu i sada me je ostavio na cjedilu. Sve je to bila njegova zamisao! Naveo me je na to! Rekao je da će biti novca na bacanje. Rekao je da se takvi slučajevi nikada ne proganjaju, kako bi se izbjegao skandal, kao i to da ću uvijek moći reći kako mi je Ali sam dao svoj povijesni dragi kamen. Desmond i ja trebali smo podijeliti plijen u Parizu – a sad me je ta svinja izigrala! Ubila bih ga! – Naglo je zastala. Želim što prije otići odavde – može li mi netko pozvati taksi?

– Gospođice, taksi vas čeka pred vratima da vas odveze na stanicu – reče Poirot.

– Mislite na sve, zar ne?

– Na mnoge stvari, – odvrati Poirot samozadovoljno.

No Poirot se neće tako lako izvući. Vrativši se u blagovaonu, nakon što je ispratio lažnu gospođicu Lee-Wortley do automobila, nađe kako ga čeka Colin.

Na njegovu dječjem licu vidjelo se da ga progoni jedna misao.

– Ali, gospodine Poirot, što se dogodilo s rubinom? Hoćete li reći da ste dopustili gospodinu Lee-Wortleju da ga odnese?

Poirot se snuždi. Poče sukati brkove. Činilo se da mu je nelagodno.

– Već ću ga ja pronaći – progovori slabim glasom. – Postoje i drugi načini. Ja ću još – Tako dakle! – povika Michael. – Pustili ste da ta svinja ode s rubinom!

Bridget je bila još oštrija.

– Ponovo nas vuče za nos – povikala je. Zar ne, gospodine Poirot!

– Gospođice, hoćemo li izvesti posljednji trik? Pogledajte u moj lijevi džep.

Bridget stavi ruku u džep. Izvuče je s uzvikom trijumfa i visoko podigne veliki rubin koji je blistao grimiznim sjajem.

– Razumijete li – objašnjavao je Poirot rubin koji se nalazio u vašoj stisnutoj šaki bio je vješta imitacija. Donio sam ga iz Londona za slučaj da mi se pruži prilika da ga zamijenim za pravi. Razumijete li? Nismo htjeli da dođe do skandala. Gospodin Desmond će pokušati prodati taj lažni rubin u Parizu, ili Belgiji ili negdje drugdje gdje ima veze, i tada će se otkriti da dragi kamen nije pravi! Bi li išta moglo biti bolje? Sve sretno svršava. Skandal je izbjegnut, moj princ će ponovo dobiti svoj rubin, vratit će se u svoju zemlju i sklopiti miran i, nadajmo se, sretan brak. Sve se dobro završava.

– Osim za mene, – promrmlja za sebe Sarah.

Govorila je tako tiho da je nitko osim Poirota nije čuo.

– U zabludi ste gospođice Sarah, kada to kažete. – Poirot lagano potrese glavom. – Stekli ste iskustvo. A svako iskustvo je vrijedno. Proričem da pred vama leži sreća.

– To vi kažete – reče Sarah.

– Ali, gospodine Poirot, – Colin se i dalje mrštio – kako ste saznali za igru koju smo vam pripremili?

– Moj je posao da saznam za razne stvari odgovori Hercule Poirot i ponovo zasuče vrh brka.

– Da, u redu, ali ne vidim kako ste to mogli izvesti. Je li nas netko odao – jeli netko došao do vas i rekao vam?

– Ne, nije, to ne.

– A kako onda? Recite nam kako?

I svi započeše u zboru. – Da, recite nam kako ste to saznali.

– To ne – pobuni se Poirot. – To ne. Ako vam kažem kako sam to izveo, nećete biti oduševljeni. To bi bilo kao da mađioničar pokaže publici kako izvodi svoje trikove.

– Recite nam, gospodine Poirot! Hajde. Recite nam, recite nam!

– Zaista želite da za vas riješim taj posljednji misterij?

– Da, hajde. Recite nam.

– Ah, mislim da to ne bih mogao. Bit ćete razočarani.

– Ma hajde, gospodine Poirot, recite nam.

Kako ste saznali?

– Dobro, kad baš hoćete. Sjedio sam u knjižnici kraj prozora onog dana nakon čaja i odmarao se. Zadržemao sam i probudio me je vaš razgovor o planu – bili ste tačno ispod prozora kraj kojeg sam sjedio, a gornji je dio bio otvoren.

– I to je sve? povika Colin razočarano. Kako je to jednostavno!

– Zar ne? – reče smiješeći se Hercule Poirot. – Vidite? Razočarali ste se!

– No dobro – reče Michael – sada barem sve znamo.

– Zaista znate? – promrmlja za sebe Hercule Poirot. – Ja ne znam sve. Ja, čiji je posao da saznajem stvari.

Izašao je u hodnik lagano tresući glavom. Već možda po dvadeseti puta izvuče iz džepa prilično prljav komad papira. "Ne jedite nikakav puding od šljiva. Netko tko vam želi dobro." Hercule Poirot, razmišljajući, ponovo zakima glavom. On, koji je mogao objasniti sve, nije mogao objasniti ovo! Zar to nije ponižavajuće.

Tko je to napisao? Zašto je to napisano? Dokle god to ne otkrije, neće imati mira. Najednom ga prene iz razmišljanja neobičan šum kao da netko teško diše. Brzo pogleda prema dolje. Na podu, zaposlena lopaticom za smeće i metlom bila je osoba kuštrave glave odjevena u ogrtač od platna s cvjetnim uzorkom. Velikim je okruglim očima zurila u papir koji je Poirot držao u ruci.

– O, gospodine – progovori. – O, gospodine. Molim vas, gospodine.

– A tko ste vi, mon enfant? – upita Poirot ljubazno.

– Annie Bates, gospodine, molim vas, gospodine. Dolazim ovamo da bih pomogla gospođi Ross. Gospodine, nisam namjeravala učiniti ništa što ne bih smjela. Mislila sam učiniti dobro. Za vaše dobro.

Poirotu je postalo jasno. Pokazao je prljav komad papira.

– Annie, jeste li to vi pisali?

– Nisam namjeravala napraviti nikakvo zlo, gospodine. Zaista, nisam.

– Naravno da niste, Annie. – Nasmiješi joj se. – No, ispričajte mi nešto o tome. Zašto ste to napisali?

– Znaite, gospodine, bilo ih je dvoje. Gospodin Lee-Wortley i njegova sestra. Zapravo, sigurna sam da mu to nije bila sestra. Nitko od nas nije mislio da mu je to sestra! A osim toga, ona uopće nije bila bolesna. Svi možemo to potvrditi. Mislili smo – svi smo mi mislili – da će se dogoditi nešto neobično. Reći ću vam otvoreno, gospodine. Bila sam u njezinoj kupaonici da odnesem ručnike na pranje pa sam slušala kod vrata. On je bio u njezinoj sobi i razgovarali su. Dobro sam čula što su rekli. "Taj detektiv", rekao je. "Taj tip Poirot dolazi ovamo. Trebamo nešto učiniti. Trebamo ga što prije ukloniti s puta". I tada joj je rekao na odvratn i zlokoban način, spustivši glas. "Gdje si stavila ono?" A ona mu je odgovorila "U puding". Oh, gospodine, srce mi je tako poskočilo da sam pomislila da će stati. Pomislila sam da vas žele otrovati božićnim pudingom. Nisam znala što da radim! Gospođa Ross ne bi me htjela ni saslušati. Tada mi je pala na pamet ideja da vam napišem upozorenje. Tako sam i učinila i stavila sam poruku na vaš jastuk, gdje ste je našli kada ste pošli spavati. – Annie se bez daha prekinu.

Poirot ju je nekoliko minuta ozbiljno promatrao.

– Mislim, Annie, da vi gledate previše senzacionalističkih filmova, ili ste možda pod utjecajem televizije? reče napokon. – No, važno je da imate dobro srce i da ste prilično dosjetljivi. Kad se vratim u London, poslat ću vam poklon.

– Hvala vam, gospodine. Najljepša vam hvala gospodine.

– Annie, što biste htjeli na poklon?

– Što bih htjela, gospodine? Mogu li dobiti bilo što, što mi se sviđa?

– Da, u okviru razumnih granica – reče Hercule Poirot oprezno.

– O, gospodine, da li bih mogla dobiti pudrijeru? Pravu džepnu modernu pudrijeru poput one kakvu je imala sestra gospodina Lee-Wortleya, što ja to govorim, nije mu ona bila sestra.

– Da – reče Poirot – da, mislim da bi se to moglo urediti.

Zanimljivo, pomislio je. Prije nekoliko dana bio sam u muzeju i razgledavao neke starine iz Babilona ili nekog takvog mjesta, stare i

nekoliko tisuća godina – i među tim stvarima bile su i pudrijere. Srce žene nije se promijenilo.

– Oprostite, gospodine – rekla je Annie.

– Nije to ništa – kaza Poirot – mislit ću na to. Drago dijete, dobit ćete svoju pudrijeru.

– O, hvala vam, gospodine. Zaista vam najljepše zahvaljujem, gospodine. Annie je otišla vrlo vesela. Poirot je gledao za njom, zadovoljno kimajući glavom.

– Ah – reče u sebi. A sada – idem. Tu više nema posla za me.

Iznenada mu se oko ramena ovise nečije ruke.

– Ako stanete točno ispod imele... – započe Bridget.

Hercule Poirot se zabavljao. Zaista je uživao. Rekao je sam sebi da je imao vrlo lijep Božić.

2. Tajna španjolske škrinje

Točno na sekundu kao i uvijek, Hercule Poirot uđe u malu sobu u kojoj je gospođica Lemon, njegova sposobna tajnica, čekala na upute za taj dan.

Na prvi pogled gospođica Lemon je izgledala kao da je sva sastavljena od uglova, te je tako zadovoljavala Poirotovu potrebu za simetrijom.

No njegova strast za geometrijskom točnošću ipak nije išla tako daleko kada se radilo o ženama. Baš naprotiv, bio je staromodan. Imao je kontinentalnu slabost prema oblinama – moglo bi se reći prema senzualnim oblinama. Volio je da žene budu žene. Volio je bujne žene, obojene, egzotične. Volio je i neku rusku groficu – ali to je bilo davno. Ludost mladosti.

No gospođicu Lemon nije nikada gledao kao ženu. Ona je bila ljudski stroj – instrument točnosti. Njezina je djelotvornost bila strašna. Imala je četrdeset osam godina i bila je dovoljno sretna što uopće nema mašte.

– Dobro jutro, gospođice Lemon.

– Dobro jutro, gospodine Poirot.

Poirot sjedne, a gospođica Lemon stavi preda nj jutarnju poštu uredno složenu po vrstama.

Uzela je stolac i spremno sjela s blokom i olovkom u ruci.

No tog je jutra došlo do male promjene u uobičajenom redoslijedu. Poirot je donio sa sobom jutarnje novine i sa zanimanjem ih promatrao. Naslovi su bili napisani velikim i jasnim slovima. MISTERIJ ŠPANJOLSKOG SANDUKA. NAJNOVIJI RAZVOJ.

– Gospođice Lemon, pretpostavljam da ste čitali jutarnje novine.

– Da, gospodine Poirot. Vijesti iz Ženeve nisu osobito dobre.

Poirot odmahu rukom u znak da ga vijesti iz Ženeve toliko ne zanimaju.

– Španjolski sanduk – razmišljao je. – Gospođice Lemon, možete li mi reći što je to zapravo španjolski sanduk?

– Gospodine Poirot, pretpostavljam da je to sanduk koji potječe iz Španjolske.

– Tako bi se moglo zaključiti. Znači da o tome ne znate ništa posebno?

– Vjerujem da ti sanduci potječu iz Elizabetinskog vremena. Veliki su i imaju dosta mesinganih ukrasa. Ako se dobro održavaju i poliraju, vrlo su lijepi. Moja je sestra kupila jedan na rasprodaji. Drži rublje u njemu. Izgleda vrlo lijepo.

– Siguran sam da se u kući svih vaših sestara sve pokućstvo dobro održava – reče Poirot ljubazno se naklonivši.

Gospođica Lemon tužno odgovori da se čini kako služinčad danas ne zna što je to naporan rad. činilo se da je Poirot u maloj nedoumici, no odluči da ne ispituje dalje kako bi saznao što zapravo znači "naporan rad".

Ponovo pogleda u novine pokušavajući upamtiti imena: major Rich, gospodin i gospođa Clayton, zapovjednik McLaren, gospodin i gospođa Spence. Za njega su to bila samo imena; no ipak su se iza njih skrivale ljudske osobnosti, mržnje, ljubavi, strahovi. Bila je to drama s kojom on, Hercule Poirot, nije imao ništa. A htio bi da u njoj na neki način sudjeluje! šestero ljudi na večernjoj zabavi, u sobi u kojoj je blizu zida stajao veliki španjolski sanduk, šestero ljudi od kojih je petero pričalo, jelo, stavljalo ploče na gramofon, plesalo, a šesti je bio mrtav u španjolskom sanduku...

Ah – pomisli Poirot. – Kako bi moj dragi prijatelj Hastings uživao u tome! Kako bi mu se misli gubile u romantičnom maštanju. Kakve bi gluposti izgovorio! Ah, sada mi će cher Hastings nedostaje... Umjesto...

Uzdahnu i pogleda gospođicu Lemon. Gospođica Lemon shvatila je da Poirot nije raspoložen za diktiranje pisama, pa je otvorila svoj pisaći stroj s namjerom da se primi nekog zaostalog posla. Ništa je nije moglo zanimati manje od groznog španjolskog sanduka u kojem se nalaze mrtva tijela.

Poirot ponovo uzdahnu i pogleda lice na fotografiji. Reprodukcije u novinama nikada nisu osobito dobre, a ova je posve očito bila vrlo nejasna – ali kakvo je to lice! Gospođa Clayton, žena umorenog čovjeka...

Impulzivno gurnu novine do gospođice Lemon.

– Pogledajte – reče. – Pogledajte to lice.

Gospođica Lemon poslušno, bez osjećaja, pogleda sliku.

– Što mislite o njoj, gospođice Lemon? To je gospođa Clayton.

Gospođica Lemon uze novine, nemarno pogleda sliku i reče: – Malo je slična ženi našeg direktora banke iz Croydon Heatha, onda kad smo živjeli tamo.

– Zanimljivo – reče Poirot. – Budite tako ljubazni pa mi ispričajte nešto o ženi vašeg direktora banke.

– Gospodine Poirot, to zaista neće biti ugodna priča.

– Tako sam i mislio. Nastavite.

– Mnogo se pričalo o gospođi Adams i mladom umjetniku. Zatim se gospodin Adams ustrijelio. No gospođa Adams nije se htjela udati za mladog umjetnika i on se pokušao otrovati ali uspjeli su ga spasiti; i naposljetku se gospođa Adams udala za mladog advokata. Vjerujem da je poslije toga bilo još neprilika, no mi smo odselili iz Croydon Heatha tako da o tome nisam više mnogo čula.

Hercule Poirot ozbiljno kimnu glavom.

– Je li bila lijepa?

– Ne bi se baš moglo reći da je bila lijepa ali imala je nešto posebno...

– Upravo tako. Što je to nešto što imaju sirene ovog svijeta! Trojanske Helene, Kleopatre...?

Gospođica Lemon naglo gurnu papir u pisači stroj.

– Gospodine Poirot, ja zaista nikada ne mislim na to. Sve mi to izgleda vrlo glupo. Kad bi ljudi mislili samo na svoj posao i kad ne bi mislili na takve stvari, bilo bi mnogo bolje.

Izrekavši tako svoje mišljenje o ljudskim slabostima i strastima, gospođica Lemon pusti da joj prsti lebde iznad tipki pisaćeg stroja, očekujući s nestrpljenjem dopuštenje da zop"očne s radom.

– To je vaše stanovište – reče Poirot. – I u ovom trenutku želite da vam se dopusti da nastavite sa svojim poslom. Ali, gospođice Lemon, vaš posao nije samo u tome da prepisujete moja pisma, da odlažete moje dokumente, da za me obavljate telefonske razgovore, da pišete moja pisma na pisaćem stroju... Vi sve to divno radite. No ja se ne bavim samo dokumentima, već i ljudskim bićima. I u tome mi je potrebna pomoć.

– Svakako, gospodine Poirot – reče gospođica Lemon strpljivo, što želite da učinim?

Zanima me ovaj slučaj. Bilo bi mi drago kad biste pročitali jutarnje izvještaje o tom slučaju u svim novinama, a isto tako i svaki dodatni izvještaj u večernjim novinama... Navedite mi ukratko sve činjenice.

– U redu, gospodine Poirot.

Poirot se povuče u dnevnu sobu s tužnim osmijehom na licu.

– To je zaista ironija sudbine – pomisli da nakon mojeg dragog prijatelja Hastingsa moram surađivati s gospođicom Lemon. Može li se uopće zamisliti veća suprotnost? Ce cher Hastings – kako bi on uživao u tome. Kako bi šetao gore dolje i govorio o tome, zamatajući svaki slučaj u najromantičnije pretpostavke, vjerujući kao u božju istinu u svaku riječ koju bi novine o tome napisale. A moja jadna gospođica Lemon neće nimalo uživati u poslu koji sam joj dao!

Gospođica Lemon došla je u predviđeno vrijeme s listom papira ispisanim strojem.

– Evo informacija koje ste tražili, gospodin Poirot. Ipak se bojim da se nećete moći na to osloniti, jer su novinski izvještaji vrlo različiti. No ne bih mogla jamčiti da je točno više od šezdeset posto navedenih činjenica.

– To je vjerojatno oprezna procjena – promrmlja Poirot. – Hvala vam, gospođice Lemon, za trud koji ste uložili.

Činjenice su bile senzacionalne, no dovoljno jasne. Major Charles Rich, bogati neženja, priredio je u svojem stanu večernju zabavu za nekoliko prijatelja. To su bili gospodin i gospođa Clayton, gospodin i gospođa Spence i zapovjednik McLaren. Zapovjednik McLaren bio je stari prijatelj Richa i Claytonovih, a gospodin i gospođa Spence, mlađi bračni par, bili su njihovi noviji znanci.

Arnold Clayton radio je u Ministarstvu financija.

Jeremy Spence bio je niži državni činovnik. Major Rich imao je četrdeset osam, Arnold Clayton pedeset pet, zapovjednik McLaren četrdeset šest, a Jeremy Spence trideset sedam godina. Gospođa Clayton bila je nešto mlađa od svojeg supruga.

Jedna osoba nije mogla prisustvovati zabavi. U posljednji trenutak gospodin Clayton je pozvan u Škotsku zbog hitnog posla i pretpostavljalo se da je vlakom u osam i petnaest minuta otputovao sa stanice King Cross.

Bila je to sasvim uobičajena zabava. Svi su se, izgleda, ugodno razonodili. Nije bilo nikakva divljanja i nije se mnogo pilo. Završila se

oko 11.45 sati. četvero gostiju krenulo je kućama istim taksijem. Zapovjednik McLaren izašao je prvi kod svojeg kluba, zatim je izašla Margharita Clayton kod Cardigan Gardensa, točno pred Sloane Streetom, a bračni par Spence sam je produžio do svoje kuće u Chelseaju.

Strašni događaj otkrio je slijedećeg jutra sluga majora Richa, William Burges. Sluga nije stanovao kod majora. Obično je dolazio rano, kako bi mogao pospremiti dnevnu sobu prije nego što pozove majora Richa na njegov rani jutranji čaj.

Čisteći sobu, Burges se zaprepastio opazivši veliku mrlju na svijetlom sagu na kojem je stajao lij španjolski sanduk. Činilo se da tekućina koja je i napravila mrlju dolazi iz sanduka, pa je sluga odmah podigao poklopac sanduka i pogledao unutra. Užasnua se kad je u sanduku ugledao tijelo gospodina Claytona probodena vrata.

Pokorivši se svom prvom porivu Burges je izjurio na ulicu i pozvao prvog policajca na kojega je naišao.

To su bile gole činjenice o ovom slučaju. No bilo je i drugih pojedinosti. Policija je o tome odmah obavijestila gospođu Clayton, koja je bila "potpuno slomljena". Posljednji je put vidjela svojeg muža nešto iza šest sati prethodne večeri.

Došao je kući vrlo neraspoložen jer je bio pozvan u škotsku zbog hitnog posla u vezi s svojim nekim imanjem. Nagovarao je ženu da ode na zabavu bez njega. Zatim je gospodin Clayton posjetio svoj klub, u kojem je bio članom i zapovjednik McLaren, popio nešto sa svojim prijateljem i objasnio mu situaciju. Pogledavši na sat, rekao je da ima još upravo toliko vremena da na putu do stanice King's Corss posjeti majora Richa i obavijesti ga o putu. Već mu je pokušao telefonirati, ali činilo se da je linija bila u kvaru.

Prema navodu Williama Burgessa, gospodin Clayton je stigao u stan oko 7.55 sati. Major Rich nije bio kod kuće ali trebao se svaki čas vratiti, pa je Burgess predložilo gospodinu Claytonu da uđe i pričeka ga. Clayton je rekao da nema vremena ali da će ući i napisati poruku. Objasnio je da žuri na stanicu King's Cross kako bi uhvatio vlak. Sluga ga je uveo u dnevnu sobu i vratio se u kuhinju, gdje je pripremao sedviče za zabavu.

Nije čuo kada mu se vratio gospodar, no odprilike nakon deset minuta major Rich je pogledao u kuhinju i rekao Burgessu neka brzo ode van i nabavi turske cigarete koje gospođa Spence najradije puši. Sluga je to učinio i donio cigarete gospodaru u drnevnu sobu. Gospodin Clayton nije bio tamo, no sluga je, prirodno, pomislio da je on već otišao kako bi uhvatio vlak.

Priča majora Richa bila je kratka i jednostavna. Gospodin Clayton nije bio u stanu kada se vratio i on nije imao pojma da je uopće bio ondje. Nije ostavio nikakvu poruku, pa je major saznao za putovanje gospodina Claytona u Škotsku tek kad su stigli gospođa Clayton i ostali.

U večernjim novinama bila su još dva dodatna podatka. Gospođa Clayton, "slomljena od šoka", otišla je iz svojeg stana u Cardigan Gardensu i vjeruje se da se preselila prijateljima.

Drugi podatak bio je u najnovijim vijestima. Major Charles Rich bio je uhapšen i optužen zbog ubojstva Arnolda Claytona.

– Tako je to – progovori Poirot pogledavši gospođicu Lemon. – Moglo se očekivati hapšenje majora Richa. Ali kakav je to izvanredan slučaj.

Zaista posve izuzetan! Ne mislite li i vi tako?

– Pretpostavljam da se takve stvari događaju, gospodine Poirot – reče gospođica Lemon nezainteresirano.

– Oh svakako! Događaju se svaki dan. Ili gotovo svaki dan. No obično su posve razumljive – iako vrlo tužne.

– To je sigurno vrlo neugodno.

– Biti izboden na smrt i sakriven u španjolskom sanduku sigurno je najneugodnije za žrtvu.

No rekavši da je to izvanredan slučaj, mislio sam na izvanredno ponašanje majora Richa.

Gospođica Lemon primijeti s gnušanjem: – Čini se da misle kako su major Rich i gospođa Clayton bili vrlo bliski prijatelji... No pošto je to samo pretpostavka, a ne dokazana činjenica, nisam to uključila u izvještaj.

– Ispravno ste postupili. No to je zaključak koji se nameće. Je li to sve što mi možete reći?

Gospođica Lemon tupo ga pogleda. Poirot uzdahnu i osjeti kako mu nedostaje bogata imaginacija njegova prijatelja Hastingsa.

Razgovarati s gospođicom Lemon o tom slučaju bio je mučan posao.

– Pogledajmo malo tog majora Richa. On vodi ljubav s gospođom Clayton – to je pretpostavka... Želi se riješiti njezinog supruga to isto tako pretpostavljamo. No čak ako je gospođa Clayton i zaljubljena u njega i ako su održavali odnose, zbog čega su se toliko žurili?

Možda gospodin Clayton nije htio dati rastavu svojoj ženi? No nisam htio govoriti samo o tome.

Major Rich je penzionirani vojnik, a ponekada je upravo tužno kako vojnici nisu pametni. Ali, tout de meme, je li moguće da je major Rich takva budala?

Gospođica Lemon nije odgovorila. Smatrala je to samo retoričkim pitanjem.

– No dobro – upita Poirot. – što Vi mislite o svemu tome?

– Što ja mislim? – iznenadi se gospođica Lemon.

– Mais oui – Vi!

Gospođica Lemon je pokušavala prilagoditi svoj um naporu koji je preda nj postavljen.

Nije se upuštala ni u kakve umne spekulacije ako se to nije zahtijevalo od nje. U trenucima predaha u kakvom se sada nalazila, mozak joj je bio ispunjen detaljima razvrstanim na najsavršeniji način. To je bila njezina jedina umna rekreacija.

– Pa – započe i stade.

– Recite mi točno što se događalo – što mislite da se događalo te večeri. Gospodin Clayton je u dnevnoj sobi pisao poruku kada se je vratio major Rich – što zatim?

– Našao je ondje gospodina Claytona. Pretpostavljam da su se posvadili. Major Rich ga je tada probo. Shvativši što je učinio, stavio je tijelo u sanduk. Pretpostavljam da su gosti trebali stići svakog trenutka.

– Da, da. Gosti dolaze! Tijelo je u sanduku. Večer prolazi. Gosti odlaze. A zatim...

– A zatim major Rich, pretpostavljam, ide spavati i...

– A tako – reče Poirot. – Vidite. Ubili ste čovjeka. Sakrili ste tijelo u sanduk. I zatim mirno idete spavati i nimalo vas ne smeta činjenica što će sutradan ujutro vaš sluga otkriti zločin.

– Mogao je pretpostaviti da sluga neće pogledati u sanduk.

– Usprkos ogromnoj lokvi krvi na sagu pokraj sanduka?

– Možda major Rich nije znao da će tamo biti krvi.
– Zar je mogao biti toliko nemaran da uopće ne pogleda i ne opazi krv?

– Rekla bih da je bio zbunjen – kaza gospođica Lemon.

Poirot u očaju zalomi rukama. Gospođica Lemon iskoristi priliku i nestade iz sobe.

Misterij španjolskog sanduka nije, zapravo, bio Poirotov posao. U tom je trenutku bio angažiran u delikatnoj misiji za neku veliku naftnu kompaniju u kojoj je jedan od glavnih rukovodilaca vjerojatno bio umiješan u nekakvu problematičnu transakciju. Misija je bila važna, obećavala je veliku novčanu nagradu i trebala se obaviti u najvećoj tajnosti. Bila je dovoljno zamršena da zaokupi svu Poirotovu pažnju, a prednost joj je bila što je zahtijevala vrlo malo fizičke aktivnosti. Radilo se o kriminalu na najvišem nivou. Problem je bio vrlo zamršen, ali nije bilo prolivene krvi.

Misterij španjolskog sanduka bio je dramatičan i emocionalan; ta dva svojstva, kako je Poirot znao govoriti Hastingsu, često se precjenjuje, a Hastings je to doista i činio. Poirot je bio strog sa će cher Hastingsom kada je trebalo ocijeniti ulogu tih dvaju svojstava, a sada se i sam ponašao gotovo onako kako bi se ponašao njegov prijatelj, bio je opsjednut razmišljanjima o lijepim ženama, zločinima počinjenim zbog strasti, ljubomore, mržnje i svih drugih romantičnih motiva za ubojstvo! Htio je znati što više o svemu tome. Htio je saznati kakav je čovjek major Rich, kakav je njegov sluga Burgess, kakva je žena Margharita Clayton (iako je mislio da to zna) i kakav je bio pokojni Arnold Clayton držao je, naime, da je karakter žrtve od prvorazredne važnosti u slučaju umorstva). Zanimali su ga čak i zapovjednik McLaren, pokojnikov vjerni prijatelj, i gospodin i gospođa Spence, njegovi novi poznanici.

No nije znao kako da zadovolji svoju znatiželju.

Kasnije toga dana opet je razmišljao o slučaju.

Zašto ga čitava ta stvar toliko zanima? Razmislivši, zaključio je da je to zbog toga što je čitava ta stvar, na osnovi navedenih činjenica, bila više-manje nemoguća. Da, u svemu tome bilo je nečeg Euklidskog.

Ako se počne od prihvatljivih činjenica, može se pretpostaviti da je između dva muškarca došlo do svađe. Vjerojatni razlog svađe bila je žena.

Jedan muškarac ubija drugoga u nastupu bijesa.

Da, tako se dogodilo – iako bi bilo normalnije da je muž ubio ljubavnika. Ovdje je ljubavnik ubio muža, probo ga je bodežom? – što je prilično rijedak slučaj. Možda je majka majora Richa bila Talijanka? Sigurno je da negdje mora postojati razlog kojim bi se mogao objasniti izbor bodeža kao oružja. No bilo kako bilo, mora se prihvatiti bodež (neke novine kažu da je bio stilet!). Bio je pri ruci i zato je upotrijebljen. Tijelo je sakriveno u sanduk. To je bila obična i neizbježna reakcija. Zločin nije bio planiran, i kako se sluga mogao vratiti svakog trenutka, a i gosti su trebali ubrzo stići, to je, izgleda, bio jedini mogući razvoj događaja.

Zabava je završila, gosti su se razišli i sluga je već otišao – a major Rich ide na spavanje!

Da bi se shvatilo kako se tako nešto uopće moglo dogoditi, trebalo bi vidjeti majora Richa i ustanoviti kojoj vrsti ljudi pripada.

Je li moguće da je njime ovladao užas zbog onoga što je učinio i da je, zbog dugotrajna napora da cijelu večer nastoji izgledati normalno, uzeo pilulu za spavanje ili neko umirujuće sredstvo te da je utonuo u dubok san koji je trajao mnogo iza njegova uobičajenog sata buđenja? To je moguće. Ili je to bio slučaj za psihologa? Bi li u takvom slučaju zbog podsvjesnog osjećaja krivnje, major Rich poželio da zločin bude otkriven?

Da bi se moglo bilo što zaključiti, trebalo bi vidjeti majora Richa. Sve se svodi na...

Zazvoni telefon. Poirot ga pusti da neko vrijeme zvoni, dok nije shvatio da je gospođica Lemon, donijevši mu pisma na potpis, otišla kući nešto ranije, a da je George vjerojatno izašao.

Podiže slušalicu.

– Gospodin Poirot?

– Na telefonu!

– Sjajno. – Poirot malo zažmiri osjetivši toplinu ljupkog ženskog glasa. – Ovdje Abbie Chatterton.

– Ah, Lady Chatterton. što mogu učiniti za vas?

– Dođite što prije možete na jednostavan i strašan koktel koji je kod mene upravo u toku.

No ne radi se samo o koktelu – radi se upravo o nečem posve drugom. Trebam vas. To je apsolutno potrebno. Molim, molim,

molim, nemojte me odbiti! Nemojte reći da ne možete.

Poirot nije ni namjeravao reći nešto slično.

Lord Chatterton iako je bio član Doma lordova u kojem je ponekada držao vrlo dosadne govore, nije bio ništa posebno. Ali Lady Chatterton bila je jedan od najsjajnijih dragulja u onome što je Poirot nazivao le haut monde. Sve što bi učinila ili rekla bilo je vijest za novine. Bila je pametna, lijepa, originalna i dovoljno vitalna da bi mogla poslati raketu na mjesec.

Ponovo je rekla: – Trebam vas. Samo ljupko zasučite svoj divni brk i dođite!

No nije se moglo sve tako brzo izvršiti. Poirot se najprije morao pažljivo dotjerati. Zatim je zasukao brk i krenuo.

Vrata udobne kuće Lady Chatterton u Cheriton Streetu bila su pritvorena i iz kuće je dopirala buka kakvu stvaraju uzbuđene životinje u zoološkom vrtu. Lady Chatterton, koja je bila u društvu dvaju ambasadora, jednog međunarodnog igrača rugbyja i jednog američkog propovjednika, smijesta ih je napustila i prišla Poirotu.

– Gospodine Poirot, kako je divno što vas vidim! Nemojte piti taj odvratni martini. Imam nešto posebno za vas – jednu vrstu sirupa koji piju šeici u Maroku. Gore je u mojoj maloj privatnoj sobi.

Krenula je gore i Poirot ju je slijedio. Malo je zastala i rekla preko ramena: – Nisam prekinula zabavu jer je neobično važno da nitko ne posumnja da se ovdje događa nešto posebno, a posluži sam obećala velike napojnice ako ni jedna riječ ne procuri van. Na kraju krajeva, nitko ne želi da mu kuću ospjedaju reporteri. A moja jadna draga prijateljica već je na izmaku svojih snaga.

Lady Chatterton nije se zaustavila na odmorištu na prvom katu, već se nastavila uspinjati.

Hvatajući zrak i ponešto zbunjen, Hercule Poirot ju je slijedio.

Lady Chatterton zastade, brzo pogleda niz stube i preko ograde, i zatim pojuri da otvori vrata, uzviknuši: – Imam ga, Margharita! Imam ga! Ovdje je!

Trijumfalno je stala u stranu kako bi pustila Poirotu da uđe, zatim ih brzo predstavi.

– Ovo je Margharita Clayton. Ona je moja vrlo, vrlo draga prijateljica. Pomoći ćete joj, zar ne? Margharita, ovo je taj čudesni

Hercule Poirot. On će učiniti sve što ti treba, sve što ćeš htjeti, zar ne, dragi gospodine Poirot?

Ne sačekavši pozitivan odgovor, očito misleći da ne može izostati (Lady Chatterton nije bez razloga cijeli svoj život bila razmažena ljepotica), izjurila je kroz vrata i niz stube vičući prilično indiskretno – Vraćam se svim tim strašnim ljudima...

Žena koja je sjedila na stolcu pokraj prozora ustala je i pošla mu u susret. Prepoznao bi je čak i da Lady Chatterton nije spomenula njezino ime.

Poznato široko, vrlo široko čelo oko kojega se poput krila razlila tamna kosa, jako razmaknute sive oči. Nosila je crnu do vrata zatvorenu haljinu pripijenu uz tijelo koja je isticala ljepotu tog tijela i bijelu put poput magnolijina cvijeta. Lice joj je bilo prije neobično ne lijepo – jedno od onih čudno proporcionalnih lica kakva se ponekada mogu vidjeti na slikama talijanskih slikara iz predrenesanskog doba. Bilo je u njoj nečega od one srednjovjekovne jednostavnosti – nečega od one čudnovate nevinosti koja bi mogla biti, pomisli Poirot, razornija od bilo kakve putene rafiniranosti. U govoru joj se osjećala iskrenost djeteta.

– Abbie je rekla da ćete mi pomoći...

Gledala ga je ozbiljno i ispitujući. Trenutak je stajao posve mirno, pomno je promatrajući. No u tome nije bilo ničeg nepristojnog. Prije bi se moglo reći da je to bio uljudan, premda ispitujući pogled, kakav bi taj čuveni savjetnik upućivao svakom novom klijentu.

– Jeste li sigurni, gospođo – reče na kraju – da vam mogu pomoći? Obrazi joj se zarumenješe.

– Ne znam što mislite.

– Što želite da učinim gospođo?

– On – uzviknula je iznenađeno. – Mislila sam da znate tko sam?

– Znam tko ste. Vaš je suprug ubijen – proboden, a major Rich je uhapšen i optužen da ga je ubio. N Krv joj još jače navre u glavu.

– Major Rich nije ubio mojeg muža.

Brzo poput munje Poirot reče: – A zašto ne?

Gledala je široko otvorenih očiju, zbunjena.

– Ne razumijem.

– Zbunio sam vas jer vam nisam postavio pitanje koje bi svatko postavio – policija, advokat... "Zašto bi major Rich ubio Arnolda

Claytona?" A ja pitam posve suprotno. Ja vas pitam, gospođo, zašto ste sigurni da ga major Rich nije ubio?

– Zato jer – zastala je trenutak – zato jer tako dobro poznajem majora Richa.

– Poznajete majora Richa tako dobro – ponovi Poirot bezbojnim glasom. Malo je zastao a zatim oštro upita: – Kako dobro?

Nije mogao pogoditi je li razumjela što je time mislio. Pomisli da je ova žena ili vrlo jednostavna ili vrlo lukava.

– Ali on vas voli? – A vi, volite li vi njega?

– Sada sam sigurna.

– Kakav je bio čovjek?

– Nije govorio o sebi...

– Da nije bio ljubomoran?

– Na druge muškarce ljubomoran? Čak nisam nikada niti pokazala da me zanimaju.

– Niste. Vi ste bili uzrok, ali niste im dali povoda! Ali tamo gdje se vi pojavite, uvijek se nešto dogodi! Vidio sam to ranije u vlastitom životu. To je zato jer vam nije bilo stalo što ljudi postaju ludi za vama. No stalo vam je do majora Richa. Tako – morat ćemo učiniti sve što budemo mogli...

Trenutak ili dva je šutio. Sjedila je ozbiljno ga promatrajući.

– Prijeđimo sada s osoba, koje su često vrlo važne, na gole činjenice. Znam samo ono što je o tome pisalo u novinama. Prema činjenicama koje su bile ondje iznijete, samo su dvije osobe imale priliku da ubiju vašeg supruga, samo su ga dvije osobe mogle ubiti – major Rich i majorov sluga.

Ona tvrdoglavo ponovi: – Znam da ga Charles nije ubio.

– Onda, mora da je to učinio sluga. Slažete li se?

– Vidim što mislite... – rekla je nesigurno.

– Ali vi u to sumnjate?

– To jednostavno izgleda fantastično!

– Da, mogućnost postoji. Nema sumnje da je vaš suprug došao u stan, jer je njegovo tijelo nađeno ondje. Ako je točna slugina priča, ubio ga je major Rich. Ali ako sluga laže? Tada ga je sluga ubio i sakrio tijelo u sanduk prije nego se vratio njegov gospodar. Za slugu je to bio izvrstan način da se riješi tijela. Slijedećeg je jutro samo

trebao pronaći mrlju krvi i otkriti tijelo. I sumnja će odmah pasti na Richa.

– Ali zašto bi on htio ubiti Arnolda?

– Zašto? Motiv ne mora biti očit – inače bi ga policija otkrila. Možda je vaš suprug znao nešto što bi moglo diskreditirati slugu i spremio se da o tome obavijesti majora Richa. Je li vam vaš suprug ikada nešto rekao o tom čovjeku Burgessu?

Odmahnula je glavom.

– Mislite li da bi vam suprug rekao da je stvarno bilo nečega?

Namrštila se.

– Teško je to reći. Vjerojatno ne bi. Arnold nije nikada mnogo govorio o ljudima. Rekla sam vam da je bio povučen. Nije bio – nikada nije bio – brbljav.

– Bio je čovjek koji čuva tajne... Da, a što mislite o Burgessu?

– Nije čovjek kojega biste osobito zapazili. Prilično dobar sluga. Dobar, ali ne osobito kulturan.

– Koliko ima godina?

– Oko trideset sedam ili osam, tako nešto. Za vrijeme rata bio je posilni, ali nije bio u redovnoj vojsci.

– Kako je dugo bio kod majora Richa?

– Nije osobito dugo. Mislim, oko godinu i pol.

– Jeste li ikada primijetili nešto neobično u njegovu ophođenju prema vašem suprugu?

– Nismo onamo bili tako često. Ne, zaista ništa nisam primijetila.

– Ispričajte mi sada nešto o događajima one večeri. Kada ste trebali doći?

– Između osam i petnaest i osam i trideset.

– Kakva je to zapravo trebala biti zabava?

– Bilo je obično raznih pića i neka vrsta večere gdje bi se svatko sam posluživao, obično je bilo vrlo ukusno. Foie gras i topli tost. Dimljeni losos. Ponekad je bilo i jela od tople riže – Charles je imao poseban recept koji je dobio na Srednjem istoku – ali to je bilo češće zimi. Zatim smo slušali glazbu – Charles je imao vrlo dobar stereofonski gramofon. I moj muž i Jock McLaren jako su voljeli ploče klasične glazbe. Imali smo i plesne glazbe – Spenceovi su bili vrlo dobri plesači. Takve su po prilici bile te zabave mirne neformalne večeri. Charles je bio vrlo dobar domaćin.

– A te večeri – je li sve bilo kao inače? Jeste li primijetili nešto neobično – nešto nenormalno?

– Nenormalno? – malo se namrštila. – Kad ste to rekli, ja – ah, ne, ništa. Bilo je nešto...

– Ponovo je zatresla glavom. – Ne. Kao odgovor na vaše pitanje, moram reći da cijelo to veče nije bilo ničeg neobičnog. Dobro smo se zabavljali.

Svatko je izgledao opušten i sretan. – Zadrhtala je. – Kad samo pomislim da je cijelo to vrijeme...

Poirot je prekine.

– Ne mislite na to. Što ste znali o poslu zbog kojega je vaš suprug morao oputovati u Škotsku?

– Ne previše. Došlo je do nekog spora zbog ograničavanja prodaje komada zemlje što je pripadao mojem suprugu. Činilo se da ugovaranje prodaje dobro napreduje, no onda se najednom pojavila neka teškoća.

– Što vam je točno rekao suprug?

– Došao je kući s brzojavom u ruci. Koliko se mogu sjetiti, rekao je: "To je vrlo neugodno.

Morat ću oputovati u Edinburgh noćnim vlakom i odmah sutra u jutro posjetiti Johnstona. Zaista nezgodno. U posljednje je vrijeme sve išlo tako glatko." Zatim je rekao: "Hoćeš li da nazovem Jocka i kažem mu da dođe po tebe?" Ja sam mu rekla, "Glupost, uzet ću taksu", a on je dodao da će me Jock ili Spenceovi dopratiti kući. Pitala sam ga želi li da mu priprelim nešto za put a on je odgovorio da će sam baciti nekoliko stvari u torbu te da će nešto na brzinu pojesti u klubu prije nego pođe na vlak. Nakon toga je izašao i tada sam ga posljednji put vidjela.

Zadnje je riječi izgovorila slomljenim glasom. Poirot ju je netremice gledao.

– Je li vam pokazao brzojav?

– Nije.

– Šteta.

– Zašto to kažete!

Nije odgovorio na to pitanje. Umjesto toga rekao je oštro: – A sada na posao. Tko su advokati koji zastupaju majora Richa?

Rekla mu je i on pribilježi adrese.

– Hoćete li napisati za njih nekoliko riječi i dati mi to? Trebat ću urediti neke formalnosti da bih mogao posjetiti majora Richa.

– Vraćen je ponovo u tamnicu na tjedan dana.

– Naravno. Takav je postupak. Hoćete li nešto napisati i za zapovjednika McLarena i za vaše prijatelje Spenceove? Potrebno je da ih sve vidim, pa je od velike važnosti da pristanu na razgovor sa mnom.

Kada je ustala od pisaćeg stola, Poirot reče: – Još nešto. Ja ću prikupiti svoje vlastite dojmove, ali htio bih imati i vaše mišljenje o zapovjedniku McLarenu i gospodinu i gospođi Spence.

– Jock je jedan od naših najstarijih prijatelja. Poznajem ga još iz djetinjstva. Ostavljao je dojam vrlo stroge osobe, no zapravo je bio vrlo drag – uvijek isti – uvijek se moglo osloniti na nj. Nije veseo i zabavan, ali je osoba u koju se možete pouzdati – i Arnold i ja mnogo smo se pouzdavali u njegovo mišljenje.

– I on je, nema sumnje, zaljubljen u vas?

Poirotove su oči neprimjetno zasjale.

– Oh da – rekla je Margharita samozadovoljno. – Uvijek je bio zaljubljen u mene – ali to je sada postala već neka vrsta navike.

– A Spenceovi?

– Oni su zabavni – i vrlo ugodni. Linda Spence je zaista prilično pametna žena. Arnold je volio razgovarati s njom. I zgodna je.

– Jeste li vi prijateljice?

– Ona i ja? Jesmo, na neki način. No ne znam da li je zapravo volim. Previše je zlobna.

– A njezin suprug?

– Oh, Jeremy je zabavan. Vrlo je muzikalan.

Prilično se razumije u filmsku umjetnost, pa on i ja često idemo zajedno gledati filmove.

– E, dobro, vidjet ću dalje sam. – Uze je za ruku – nadam se, gospođo, da nećete požaliti što ste me zamolili za pomoć.

– Zašto bih trebala požaliti? – Oči joj se široko otvoriše.

– Nikad se ne zna – odgovori Poirot tajanstveno.

A ja – ni ja ne znam – pomislio je silazeći niz stuba. Koktel je još uvijek bio u punom jeku, ali vješto je izbjegao da ga netko ne zadrži i tako je dospio na ulicu.

– Ne – ponavljao je. – Ne znam.

Mislio je na Margharitu Clayton.

- Novinari se vole zabavljati. Što želite?
- Što točnije vrijeme smrti.
- Vrijeme smrti nije moglo biti precizno utvrđeno jer je tijelo pregledano tek u jutro slijedećeg dana. Procjenjuje se da je smrt nastupila u razdoblju između trinaest, odnosno deset sati prije pregleda. To znači, negdje između sedam i deset sati prethodne večeri... Žrtvi je probušena vratna vena pa je smrt bila vrlo brza.
- A oružje?
- Oružje je bila neka vrsta talijanskog stileta – prilično malog – oštrog poput britve. Nitko ga prije nije vidio niti zna odakle potječe. No, mi ćemo to na kraju saznati... To je pitanje vremena i strpljenja.
- Nije bilo pri ruci za vrijeme svađe!
- Nije. Sluga je rekao da takve stvari nije bilo u stanu.
- Zanima me što je bilo s brzojavom – reče Poirot. S brzojavom kojim je Arnold Clayton pozvan u škotsku... Je li poziv na raspravu bio pravi?
- Nije. Ondje gore nije bilo nikakvih zapreka ili neprilika. Prijenos zemlje ili što je to već bilo, razvijao se normalno.
- Tko je onda poslao taj brzojav – pretpostavljam, naime, da je postojao.
- Trebao bi negdje biti... Ne samo zato jer vjerujemo gospođi Clayton. Clayton je rekao i slugi da je dobio brzojav kojim ga pozivaju u Škotsku. A rekao je to i zapovjedniku McLarenu.
- Kada je vidio zapovjednika McLarena?
- Zajedno su nešto pojeli u njihovu klubu. To je bilo oko sedam i petnaest. Zatim je Clayton otišao taksijem do Klenova stana i stigao tamo nešto prije osam sati. Nakon toga – Miller je raširio ruke.
- Je li itko primijetio nešto neobično u Richovu ponašanju one večeri?
- On, znate i sami kakvi su ljudi. Kada se jednom dogodi nešto, ljudi misle da su primijetili mnogo, a mogao bih se okladiti da ništa nisu vidjeli. Sada gospođa Spence kaže da je Rich cijele večeri bio rastresen. Da nije odmah odgovarao na pitanja. Kao da je stalno bio nečim zaokupljen. Kladam se da je i on u mislima bio u sanduku! Razmišljao je kako da se riješi tijela!

– A zašto ga se nije riješio?

– To i mene zbunjuje. Možda je izgubio živce.

Svakako je bilo ludo ostaviti ga u sanduku do idućeg dana. Bolje prilike od te noći nije mogao imati. U zgradi nema noćnog portira. Mogao je dovesti auto, staviti tijelo u prtljažnik, odvesti se nekamo izvan grada i ostaviti tijelo. Postojala je opasnost, da ga vide kako unosi tijelo u auto jer se u pokrajnjoj ulici nalaze stanovi i jer se autom mora proći kroz dvorište. No recimo oko tri sata u jutro imao je lijepu priliku da to izvede bez velikog rizika da bude opažen. A što je on učinio?

Otišao je u krevet, spavao do kasnog jutra slijedećeg dana i probudio se kad je policija već bila u stanu!

– Pošao je u krevet i mirno spavao kako bi to samo mogao nevin čovjek.

– Mislite i dalje tako ako vam se to sviđa, no vjerujete li doista u to?

– Na to pitanje neću ni pokušati odgovoriti sve dok sam ne vidim Richa.

– Mislite da možete prepoznati nevina čovjeka na prvi pogled? To neće biti tako lako.

– Znam da to nije lako – i ni ne pokušavam reći da to mogu. No htio bih doznati je li taj čovjek zaista tako glup kako to sada izgleda.

Poirot nije namjeravao posjetiti Charlesa Richa prije nego vidi sve druge sudionike događaja. Započeo je sa zapovjednikom McLarenom.

McLaren je bio visok, tamnopus, šutljiv čovjek. Imao je grubo ali prijazno lice. Bio je stidljiv i s njim se teško mogao voditi razgovor. No Poirot je bio ustrajan.

Držeći u ruci Margharitinu poruku, McLaren je gotovo nevoljko rekao: – Naravno, ako Margharita želi da vam kažem sve što mogu, ja ću to učiniti. Premda i ne znam šta bi se tu moglo reći. Sve ste već čuli. No sve što Margharita želi – uvijek sam radio sve što je ona htjela – još od vremena kada je imala šestnaest godina. Znate, ona je uvijek znala kako da to postigne.

– Znam – reče Poirot. – Kao prvo, htio bih da na pitanja odgovarate posve slobodno. Mislite li da je major Rich kriv?

– Da. Ne bih to rekao Marghariti, jer ona želi misliti da je on nevin, no jednostavno ne mogu vidjeti nikakvu drugu mogućnost. I kada

sve uzmete u obzir taj čovjek i dalje ostaje kriv.

– Je li između njega i gospodina Claytona bilo mržnje?

– Ne, ni najmanje. Arnold i Charles bili su najbolji prijatelji. To je ono što čitavu stvar čini tako neobičnom.

– Možda prijateljstvo majora Richa s gospođom Clajrton – Bah! Sve te gluposti. – Prekinu ga McLaren. – Sve novine vješto na to aludiraju... Proklete insinuacije! Gospođa Clayton i Rich bili su vrlo dobri prijatelji i to je bilo sve! Margharita ima mnogo prijatelja. I ja sam jedan od njih. Već godinama. I nitko ne bi mogao znati ni reći o tome ništa više. Ista stvar je i s Charlesom i Margharitom.

– Znači, ne mislite da su bili ljubavnici?

– Sigurno nisu! – McLaren se razljutio. Nemojte slušati tu prokletu zlobnicu od Spenceove žene. Ona priča svašta.

– No možda je gospodin Clayton sumnjao da bi moglo biti nečeg između njegove žene i majora Richa.

– Možete mi vjerovati, ničega sličnog nije bilo! Ja bih znao da je bilo. Arnold i ja bili smo vrlo bliski.

– Kakav je on bio čovjek? Ako to itko zna, onda ste to vi.

– Pa dobro, Arnold je bio miran čovjek. No bio je pametan – gotovo briljantan. Ono što bi se reklo, prvoklasan financijski mozak. Znaate, u Ministarstvu financija zauzimao je visok položaj.

– Tako sam i čuo.

– Mnogo je čitao. Skupljao je marke. Neobično je volio glazbu. Nije plesao i nije volio izlaziti.

– Što mislite, je li to bio sretan brak?

Zapovjednik McLaren nije odmah odgovorio. Činilo se da duboko razmišlja što da odgovori.

– Na tako nešto vrlo je teško odgovoriti...

Da, mislim da su bili sretni. Bio joj je odan na svoj miran način. Siguran sam da je i ona njega voljela. Nije bilo vjerovatno da bi se rastali, ako ste to mislili. No možda i nisu imali mnogo toga zajedničkog.

Poirot klimnu glavom. Saznao je toliko koliko se nadao da će saznati. – Pričajte mi sada o onoj posljednoj večeri – rekao je. – Gospodin Clayton je večerao s vama u klubu, što je rekao?

– Rekao mi je da mora ići u škotsku. Činilo se da je zabrinut zbog toga. Usput, nismo večerali. Nismo imali vremena. Pojeli smo samo

nekoliko sendviča i nešto popili. To jest, on je jeo, ja sam samo nešto popio. Trebao sam ići na večeru majoru Richu.

– Je li gospodin Clayton spomenuo brzoglav?

– Jest.

– Je li vam ga pokazao?

– Nije.

– Je li rekao da će ići posjetiti Richa?

– Ne određeno. U stvari, rekao je da sumnja hoće li imati vremena za to. Rekao je: "Margharita će to moći objasniti, ili ti". I zatim je dodao: "Pobrini se za to da sretno stigne kući, hoćeš li?" Nakon toga je otišao. Sve je bilo tako prirodno i jednostavno.

– Niste li nimalo posumnjali da brzoglav možda nije pravi?

– Zar nije bio pravi? – Zapovjednik McLaren pogleda ga iznenađeno.

– Čini se da nije.

– Zaista vrlo čudno... – Zapovjednik McLaren utonu u neku vrstu obmrlosti.

– Ali to je stvarno vrlo čudno. – Reče naglo se trgnuvši. – Mislim, u čemu je stvar? Zašto bi netko htio da on pođe u škotsku?

– Zaista, to je pitanje na koje treba naći odgovor.

Hercule Poirot se oprostio, ostavivši zapovjednika koji je, kako se činilo, još uvijek pokušavao proniknuti u taj problem.

Obitelj Spence živjela je u maloj kući u Chelseaju. Linda Spence dočekala je Poirota s najvećim veseljem.

– Recite mi – započeo. – Recite mi sve o Marghariti! Gdje je?

– Nije mi dopušteno da vam to kažem.

– Dobro se je sakrila! Za tako nešto Margharita je vrlo pametna. No, pretpostavljam da će biti pozvana pred sud da da iskaz? Neće se moći izvući iz toga.

Poirot je pogleda ispitujući. I protiv svoje volje morao je priznati da je, prema modernom ukusu, privlačna (što je značilo da je slična pothranjenom djetetu bez roditelja). Njemu se nije sviđao taj tip žene. Umjetno neuredna kosa lepršala joj je posvuda oko glave, par pronicavih očiju promatrao ga je iz pomalo prljava lica na kojem nije bilo nikakvih kozmetičkih preparata osim crvenila za usne boje trešnje. Nosila je ogroman svijetložuti džemper koji joj je dosezao gotovo do koljena i uske crne hlače.

– Kakva je vaša uloga u svemu tome? upita ga gospođa Spence. – Da na neki način izvučete ljubavnika iz neprilike? Je li to? Čemu se ona nada!

– Znači, vi mislite da je on kriv?

– Naravno. Tko drugi?

To, mislio je Poirot, i jest pitanje. Izbjegao je odgovor postavivši novo pitanje.

– Kako vam je izgledao major Rich one fatalne večeri? Kao obično? Ili drugačije? Linda Spence stisnu oči kao da smišlja odgovor.

– Ne, nije bio kao inače. Bio je nekako drugačiji.

– Kako drugačiji?

– Pa naravno, ako ste upravo hladnokrvno proboli čovjeka...

– Ali vi tada niste znali da je on upravo hladnokrvno ubio čovjeka, zar ne?

– Ne, naravno da nisam.

– Dobro, kako onda objašnjavate to da je bio "drugačiji". Na koji način je bio drugačiji?

– Bio je rastresen. Zapravo i ne znam. No kada sam o tome kasnije razmišljala, shvatila sam da je ondje svakako bilo nečega.

Poirot uzdahnu.

– Tko je stigao prvi?

– Mi, Jim i ja. Zatim Jock. I na kraju Margharita.

– Kada je prvi puta spomenut odlazak gospodina Claytona u škotsku?

– Kad je stigla Margharita. Rekla je Charlesu: "Arnoldu je jako žao. Morao je otputovati u Edinburgh noćnim vlakom". A Charles je rekao: "Oh, šteta." Zatim Jock doda: "Žao mi je. Mislio sam da ste to već znali." Nakon toga smo nešto popili.

– Major Rich nije ni jednom spomenuo da je vidio gospodina Claytona one večeri? Nije rekao ništa o tome da je Clayton na putu do stanice svratio do njega?

– Nije koliko sam ja čula.

– Ono s telegramom je prilično čudno, zar ne? – reče Poirot.

– što je čudno?

– To je bila varka. Nitko u Edinburghu ne zna ništa o tome.

– A, tako. Bila sam začuđena kada sam čula za nj.

– Imate li neku ideju o tom brzojavu?

- Moram reći da prilično bode oči. – Kako to mislite?
- Dragi moj čovječe – reče Linda. – Nemojte glumiti naivca. Nepoznati šaljivčina uklonio je muža s puta! Za svaki slučaj.
- Misлите li da su major Rich i gospođa Clayton planirali da noć provedu zajedno?
- Pa čuli ste već za takve stvari, zar ne?
- Linda ga je pogledala zabavljajući se.
- A brzojav je poslao netko od njih dvoje?
- To me ne bi iznenadilo.
- Misлите li da su major Rich i gospođa Clayton bili ljubavnici?
- Recimo da ne bih bila iznenađena kad bi to bilo tako. A je li bilo tako, to ja ne znam.
- Je li gospodin Clayton sumnjao?
- Arnold je bio izvanredna osoba. Znao se vrlo dobro svladati, ako razumijete što hoću reći.

Mislim da je znao. Ali on je bio čovjek koji to nikada ne bi pokazao. Netko bi mogao pomisliti da je bio potpuno bez osjećaja. No ja sam prilično sigurna da nije bio takav ispod kože. čudno, ali bila bih mnogo manje iznenađena da je Arnold ubio Charlesa, nego što sam sada. Mislim da je Arnold zapravo bio bolesno ljubomoran čovjek.

- Zanimljivo.
- Premda bi se prije moglo očekivati da će ubiti Margharitu, kao Othello ili nešto slično.

Znate, Margharita je imala izvanrednu moć nad muškarcima.

- Ona je zgodna žena – reče Poirot s razboritom umjerenošću.
- Nešto više od toga. Ona ima nešto. Okupljala bi muškarce oko sebe, činila ih nenormalnima – zaluđivala ih – i okretala ih oko sebe, a pogled njezinih široko otvorenih, iznenađenih očiju činilo bi ih potpuno neuračunljivima.
- Une femme fatale.
- Vjerovatno bi to stranci tako nazvali.
- Poznajete li dobro?
- Kako da ne, gospodine, ona je jedna od mojih najboljih prijateljica – a nimalo joj ne vjerujem!
- Ah tako – reče Poirot i skrenu razgovor na zapovjednika McLaren.

– Jock? Stari vjerni prijatelj? Bio je u njihovu domu osobito rado viđen. Kao da je bio rođen da bude porodični prijatelj. On i Arnold bili su vrlo bliski prijatelji. Mislim da je Arnold bio s njim otvoreniji nego s bilo kim drugim. Naravno, i on je bio Margharetina vjerna mačkica.

Godinama joj je bio odan.

– Je li gospodin Clayton bio ljubomoran i na njega?

– Ljubomoran na Jocka? Kakve li ideje!

Margharita iskreno voli Jocka, ali nikada mu to nije dala ni slutiti. Zaista ne mislim da bi itko mogao... Ne znam zašto... Bila bi sramota. On je tako drag.

Poirot skrenu razgovor na slugu. Ali osim što je neodređeno rekla da miješa vrlo dobre koktele, činilo se da Linda Spence ne zna ništa o Burgessu i da ga je jedva zamjećivala.

Ali brzo je shvatila.

– Pretpostavljam da mislite kako je i on, isto tako lako kao i Charles, mogao ubiti Arnolda? To mi se čini vrlo malo vjerovatnim.

– Gospođo, vaša me je primjedba obeshrabrila. No tada mi se čini (iako se vi s tim vjerovatno nećete složiti) da je isto tako vrlo malo vjerovatno – ne to da bi major Rich ubio Arnolda Claytona – već to da bi ga ubio na način kako je to učinio.

– Mislite na stilet? Da, to zaista ne odgovara njegovoj naravi. Njemu bi više odgovarao tupi predmet. A možda ga je mogao i zadaviti?

Poirot uzdahnu.

– Vraćamo se na Othella. Da, Othello... podsjetili ste me na nešto...

– Zaista? Što to? – Do njih dopre zvuk kao da netko otključava bravu i otvara vrata. – Oh, to je Jeremy. Želite li s njim razgovarati?

Jeremy Spence bio je zgodan čovjek od tridesetak godina, vrlo uredan i gotovo napadno diskretan. Gospođa Spence je rekla kako će biti najbolje da ode u kuhinju i pogleda kako napreduje kuhanje jela, te je izašla ostavivši dva muškarca zajedno.

Jeremy Spence nije imao ništa od iskrenosti svoje žene. Bilo je jasno da uopće ne želi biti umiješan u taj slučaj, pa je nastojao da se iz onoga što kaže ne može ništa zaključiti. Poznavali su Claytonove neko vrijeme, a Richa ne baš dobro. Činilo im se da je prijazan čovjek. Koliko se mogao sjetiti, Rich je one večeri izgledao potpuno

obično. Činilo se da su se Clayton i Rich uvijek dobro slagali. Čitava ta stvar izgledala mu je posve narazjašnjivom.

Za vrijeme čitavog razgovora Jeremy Spence jasno je pokazivao kako očekuje da Poirot ode. Bio je pristojan, ali samo to.

– Bojim se – reče Poirot, da vam se ne sviđaju ova pitanja?

– Tako je, o tome smo već dovoljno razgovarali u policiji. Osjećam da je toga već dosta.

Rekli smo sve što smo znali ili vidjeli. Sada bih htio sve to što prije zaboraviti.

– Potpuno vas razumijem. Vrlo je neugodno biti umiješan u tako nešto. Pogotovo kada vas pitaju ne samo što znate ili što ste vidjeli, već možda čak i što mislite?

– Najbolje je o tome ništa ne misliti.

– No može li se ne misliti na to? Mislite li, na primjer, da je u to umiješana i gospođa Clayton? Je li ona planirala s Richom smrt svojeg supruga?

– Za boga, ne. – Spence je to izgovorio zaprepašteno i prestrašeno. – Nisam ni pomislio da bi se takvo pitanje uopće moglo postaviti?

– Nije li vaša supruga spominjala takvu mogućnost?

– Oh, Linda! Znete kakve su žene – uvijek napadaju jedna drugu. Margarita nikada nije pričala o svojem seksualnom životu – pa je tako razbuđivala tuđu maštu. No teorija o tome da su Rich i Margarita planirali ubojstvo zaista je fantastična!

– Već su se događale takve stvari. Na primjer, pogledajte oružje. To je vrsta oružja koju bi vjerovatnije posjedovala žena nego muškarac.

– Mislite li da policija to pripisuje njoj? To ne mogu! Mislim...

– Ja ne znam ništa priznao je Poirot i žurno se izgubio.

Iz zaprepaštenja na Spenceovu licu zaključio je da je tom gospodinu ostavio nešto za razmišljanje!

– Gospodine Poirot, oprostite mi zbog ovoga što ću vam reći, ali ne vidim kako biste mi mogli pomoći.

Poirot nije odgovorio. Zamišljeno je promatrao čovjeka koji je bio optužen za ubojstvo svojeg prijatelja, Arnolda Claytona. Promatrao je čvrstu čeljust, usku glavu. Vitak tamnopusat čovjek, atletski građen i žilav. Podsjećao je na hrta. Čovjek čije lice nije ništa odavalo i koji je primio svojeg posjetitelja bez imalo srdačnosti.

– Posve razumijem da vas je gospođa Clayton poslala k meni s najboljim namjerama. Ali, sasvim iskreno mislim da nije pametno postupila. Nije pametno postupila ni za svoje ni za moje dobro.

– Mislite?

Rich nervozno pogleda preko ramena. No stražar je bio propisno udaljen. Rich stiša glas.

– Moraju pronaći motiv za tu smiješnu optužbu. Pokušat će dokazati da je između gospođe Claytona i mene postojala veza. To je, kao što će vam sigurno reći i gospođa Clayton, potpuna laž. Mi smo prijatelji i ništa više. No ipak, bilo bi pametno kada ne bi ništa poduzimala u moju korist.

Hercule Poirot ne obrati pažnju na ovu primjedbu. Umjesto toga uhvati se jedne Richove riječi.

– Rekli ste ta "smiješna" optužba. Ali ona nije smiješna, znate.

– Ja nisam ubio Arnolda Claytona.

– Onda nazovite optužbu lažnom. Recite da optužba nije istinita. Ali ona nije smiješna. Naprotiv, vrlo je uvjerljiva. Morali biste to dobro znati.

– Mogu vam reći jedino to da meni izgleda fantastično.

– Od takvih ćete riječi imati vrlo malo koristi. Moramo izmisliti nešto svrsishodnije.

– Mene zastupaju advokati. Obaviješten sam da su angažirali vrlo poznatog pravnika koji će me braniti na sudu. Zato ne mogu pristati na to da govorite u moje ime.

Poirot se neočekivano nasmiješio.

– Ah – rekao je poput pravog stranca hoćete me se riješiti. U redu. Idem. Htio sam vas vidjeti. Vidio sam vas. Već sam pregledao podatke o vašoj karijeri. Istakli ste se u Sandhurstu. Ušli ste u oficirsku školu. I tako dalje i tako dalje. Danas sam donio vlastiti sud o vama. Vi niste glup čovjek.

– Kakve veze ima sve to s mojim slučajem?

– Itekakve. Nemoguće je da bi čovjek vaših sposobnosti mogao počinuti ubojstvo na način kako je to bilo učinjeno. No dobro. Vi ste nevini. Recite mi sada nešto o svojem slugi Burgessu.

– Burgessu?

– Da. Ako vi niste ubili Claytona, onda je to učinio Burgess. Takav zaključak ne može se izbjeći. Ali zašto bi on to učinio? Mora postojati

neki razlog. Vi ste jedina osoba koja pozna Burgessa dovoljno dobro da bi to mogla naslutiti. Zašto bi on to učinio, majore Rich, zašto?

– Ne mogu ni zamisliti. Jednostavno to ne mogu shvatiti. Znae, i ja sam razmišljao na isti naēin kao i vi. Da, Burgess je imao priliku – on je, osim mene, bio jedina osoba koja je imala priliku za to. Nezgoda je u tome što ja jednostavno ne mogu vjerovati u to. Burgess nije takav ęovjek, uopće ne mogu zamisliti da bi bio sposoban ubiti nekoga.

– Što misle vaši pravni savjetnici?

Richove usne ljuto se stisnuše.

– Moji pravni savjetnici troše vrijeme na to da me na sugestivan naēin ispituju je li moŹda istina da sam cijelog svojeg Źivota patio od pomraēenja uma, kada zapravo ne znam što ęinim!

– Zaista loše – reēe Poirot. – No dobro, moŹda uspijemo pronaēi da Burgess pati od povremenog pomraēenja uma. To je uvijek dobra ideja. A sada pređimo na oruŹje. Pokazali su vam ga i pitali vas je li vaše?

– Nije moje. Nikada ga ranije nisam vidio.

– Ne, nije vaše. No jeste li posve sigurni da ga nikada ranije niste vidjeli?

– Nisam. Je li u tom odgovoru bilo malo nesigurnosti? – Zaista, oruŹje je neka vrsta ukrasne igraēke – Takve stvari mogu se vidjeti u mnogim kućama.

– MoŹda u Źenskom salonu. MoŹda u salonu gospođe Clayton.

– Sigurno NE!

Posljednja rijeē bila je glasno izgovorena pa je straŹar pogledao prema njima.

– Tres bien. Sigurno ne – zbog toga nije potrebno vikati. No jednom ste negdje vidjeli nešto vrlo sliēno. Ha? Jesam li u pravu?

– Mislim da niste... U nekoj trgovini rijetkim predmetima... moŹda.

– Da, to je vrlo vjerojatno. – Poirot ustade.

– Sada idem.

– A sada – reēe Hercule Poirot – Burgess. Da, na kraju Burgess.

Saznao je nešto o ljudima upletenim u ovaj sluēaj, nešto od njih samih a nešto od drugih. No nitko mu nije znao reēi ništa o Burgesu. Nikakvog podatka, nikakvog nagovještaja o tome kakav je on zapravo ęovjek. Kada je uglado Burgessa, shvatio je zašto.

Sluga ga je čekao u stanu majora Richa. O Poirotovu dolasku telefonom ga je obavijestio zapovjednik McLaren.

– Ja sam Hercule Poirot.

– Da, gospodine, čekao sam vas.

Burgess je s poštovanjem pridržao vrata i Poirot uđe. Našao se u malom kvadratnom predsoblju, vrata na lijevoj strani bila su otvorena i vodila su u dnevnu sobu. Burgess je prihvatio Poirotov šešir i ogrtač i došao za njim u dnevnu sobu.

– Ah – reče Poirot gledajući naokolo po sobi. – Znači ovdje se to dogodilo?

– Da, gospodine.

Burgess je bio miran čovjek, blijeda lica, prilično mršav, nezgrapnih ramena i laktova. Imao je monoton glas s provincijskim naglaskom koji Poirot nije poznao. Možda je bio negdje s istočne obale. Moglo se reći da je prilično nervozan, no inače nije imao nikakvih određenih karakteristika. Bilo je teško povezati ga s bilo kakvom pozitivnom akcijom. Bi li se moglo zamisliti da je u stanju poduzeti takav negativan korak kakav je ubojstvo?

Imao je one blijedoplave, prilično lukave oči koje nepažljivi ljudi često izjednačavaju s nepoštenjem. No i lažac može gledati u oči hrabrim i povjerljivim pogledom.

– Što će biti sa stanom? upita Poirot.

– Ja se, gospodine, još uvijek brinem o njemu. Major Rich se pobrinuo za moju plaću i zatražio od mene da držim stan u redu dok dok... U neprilici je svrnuo pogled.

– Dok – prihvati Poirot, i doda kao da iznosi poznate činjenice – rekao bih da će major Rich gotovo sigurno biti izveden pred sud. Proces će početi najvjerojatnije u roku od tri mjeseca.

Burgess zatrese glavom, no ne zato da bi time izrazio neslaganje, već jednostavno jer je bio zbunjen.

– To zaista ne izgleda moguće – reče.

– Da je major Rich ubojica? – čitava ta stvar. Taj sanduk...

Oči mu predoše preko sobe.

– To je dakle taj čuveni sanduk?

Bio je to velik komad namještaja od vrlo tamnog politiranog drva, ukrašen mesinganom okovom, a zatvarao se mesinganom kračunom i starinskom bravom.

– Lijepa stvar. – Poirot priđe bliže.

Sanduk je stajao pokraj zida blizu prozora, odmah uz moderni ormarić za ploče. S druge strane bila su napola otvorena vrata, djelomično zaklonjena velikim obojenim kožnim paravanom.

– Ova vrata vode u spavaću sobu majora Richa – objasni Burgess.

Poirot kimnu glavom. Pogleda na drugu stranu sobe. Ondje su bila dva stereofonska gramofona, svaki na posebnom niskom stoliću, a od njih su poput zmija išle električne žice. Bili su tu još naslonjači i veliki stol. Na zidovima su bile japanske reprodukcije. Bila je to lijepa soba, udobna ali ne i luksuzna.

Ponovo pogleda Williama Burgessa.

– Otkriće tijela – reče ljubazno – mora da je bilo strašan šok za vas?

– O da, gospodine. Nikada to neću zaboraviti. – Sluga počeo brzo govoriti. Riječi su mu navirale kao bujica. Možda je osjećao da će, pričajući tu priču dovoljno često, napokon sve izbrisati iz sjećanja.

– Došao sam u sobu, gospodine, da je pospremim. Čaše i ostalo. Stao sam da bih s poda pobrao nekoliko maslina i tada sam to opazio na sagu, rđavu tamnu mrlju. Ne, sag sada nije ovdje. Odnijet je na čišćenje. Policija ga je pregledala, što je to, pomislio sam. Rekao sam u sebi gotovo u šali: "Pa to bi mogla biti krv! Ali odakle samo dolazi? što se prolilo?" A tada sam opazio da to dolazi iz sanduka – sa strane, ovdje gdje je pukotina. I tada sam rekao, još uvijek ne misleći ni na šta. "Da vidimo..."? I podigao sam poklopac, ovako (riječi je popratio kretnjom) i ondje je to bilo – tijelo muškarca koji je ležao na boku, skvrčen kao da spava. A iz vrata mu je virio grozan nož ili bodež. Nikada to neću zaboraviti – nikada! Do kraja svojeg života sjećat ću se toga! Razumijete – bio je to šok koji nisam očekivao...

Duboko je udahnuo.

– Spustio sam poklopac i istrčao iz stana i dolje na ulicu. Tražio sam policajca i srećom, našao sam ga odmah iza ugla.

Poirot ga je zamišljeno promatrao. Predstava, ako je to bila predstava, bila je vrlo dobra. Počeo se je bojati da to nije bila predstava – da se sve upravo tako odigralo.

– Niste pomislili da najprije probudite majora Richa? – upita.

– Nisam, to mi nije bilo ni na kraj pameti, gospodine. Možda je to bilo zbog šoka. Ja... ja sam samo htio da izađem odavde – zastao je i da dovedem pomoć.

Poirot kimnu glavom.

– Jeste li opazili da je to bio gospodin Clayton? – upita.

– Trebao sam to opaziti, gospodine, ali znate, ne vjerujem da sam to tada zaista i opazio. Naravno, čim sam se vratio s policajcem, rekao sam: "Pa to je gospodin Clayton!" A policajac je upitao: "Tko je gospodin Clayton?" Ja sam odgovorio: "On je bio ovdje prošle noći.

– Ah – reče Poirot – prošle noći... Da li se točno sjećate kada je gospodin Clayton došao ovamo?

– Na minutu točno ne. No bilo je po prilici četvrt do osam.

– Jeste li ga dobro poznavali?

– On i gospođa Clayton bili su ovdje prilično često u posljednjih godinu i pol dana otkako radim ovdje.

– Je li izgledao kao obično?

– Čini mi se da jest. Kao da je bio malo zadihao – no mislio sam da je to zato jer se žurio. Rekao je da mora uhvatiti vlak.

– Pretpostavljam da je imao torbu sa sobom, pošto se spremao na put u škotsku?

– Nije, gospodine. Mislim da ga je dolje čekao taksu.

– Je li bio razočaran kad je doznao da major Rich nije kod kuće?

– Nisam to primijetio. Samo je rekao da bi htio napisati poruku. Ušao je ovamo i pošao do stola a ja sam se vratio u kuhinju. Malo sam se zadržao s pripremanjem riblje ikre. Kuhinja je na kraju hodnika pa se ne čuje dobro što se ovdje događa. Nisam čuo kada je izašao ili kada je gospodar došao – no tada na to nisam ni pazio.

– A zatim?

– Pozvao me je major Rich. Stajao je ovdje na vratima. Rekao je da je zaboravio turske cigarete za gospođu Spence. Trebao sam brzo izaći i nabaviti ih. Tako sam i učinio. Donio sam ih i stavio ovdje na stol. Nara-"no, mislio sam da je gospodin Clayton već izašao kako bi uhvatio svoj vlak. i – Nitko drugi nije dolazio u stan za vrijeme dok je major Rich bio vani a vi u kuhinji?

– Nije, gospodine – nitko.

– Jeste li sigurni u to?

– Gospodine, kako bi itko mogao doći? Morao bi pozvoniti.

Poirot zatrese glavom. Kako bi itko? Spenceovi i McLaren, a i gospođa Clayton mogli su, kao što je već znao, objasniti gdje su se nalazili u svakom trenutku. McLaren je bio s poznicima u klubu, Spenceovi su, prije nego što će poći ovamo, pili čaj u svojem stanu s nekoliko prijatelja. Margharita Clayton upravo je u to vrijeme govorila telefonski s nekom prijateljicom.

Ne, nije pomislio da je netko od njih mogući počinitelj zločina. Bilo je sigurno boljih načina da se ubije Arnold Clayton nego li da ga se slijedi u stan u kojem se nalazi sluga, a gospodar se svaki trenutak može vratiti. Ne, u njemu se rodila posljednja sićušna nada da bi to mogao biti neki "tajanstveni stranac"! Netko iz prividno neporočne Claytonove prošlosti, netko tko ga je prepoznao na ulici i slijedio ga ovamo. Zatim ga je napao stiletom, gurnuo tijelo u sanduk i pobjegao.

Čista melodrama koja nema nikakve veze s razumom i s vjerojatnošću! U skladu s romantičnim povijesnim fantazijama bio je i španjolski sanduk. Vratio se do sanduka i podigao poklopac. To se dalo učiniti lako i bešumno.

– Sve je dobro očišćeno, gospodine – reče Burgess tihim glasom. – Pobrnuo sam se za to.

Poirot se nagne preko ruba sanduka. Tiho uzviknuvši, sagnu se još dublje. Prstima je ispitivao stijene.

– Ove rupe na stražnjem zidu i na jednoj strani – izgledaju čini se na dodir kao da su posve nedavno napravljene.

– Rupe, gospodine? – Sluga se sagnuo da pogleda. – Zaista ne bih mogao reći. Nikada ih nisam posebno zapazio.

– Ne upadaju u oči, ali ipak su tu. Biste li mogli reći čemu služe?

– Zaista to ne bih znao, gospodine. Možda su ih napravile neke životinje – mislim neki kukac ili tako nešto. Nešto što nagriza drvo.

– Neka životinja? – reče Poirot. – Sumnjam.

Prošao je natrag kroz sobu.

– Kada ste ušli ovamo s cigaretama, je li u ovoj sobi bilo nečega što vam se učinilo drugačijim? Bilo što? Pomaknuti stolci, stol ili tako nešto?

– To je neobično, gospodine... Sada kada ste to spomenuli, sjetio sam se da je onaj paravan koji zaklanja vrata spavaće sobe da bi spriječio propuh, bio pomaknut malo više ulijevo.

– Ovako? – Poirot brzo pomaknu paravan.
– Još malo... Sada je dobro. Paravan je ranije sakrivao oko pola sanduka. Sada, nakon što je bio pomaknut još više ulijevo, gotovo je posve sakrio sanduk.

– Zašto ste pomislili da je paravan bio pomaknut?

– Nisam ništa mislio, gospodine.

Burgess doda nesigurno: – Pretpostavljam da je tako olakšan prolaz u spavaću sobu, da dame mogu ostaviti u njoj garderobu.

– Možda. No mogao bi postojati i neki drugi razlog. – Burgess ga pogleda ispitujući – Paravan sad sakriva sanduk i sag ispod njega. Ako je major Rich ubio gospodina Claytona, krv bi ubrzo počela kapati kroz pukotine na dnu sanduka. Netko bi je mogao primijetiti, kao što ste je vi primijetili slijedećeg jutra. Zato je paravan pomaknut.

– To mi uopće nije palo na pamet, gospodine.

– Kakvo je svjetlo ovdje, jako ili prigušeno?

– Pokazat ću vam, gospodine.

Sluga je brzo navukao zastore i upalio nekoliko žarulja. Davale su meko raspršeno svjetlo koje bi jedva bilo dovoljno za čitanje. Poirot pogleda prema stropnoj svjetiljci.

– Nije bila upaljena, gospodine. Vrlo se rijetko upotrebljava.

Poirot pogleda naokolo u prigušenom svjetlu.

– Ne vjerujem da biste vidjeli bilo kakvu krvavu mrlju, gospodine, – reče sluga – svjetlo je previše prigušeno.

– Mislim da ste u pravu. Ali zašto je onda pomaknut paravan?

Burgess zadrhta.

– Strašno je pomisliti da bi tako fin gospodin kao što je major Rich mogao počinuti nešto slično.

– Vi ni najmanje ne sumnjate da je to on učinio? Burgess, zašto je to učinio?

– Pa, bio je u ratu. Možda je bio ranjen u glavu, zar ne? Kažu da to ponekada izbije mnogo godina kasnije. Sve im najednom krene naopako i više ne znaju što rade. Mislite li da bi to moglo biti tako? Poirot se zagleda u nj. Uzdahnu i okrenu se.

– Ne – reče nije bilo tako.

Na upravo čarobnjački način u Burgessovim se rukama nađe komad šuštava papira.

– Hvala vam, gospodine, ali zaista ne...

– Pomogli ste mi – reče Poirot. – Pokazali ste mi ovu sobu. Pokazali ste mi što je u njoj. Opisali ste mi što se je dogodilo one večeri. Nemoguće nije nikada nemoguće! Upamtite to. Govorio sam da su postojale samo dvije mogućnosti – pogriješio sam. Postoji i treća mogućnost.

– Pogledao je ponovo sobu i malo zadrhtao. Odmaknite zastore. Pustite da uđu svjetlo i zrak.

Ovoj je sobi to potrebno. Potrebno joj je temeljito čišćenje. Mislim da će proći mnogo vremena prije nego se očisti od onoga što ju je snašlo od ustajalog sjećanja na mržnju.

Burgess je, otvorenih usta, pružio Poirotu šešir i ogrtač. Izgledao je vrlo zbunjeno. Poirot, koji je uživao u izricanju nerazumljivih izjava sišao je brzim koracima na ulicu.

Vrativši se kući, Poirot je telefonirao inspektoru Milleru.

– Što se dogodilo s Claytonovom putnom torbom? Njegova žena kaže da ju je ponio na put.

– Bila je u klubu. Ostavio ju je kod portira. Zatim ju je vjerojatno zaboravio i izašao bez nje.

– Što je bilo u njoj?

– Uobičajene stvari. Pidžama, košulja, toaletni pribor.

– Recite mi sve.

– A što očekujete da bi još moglo biti u njoj?

Poirot je prečuo to pitanje.

– A sada nešto o stiletu – reče. – Predlažem vam da ispitajte ženu koja dolazi pospremati kuću gospođe Spence. Provjerite je li ikada vidjela u stanu nešto slično.

– Gospođa Spence? – Miller zazviždi. – Zar razmišljate u tom pravcu? Spenceovima je već pokazan stilet. Nisu ga prepoznali.

– Pitajte ih ponovno.

– Mislite li...

– A zatim mi javite što su rekli...

– Nije mi jasno što mislite da ste otkrili!

– Milleru, čitajte Othella. Razmislite o osobama u Othellu. Jednu od njih smo izostavili.

Ispustio je slušalicu. Zatim je nazvao Lady Chatterton. Broj je bio zauzet. Malo kasnije pokušao je ponovo. Još uvijek bez uspjeha. Pozvao je svojeg slugu Georga i rekao mu da nastavi zvati broj dok

mu se netko ne javi. Znao je da je Lady Chatterton nepopravljivi ljubitelj telefonskih razgovora.

Sjeo je na stolicu, pažljivo skinuo cipele, ispružio noge i naslonio se.

– Star sam – rekao je Hercule Poirot. Brzo se umaram... No ipak nije sve tako loše.

Stanice još uvijek rade. Polako – ali ipak rade... Da, Othello. Tko mi je to rekao? A da, gospođa Spence. Torba... Paravan... Tijelo koje leži kao da čovjek spava. Bistar ubojica. Promišljeno, planirano... Mislim da je čak u tome uživao!

George mu je javio da je Lady Chatterton na liniji.

– Gospođo, ovdje Hercule Poirot. Bih li mogao razgovarati s vašom gošćom?

– Ali, naravno! Oh, gospodine Poirot, jeste li učinili nešto divno?

– Još nisam – reče Poirot. – No moguće je, stvari su krenule.

Odmah zatim javi se miran, ljubazan Margharitin glas.

– Gospođo, kada sam vas pitao jeste li primijetili nešto neobično one večeri na zabavi, namrštili ste se, kao da ste se nečega sjetili – i zatim ste to zaboravili. Je li to možda bio položaj paravana one noći?

– Paravana? Ali, naravno, da. Nije bio posve na svojem uobičajenom mjestu.

– Jeste li te noći plesali?

– Neko vrijeme jesmo.

– S kim ste najviše plesali?

– S Jeremyjem Spenceom. On je izvrstan plesač. Charles je dobar, ali ništa posebno. Plesao je s Lindom, a od vremena do vremena smo se mijenjali. Jock McLaren ne pleše. On je vadio ploče i brinuo se oko toga što ćemo slušati.

– Kasnije ste slušali ozbiljnu glazbu?

– Da.

Nastala je stanka. Zatim Margharita upita: Gospodine Poirot, što sve to znači? Imate li – ima li neke nade?

– Da li vi, gospođo, uopće znate što ljudi oko vas osjećaju?

– Ja – mislim da znam – progovori malo iznenađenim glasom.

– A ja mislim da ne znate. Mislim da uopće nemate pojma. Mislim da je to tragedija vašeg života. Ali tragedija za druge ljude – ne za vas.

– Netko mi je danas spomenuo Othella. Pitao sam vas je li vaš suprug bio ljubomoran, a vi ste odgovorili kako mislite da jest. Rekli ste to olako.

Rekli ste to kao što bi mogla reći Desdemona, ne shvaćajući opasnost. I ona je prepoznavala ljubomoru, ali nije je nikada razumjela, zato jer ona sama nikada nije bila niti bi mogla biti ljubomorna. Mislim da uopće nije bila svjesna snage koju ima naglo probuđena tjelesna strast. Voljela je svojeg muža s romantičnim žarom pretjeranog divljenja junaku, voljela je svojeg prijatelja Kasija posve nedužno, kao bliskog sudruga... Mislim da je zbog toga jer je bila imuna na strast, dovodila muškarce do ludila... Jesam li vas, gospođo, podsjetio na nešto?

Nastala je stanka – a zatim Margharetin glas odgovori. Hladno, slatko, malo zbunjeno.

– Ne – zaista ne razumijem što to govorite...

Poirot uzdhanu. Dodao je bezbojnim glasom.

– Večeras ću vas posjetiti.

Inspektor Miller nije bio čovjek kojeg je lako u nešto uvjeriti. No isto tako, ni Hercule Poirot nije bio čovjek koji bi lako odustao prije nego što postigne cilj. Inspektor Miller je gundao, ali napokon je ipak popustio.

– Ipak što ima Lady Chatterton sa svim tim...

– Ništa, zaista. Samo je pružila utočište svojoj prijateljici.

– Kako ste znali za one Spenceove?

– Onaj stilet je njihov? To sam samo slučajno pogodio. Nešto što je rekao Jeremy Spence dalo mi je ideju. Spomenuo sam da je stilet pripadao Marghariti Clayton. Jasno je pokazao da sigurno zna kako nije njezin. – Zastao je. – Sto su rekli? – upita znatiželjno.

– Dopustili su da je vrlo sličan malom bodežu koji su nekada imali. No izgubio se prije nekoliko tjedana pa su na rij zaista zaboravili.

Pretpostavljam da ga je Rich odatle ukrao.

– Čovjek koji voli igrati na sigurno, taj gospodin Jeremy Spence – reče Hercule Poirot i promrlja u sebi. Prije nekoliko tjedana... O da, planiranje je započelo davno prije.

– I, što to sad znači?

– Stižemo, – reče Poirot. Taxi ih je dovezao do kuće Lady Chatterton u Cheriton Streetu.

Poirot je platio.

Margarita Clayton čekala ih je u sobi na katu. Lice joj je poprimalo tvrd izraz kada je ugledala Millera.

– Nisam znala...

– Niste znali tko je prijatelj kojega sam namjeravao dovesti sa sobom?

– Inspektor Miller nije moj prijatelj.

– To u priličnoj mjeri ovisi o tome želite li da pravda pobijedi ili ne, gospođo Clayton. Vaš je suprug umoren...

– I sada ćemo porazgovarati o tome tko ga je ubio – reče Poirot brzo. – Smijemo li sjesti, gospođo?

Margarita je polako sjela na stolac s visokim naslonom nasuprot dvojici muškaraca.

– Molim – rekao je Poirot obrativši se svojim slušateljima – da me strpljivo saslušate. Mislim da sada znam što se dogodilo one fatalne večeri u stanu majora Richa... Svi smo mi počeli od krive pretpostavke – od pretpostavke da su samo dvije osobe imale priliku staviti tijelo u sanduk – to jest, major Eich ili William Burgess. No pogriješili smo – postojala je i treća osoba te večeri u stanu koja je isto tako imala dobru priliku da to učini.

– A tko bi to bio? – upita Miller s nevjericom. Poslužitelj u dizalu?

– Ne. Arnold Clayton.

– Što? Da sakrije svoje vlastito mrtvo tijelo? Vi ste ljudi.

– Naravno, ne mrtvo tijelo – već živo. Jednostavno rečeno, on se sakrio u sanduk. Takve su se stvari tijekom povijesti mnogo puta ponavljale. Mrtva nevjesta u Grančici imele gdje lachimo planira kako da provjeri čednost Imogene i tako dalje. Pomislio sam na to čim sam ugledao rupe koje je netko nedavno izbušio u sanduku.

Zašto? Rupe su napravljene kako bi u sanduku moglo biti dovoljno zraka. Zašto je te večeri paravan bio pomaknut sa svojeg uobičajenog položaja? Zato da bi se sanduk sakrio od pogleda ljudi u sobi. I da bi sakriveni čovjek mogao od vremena do vremena podići poklopac, protegnuti se i bolje čuti ono što se događa u sobi.

– Ali zašto? – upita Margarita razrogačivši oči od iznenađenja. Zašto bi se Arnold htio sakriti u sanduk?

– Zar još pitate, gospođo? Vaš je muž bio ljubomoran čovjek, a uz to zatvorene naravi. "Zatvoren k"o boca", kako je to rekla vaša

prijateljica gospođa Spence. Njegova je ljubomora rasla.

Mučila ga je! Jeste li bili Richova ljubavnica ili ne? Nije to znao! A svakako je morao saznati! Tako je došlo do "brzjava iz škotske", koji zapravo nikada nije poslan i kojega nitko nije vidio!

Putna torba je pripremljena i slučajno zaboravljena u klubu. Dolazi u stan onda kada je mogao pretpostaviti da Rich neće biti kod kuće. Govori slugi da će napisati poruku, čim je ostao sam, buši rupe u sanduku, pomiče paravan i ulazi u sanduk. Noćas će saznati istinu. Možda će njegova žena ostati iza ostalih, možda će otići, pa se ponovo vratiti. Te će noći očajan, ljubomorom mučen čovjek saznati sve...

– Nećete valjda reći da se sam ubio? – Millerov glas bio je pun nevjerice. – Glupost!

– Oh ne, ubio ga je netko drugi. Netko tko je znao da je on u sanduku. Bilo je to pravo umorstvo. Umorstvo brižljivo planirano, dugo smišljano. Sjetite se drugih osoba u Othellu. Morali bismo bili pomisliti na Jaga. Vješto trovanje uma Arnolda Claytona; nagovještaji, sumnje. Čestiti Jago, vjeran prijatelj, čovjek kojem uvijek vjerujete! Arnold Clayton mu je vjerovao. Arnold Clayton je dopustio da se iskoristi njegova ljubomora, da se dotjera do grozničavih vrhunaca.

Je li plan o sakrivanju u sanduk bila Arnoldova vlastita ideja? Možda je mislio da jest – vjerojatno je zaista tako mislio! I tako je scena pripremljena. Stilet koji je nekoliko tjedana ranije ukraden, već je spreman. Dolazi večer. Svjetla su prigušena, gramofon svira, dva para plešu, prekobrojan čovjek radi nešto kod kabineta s pločama, odmah pokraj španjolskog sanduka i paravana koji ga zaklanja. Zaci neopaženo iza paravana, podignuti poklopac i udariti – Hrabro, ali posve lako izvedivo!

– Clayton bi zavikao!

– Ne bi ako je bio drogiran – reče Poirot. Prema sluginim riječima, tijelo je ležala kao da čovjek spava. Clayton je spavao, a drogirao ga je jedini čovjek koji je to mogao učiniti, čovjek s kojim je nešto popio u klubu.

– Jock? – Viknu Margharita visokim glasom kao u iznenađena djeteta. – Jock? Ne dragi stari Jock. Ali poznavala sam Jocka cijeli svoj život! Zašto bi zaboga Jock...?

Poirot se okrene prema njoj.

– Zašto su se ona dva Talijana borila u dvoboju? Zašto se jedan mladić ustrijelio? Jock McLaren je zatvoren čovjek. Možda se pomirio s tim da bude vjeran prijatelj vama i vašem mužu, ali tada se pojavio i major Rich. To je bilo previše za nj! U mraku mržnje i želje planirao je nešto što je zaista vrlo blizu savršenom umorstvu – dvostruko umorstvo, jer je za Richa bilo gotovo posve sigurno da će biti proglašen krivim.

A kada ukloni s puta Richa i vašeg muža, mislio je da ćete se možda napokon prikloniti k njemu. A možda biste, gospođo, to i učinili... Ha?

Buljila je u njega užasnutih razrogačenih očiju...

– Možda... ne znam... – prošaptala je gotovo nesvjesno.

Inspektor Miller progovori s neočekivanim autoritetom.

– Sve je to lijepo, Poirot, ali to je teorija i ništa više. Nema ni trunka dokaza. Vjerojatno ni jedna riječ od svega toga nije istinita.

– Sve je to istina.

– Ali za to nema nikakvih dokaza. Tu nema ničega što bismo mogli upotrijebiti.

– Varate se. Mislim da će McLaren, kada mu se to kaže, sve priznati. To jest, priznat će ako mu se jasno kaže da Margharita Clayton zna...

Poirot malo zastade i zatim doda: – Jer kada to jednom sazna, shvatit će da je izgubio... Savršeno umorstvo bilo je uzaludno.

3. Pokorni sluga

Lily Margrave nervoznom kretnjom poravnala rukavice što su joj ležale na koljenima i uputi brz pogled čovjeku koji joj je sjedio nasuprot u velikom stolcu.

Već je slušala o gospodinu Poirotu, čuvenom istražitelju, ali sada ga je prvi puta vidjela.

Poirotova komična, gotovo smiješna pojava poremetila je njezinu predodžbu o slavnom istražitelju. Je li moguće da taj smiješan mali čovjek s glavom poput jajeta i s velikim brkovima stvarno može učiniti sve one čudesne stvari koje mu se pripisuju? Ono što je u ovom trenutku radio učinilo joj se naročito djetinjastim. Slagao je male kockice od obojena drva jednu na drugu i činilo se da ga mnogo više zanima rezultat slaganja nego priča koju je ona pričala.

Ipak, kada je naglo zašutjela, oštro je pogledao prema njoj.

– Molim vas, gospođice, nastavite. Nemojte misliti da vas ne slušam; slušam vas vrlo pažljivo, uvjeravam vas.

Ponovo je počeo slagati kockice jednu na drugu dok je djevojčin glas nastavio s pričom.

Bila je to grozna priča, priča o nasilju i tragediji, no glas koji ju je pričao bio je tako miran i bezosjećajan, pričanje je bilo tako sažeto da se činilo da u njoj uopće nema ljudskih osjećaja.

Napokon je završila.

– Nadam se – rekla je – da sam sve razjasnila.

Poirot više puta kimnu glavom u znak slaganja. Zatim rukom poruši drvene kockice i raširi ih po stolu i, naslonivši se na naslon stolca, pritisnu vrške prstiju jedne ruke u prste druge ruke, upre oči u strop i započne rekapitulirati.

– Prije deset dana umoren je Sir Reuben Astwell. U srijedu, prekjucher, policija je uhapsila njegova nećaka Charlesa Leyersona. Ovo su činjenice iznijete protiv njega, koliko je vama poznato: – ispraviti ćete me ako pogriješim, gospođice Sir Reuben je sjedio kasno u noći i pisao u svojoj posebnoj radnoj sobi u Tornju. Gospodin Leyerson ušao je kasno otvorivši vrata svojim ključem.

Njegovu svađu s ujakom čuo je sluga čija je soba bila točno ispod toranjske sobe. Svađa je završila iznenadnim tupim zvukom, kao da je bačena stolica, i napola prigušenim krikom.

Sluga se uznemirio i htio je otići gore da vidi o čemu se radi, ali kako je nekoliko sekundi kasnije čuo da gospodin Leyerson izlazi iz sobe veselo zviždeći neku melodiju, nije više na to mislio.

Ipak je slijedećeg jutra služavka pronašla Sir Reubena mrtva pokraj pisaćeg stola. Bio je udaren nekim teškim predmetom. Sluga, koliko sam shvatio, nije odmah ispričao svoju priču policiji. Mislim, gospođice, da je to prirodno, eh?

Iznenadno pitanje prenulo je Lily Margrave.

– Molim – upitala je?

– U takvim stvarima treba uvijek promatrati i ljudske osjećaje, zar ne? – rekao je mali čovjek. – Dok ste mi tako divno i tako sažeto pričali tu priču, učinili ste od sudionika drame strojeve – lutke. No ja uvijek gledam na ljudsku stranu događaja. Pomislio sam, ovaj sluga, ovaj kako ste rekli da se zove?

– Njegovo prezime je Parsons.

– Ovaj Parsons, dakle, on će vjerovatno imati svojstva svoje klase te će se vrlo snažno suprotstaviti policiji, reći će im što je manje moguće. A iznad svega, neće reći ništa što bi moglo optužiti nekog člana obitelji. Tvrdit će s najvećom upornošću da je to uradio lopov ili provalnik. Da, odanost posluge bilo bi vrlo zanimljivo proučiti.

Naslonio se na naslon stolca smiješeći se.

– U međuvremenu – nastavi – svatko u kući ispričao je svoju priču, među ostalima i gospodin Leyerson. On kaže da je kasno došao kući i otišao u krevet a da nije vidio ujaka.

– Tako je rekao.

– I nitko nije imao razlog da posumnja u tu priču – umovao je Poirot – osim, naravno, Parsonsa. Zatim tamo dolazi jedan inspektor iz Scotland Yarda, rekli ste inspektor Miller, zar ne? Poznajem ga, sreo sam ga ranije jednom ili dva puta. On je, kao što bi se reklo, lukav čovjek, pravi zerdav ili lasica.

– Da, poznajem ga! I oštrouman inspektor Miller vidi ono što mjesni inspektor nije vidio, a to je da se Parsons nelagodno osjeća i da zna nešto što nije rekao. Eh bien, i tako Miller brzo slama Parsonsa, te je do sada jasno dokazano da one noći nitko nije provalio u kuću i da

se ubojica mora tražiti među ukućanima, a ne izvan kuće. A Parsons je sada nesretan i zaplašen no, osjeća veliko olakšanje jer je tajna izvučena iz njega.

– Učinio je sve što je mogao kako bi se izbjegao skandal, no i tu postoje granice; i tako inspektor Miller sluša Parsonsovu priču i postavlja pitanje ili dva i zatim poduzima neku vrstu svoje vlastite privatne istrage. Slučaj koji je konstruirao vrlo je vjerojatan – vrlo vjerojatan.

– Na uglu sanduka u toranj skoj sobi pronađeni su krvavi otisci prstiju koji pripadaju Charlesu Leyersonu. Sluškinja mu je rekla da je u jutro nakon zločina u sobi gospodina Leyersona ispraznila umivaonik pun krvave vode. Leyerson joj je objasnio da je porezao prst i zaista je imao malu posjekotinu na prstu, ali bila je zaista vrlo mala! Manšete na njegovoj večernjoj košulji bile su oprane, no na rukavima kaputa pronašli su mrlje krvi. Bio je u velikoj novčanoj oskudici a nakon smrti Sira Reubena naslijedio bi novac. Oh, da, to je vrlo vjerojatno slučaj, gospođice. Zastao je.

– I tako ste vi danas došli k meni.

Lily Margrave slegnu svojim uskim ramenima.

– Kako sam vam već rekla, gospodine Poirot, – poslala me je Lady Astwell.

– Znači vi sami ne biste došli?

Mali ju je čovjek oštro pogledao. Djevojka nije odgovorila.

– Ne odgovarate na moje pitanje.

Lily Margrave ponovo poče gladiti rukavice.

– Gospodine Poirot, sve mi je to prilično teško. Moram biti odana Lady Astwell. Ja sam zapravo samo njezina plaćena pratilja, no postupala je sa mnom kao da sam joj kći ili nećakinja. Bila je uvijek vrlo ljubazna, i bez obzira na njezine nedostatke, ne bih htjela da ispadne kako kritiziram njezine postupke ili vas navodim na to da odbijate preuzimanje ovog slučaja.

– Nije moguće utjecati na Herculeu Poirota, ćela ne će fait pas, – izjavi mali čovjek veselo.

– Vidim da mislite kako je Lady Astwell opsjednuta nekom idejom. Hajde recite, nije li tako?

– Ako već moram reći...

– Govorite, gospođice.

- Mislim da je čitava stvar jednostavno smješna.
- Takvom vam se čini, ha?
- Ne želim reći ništa protiv Lady Astwell...
- Razumijem – promrmlja Poirot uljudno.
- Posve razumijem. – Njegove je oči pozovu da nastavi.
- Ona je zaista vrlo dobra i izuzetno ljubazna, ali nije – kako da to kažem? Ona nije obrazovana žena. Vi znate da je bila glumica kada se udala za Sir Reubena, i puna je svih vrsta predrasuda i praznovjerja. Ako ona nešto kaže, to mora biti tako i jednostavno ne želi slušati glas razuma. Inspektor nije bio osobito taktičan s njom pa ju je to navelo na ovaj postupak. Rekla je da je besmislica sumnjiviti gospodina Leyersona i da je to jedna od onih glupih, tvrdoglavih pogrešaka koje čini policija i naravno da dragi Charles nije to napravio.
- No ona za takvu tvrdnju nema nikakvih razloga, ha?
- Ne, nikakvih.
- Je li zaista tako? Zaista nema?
- Rekla sam joj – nastavi Lily – da ne bi imalo smisla ići do vas samo s takvom tvrdnjom, bez nečega konkretnog.
- Zaista ste joj to rekli? – upita Poirot. To je zanimljivo.
- Očima obuhvati lik Lily Margrave želeći stvoriti brz sud o njoj, uočivši pojedinosti na njezinoj urednoj crnoj haljini, bjelinu njezina vrata i dražestan crni šeširić. Uočio je njezinu eleganciju, lijepo lice s lagano istaknutom bradom i tamnoplavim očima s dugim trepavicama. Neosjetno se promijenio njegov stav; sada ga više nije toliko zanimao slučaj, koliko djevojka koja mu je sjedila nasuprot.
- Rekao bih, gospođice, da je Lady Astwell pomalo neuravnotežena i histerična?
- Lily Margrave spremno je to potvrdila.
- Upravo tako. Ona je, kao što sam vam već rekla, vrlo ljubazna, ali nemoguće joj je nešto dokazati ili je navesti da stvari promatra logično.
- Možda sumnja na nekoga – natuknu Poirot – na nekoga tko na izgled nema nikakve veze.
- Upravo tako – povika Lily. – Ona zaista ne voli tajnika Sira Reubena, jadnoga čovjeka. Kaže da zna kako je to on učinio, iako je

potpuno dokazano da to jadni Owen Trefusis uopće nije mogao učiniti.

– I ona za to nema nikakvih razloga?

– Naravno da nema; ona to tvrdi samo na temelju svoje intuicije.

Glas Lily Margrave bio je pun prezira.

– Vidim, gospođice – reče Poirot smiješeći se – da ne vjerujete u intuiciju.

– Mislim da je to besmislica – odgovori Lily.

Poirot se ponovo naslonio na naslon stolca.

– Les femmes – promrmlja – vole misliti da je to posebno oružje koje im je dao bog i da im ono uvijek pokazuje istinu, premda ih u devet od deset slučajeva odvede na krivi trag.

– Znam – reče Lily – no ispričala sam vam kakva je Lady Astwell. S njom jednostavno ne možete raspravljati.

– Tako ste vi, gospođice, jer ste pametni i diskretni, došli k meni, kako vam je bilo naređeno, i upoznali me sa situacijom.

Nešto u tonu njegova glasa navelo je djevojku da naglo podigne pogled.

– Naravno – reče Lily ispričavajući se znam kako je dragocjeno vaše vrijeme.

– Vi mi, gospođice, previše laskate – reče Poirot – no zaista, da, istina je da trenutačno rješavam više slučajeva.

– Bojala sam se da bi to moglo biti tako reče Lily ustajući. Reći ću Lady Astwell...

Poirot nije ustao. Umjesto toga ostao je zavaljen u naslonjaču i netremice promatrao djevojku.

– Žurite se, gospođice? Molim vas, sjednite još malo.

Opazi kako joj je krv navrla u glavu, no crvenilo je odmah nestalo s njezina lica. Ponovo je polako i bezvoljno sjela.

– Gospođica je brza i odlučna – reče Poirot.

– No mora dopustiti starom čovjeku kakav sam ja da polako donese odluke. Niste me razumjeli, gospođice. Nisam rekao da neću otići do Lady Astwell.

– Znači, doći ćete?

Ton djevojčina glasa bio je bezbojan. Nije gledala u Poirota već dolje u pod, pa tako nije bila svjesna da je on pomno promatra.

– Gospođice, recite Lady Astwell da joj u potpunosti stojim na usluzi. Bit ću danas poslije podne u Mon Reposu, ne zove li se tako? Zastao je. Djevojka je učinila isto.

– Ja – reći ću joj. Gospodine Poirot, vrlo je lijepo od vas što ćete doći. Ipak, bojim se da ćete ustanoviti kako ste uvučeni u besmislen pothvat.

– Vrlo vjerojatno, ali tko zna?

Ispratio ju je do vrata vrlo uljudno. Zatim se vratio u dnevnu sobu, mršteći se, duboko zamišljen. Nekoliko je puta kimnuo glavom, zatim je otvorio vrata i pozvao slugu.

– Dobri moj George, molim vas pripremite mi malu putnu torbu. Danas poslije podne idem izvan grada.

– U redu, gospodine – odgovori George.

Bio je to pravi pravcati Englez. Visok, blijeda lica bez emocija.

– Znae, George, mlada djevojka vrlo je zanimljiva pojava – reče Poirot kada se ponovo zavalio u naslonjač i zapalio tanku cigaretu. Osobito razumijete li, kada je pametna. Kada se od nekog zatraži da učini nešto i kad ga se istovremeno navede na to da bude protiv toga da se to učini, tada to postaje delikatna stvar. U takvoj je situaciji potrebno mnogo profinjenosti. A ona je bila vrlo vješta – oh da, vrlo vješta – ali je Hercule Poirot, moj dobri George, gotovo izuzetno mudar.

– Slušam vas, gospodine.

– Nije ona mislila na tajnika – mozgao je Poirot. S prezirom je govorila o tome kako je Lady Astwell optužila tajnika. Također joj je bilo stalo do toga da nitko ne poremeti kućni mir. Ja ću ga, moj dobri George, poremetiti. Ondje u Mon Reposu odigrala se drama. Ljudska drama, a to me uzbuđuje. Ta je mala bila vješta ali ipak ne dovoljno. Zanima me – zaista me zanima što ću ondje naći?

Dramatičnu stanku koja je uslijedila iza ovih riječi prekinuo je George ispričavajućim glasom: – Hoću li staviti i odjevne predmete, gospodine?

Poirot ga tužno pogleda.

– Uvijek ste koncentrirani i pazite na svoj vlastiti posao. George, vrlo ste ljubazni prema meni.

Kada se vlak u 4.55 zaustavio na Abbots Cross stanici, iz njega je izašao gospodin Hercule Poirot, vrlo uredno, gotovo kicoški odjeven,

a šiljati zasukani brkovi stršali su mu u vis. Predao je svoju kartu i prošao kroz izlaz. Na ulici mu pristupi visok šofer.

– Gospodin Poirot?

Mali mu se čovjek osmijehne.

– Da.

– Izvolite ovuda, gospodine.

Otvorio je vrata velikog Rolls-Roycea.

Kuća se nalazila jedva tri minute od stanice. Šofer je ponovo izašao i otvorio vrata automobila i Poirot izađe. Sluga je već držao ulazna vrata otvorena.

Prije nego što će ući, Poirot na brzinu pogleda vanjštinu kuće. Bila je to velika, solidno građena kuća od crvenih opeka, bez ikakvih pretenzija da bude lijepa, ali je zato ostavljala dojam udobnosti.

Poirot uđe u predvorje. Sluga ga vješto oslobodi šešira i ogrtača, a zatim promrmlja poluglasno tonom punim poštovanja kakav se može naći samo u najbolje posluge: – Njezino gospodstvo vas očekuje, gospodine.

Poirot pođe za slugom po stubama prekrivenim mekim sagom. To je bez sumnje bio Parsons, vrlo izvježban sluga, s ponašanjem koje nije odavalo nikakve osjećaje. Na vrhu stubišta krenuo je hodnikom na desno. Prošao je kroz vrata i došao u malo predsoblje iz kojeg su vodila još dvojna vrata. Otvorio je lijeva vrata i najavio: – Gospodin Poirot, gospođo.

Soba nije bila baš velika i bila je pretrpana namještajem i sitnicama. Žena, odjevena u crno, ustala je sa sofe i brzo pošla u susret Poirotu.

– Gospodine Poirot – rekla je ispruživši ruku. Pogledom je brzo preljetela preko kicoški odjevenog čovjeka. Trenutak je zastala, ne obraćajući pažnju na malog čovjeka koji se je sagnuo nad njezinu ispruženu ruku i promrmljao "Madame", zatim je ispustivši njegovu ruku nakon nenadnog snažnog stiska, uzviknula: – Vjerujem u male ljude! Oni su pametni.

– Inspektor Miller je – promrmlja Poirot čini mi se, visok čovjek?

– On je uobraženi idiot – reče Lady Astwell.

– Sjednite ovdje kraj mene, molim vas, gospodine Poirot.

Pokazala je na sofu i nastavila: – Lily je pokušala sve što je mogla kako bi me odgovorila od toga da vas pozovem, no ja ne bih

dogurala do ove dobi da nisam slušala glas vlastitog razuma.

– Rijedak podvig – reče Poirot i pođe za njom prema sofi.

Lady Astwell se udobno smjestila između jastuka i okrenula se prema njemu.

– Lily je draga djevojka – rekla je – no ona misli da zna sve, ali znam iz vlastitog iskustva da su takvi ljudi često u krivu. Gospodine Poirot, ja nisam pametna, nikada to nisam ni bila, ali imam pravo ondje gdje se mnogi gluplji varaju. Vjerujem u predosjećaj. A sada, hoćete li da vam kažem tko je ubojica, ili to ne želite? Gospodine Poirot, žena zna.

– Da li gospođica Margrave zna?

– Što vam je rekla? – upita Lady Astwell oštro.

– Dala mi je podatke o slučaju.

– Činjenice? Oh, naravno, one su sigurno protiv Charlesa, no kažem vam gospodine Poirot, on to nije učinio. Znam da nije! Rekla je to sa gotovo zbunjajućom ozbiljnošću.

– Vrlo ste uvjereni u to, Lady Astwell?

– Trefusis je ubio mojega supruga, gospodine Poirot. U to sam uvjeren.

– Zašto?

– Mislite zašto ga je ubio ili zašto sam sigurna? Kažem vam da to znam! U tim sam stvarima čudna. Smjesta donesem odluku i ostajem kod toga.

– Je li Trefusis na bilo koji način imao koristi od smrti Sira Reubena?

Nije mu ostavio ni penija – odvrati brzo Lady Astwell. To vam pokazuje da ga moj dragi Reuben nije mogao voljeti niti imati poverenja u njega.

– Je li dugo radio kod Sira Reubena?

– Gotovo devet godina.

– To je dugo vrijeme – reče Poirot – to je vrlo dugo vrijeme da se ostane u službi jednog čovjeka. Da, gospodin Trefusis vjerojatno je dobro poznao svojeg poslodavca.

Lady Astwell se zagleda u njega.

– Što to smjerate? Ne vidim u kakvoj je to vezi sa slučajem.

– Razrađivao sam jednu svoju malu misao – objasni Poirot. – Jednu malu ideju koja možda nije zanimljiva, ali je važna za moj

posao u ovom slučaju.

– Lady Astwell i dalje ga je gledala ne shvaćajući.

– Vi ste vrlo pametni, zar ne? – reče glasom koji je u priličnoj mjeri izražavao sumnju. – Svi tako kažu.

Hercule Poirot se nasmije.

– Možda ćete mi i vi, gospođo, dati takav kompliment jednog dana. No vratimo se na motiv. Pričajte mi sada o svojoj kući, o ljudima koji su bili u njoj na dan kada se dogodila tragedija.

– Naravno, Charles je bio ovdje.

– Kako sam razumio, on je bio nećak vašeg supruga, a ne vaš.

– Da, Charles je jedini sin Reubenove sestre.

Ona se udala za relativno bogatog čovjeka, no doživio je jedan od onih financijskih slomova kakvi se događaju u poslovnom svijetu – i umro je, a za njim i njegova žena, pa je Charles došao živjeti k nama. U to je vrijeme imao dvadeset tri godine, pripremao se da postane advokat. No kada je došlo do nepravilnosti u njihovoj obitelji, Reuben ga je uzeo k sebi u ured.

– Je li gospodin Charles bio marljiv?

– Ja volim ljude koji brzo uče i shvaćaju posao – reče Lady Astwell klimajući glavom u znak odobravanja. – Ne, u tome i jest problem, Charles nije bio marljiv. Uvijek se svađao sa svojim ujakom zbog zbrke koju bi napravio. Jadni Reuben nije imao laku narav. Mnogo puta sam mu rekla da je zaboravio kakav je bio kada je bio mlad. Tada je bio posve drugačiji.

Lady Astwell uzdahnu sjećajući se toga.

– Gospođo, promjene su neminovne – primijeti Poirot. – To je zakon.

– Ipak – reče Lady Astwell – nikada nije bio grub prema meni. Jadni dragi Reuben, ako je kada i bio grub prema meni, bilo mu je uvijek poslije žao.

– Bilo je teško s njim, eh? – reče Poirot.

– Uvijek sam mogla izaći s njim na kraj kaza Lady Astwell s izrazom lica uspješnog krotitelja lavova. – No ponekad je bilo teško kada je gubio živce s poslugom. S poslugom treba znati postupati, a Reuben to nije umio.

– Lady Astwell, kome je točno Sir Reuben ostavio svoj novac?

– Pola meni i pola Charlesu – odgovori Lady Astwell brzo. Pravnici to ne bi rekli tako jednostavno, ali u biti je ipak tako.

Poirot kininu glavom.

– Da, da – promrmlja. – Lady Astwell, sada bih vas zamolio da mi opišete kuću i ukućane. U njoj ste vi, nećak Sira Reubena, gospodin Charles Leyerson, tajnik, gospodin Owen Trefusis, i gospođica Lily Margrave. Možda biste mi htjeli reći nešto o toj mladoj dami.

– Htjeli biste znati nešto o Lily?

– Da, je li ona dugo kod vas?

– Oko godinu dana. Imala sam mnogo tajnica-pratilja, no svaka mi je na neki način išla na živce. Lily je drugačija. Ona je taktična, ima mnogo obzira i osim toga, izgleda tako lijepo. Htjela sam imati lijepo lice pokraj sebe. Ja sam pomalo čudna: bez odlaganja uzimam ono što mi se sviđa i odbijam ono što mi se ne sviđa, čim sam ugledala tu djevojku, pomislila sam: ona će mi odgovarati.

– Lady Astwell, je li ona došla k vama posredstvom prijatelja?

– Mislim da se javila na neki oglas. Da tako je bilo.

– Zna li nešto o njezinoj porodici, o tome odakle potječe?

– Vjerujem da joj otac i majka žive u Indiji. Zaista ne znam mnogo o njima, ali već se na prvi pogled može vidjeti da je Lily plemenita roda, zar ne, gospodine Poirot?

– Da, svakako, svakako.

– Naravno – nastavila je Lady Astwell – ja sama nisam plemkinja. Ja to znam, i posluga to zna, ali nitko nema ništa protiv mene. Mogu procijeniti pravo stanje stvari čim vidim situaciju, i nitko ne može biti ljubazniji prema meni nego što je to bila Lily. Gledam na nju gotovo kao na svoju kćer. Zaista je tako, gospodine Poirot.

Poirot ispruži desnu ruku i poreda nekoliko predmeta što su ležali pred njim na stolu.

– Je li i Sir Reuben dijelio te osjećaje?

Promatrao je ukrasne predmete u sobi, ali nesumnjivo je uočio stanku prije nego je Lady Astwell odgovorila.

– S muškarcima je to drugačije. Ali naravno oni – oni su se dobro slagali.

– Hvala vam, gospođo – reče Poirot i nasmiješi se u sebi.

– Jesu li to bile jedine osobe koje su one noći bile u kući? – upita. – Naravno, ako se izuzme posluga.

- Oh, bio je tu i Victor.
- Victor?
- Da, brat i partner mojeg supruga.
- Je li on živio kod vas?
- Nije, samo nas je došao posjetiti. Proteklih nekoliko godina bio je u Zapadnoj Africi.
- U Zapadnoj Africi – promrmlja Poirot.
- Opazio je da će Lady Astwell sama nastaviti razgovor o nekom predmetu ako joj se da dovoljno vremena.
- Priča se da je to divna zemlja, no ja mislim da je to jedan od onih krajeva koji vrlo loše djeluju na čovjeka. Ljudi počnu previše piti i gubiti kontrolu nad svojim postupcima. Nitko od Astwellovih nema dobru narav, a Victor je, nakon što se vratio iz Afrike, jednostavno postao previše agresivan. Jednom ili dvaput me je ozbiljno uplašio.
- Htio bih znati – promrmlja Poirot blago – je li kada uplašio i gospođicu Margrave?
- Lily? Oh, mislim da je nije tako često viđao.
- Poirot je nešto pribilježio u minijaturni notes; zatim je vratio olovku u notes, a notes u džep.
- Hvala vam, Lady Astwell. Sada bih, ako smijem, razgovarao s Parsonosom.
- Hoćete li da dođe ovamo gore?
- Buka Lady Astwell pokrenu se prema zvonu. Poirot brzo zaustavi njezinu kretnju.
- Ne, ne, tisuću puta ne. Ja ću sići do njega.
- Ako mislite da je to bolje... Bilo je očito da je Lady Astwell razočarana što neće moći prisustvovati razgovoru s Parsonbuni. Poirot je poprimio tajanstven izraz lica.
- To je od najveće važnosti – reče tajanstveno, i ostavi Lady Astwell u nedoumici.
- Parsonsa je pronašao u maloj prostoriji kraj kuhinje kako lasti srebrninu. Poirot započe razgovor s jednim od svojih čudnih malih naklona.
- Moram vam se predstaviti – reče. Ja sam detektiv.
- Da, gospodine – kaza Parsons – tako smo i mislili.
- Glas mu je bio pun poštovanja, ali prilično odsutan.

– Pozvala me je Lady Astwell – nastavi Poirot. – Ona nije zadovoljna; ne, zaista uopće nije zadovoljna.

– Čuo sam više puta da je njezino gospodstvo tako govorilo – reče Parsons.

– U stvari – nastavi Poirot – govorim vam o stvarima koje već znate? Eh? Stoga ne gubimo vrijeme suvišnim riječima. Molim vas, budite tako ljubazni pa me odvedite u svoju sobu i točno mi ispričajte što ste čuli one noći kada je izvršeno umorstvo.

Slugina soba bilja je u prizemlju, a u nju se ulazilo iz hodnika za poslugu. Na prozorima su bile rešetke, a nalazila se na kraju hodnika. Parsons je rukom pokazao na uski ležaj.

– Povukao sam se na počinak u jedanaest sati. Gospođica Margrave pošla je spavati, a Lady Astwell bila je sa Sirom Reubenom u toranjskoj sobi.

– Lady Astwell je bila sa Sir Reubenom? Ah, nastavite.

– Toranjska soba, gospodine, točno je iznad ove sobe. Ako se u njoj govori, ovdje se mogu čuti glasovi, ali ne može se razaznati o čemu se razgovara. Vjerojatno sam oko pola dvanaest već zaspao. Bilo je točno dvanaest sati kada me je probudio zvuk s ulaznih vrata koja su jako zalupila, pa sam shvatio da se je vratio gospodin Leyerson. Odmah zatim čuo sam iznad glave korake, a minutu ili dvije kasnije kako gospodin Leyerson govori nešto Siru Reubenu.

– Tada sam pomislio da je gospodin Leyerson – ne bih smio baš reći – pijan, već samo malo dobre volje i ponešto bučan. Vikao je iz sveg glasa na svojeg ujaka. Tu i tamo uhvatio bih pokoju riječ, ali to nije bilo dovoljno da bih mogao razumjeti što se gore odigrava, a nakon toga začuo sam oštar krik i jak mukli udarac.

Nakon kratke stanke Parsons je ponovio posljednje riječi.

– Jak mukli udarac – ponovio je, još uvijek pod dojmom onoga što se dogodilo.

– Ako se ne varam, mukli zvuk se spominje u većini romana – promrmlja Poirot.

– Možda, gospodine – reče Parsons ozbiljno.

– Ono što sam čuo zaista je bio jak mukli zvuk.

– Tisuću puta oprostite – ispriča se Poirot.

– Ništa, ništa, gospodine. Nakon tog muklog zvuka, čuo sam u tišini glas gospodina Leyersona, razgovijetno da nisam mogao bolje. "Moj

Bože", rekao je, "moj Bože", upravo tako je rekao.

Parsons se na početku ustručavao da ispriča ono što zna, ali sada je počeo gotovo uživati u svojem pripovijedanju. Vjerojatno se zamišljao u ulozi nekog velikog pripovjedača. Poirot mu je polaskao.

– Mon Dieu – promrmlijao je. – Kakve ste osjećaje morali tada proživjeti!

– Jesam, zaista, gospodine – reče Parsons – upravo tako kako ste rekli. No tada nisam mnogo razmišljao o tome. Ali pomislio sam kako bi bilo dobro da saznam je li se dogodilo nešto loše i da ustanem i pođem vidjeti. Pošao sam upaliti svjetlo, no bio sam toliko nespretan da sam udario u stolac.

– Otvorio sam vrata i pošao kroz hodnik za poslugu i otvorio druga vrata koja izlaze na drugi hodnik. Odavde su vodile gore stražnje stube i zastao sam neodlučno na podnožju. U to sam začuo gospodina Leyersona kako govori srdačno i veselo. "Srećom, nije se dogodila nikakva šteta", rekao je. "Laku noć", i zatim sam ga čuo kako je zviždeći krenuo duž hodnika do svoje sobe.

– Naravno, odmah sam se vratio u krevet. Pomislio sam da se gore samo nešto prevrnulo i da je to bilo sve. Pitam vas, gospodine, jesam li trebao pomisliti da je Sir Reuben ubijen, iako sam čuo gospodina Leyersona kako kaže laku noć i ostalo?

– Jeste li sigurni da ste čuli glas gospodina Leyersona? Parsons sažaljivo pogleda malog Belgijanca i Poirot shvati da je Parsons bio uvjeren u to, bilo to tako ili ne.

– Želite li me još nešto pitati, gospodine?

– Ima još nešto – reče Poirot. – Sviđa li vam se gospodin Leyerson?

– Hoćete li mi ponoviti pitanje?

– Pitanje je jednostavno. Sviđa li vam se gospodin Leyerson?

Parsons, koji je u početku bio zapanjen, sada je izgledao zbunjeno.

– Opće mišljenje među poslugom, gospodine – reče i zastade.

– Svakako – reče Poirot – objasnite na taj način ako želite.

– Mišljenje je, gospodine, da je gospodin Leyerson darežljiv mladi gospodin, koji, ako tako smijem reći, nije osobito inteligentan.

– Ah! – uzviknu Poirot. – Znate li, Parsons, da i ja, iako ga još nisam vidio, mislim isto o gospodinu Leyersonu.

– Zaista, gospodine.

– Kakvo je vaše mišljenje – oprostite kakvo je mišljenje posluge o tajniku?

– On je vrlo miran, strpljiv gospodin, koji jako pazi da nikome ne pravi smetnje.

– Vraiment – reče Poirot.

Sluga se nakašlje.

– Njezino gospodstvo – promrmlja – malo prebrzo donosi sudove.

– Znači, po mišljenju posluge, zločin je počinio gospodin Leyerson?

– Nitko od nas ne želi misliti da je to bio gospodin Leyerson – reče Parsons. – Mi – zapravo ne mislimo da bi on to mogao učiniti.

– Ali nema li on pomalo naprasnu narav? – upita Poirot.

Parson mu se približi.

– Ako me pitate tko je imao najnaprasniju narav u kući... Poirot ga zaustavi pokretom ruke.

– Ah! Nisam trebao postaviti takvo pitanje – reče blago. – Moje pitanje treba glasiti, tko ima najbolju narav?

Parsons se zagleda u njega otvorenih usta.

Poirot nije više trošio vrijeme na nj. S ljubaznim malim naklonom – on je uvijek bio ljubazan – izašao je iz sobe i ušao u veliko kvadratično predvorje u Mon Repos. Ondje je minut ili dvije stajao razmišljajući, zatim je, na lagani šum koji je dopro do njega, načulio uši i napokon bezšumnim koracima prešao preko predvorja do jednih vrata koja su vodila iz njega.

Stajao je između vratnica i gledao u sobu; bila je to mala soba uređena kao biblioteka. Uz veliki pisaći stol koji se nalazio u najudaljenijem dijelu sobe sjedio je mršav mlad čovjek blijeda lica i nešto marljivo pisao. Imao je ptičju bradu i nosio je monokl.

Poirot ga je nekoliko minuta promatrao, a zatim prekinu tišinu zakašljavši na očito umjetan i teatralan način.

– Hm! – kašljao je gospodin Hercule Poirot.

Mladi čovjek za pisaćim stolom prekinu pisanje i okrene glavu. Nije se činilo da je preplašen, ali na licu mu se pojavio izraz smetenosti kada je ugledao Poirota.

Poirot priđe bliže i lagano se nakloni.

– Imam li čast razgovarati s gospodinom Trefusisom, da? Ah! Zovem se Poirot, Hercule Poirot. Možda ste čuli za mene.

– Oh – da – svakako – reče mladić.

Poirot ga je pažljivo promatrao.

Owen Trefusis imao je oko trideset tri godine i detektiv je odmah shvatio zašto nitko nije bio sklon tome da optužbu Lady Astwell shvati ozbiljno. Gospodin Owen Trefusis bio je pristojan korektan mladi čovjek, jjeodoljivo blag i uljudan, tip čovjeka koji može biti, i koji je stalno preplašen, čovjek je mogao biti posve siguran da on nikada neće pokazati ozlojeđenosti.

– Naravno, Lady Astwell je poslala po vas reče tajnik. – Spomenula je da će to učiniti. Mogu li vam u nečemu pomoći?

Ponašanje mu je bilo pristojno, ali ne pretjerano. Poirot je sjeo na ponuđeni stolac i promrmljao uljudno: – Je li vam Lady Astwell rekla nešto o svojim sumnjama?

Owen Trefusis se blago nasmiješio.

– Koliko znam – rekao je – vjerujem da sumnja na mene. To je absurdno, ali je tako. Nakon smrti Sira Reubena jedva da je sa mnom progovorila ljudsku riječ i stiska se uza zid kada prolazim mimo nje.

Njegovo je ponašanje bilo posve prirodno i u glasu mu je bilo više veselosti nego ozlojeđenosti.

Poirot je kimao glavom s izrazom potpune iskrenosti.

– Kada sam s njom razgovarao – objasnio je – rekla je i meni istu stvar. Nisam s njom raspravljao jer je moje pravilo da nikada ne raspravljam s vrlo samouvjerenim damama. Razumijete, to je gubljenje vremena.

– Oh, da, zaista.

– Rekao sam, da, gospođo – Oh, upravo tako, gospođo – točno, gospođo. Te riječi ne znače ništa, ali ipak smiruju. Provodio sam neka istraživanja, pa iako izgleda gotovo nemoguće da bi netko drugi osim gospodina Leyersona mogao počinuti zločin, ipak su se već i ranije znale dogoditi nemoguće stvari.

– Potpuno vas razumijem – reče tajnik. Molim vas, shvatite da vam u potpunosti stojim na usluzi.

– Bon – reče Poirot. – Razumijemo se, Ispričajte mi sada događaje one večeri. Najbolje je da počnete s večerom.

– Kao što bez sumnje znate, Leyerson nije bio na večeri – reče tajnik. – Između njega i njegova ujaka došlo je do ozbiljnog

neslaganja, pa je izašao van da večera u golf klubu. Zbog toga je Sir Reuben bio vrlo loše volje.

– Nije bio previše ljubazan, će Monsieur, eh? – natuknu Poirot vješto.

Trefusis se nasmije.

– Oh! Bio je žestoke ćudi! Ne bih radio s njim devet godina da nisam poznavao njegove najsitnije hirove. Bio je izvanredno težak karakter. Dobivao bi napadaje nekontrolirane srdžbe poput djeteta i tada bi grubo napadao svakoga tako bi mu se našao u blizini.

– Vremenom sam se na to navikao. Stekao sam naviku da ne obraćam apsolutno nikakvu pažnju onome što govori. Zapravo nije bio loša srca, ali znao je biti posve lud i razjaren. Bilo je važno da mu se nikada ne odgovara.

– Jesu li i drugi bili tako pametni kao vi u tom pogledu?

Trefusis slegnu ramenima.

– Lady Astwell je uživala u dobroj svađi reče. Nije se ni najmanje bojala Sira Reubena i uvijek mu se hrabro suprotstavljala i uzvraćala mu istom mjerom. Nakon svađe uvijek su se pomirili, a Sir Reuben joj je zaista bio vrlo odan.

– Jesu li se svađali one noći?

Tajnik ga je pogledao iskosa, oklijevao minutu, a zatim rekao: – Vjerujem da jesu; zašto pitate?

– Sjetio sam se nečega, i to je sve.

– Naravno, ne znam sigurno – objasni tajnik, – ali izgleda da je bilo tako.

Poirot nije nastavio započetu temu.

– Tko je još bio na večeri?

– Gospođica Margrave, gospodin Victor Astwell i ja.

– A poslije večere?

– Prešli smo u dnevnu sobu. Sir Reuben nije pošao s nama. Nakon deset minuta došao je unutra i jako me izgrdio zbog sitnica u nekom pismu. Pošao sam s njim u toranjsku sobu i popravio stvar; zatim je ušao gospodin Victor Astwell i rekao da želi nešto razgovarati sa svojim bratom, tako da sam sišao i pridružio se dvjema damama.

– Oko četvrt sata kasnije čuo sam kako zvonce Sira Eeubena jako zvoni i Parsons mi je došao reći da moram smjesta gore do Sira Eeubena.

Kada sam ulazio u sobu, gospodin Victor Astwell baš je izlazio. Gotovo me je oborio. Očito se dogodilo nešto što ga je uzrujalo. Ima vrlo žestoku ćud. Zaista vjerujem da me nije ni vidio. Je li Sir Reuben komentirao taj događaj?

– Rekao je: "Victor je lud; jednoga će dana nekoga ubiti kad ga uhvati takvo bjesnilo." – Ah! – reče Poirot. – Znete li možda zbog čega su se svađali?

– Ne, to ne bih znao.

Poirot je polako okrenuo glavu i pogledao tajnika. Te posljednje riječi bile su izgovorene s prevelikom žurbom. Bio je uvjeren da bi Trefusis mogao reći više kad bi samo htio. Ali Poirot ovaj put nije želio izvlačiti odgovor.

– A zatim? Nastavite, molim vas.

– Radio sam oko sat i pol sa Sirom Reubenom. Oko jedanaest sati ušla je Lady Astwell, pa mi je Sir Reuben rekao da mogu poći spavati.

– I vi ste pošli?

– Da.

– Znete li možda kako je dugo bila kod njega?

– Ne, zaista ne znam. Njezina soba je na prvom katu, a moja na drugom, pa nisam mogao čuti kada je otišla spavati.

– Ah, da.

Poirot kimnu glavom jednom ili dvaput i skoči na noge.

– A sada, gospodine, povedite me u toranjsku sobu.

Išao je iza tajnika po širokim stubama do prvoga kata. Zatim ga je Trefusis poveo hodnikom pa kroz tapetirana vrata na njegovu kraju, koja su izlazila na stubište za poslugu i na kratak prolaz što se završavao vratima. Prošli su kroz ta vrata i našli se na mjestu zločina.

Bila je to vrlo visoka soba, dvaput viša od bilo koje druge prostorije, površine po prilici trideset kvadratnih metara. Mačevi i mala koplja ukrašavali su zidove, a po stolovima je bilo mnogo urođeničkih umjetničkih predmeta. Na najudaljenijem kraju sobe, u otvoru za prozor, bio je veliki pisaći stol. Poirot je prešao sobu i uputio se ravno prema stolu.

– Ovdje je nađen Sir Reuben?

Trefusis kimnu glavom.

– Ah razumijem, udaren je straga.

Tajnik ponovo kimnu glavom.

– Zločin je počinjen jednim od ovih urođeničkih štapova – objasni. Strašno teška stvar. Mora da je smrt odmah nastupila.

– To pojačava uvjeravanje da zločin nije bio s predumišljajem. Oštra svađa i oružje je zgrabljeno gotovo nesvjesno.

– Da, to nije dobro za jednog Leyersona.

– I tijelo je nađeno kako je palo prema naprijed na pisaći stol?

– Nije, skliznule je sa strane na pod.

– Ah – reče Poirot – to je zanimljivo.

– Zašto je zanimljivo? – upita tajnik.

– Zbog ovoga.

Poirot prstom pokaza na okruglu nepravilnu mrlju koja se vidjela na poliranoj površini stola.

– To je mrlja krvi, mon ami.

– Mogla je iscuriti ondje – primjeti Trefusis – ili su je mogli napraviti kasnije, kada su pomicali tijelo.

– Vrlo vjerovatno, vrlo vjerovatno – reče mali čovjek. – Postoje li samo jedna vrata koja vode u ovu sobu?

– Ondje je stubište.

Trefusis povuče u stranu baršunati zastor u kutu sobe sasvim uz vrata, gdje su male spiralne stube vodile gore.

– Ovo je sagradio astronom. Stube su vodile gore do tornja gdje je bio smješten teleskop. Sir Eeuben je opremio mjesto kao spavaću sobu, i ponekada, kada bi radio do kasno u noć, spavao bi ondje.

Poirot se brzo pope uz stube. Okrugla soba na kraju stubišta bila je skromno namještena jednim poljskim krevetom, stolicom i toaletnim stolićem. Poirot se uvjeri da ondje nema drugog izlaza i zatim ponovo siđe dolje gdje je stajao Trefusis, čekajući ga.

– Jeste li čuli kada je ušao gospodin Leyerson? – upita.

Trefusis odmahnu glavom.

– U to sam vrijeme već čvrsto zaspao.

Poirot kimnu glavom. Polako je gledao po sobi.

– Eh bien! – reče na kraju. – Mislim da tu nema više ništa, jedino ako biste bili tako ljubazni da navučete zavjese.

Trefusis poslušno povuče teške crne zavjese preko prozora u dnu sobe. Poirot upali svjetlo koje je bilo zaklonjeno velikim bijelim

sjenilom što je visjelo sa stropa.

– Bila je upaljena i stolna rasvjeta? – upita.

Umjesto odgovora, tajnik upali jaku stolnu svjetiljku sa zelenim sjenilom koja je stajala na pisaćem stolu. Poirot ugasi drugo svjetlo, zatim ga opet upali, pa ugasi.

– C'est bien. Ovdje sam gotov.

– Večera je u pola osam – promrmlja tajnik.

– Hvala vam, gospodine Trefusis, na vašoj ljubaznosti.

– Nema na čemu.

Poirot je zamišljen pošao hodnikom do sobe koju su mu stavili na raspolaganje. Ondje je nedostižni George raspredao stvari svojega gospodara.

– Dobri moj George, nadam se da ću za vrijeme večere sresti jednog gospodina koji me počinje jako zanimati. To je čovjek koji se vratio iz tropskih krajeva, čini se i sa tropskom ćudi.

Čovjek o kojem mi je Parsons pokušao pričati, i kojega Lily Margrave uopće nije spomenula.

Pokojni Sir Reuben bio je svoje glave ćudi. Pretpostavimo da je takav čovjek došao u dodir s čovjekom koji ima još goru ćud – što misliš, George? Perje bi skakalo po zraku, eh?

– Treba reći letjelo, gospodine, no to se ne mora baš uvijek dogoditi, barem ne onda ako su takve dvije osobe dugo zajedno.

– Ne?

– Ne, gospodine. Imao sam tetku Jemimu koja je imala vrlo oštar jezik, i tako je napadala jednu sestru koja je s njom živjela, da je to ponekad bilo zaista strašno. Jadnica je gotovo ispustila dušu. No ako bi naišao netko tko bi s njom dobro postupao, bilo bi to za nju toliko drugačije da jednostavno nije mogla podnijeti blagost i dobrotu.

– Aha! – uzviknu Poirot – to je zaista vrlo zanimljivo.

George se nakašlje kao da mu je neugodno zbog tog priznanja.

– Mogu li nešto učiniti za vas, gospodine? upita obrazivo. – Mogu li vam nekako pomoći?

– Svakako – reče brzo Poirot. – Mogli biste doznati kakve je boje bila večernja haljina koju je gospođica Margrave nosila one večeri, i koja joj je služavka pomagala.

George primi te naredbe s uobičajenim mirom.

– Vrlo dobro, gospodine, te podatke moći ću vam reći sutra ujutro.

Poirot ustade sa stolca i zagleda se u vatru.

– Od velike ste mi koristi, George – promrmlja. – Znete li da neću zaboraviti vašu tetku Jemimu?

No te večeri Poirot nije vidio Victora Astwella, jer je Victor Astwell telefonirao da se je morao zadržati u Londonu.

– On se brine o poslovima vašeg pokojnog supruga, zar ne? – upita Poirot Lady Astwell.

– Victor je poslovni partner – objasnila je.

– Putovao je u Afriku da bi ispitao neke rudarske koncesije za firmu. Radilo se o rudarstvu, zar ne, Lily?

– Da, Lady Astwell.

– Mislim da su to bili rudnici zlata, ili je možda bio bakar ili kositar? Vi biste to trebali znati, Lily, vi ste Siru Reubenu uvijek postavljali pitanja u vezi s tim. Oh, draga, pazi, prevrnut ćeš vazuu!

– Ovdje je strašno vruće, ta vatra tako grije – reče djevojka. – Mogu li – da li bih mogla malo otvoriti prozor?

– Možeš ako želiš, draga – odvratila je Lady Astwell blago.

Poirot je promatrao kako je djevojka pošla do prozora i otvorila ga. Stajala je ondje minutu-dvije, udišući hladan noćni zrak. Kada se vratila i ponovo sjela, Poirot joj je uljudno rekao: – Tako, gospođica se zanima za rudnike?

– Zapravo ne – odgovorila je djevojka neodređeno. – Slušala sam kada je Sir Reuben govorio o tome, ali sama ne znam ništa.

– Ipak ste ostavili dobar dojam – kazala je Lady Astwell. – Jadni Reuben mislio je da vas to zaista zanima kada ste postavljali sva ona pitanja.

Male Poirotove oči nisu se pomakle s vatre u koju su bez prekida gledale, no ipak im nije promaklo naglo crvenilo koje je izazvala nelagoda na licu Lily Margrave. Pun takta, promijenio je temu razgovora. Kada je došao trenutak da se pođe na počinak, Poirot je rekao svojoj domaćici: – Da li bih gospođo, mogao s vama progovoriti samo dvije riječi?

Lily Margrave je neprimjetno iščezla. Lady Astwell je ispitujući gledala u detektiva.

– Vi ste bili posljednja osoba koja je one noći vidjela Sira Reubena živog?

Potvrдно je kimnula glavom. U oči su joj navrle suze pa je brzo izvukla crno obrubljenu maramicu da bi ih otrla.

– Ali, nemojte se žalostiti, molim vas, nemojte se žalostiti.

– Sada je sve u redu, gospodine Poirot, no nisam se mogla savladati.

– Zaista sam velika budala što sam vas podsjetio na vašu tugu.

– Ništa, ništa, samo vi nastavite, što ste htjeli reći?

– Pretpostavljam da je bilo oko jedanaest sati kada ste ušli u Toranjsku sobu, a Sir Reuben je upravo dozvolio gospodinu Trefusisu da ode. Je li bilo tako?

– Da, bilo je tako nekako.

– Kako ste dugo bili s njim?

– Bilo je točno četvrt do dvanaest kada sam pošla u svoju sobu; sjećam se da sam pogledala na sat.

– Lady Astwell, biste li mi htjeli reći o čemu ste razgovarali sa svojim suprugom?

Lady Astwell se sruši na sofu, potpuno skrhana. Glasno je zajecala.

– Mi smo – se – svađali – zajeca.

– Zbog čega? – Poirotov glas bio je umirujući, gotovo nježan.

– Zbog mnogih stvari. Počelo je s Lily. Reuben ju je bez razloga zamrzio, i rekao je da ju je uhvatio kako se miješa u njegove poslove. Htio ju je potjerati, ali rekla sam da je ona draga djevojka i da ne bih htjela da to učini. I tada je počeo glasno vikati kako me ne bi mogao čuti, a ja sam mu onda rekla što mislim o njemu.

No naravno, ja nisam zaista tako mislila o njemu. Rekao je da me je izvukao iz bijede i oženio me, a ja sam mu rekla – ah, sada i tako nije više važno što sam mu rekla. Nikada si neću oprostiti. Znaite, gospodine Poirot, kako je to, uvijek sam govorila da dobra svađa čisti zrak, a kako sam samo mogla znati da se netko priprema da ga te iste noći ubije? Jadni stari Reuben.

Poirot je sa suosjećanjem slušao čitav taj izljev osjećaja.

– Skrivio sam vam ovu patnju – rekao je. Molim vas da mi oprostite. Budimo sada poslovni – što praktičniji – što točniji. Još uvijek mislite da je gospodin Trefusis ubio vašeg supruga?

Lady Astwell se pribrala.

– Ženski instinkt, gospodine Poirot – rekla je svečano – nikada ne laže.

– Točno, točno suglasi se Poirot. – No kada je on to učinio?
– Kada? Naravno, nakon što sam ja otišla.
– Vi ste otišli od Sira Reubena u četvrt do dvanaest. Pet do dvanaest ušao je gospodin Leyerson. Kažete da je u tih deset minuta tajnik došao iz svoje sobe i ubio ga?
– To je potpuno moguće.
– Mnoge su stvari moguće – reče Poirot. To bi se moglo učiniti u deset minuta. On, da! No je li to bilo tako?
– Naravno, on je rekao da je bio u krevetu i da je već spavao – reče Lady Astwell – ali tko zna je li bio ili nije?
– Nitko ga nije vidio – podsjeti je Poirot.
– Svi su već bili u krevetu i spavali – reče Lady Astwell slagodbitno. – Naravno, nitko ga nije vidio.
– Pitam se je li tako – reče Poirot u sebi.
Kratka stanka.
– Eh bien, Lady Astwell, želim vam laku noć.
George položi poslužavnik s jutarnjom kavom pokraj gospodareva kreveta.
– Gospođica Margrave, gospodine, nosila je one noći haljinu od svijetlozelenog sifona.
– Hvala vam, George, u vas se zaista mogu pouzdati.
– Treća služavka brine se o gospođici Margrave, gospodine. Zove se Gladys.
– Hvala vam, George. Vi ste mi od neprocjenjive koristi.
– Nema na čemu, gospodine.
– Lijepo je jutro – reče Poirot pogledavši kroz prozor – a izgleda da još nitko nije ustao.
Mislim, dragi moj George, da bismo morali biti sami u toranjskoj sobi ako želimo ondje napraviti mali pokus.
– Trebate me, gospodine?
– Pokus – reče Poirot – neće biti bolan.
Zavjese su još uvijek bile navučene preko prozora u toranjskoj sobi kada su stigli onamo.
George ih je htio povući, ali ga Poirot zaustavi.
– Ostavit ćemo sobu ovako kako je. Samo upali stolnu svjetiljku.
Sluga učini kako mu je naređeno.

– Sada, dobri moj George, sjedni na ovaj stolac. Smjesti se kao da pišeš. Tres bien. Ja, ja uzimam štap, prišuljam se iza tebe i udaram te po stražnjem dijelu glave.

– Da, gospodine – reče George.

– Ah! – uzviknu Poirot – ali kada te udarim, nemoj nastaviti pisati. Razumiješ, ja ne mogu stvarno napraviti ono što govorim. Ne mogu te udariti istom snagom kojom je ubojica udario Sira Reubena. Kada dođemo do toga mjesta, moramo odglumiti kao da smo stvarno učinili ono što govorimo. Ja te udaram po glavi, i ti padaš, tako. Ruke moraju biti posve opuštene, tijelo mlitavo. Dopusti mi da namjestim tvoje ruke i tijelo. Ali ne, nemoj grčiti mišiće.

Uzdahnuo je srdito.

– Ti divno glačaš hlače, George – reče – ali nemaš nimalo mašte. – Ustani i daj da ja zauzmem tvoje mjesto.

Sada je Poirot sjeo za pisaći stol.

– Pišem – izjavio je – marljivo pišem. – Ti se prikradaš iza mene, udaraš me štapom po glavi. Tres! Pero mi ispada iz ruke, padam prema naprijed, ali ne jako naprijed jer je stolac nizak a stol visok, a osim toga i ruke me podupiru, George, budi dobar, vrati se do vrata, stani tamo i reci mi što vidiš.

– Hm!

– Da, George? – ohrabri ga Poirot.

– Vidim vas, gospodine, kako sjedite za stolom.

– Kako sjedim za stolom?

– Malo je teško jasno vidjeti, gospodine objasni George – jer se nalazite predaleko i jer je svjetlo svetiljke tako jako zasjenjeno. Bih li mogao upaliti ovo svjetlo, gospodine?

Ruka mu se ispruži prema prekidaču.

– Nikako – reče Poirot oštro. – Ovako je najbolje. Ja sam ovdje nagnut nad stolom, ti stojiš ondje kraj vrata. Sada se približi, George, približi se i stavi mi ruku na rame.

George učini kako mu je rečeno.

– Nasloni se malo na mene, George, kao da želiš biti sigurniji na nogama. Ah! Voila.

Mlitavo tijelo Herculea Poirota vješto kliznu u stranu.

– Ja padam – tako! – zaključi – Da, to je vrlo dobro zamišljeno. No sada treba učiniti nešto veoma važno.

– Zaista, gospodine – upita sluga.

– Da, potrebno je da dobro doručkujem.

Mali čovjek se srdačno nasmija vlastitoj šali.

– Želudac se, George, ne smije zanemariti.

George je, ne reagirajući na šalu i dalje šutio.

Poirot se spustio po stubama tiho se smijući od veselja. Bio je zadovoljan razvojem situacije. Nakon doručka upoznao se s Gladys, trećom služavkom. Vrlo ga je zanimalo što mu ona može reći o zločinu. Bilo joj je žao Charlesa, iako nije nimalo sumnjala u njegovu krivnju.

– Jadni mladi gospodin, izgleda da nije bio pri sebi kada je to učinio.

– On i gospođica Margrave vjerovatno su se dobro slagali – natuknu Poirot – jer su bili jedini mladi ljudi u kući.

Gladys zatrese glavom.

– Gospođica Lily bila je prema njemu vrlo neprijateljski raspoložena. Nije se htjela ni šaliti s njim pa su njihovi odnosi bili samo službeni.

– On ju je volio, zar ne?

– Oh, samo prolazno, da se tako izrazim; u tome nije bilo nikakva zla. Ali gospodin Victor Astwell, on je zaista zagrijan za gospođicu Lily.

Nasmijala se.

– Ah vraiment!

Gladys se ponovo nasmijala.

– Odmah je bio s njom vrlo srdačan. Gospođica Lily baš je kao ljiljan, zar ne, gospodine?

Tako visoka i s tako divnim tonom zlatne kose.

Trebala bi nositi zelenu večernju haljinu glasno je razmišljao Poirot.

– Postoje neki tonovi zelene boje...

– Ima ona jednu takvu haljinu – reče Gladys. – Naravno, sada je ne može nositi jer je u crnini, ali imala ju je upravo one noći kada je umro Sir Reuben.

– To je sigurno svijetlozelena, a ne tamno zelena haljina – reče Poirot.

– Da, svijetlozelena, gospodine. Ako pričekate trenutak, pokazat ću vam je. Gospođica Lily baš je izašla van sa psima.

Poirot kininu glavom. On je to znao isto tako dobro. U stvari, tek kada je vidio da Lily izlazi iz dvorišta, pošao je u potragu za služavkom. Gladys je brzo otišla i vratila se nakon nekoliko minuta sa zelenom večernjom haljinom na vješalici.

– Exquis! – promrmlja Poirot šireći ruke od divljenja. – Dopustite mi da je na trenutak pogledam na svjetlu.

Uzeo je haljinu od Gladys, okrenuo joj leđa i požurio prema prozoru. Nagnuo se nad haljinom, zatim ju je držao ispruženim rukama.

– Savršeno – izjavio je. – Izvanredno očaravajuće. Tisuću vam puta hvala što ste mi je pokazali.

– Nema na čemu – reče Gladys. – Svi mi znamo da Francuze zanimaju ženske haljine.

– Vrlo ste ljubazni – promrmlja Poirot.

Promatrao ju je kako žurno odlazi s haljinom. Zatim pogleda dolje na svoje ruke i nasmiješi se.

U desnoj ruci bio je sićušan par škarica za nokte, a u lijevoj vješto odrezan komadić zelenog sifona.

– A sada – promrmlja – treba biti junak.

Vratio se u svoju sobu i pozvao Georgea.

– Na toaletnom stoliću, dobri moj George, vidjet ćeš zlatnu iglu za kravatu.

– Da, gospodine.

– Na umivaoniku je otopina karbolne kiseline. Molim te da uroniš vrh igle u karbolnu kiselinu.

George učini kako mu je naređeno. Već se davno prestao čuditi neobičnim idejama svojega gospodina.

– Učinio sam to, gospodine.

– Tres bien! Sada priđi bliže. Pružam ti svoj prst; zabodi u nj vrh igle.

– Oprostite, gospodine, želite li da vas ubodem?

– No da, dobro si pogodio. Mora mi poteći krv, ali ne previše.

George uhvati gospodinov prst. Poirot zatvori oči i leđima se osloni na naslon. Sluga ubode prst iglom za kravatu i Poirot glasno jauknu.

– Zahvaljujem ti, George – reče. – Bit će dovoljno.

Izvadiвши iz džepa komadić zelenog sifona, oprezno ga pritisnuo na prst.

– Stvar je izvrsno uspjela – primijeti promatrajući rezultat. – Niste znatiželjni, George? To je zaista divno!

Sluga je baš pogledao kroz prozor. – Oprostite, gospodine – promrmlja – neki se gospodin dovezao u velikom autu.

– Ah! Ah! – reče Poirot. Brzo ustade. Neuhvatljivi gospodin Victor Astwell. Idem dolje da ga upoznam.

Poirotu je bilo suđeno da čuje gospodina Victora Astwella prije nego će ga ugledati. Jak glas odzvanjao je iz predvorja.

– Pazi što radiš, ti prokleti idiote! U ovom sanduku nalazi se staklo. Nesrećo jedna, Parsonse, ostavi to! Stavi to dolje, budalo!

Poirot je brzo silazio niza stube. Victor Astwell bio je velik čovjek. Poirot mu se uljudno nakloni.

– Koji vrug ste vi? – zagrmi veliki čovjek.

Poirot se ponovo nakloni.

– Moje je ime Hercule Poirot.

– Vidi, vidi! – reče Victor Astwell. – Znači nakon svega, Nancy je poslala po vas, zar ne?

Stavio je ruku na Poirotovo rame i poveo ga u biblioteku.

– Tako dakle, vi ste taj tip oko kojega su se svi tako ustrčali – primijeti promatrajući ga od glave do pete. – Molim da mi oprostite zbog mojih riječi od malo prije. Taj moj šofer je prokleti magarac, a Parsons mi uvijek ide na živce, stari idiot.

– Znaate, ne trpim budale – doda kao da se ispričava – ali po svemu sudeći, vi niste budala, ha, gospodine Poirot?

Veselo se nasmijao.

– Oni koji su tako mislili, nažalost su se prevarili – reče Poirot mirno.

– A tako! A Nancy vas je dala dovući ovamo zbog svoje opsesije da je tajnik ubojica. Nema ništa u tome; Trefusis je blag kao mlijeko – a vjerujem da i pije mlijeko. Momak ne pije ništa jako. Samo ćete ovdje izgubiti vrijeme, zar ne?

– Ako se pruži prilika da promatramo ljudsku prirodu, vrijeme nikada nije izgubljeno odgovori Poirot mirno.

– Ljudsku prirodu, eh?

Victor Astwell ga je promatrao, a zatim se baci na stolac.

– Mogu li učiniti nešto za vas?

– Da, možete mi reći zbog čega ste se one večeri svadili sa svojim bratom?

Victor Astwell zatrese glavom.

– To nije ni u kakvoj vezi sa slučajem – reče odlučno.

– Nikada ne možemo biti sigurni – kaza Poirot.

– To nije ni u kakvoj vezi sa Charlesom Leyersonom.

– Lady Astwell misli da Charles nema nikakve veze s ubojstvom.

– Oh, Nancy!

Parsons pretpostavlja da je gospodin Charles Leyerson ušao one noći ali nije ga vidio. Sjetite se, nitko ga nije vidio.

– To je vrlo jednostavno. Reuben je napadao mladog Charlesa – i to ne bez razloga, moram priznati. Kasnije je pokušao uplašiti mene. Rekao sam mu nekoliko obiteljskih istina i odlučio sam da branim dječaka samo zato da bih ga rasrdio.

Namjeravao sam ga pričekati one noći i reći mu kako stvari stoje. Kada sam se popeo u svoju sobu, nisam pošao spavati. Umjesto toga ostavio sam vrata poluotvorena, sjeo na stolac i počeo pušiti. Gospodine Poirot, moja je soba na drugom katu, a Charlesova odmah do nje.

– Oprostite zbog upadice – i gospodin Trefusis spava na tom katu, zar ne?

Astwell kimne glavom.

– Da, njegova je soba nasuprot mojoj.

– Bliže stubama?

– Ne, na drugom kraju.

Poirotovo lice čudno je zasijalo, no njegov sugovornik nije to primijetio već je nastavio: – Kao što sam rekao, čekao sam Charlesa.

Čuo sam kako su ulazna vrata zalupila, mislim da je bilo pet do dvanaest, ali Charles se deset minuta nije pojavljivao. Kada se popeo gore, shvatio sam da ne bi imalo smisla pokušati ga te noći urazumiti.

Rukom pokaza na što misli.

– Shvaćam – promrmlja Poirot.

– Jadni siromašak nije mogao ići ravno reče Astwell. – A osim toga, prilično je loše izgledao. Tada sam to pripisao njegovu stanju.

Naravno, sada shvaćam da je dolazio ravno s mjesta na kojemu je počinio zločin.

– Niste ništa čuli iz toranjske sobe? – upita Poirot brzo.

– Nisam, no morate se sjetiti da sam se nalazio upravo na suprotnom kraju zgrade. Zidovi su debeli pa ne vjerujem da bi se čuo čak i pucanj iz pištolja ispaljen odande.

Poirot kimnu glavom.

– Upitao sam treba li mu pomoći da legne u krevet – nastavi Astwell. – No odgovorio je da je dobro, ušao je u svoju sobu i zalupio vratima.

Ja sam se skinuo i pošao spavati.

Poirot je zamišljeno gledao u sag.

– Znete li, gospodine Astwell – reče na kraju – da je ono što ste mi rekli vrlo važno?

– Pretpostavljam da je tako – ali na što mislite?

– Na vaš podatak da je prošlo deset minuta od trenutka kada su zalupila ulazna vrata i trenutka kada se Leyerson pojavio gore. Koliko znam, on sam kaže da je došao u kuću i otišao direktno u krevet. No ima tu još nešto. Optužba kojom Lady Astwell okrivljuje tajnika fantastična je, slažem se, no do sada nije dokazano da je i nemoguće. Ali ono što ste malo prije rekli stvara alibi.

– Kako to?

– Lady Astwell kaže da je otišla od svojega supruga u četvrt do dvanaest, dok je tajnik pošao u krevet u jedanaest sati. Jedino vrijeme kada je mogao počinuti zločin bilo je između četvrt do dvanaest i povratka Charlesa Leyersona. No sada, ako ste, kako kažete, sjedili kod otvorenih vrata, on nije mogao izaći iz svoje sobe a da ga vi ne opazite.

– Tako je – složi se Astwell.

– Tu nema drugih stuba?

– Ne, da bi stigao dolje do toranjske sobe, morao bi proći pokraj mojih vrata, a nije prošao, u to sam posve siguran. Osim toga, gospodine Poirot, kako sam malo prije rekao, uvjeravam vas da je taj čovjek blag kao crkvenjak.

– No da, no da – reče Poirot smireno razumijem sve to. – Zastao je.

– A vi mi, znači, nećete reći uzrok svađe sa Sirom Reubenom?

Astwellovo lice postalo je tamno crveno.

– Od mene nećete ništa doznati.

Poirot pogleda prema stropu.

– Uvijek mogu biti diskretan – promrmlja – kada je u pitanju dama.

Victor Astwell skoči na noge.

– Prokleti da ste, kako ste to – na što to mislite?

– Mislio sam – reče Poirot – na gospođicu Lily Margrave.

Victor Astwell je stajao neodlučno minutu-dvije, zatim mu se u lice vratila normalna boja i ponovo je sjeo.

– Previše ste pametni za mene, gospodine Poirot. Da, svađali smo se zbog Lily. Reuben ju je bez milosti napao; pronašao je nešto o djevojci – lažne preporuke, tako nešto. Ja sam, ne vjerujem ni riječ od svega toga.

– I zatim je pošao i dalje, čak i dalje nego je imao pravo, počeo je govoriti"o njezinim tajnim noćnim izlascima i sastajanju s nekim vani. Bože moj! Odgovorio sam mu; rekao sam mu da su bolji ljudi od njega bili ubijeni iako su rekli manje nego je on sada rekao. To mu je zatvorilo usta. Reuben je bio sklon tome da me se boji kada bi me počeo hvatati bijes.

– Jedva da me to čudi – promrmlja Poirot uljudno.

– Mnogo mislim na Lily Margrave – reče Victor drugačijim tonom. – U svakom pogledu lijepa djevojka.

Poirot nije odgovorio. Gledao je pred sebe, bilo je očito da su mu misli odlutale. Naglo se prenuo.

– Mislim da moram malo prošetati. Ima li tu neki hotel, da?

– Dva – odgovori Victor Astwell – "Golf hotel" gore lijevo, i "Mitre" dolje kod stanice.

– Hvala vam – reče Poirot. – Da, zaista moram malo prošetati.

"Golf hotel", kako to govori i njegovo ime, nalazio se na travnatim terenima za golf, gotovo" kraj same zgrade kluba. Za vrijeme te svoje šetnje koju je najavio, Poirot se najprije uputio u ovaj hotel. Mali je čovjek imao svoj način kako da obavlja poslove. Tri minute nakon što je ušao u "Golf hotel" već je vodio privatni razgovor s direktoricom, gospođicom Langdon.

– Vrlo mi je žao što vas uznemiravam, gospođice -- rekao je Poirot – no znate, ja sam detektiv.

Volio je jednostavnost. U ovom slučaju ta je metoda odmah dala rezultate.

– Detektiv! – uzviknu gospođica Langdon gledajući u njega sumnjičavo.

– Ali ne iz Scotland Yarda – umiri je Poirot.

– Zapravo – to ste mogli primijetiti. Ja nisam Englez. Ne, vodim privatnu istragu povodom smrti Sira Reubena Astwella.

– Što ne kažete! – Gospođica Langdon gledala ga je zaprepašteno očekujući daljna objašnjenja.

– Upravo tako – reče Poirot smiješeći se.

– Otkrit ću tajnu samo nekome tko je tako diskretan kao što ste vi. Mislim, gospođice, da biste mi mogli pomoći. Biste li mi mogli reći je li neki gospodin koji je boravio ovdje u noći kada je izvršen zločin bio izvan hotela one večeri i vratio se oko dvanaest sati ili pola jedan?

Oči gospođice Langdon još se više otvoriše.

– Ne mislite – uzdahnula je.

– Da je ubojica bio ovdje kod vas? Ne, ali imam razloga vjerovati da je jedan vaš gost išao prošetati u smjeru Mon Eeposa one noći, pa ako je bilo tako, možda je vidio nešto što bi, premda njemu nije ukazivalo ni na što, moglo biti vrlo korisno za me.

Direktorica mudro kimnu glavom, s izrazom lica nekoga tko je potpuno upućen u takve detektivske logike.

– Potpuno vas razumijem. Da vidimo; tko je tada boravio ovdje?

Namrštila se, očito se prisjećajući imena, pomažući svojoj memoriji povremenim nabranjem na prste.

– Kapetan Swann, gospodin Elkins, major Blyunt, stari gospodin Benson. Ne, zaista, gospodine, ne vjerujem da je netko izašao van te noći.

– Vi biste primijetili da su izašli, zar ne?

– Oh da, gospodine, znate, to baš nije uobičajeno. Mislim, gospoda izlaze van na večeru i tome slično, ali ne izlaze nakon večere, jer – kako da kažem, nema se ni kuda poći, zar ne?

Atrakcija Abbots Crossa bio je golf i ništa drugo.

– Tako je – složi se Poirot. – Dakle, koliko se sjećate, gospođice, nitko nije odavde te noći izlazio?

– Kapetan England i njegova supruga izašli su van na večeru.

Poirot zakima glavom.

– Nisam mislio na nešto tako. Pokušat ću u drugom hotelu; "Mitre", zar ne?

– On, "Mitre" – reče gospođica Langdon. Naravno, odande je svatko mogao izaći van na šetnju.

Promjena u njezinu glasu, iako neodređena, bila je očita, i Poirot se taktički povukao.

Deset minuta kasnije ponovio je scenu, ovaj put s gospođicom Cole, grubom direktoricom "Mitre", hotela s manjim pretenzijama i s nižim cijenama koji se nalazio blizu stanice.

– Bio je jedan gospodin koji je te noći izlazio i vratio se oko pola jedan, koliko se mogu sjetiti. Imao je običaj izlaziti na šetnju u to doba noći. Tako je već učinio jednom ili dvaput prije toga. Čekajte, kako mu je bilo ime? Samo trenutak, ne mogu se sjetiti.

Izvukla je veliku knjigu i počela okretati stranice.

– Devetnaesti, dvadeseti, dvadeset prvi, dvadeset drugi. Ah, evo nas. Naylor, kapetan Humprey Naylor.

– Je li već prije boravio ovdje? Poznajete li ga dobro?

– Jedanput ranije – rekla je gospođica Cole – po prilici prije četrnaest dana. Sjećam se da je i tada izlazio navečer.

– Išao je igrati golf, eh?

– Pretpostavljam – rekla je gospođica Cole - zbog toga većina gospode i dolazi.

– Da, zaista – rekao je Poirot. – Dobro, gospođice, najljepša vam hvala i do viđenja.

Vratio se u Mon Repos vrlo zamišljen. Jednom ili dvaput izvukao je nešto iz džepa i pogledao.

– To mora biti učinjeno – promrmljao je u sebi – i to brzo, čim mi se ukaže prilika.

Prvo što je učinio kada se vratio u kuću, bilo je da upita Parsonsa gdje bi mogao naći gospođicu Margrave. Rečeno mu je da se nalazi u maloj radnoj sobi u kojoj se bavi korespondencijom Lady Astwell i ta ga je obavijest, čini se, zadovoljila.

Malu radnu sobu našao je lako. Lily Margrave sjedila je uz pisaći stol pokraj prozora i pisala.

Osim nje u sobi nije bilo nikoga. Poirot je pažljivo zatvorio vrata iza sebe i pošao prema djevojci.

– Hoćete li biti tako ljubazni, gospođice, pa mi dopustiti da vam oduzmem malo vremena?

– Svakako.

Lily Margrave gurnula je papire u stranu i okrenula se prema njemu.

– Što mogu učiniti za vas?

– Shvatio sam da ste one večeri kada se dogodila tragedija, nakon što je Lady Astwell pošla svojem suprugu, otišli ravno u krevet. Je li bilo tako?

Lily Margrave kimnu.

– Niste li slučajno ponovo dolazili dolje?

Djevojka zatrese glavom.

– Mislim da ste rekli, gospođice da one večeri ni jednom niste bili u toranjskoj sobi?

– Ne sjećam se.

Poirot podigne obrve. – Naravno, i iz džepa izvuče mali komadić zelenog šifona.

Njezin se izraz nije promijenilo, ali iznenada je počela teško da diše...

– Nije to ono što mislite, zaista nije. Humphrey – moj brat – nikada nije dotakao ni vlas na njegovoj glavi.

– Vaš brat, eh? – reče Poirot. – Tako dakle stvari stoje. Dobro, ako ga želite spasiti sumnje, morate mi sada odmah ispričati cijelu pripovijest i ništa ne smijete zatajiti.

Lily se uspravila, maknula kosu sa čela i nakon minutu-dvije, počela govoriti mirnim jasnim glasom.

– Reći ću vam istinu, gospodine Poirot. Vidim sada da bi bilo besmiselno učiniti bilo što drugo. Moje pravo prezime je Lily Naylor, a Humphrey je moj jedini brat. Prije nekoliko godina, kada je bio u Africi, otkrio je zlatni rudnik, ili točnije, trebala bih reći da je otkrio zlatnu žilu. To vam ne mogu posve točno ispričati jer ne razumijem tehničke pojedinosti, no sve se svodi na to da je čitava ta stvar izgledala kao perspektivan pothvat, pa se Humphrey vratio kući s pismima za Sira Reubena Astwella u nadi da će ga zainteresirati. Ja ni danas ne razumijem, točno, sve to no zaključujem da je Sir Reuben poslao tamo stručnjaka da napravi izvještaj i da je nakon toga Sir Reuben rekao mojem bratu da je izvještaj nepovoljan te da se Humphrey sigurno zabunio. Moj je brat ponovo krenuo u Afriku s ekspedicijom i negdje u unutrašnjosti izgubio mu se trag. Pretpostavilo se da su on i ekspedicija izginuli.

– Ubrzo nakon toga osnovana je tvrtka za eksploataciju Mpala Zlatnih rudnika. Kada se moj brat vratio u Englesku, odmah je zaključio da su ti rudnici zlata zapravo oni koje je on otkrio. Pravidno Sir Reuben Astwell nije imao nikakve veze s tom tvrtkom i činilo se kao da su oni sami otkrili to mjesto. No moj brat nije bio zadovoljan; bio je uvjeren da ga je Sir Reuben namjerno prevario.

– Zbog toga je postajao sve nesretniji i sve se teže mogao kontrolirati. Gospodine Poirot, mi dvoje smo sami na svijetu, i pošto je postalo potrebno da odem od kuće i počnem sama zarađivati za život, došla sam na ideju da preuzmem posao u ovoj kući te da pokušam saznati postoji li neka veza između Sira Reubena i Mpala Zlatnih rudnika. Jasno je zašto sam zatajila svoje pravo prezime i otvoreno priznajem da sam iskoristila krivotvorne preporuke.

– Za to mjesto bilo je mnogo kandidatkinja pa i ja, a većina njih imala je bolje kvalifikacije od mene, tako da sam napisala lijepo pismo u ime vojvotkinje od Perthshirea za koju sam znala da je otišla u Ameriku. Mislila sam da će vojvotkinja izazvati veliki dojam na Lady Astwell i nisam se pravarila. Smjesta me je angažirala.

– Od tada bila sam ono što toliko mrzim, špijun, i sve do nedavno bez ikakva uspjeha. Sir Reuben nije bio čovjek koji bi lako odavao svoje poslovne tajne, no kada se Victor Astwell vratio iz Afrike, a on je manje pazio na ono što govori, počela sam vjerovati da se Humphrey ipak nije prevario. Po prilici četrnaest dana prije umorstva moj je brat došao ovamo i ja sam se iskradala iz kuće kako bih se po noći tajno sastajala s njim.

Ispričala sam mu ono što je rekao Victor Astwell i on se vrlo uzбудio i uvjeravao me da sam sigurno na pravom tragu.

– No nakon toga stvari su počele ići loše; netko mora da me je vidio kako potajno izlazim iz kuće i javio je to Siru Reubenu. Sir Reuben je postao sumnjičav pa je potražio moje preporuke te je tako ubrzo ustanovio da su bile krivotvorene. Na dan umorstva došla je kriza do vrhunca.

Mislim da je on pomislio kako se želim domoći nakita njegove žene. Bez obzira na to kakve su bile njegove sumnje, više nije htio dopustiti da i dalje ostanem u Mon Reposu iako je pristao na to da me ne tuži zbog onih lažnih preporuka. Lady Astwell je u potpunosti bila na mojoj strani i hrabro se suprostavila Siru Reubenu.

Zastala je. Poirotovo lice bilo je vrlo ozbiljno.

– A sada, gospođice – rekao je – došli smo do noći ubojstva.

Lily proguta slinu i kimnu glavom.

– Na početku, gospodine Poirot, moram vam reći da je moj brat ponovo došao dolje i da sam se uspjela iskrasti iz kuće i sresti se s njim.

Došla sam u svoju sobu, kao što sam rekla, no nisam išla spavati. Umjesto toga, čekala sam sve dok nisam pomislila da svi već spavaju, i tada sam se ponovo iskrala dolje i van kroz pokrajna vrata. Našla sam Humphreya i na brzinu mu izpričala što se dogodilo. Rekla sam mu da vjerujem kako su papiri koje želi u Sir Reubenovom sefu u toranjskoj sobi, pa smo se odlučili na posljednju očajničku pustolovinu da ih se pokušamo domoći one noći.

– Ja sam trebala ići prva i vidjeti je li zrak čist. Čula sam kako je zvono na crkvi udarilo dvanaest puta kada sam ušla na pokrajna vrata.

Već sam prešla pola stuba što su vodile u toranjsku sobu, kada sam čula mukli udarac, kao da je nešto palo, i glas koji je povikao, "Moj Bože!" Minut ili dvije nakon toga otvorila su se vrata toranjske sobe i izašao je Charles Leyerson. Na mjesecini mogla sam posve jasno vidjeti njegovo lice, no ja sam čučala nešto niže od njega na stubama gdje je bio mrak, tako da on mene nije mogao vidjeti.

– Stajao je trenutak ondje njišući se na nogama i strašno je izgledao, činilo se kao da osluškuje; zatim se, uz očit napor, sabrao i otvorio vrata na toranjskoj sobi, viknuši nešto kao da se ništa nije dogodilo. Glas mu je bio potpuno veseo i srdačan, no lice ga je odavalo. Pričekao je još minut a zatim je polako pošao stubama gore i nestao mi iz vida.

– Kada je otišao, čekala sam minutu ili dvije i zatim se privukla vratima toranjske sobe. Imala sam osjećaj da se dogodilo nešto strašno. Glavno svjetlo bilo je ugašeno ali gorjela je stolna svjetiljka i pri njezinu svjetlu ugledala sam Sira Reubena kako leži na podu pokraj stola. Ne znam kako se to dogodilo, no napokon sam skupila snage te sam prešla preko sobe i klekla kraj njega. Odmah sam opazila da je mrtav, bio je oboren udarcem straga, a isto tako sam opazila da nije mogao biti dugo mrtav; dodirnula sam mu ruku i bila

je još posve topla. Gospodine Poirot, bilo je to zaista strašno. Užasno!

Ponovo se stresla sjetivši se toga.

– A zatim? – upita Poirot gledajući je oštro.

Lily Margrave kimnu glavom.

– Da, gospodine Poirot, znam na što mislite. Zašto nisam digla uzbunu i probudila kuću?

Znam, trebala sam tako učiniti, no u trenutku dok sam ondje klečala, došla mi je poput munje na um misao da moja svađa sa Sirom Reubenom, moje potajno izlaženje van i sastajanje s Humpheryem i činjenica da sam sutradan trebala biti najurena, čine fatalan slijed. Rekli bi da sam pustila Humphreya u kuću te da je Humphrey iz osвете ubio Sira Reubena. Da sam rekla da sam vidjela Charlesa Leyersona kako napušta sobu, nitko mi ne bi vjerovao.

– Gospodine Poirot, bilo je to strašno. Ondje sam klečala i mislila i mislila i što sam više razmišljala, sve su me više izdavali živci. Ubrzo nakon toga ugledala sam ključeve Sira Reubena koji su mu ispali iz džepa kada je padao. Među njima bio je i ključ od sefa, kombinaciju sam već znala jer ju je jednom u mojem prisustvu spomenula Lady Astwell. Došla sam do sefa, otvorila ga i počela pretraživati papire koje sam ondje našla.

– Na kraju sam našla ono što sam tražila.

Humphrey je bio potpuno u pravu. Sir Reuben je stajao iza Zlatnih rudnika Mpala i namjerno je prevario Humhreya. To je još više pogoršalo stvar. Tako je Humhrey imao posve određen motiv za to da počinu zločin. Stavila sam papire ponovo u sef a ključeve sam ostavila u vratima, te sam sišla ravno u svoju sobu. Ujutro sam odglumila iznenađenje i užasnutost, kao i svi drugi, kada je sluškinja otkrila tijelo.

Zastala je i molećivo pogledala prema Poirotu.

– Vjerujete li mi, gospodine Poirot? Oh, recite da mi vjerujete!

– Vjerujem vam, gospođice – reče Poirot objasnili ste mnoge stvari koje su mi bile zagonetne. Svoju apsolutnu sigurnost da je Charles Leyerson počinio zločin i svoje uporno nastojanje da me odvratite od dolaska ovamo.

Lily kimnu glavom.

– Bojala sam vas se – prizna iskreno Lady Astwell nije mogla znati, kao što sam to ja znala, da je Charles kriv, a ja nisam mogla ništa reći. Nadala sam se, iako za to nisam imala razloga, da ćete odbiti preuzimanje ovog slučaja.

– Da nije bilo vaše očite bojazni, možda bih tako i učinila – reče Poirot suho.

Lily ga brzo pogleda, usne joj malo zadrhtaše.

– A sada, gospodine Poirot, što – što ćete učiniti?

– Sto se vas tiče, gospođice ništa. Vjerujem u vašu pripovijest i prihvaćam je. Inače, idući korak je odlazak u London i posjet inspektoru Milleru.

– A zatim? – upita Lily.

– A zatim – reče Poirot – vidjet ćemo.

Izašavši iz radne sobe, još jednom pogleda komadić umrljanog zelenog sifona koji je držao u ruci.

– Divno – promrmlja samozadovoljno kakva ingenioznost Herculea Poirota.

Inspektor Miller nije baš volio gospodina Herculea Poirota. Nije pripadao maloj grupi inspektora Scotland Yarda koja je rado surađivala s malim Belgijancem. Običavao je govoriti da Herculea Poirota mnogo precjenjuju. U ovom slučaju osjećao se vrlo sigurnim pa je Poirota pozdravio u vrlo dobrom raspoloženju.

– Radite za Lady Astwell, zar ne? U ovom slučaju su vam podvalili.

– Znači ovdje više nema nikakve sumnje?

Miller namigne. – Nikada ni jedan slučaj nije bio jasniji, zamalo pa je ubojica uhvaćen s potpuno krvavim rukama.

– Znači, gospodin Leyerson je priznao?

– Bolje bi učinio da je držao zatvorena usta – reče inspektor. – Stalno ponavlja da je otišao ravno u svoju sobu i da uopće nije bio ni blizu svojeg ujaka. S obzirom na ono što se zna, to je glupa priča.

– Sigurno je da je ne može suprostaviti težini dokaza – promrmlja Poirot. Kako vas se doima taj mladi gospodin Leyerson?

– Prokleta mlada budala.

– Slab karakter, eh?

Inspektor kimnu glavom.

– Teško se može zamisliti da bi takav mlad čovjek imao – kako vi kažete – petlje da počini takav zločin.

– Na prvi pogled to je zaista teško – složi se inspektor. – No znate, mnogo sam puta naišao na istu stvar. Natjeraj slabog, razuzdanog mladog čovjeka u kut, daj mu da malo previše popije i za vrlo kratko vrijeme preobrazit ćeš ga u gutača vatre. Slab čovjek satjeran u škripac opasniji je od jakog.

– To je istina, da; to što ste rekli zaista je istina.

Miller je postao još razgovorljiviji.

– Naravno za vas je to, gospodine Poirot, sasvim u redu – rekao je.

– Vi ćete ionako dobiti svoj honorar pa je prirodno da se pravite kako ispitujete dokaze da biste zadovoljili njezino gospodstvo. Razumijem vas.

– Vi razumijete tako zanimljive stvari promrmlja Poirot i oprostite se.

Slijedeću posjetu učinio je advokatu koji zastupa Charlesa Leyersona. Gospodin Mayhew bio je tanak, suh, oprezan gospodin. Poirotu je primio rezervirano. No Poirot je znao kako da zadobije malo povjerenja. Nakon deset minuta već su prijateljski razgovarali.

– Molim vas da shvatite – rekao je Poirot - da u ovom slučaju radim jedino u interesu gospodina Leyersona. To je želja Lady Astwell. Ona je uvjerena da je on nedužan.

– Da, da, sasvim tako – rekao je gospodin Mayhew bez oduševljenja. Poirotove oči su zasijale. – Možda vi ne pridajete dovoljno važnosti mišljenju Lady Astwell? – natuknuo je.

– Sutra bi mogla biti isto tako uvjerena u njegovu krivnju – rekao je advokat suho.

– Sigurno je da njezina intuicija nije dokaz – složio se Poirot – pa kako stvari sada stoje u ovom slučaju situacija ovog jadnog mladog čovjeka vrlo je crna.

– Žalosno je ono što je rekao na policiji kaza advokat – neće biti dobro ako bude ustrajao na toj priči.

– Zar i u razgovoru s vama ustraje na njoj? – upita Poirot.

Mayhew kimnu glavom. – Nikada ne mijenja ni slovca. Ponavlja je kao papiga.

– To i jest ono što ruši vaše povjerenje u njega – doda Poirot. – Ah, nemojte to negirati – reče brzo držeći ruku kao da želi zaustaviti svojeg sugovornika. – To se sasvim jasno vidi. Vi vjerujete da je kriv. No poslušajte sada mene, Herculea Poirota. Ja ću vam prikazati slučaj.

– Taj mladi čovjek dolazi kući, popio je koktel, pa opet koktel, pa još jedan koktel, a bez sumnje i mnogo engleskih whiskyja sa sodom.

Pun je kao čep onoga što vi zovete vinskom hrabrošću, i u takvom raspoloženju dolazi kući, otvara vrata svojim ključem, pa nesigurnim koracima kreće prema toranjskoj sobi. S vrata pogleda unutra i ugleda pri slaboj svjetlosti svojeg ujaka koji kao da je nagnut nad stolom.

– Gospodin Leyerson je pun, kako smo rekli, vinske hrabrosti. Više ga ništa ne sputava pa izriče ujaku sve što inače o njemu misli. Izaziva ga, vrijeđa ga, a na sve to njegov ujak ne odgovara, što ga još više ohrabruje da nastavi, da sam sebi ponavlja, da stalno govori iste stvari, svaki puta sve glasnije. No na kraju stalna ujakova šutnja budi u njemu strah. Približi mu se, stavlja ruku na njegovo rame i ujak se ruši pod tim dodirima i stropošta na pod.

– Od toga se gospodin Leyerson otriježnio.

Stolac s treskom pada i on se naginje nad Sirom Reubenom. Postaje mu jasno što se dogodilo, pogleda svoju ruku koja je umrljana nečim toplim i crvenim. Hvata ga panika, dao bi ne znam što na svijetu kada bi mogao vratiti povik koji mu se maloprije oteo s usana i odjeknuo po kući.

Mehanički podiže stolac, zatim žuri kroz vrata van i osluškuje. Zamišlja si da čuje neki zvuk i odmah, automatski, pokušava stvoriti dojam da razgovara sa svojim ujakom kroz otvorena vrata.

– No zvuk se nije ponovio. Uvjeren je da se prevario kada je pomislio da je malo prije nešto čuo. Sada je sve u tišini pa se tiho dovlači do svoje sobe i najednom se dosjeti kako će biti mnogo bolje ako bude tvrdio da te noći nije bio u blizini svojeg ujaka. I tako je počeo pričati svoju priču. Sjetite se da u ono vrijeme Parsons nije rekao ništa o onome što je čuo. No kada je Parsons počeo pričati, bilo je već prekasno za gospodina Leyersona da promijeni svoju priču. On je glup i tvrdoglav pa ne odstupa od nje. Recite mi, gospodine, nije li to moguće?

– Da – rekao je advokat – pretpostavljam da je to moguće ovako kako ste to prikazali.

Poirot ustade.

– Vi imate mogućnost da vidite gospodina Leyersona – reče. Prenesite mu pripovijest koju sam vam ispričao i upitajte ga nije li to

istina.

Izašavši iz advokatova ureda, Poirot pozove taksi, – Tristo četrdeset osam Harley Street reče vozaču.

Poirotov odlazak u London iznenadio je Lady Astwell jer mali čovjek nije ništa rekao o onome što namjerava učiniti. Kada se vratio nakon izbivanja od dvadeset četiri sata, Parsons ga je obavijestio da ga Lady Astwell želi što je prije moguće vidjeti. Poirot ju je našao u njezinu budoaru. Ležala je na divanu, a glava joj je počivala na nekoliko jastuka, činila se strašno bolesnom i umornom; izgledala je mnogo gore nego onaj dan kada je stigao Poirot.

– Znači, vratili ste se?

– Vratio sam se, gospođo.

– Išli ste u London?

Poirot kimnu glavom.

– Niste mi rekli da ćete ići – kaza Lady Astwell oštro. – Molim vas tisuću puta da mi oprostite, gospođo, pogriješio sam, trebao sam vam reći. La prochaine fois...

– Učinit ćete isto – prekinu ga Lady Astwell s oporim humorom. – Očito je da je vaš moto najprije napravi stvar, a poslije to reci ljudima.

– Možda je to bio i gospođin moto? – Oči mu zasjaše.

– Možda ponekad – prizna Lady Astwell. Gospodine Poirot, zašto ste išli u London? Pretpostavljam da mi sada možete reći.

– Razgovarao sam s dobrim inspektorom Millerom i isto tako s izvrsnim gospodinom Mayhewom.

Oči Lady Astwell ispitivale su izraz na njegovu licu.

– I što sada mislite -? reče polako.

Poirot ju je netremice promatrao.

– Postoji mogućnost da je Charles Leyerson nevin – rekao je ozbiljno.

– Ah! – Lady Astwell napola poskoči i isput baci dva jastuka na pod.

– Bila sam, znači, u pravu, bila sam u pravu!

– Rekao sam mogućnost, gospođo, to je sve.

Činilo se kao da je nešto u njegovu glasu pogodilo. Pridigala se na jedan lakat i prodorno ga pogledala.

– Mogu li ja nešto učiniti? – upitala je.

– Da – kimnuo je glavom – možete mi reći zašto sumnjate na Owena Trefusisa.

– Rekla sam vam da znam – i to je sve.

– Na nesreću, to nije dovoljno – reče Poirot suho. – Gospođo, vratite se u mislima do one fatalne večeri. Pokušajte se sjetiti svake pojedinosti, svakog pa i najbeznačajnijeg događaja, što ste primijetili ili zapazili na tajniku? Ja, Hercule Poirot, kažem vam da je ondje moralo nečega biti.

Lady Astwell zatrese glavom.

– Jedva da sam ga cijelu večer zamijetila odgovori – i sigurno nisam razmišljala o njemu.

– Um vam je bio zauzet nečim drugim?

– Da.

– Mržnjom vašeg supruga prema gospođici Lily Margrave?

– Tako je – odgovori Lady Astwell kimnuvši glavom. – Izgleda da znate o tome sve, gospodine Poirot.

– Ja, ja znam sve – izjavi mali čovjek s pretjeranim izrazom veličine.

– Gospodine Poirot, sami ste mogli vidjeti da volim Lily. Reuben je započeo ozbiljnu svađu zbog nekih njezinih preporuka. Znao, ne kažem da nije izvršila s tim malu prijevaru. Jeste učinila je to. No, i ja sam u svojim mladim danima učinila mnogo gorih stvari od toga. Morali ste biti spremni na sve vrste trikova kako biste nešto postigli kod kazališnih menadžera. Nije bilo ničeg što ne bih napisala ili rekla ili učinila u to vrijeme.

– Lily je htjela taj posao pa se poslužila malom prijevarom što, naravno, nije bilo posve u redu. No muškarci su tako glupi kada su u pitanju takve sitne stvari; prema gužvi koju je zbog toga napravio, Lily je mogla biti bankarski činovnik koji je pobjegao s milijunima. Te sam večeri bila strašno zabrinuta, jer, iako sam obično mogla izaći s Reubenom na kraj, u tom je slučaju bio strahovito tvrdoglav, jadni čovjek. Tako, naravno, nisam imala vremena da primijetim nekog tajnika, a gospodina Trefusisa i inače se nije previše zamjećivalo. Primjećujete samo njegovo prisustvo i to je sve.

– To i ja mislim o gospodinu Trefusisu reče Poirot. – On nije osoba koja iskače, zrači, koja bi vas na neki način zainteresirala.

– Ne – suglasi se Lady Astwell – on nije kao Victor.

– Gospodin Victor Astwell je, da tako kažem, eksplozivan.
– To je prava riječ za njega – kaza Lady Astwell.
– Puna ga je kuća, eksplodira poput vatrometa.
– Rekao bih da ima prilično neobuzdanu narav – sugerirao je Poirot.

– Oh, on je potpuni vrag kada se uzbudi pridoda Lady Astwell – ali zamislite, njega se ne bojim. Za Victora bi se moglo reći da laje, ali da ne grize.

Poirot pogleda u strop.

– A o tajniku one večeri ne biste mogli ništa reći? – promrmlja uljudno. Rekla sam vam, gospodine Poirot, ja znam.

To je intuicija. Ženska intuicija...

– Zbog nje se ne može objesiti čovjek – reče Poirot – i što je još gore, ona neće spasiti čovjeka od vješala. Lady Astwell, ako iskreno vjerujete da je gospodin Leyerson nevin i da je vaša sumnja u tajnika na nečemu osnovana, biste li pristali na mali pokus?

– Na kakvu vrstu pokusa? – upita Lady Astwell sumnjičavo.

– Biste li pristali da budete hipnotizirani?

– Ali zašto?

Poirot se nagnu prema naprijed.

– Ako vam kažem, gospođo, da se vaša intuicija temelji na nekim činjenicama koje ste podsvijesno registrirali, vjerojatno to nećete vjerovati. Reći ću vam samo to, da bi pokus koji vam predlažem mogao biti od velike važnosti za onog nesretnog mladog čovjeka, Charlesa Leyersona. Nećete odbiti?

– Tko će me dovesti u trans? – upita Lady Astwell sumnjičavo – Vi?

– Jedan moj prijatelj, ako se ne varam, upravo stiže, čuo sam kotače automobila.

– Tko je on?

– Dr Cazalet iz Harley Streeta.

– Je li s njim – sve u redu? – upita Lady Astwell sa strahom.

– Nije šarlatan gospođo, ako ste na to mislili. Možete mu se posve mirno povjeriti.

– Dobro – reče Lady Astwell i uzdahnu mislim da su sve to tričarije, no možete pokušati ako baš hoćete. Nitko neće moći reći da sam vam stajala na putu.

– Tisuću puta hvala, gospođo.

Poirot izjuri iz sobe. Za nekoliko minuta vratio se uvevši veselog malog čovjeka okrugla lica, s naočalama, koji se uopće nije slagao s mišljenjem Lady Astwell o tome kako bi trebao izgledati hipnotizer. Poirot ga predstavi.

– Dobro – reče Lady Astwell raspoloženo kako ćemo započeti tu glupost?

– Posve jednostavno, Lady Astwell, posve jednostavno – odgovori mali doktor. – Samo se leđima naslonite, tako – u redu, to je dobro. Osjećajte se ugodno.

– Uopće se ne osjećam ni najmanje neugodno, – reče Lady Astwell. – Htjela bih vidjeti tko me može hipnotizirati protiv moje volje.

Dr Cazalet se široko nasmiješi.

– Da, ali ako pristanete, to neće biti protiv vaše volje, zar ne? – reče veselo. – Sada je dobro. Molim vas, gospodine Poirot, hoćete li ugasiti to drugo svjetlo. Samo, Lady Astwell, nastojte utonuti u san.

Malo je promijenio svoj položaj.

– Postaje kasno. Vi ste pospani – vrlo pospani. Vaši kapci su teški, oni se zatvaraju zatvaraju – zatvaraju. Uskoro ćete zaspati.., Glas mu je zvučao ravnomojerno, bio je tih, umirujuć i monoton. Ubrzo nakon toga nagnuo se naprijed i nježno otvorio kapak na desnom oku Lady Astwell. Zatim se okrenuo prema Poirotu zadovoljno kimnuvši glavom.

– Sve je u redu – reče tiho. – Hoću li nastaviti?

– Molim vas.

Doktor je započeo govoriti oštro i autoritativno: – Lady Astwell, vi spavate, ali vi me čujete i možete odgovarati na moja pitanja.

Ne mičući se i otvarajući kapke nepokretna figura na sofi odgovori tihim monotonim glasom: – čujem vas. Mogu odgovarati na vaša pitanja.

– Lady Astwell, želim da se vratite večeri kada je ubijen vaš suprug. Sjećate li se te večeri?

– Da.

– Sjedite za stolom i večerate. Opišite mi što ste vidjeli i osjetili.

Ležeća figura malo se nevoljko pomakla.

– U velikoj sam brizi. Zabrinuta sam zbog Lily.

– Znamo to; recite nam što vidite.

– Victor jede, pojest će sve slane bademe; proždrljiv je. Sutra ću reći Parsonsu da ne stavi zdjelu na onu stranu stola.

– Nastavite, Lady Astwell.

– Reuben je večeras loše volje. Ne mislim da je to samo zbog Lily. Izgleda da se radi o poslovima. Victor ga gleda nekako čudno.

– Pričajte nam o gospodinu Trefusisu, Lady Astwell.

– Lijeva manšeta na njegovoj košulji je izlizana. Stavlja previše kreme na kosu. Htjela bih da to muškarci ne rade, to uništava presvlake u dnevnoj sobi.

Cazalet pogleda prema Poirotu; Poirot mahnu glavom.

– Večera je prošla, Lady Astwell, pijete kavu. Opišite mi ono što vidite.

– Večeras je kava dobra. Nije uvijek ista.

Što se tiče kave, ne mogu se osloniti na kuhara.

Lily gleda kroz prozor, ne znam zašto. Sada je u sobu došao Reuben; večeras je u jednom od svojih najgorih raspoloženja i okomljuje se s pravom bujicom psovki na jednog gospodina Trefusisa. Gospodin Trefusis drži u ruci nož za papir, to je velik nož s oštricom kao kod pravog noža.

Kako ga čvrsto steže; šake su mu postale posve bijele. Pogledajte, tako ga je snažno gurnuo u stol da se slomio vrh. Drži ga upravo onako kako biste držali bodež koji se spremate zarinuti u nekoga. Sada obojica izlaze van. Lily ima na sebi zelenu večernju haljinu; izgleda tako lijepo u zelenom, baš kao ljiljan. Slijedeći tjedan moram dati presvlake na čišćenje.

– Samo trenutak, Lady Astwell.

Doktor se nagnu prema Poirotu.

– Mislim da smo sad doznali – promrmlja – mislim da ju je taj događaj s nožem za papir vjerojatno uvjerio da je tajnik počinio zločin.

– Pođimo sada u toranjsku sobu.

Doktor kimnu glavom i poče ponovo ispitivati Lady Astwell svojim visokim odlučnim glasom.

– Sada je kasno na večer; nalazite se u toranjskoj sobi sa svojim suprugom. Imali ste strašnu svađu, zar ne?

Ponovo se figura nevoljko pomakla.

– Da – strašnu – strašnu. Strašne smo stvari rekli jedno drugome.

– To sada nije važno. Možete li jasno vidjeti sobu, zavjese su navučene, svjetla su upaljena.

– Stropno svjetlo ne, samo je stolna svjetiljka bila upaljena.

– Vi sada odlazite od svojeg supruga, reći ćete mu laku noć.

– Neću previše sam ljuta.

– To je posljednji put što ga vidite; uskoro će biti ubijen. Znate li tko ga je ubio, Lady Astwell?

– Da, gospodin Trefusis.

– Zašto to kažete?

– Zbog ispupčenja – ispupčenja u zavjesi.

– Bilo je neko ispupčenje u zavjesi?

– Da.

– Vidjeli ste ga?

– Jesam. Gotovo sam ga dotakla.

– Je li čovjek koji se tamo sakrivao bio gospodin Trefusis?

– Da.

– Kako znate?

Glas koji je monotono odgovarao sada je prvi puta zastao i kao da je izgubio povjerenje u sebe.

– Ja – ja – zbog noža za papir.

Poirot i doktor ponovo izmijene brze poglede.

– Ne razumijem vas, Lady Astwell. Kažete da je u zavjesi bila neka izbočina. Netko se je ondje sakrio? Niste vidjeli tu osobu?

– Nisam.

– Mislite da je to bio gospodin Trefusis zbog načina na koji je ranije držao nož za papir.

– Da.

– Ali gospodin Trefusis je pošao spavati, nije li?

– Da – da, to je točno, otišao je u svoju sobu.

– Znači da nije mogao biti iza zavjese u prozoru.

– Nije – ne, naravno, on nije bio ondje.

– On je nešto ranije rekao laku noć vašem suprugu, nije li?

– Jest. – Niste ga ponovo vidjeli?

– Nisam.

Sada se pomicala, bacakala, tiho stenjala.

– Izlazi iz hipnoze – reče doktor. – čini mi se da smo izvukli iz nje sve što smo mogli, eh?

Poirot kimnu glavom. Doktor se nagnu nad Lady Astwell.

– Vi se budite – promrlja tiho. – Sada se budite. Za jednu minutu otvorit ćete oči.

Dva su čovjeka čekala i ubrzo nakon toga Lady Astwell je sjela i počela ih gledati.

– Jesam li malo zadrijemala?

– Tako je, Lady Astwell, samo ste malo usnuli – odgovori doktor. Pogledala ga je.

– Neki od vaših trikova, eh?

– Nadam se da se dobro osjećate? upita je.

Lady Astwell zijevnu.

– Osjećam se prilično umorno i iscrpljeno.

Doktor ustade.

– Zamoliti ću nekoga da vam donese malo kave – rekao je – i za sada ćemo vas ostaviti.

– Jesam li nešto rekla? – povika Lady Astwell za njima kada su već stigli do vrata.

Poirot joj se nasmiješio.

– Ništa od osobite važnosti, gospođo. Obavijestili ste nas da se presvlake u dnevnoj sobi moraju dati na čišćenje.

– I moraju – kaza Lady Astwell. – Niste me trebali dovesti u trans da bih vam to rekla. Nasmija se dobro raspoložena. – Jesam li rekla još nešto.

– Sjećate li se da je gospodin Trebusis dohvatio nož za papir u dnevnoj sobi one večeri? upita je Poirot.

– Sigurna sam da ne znam – reče Lady Astwell. – Možda je to učinio.

– Da li vas izbočina u zavjesi podsjeća na nešto?

Lady Astwell se namrštila.

– Čini mi se da se sjećam, – reče polako. Ne – nestalo je, pa ipak...

– Nemojte se zbog toga žalostiti, Lady Astwell kaza Poirot brzo – to nema nikakve važnosti – ma baš nikakve važnosti.

Doktor je pošao s Poirotom u njegovu sobu.

– Dobro – rekao je Cazalet – mislim da ovo dovoljno jasno objašnjava stvari. Nema sumnje, kada je Sir Reuben oštro izgrdio tajnika, ovaj je čvrsto uhvatio nož za papir i morao se jako savladati da ne reagira. Svijest Lady Astwell bila je u potpunosti zaokupljena

problemom Lily Margrave, no njezina je podsvijest registrirala taj događaj i protumačila ga na svoj vlastiti način.

– To je u nju usadilo čvrsto uvjerenje da je Trefusis ubio Sira Reubena. Sada dolazimo do izbočine u zavjesi. To je zanimljivo. Zaključujem iz onoga što ste mi rekli o toranjskoj sobi, da je pisaći stol odmah pokraj prozora. A zavjese su, naravno, na prozoru?

– Da, mon ami, crne zavjese od velura.

– I u udubini prozora ima dosta prostora za nekoga tko bi se htio sakriti iza zavjesa?

– Mislim da bi bilo dovoljno prostora.

– U tom slučaju postoji barem mogućnost reče doktor polako – da se netko sakrio u sobi, no ako je tako, to nije mogao biti tajnik jer su ga oboje vidjeli kako izlazi iz sobe. Nije mogao biti ni Victor Astwell jer ga je Trefusis sreo kada je izlazio van, a to nije mogla biti ni Lily Margrave.

Bez obzira tko to bio, morao se je ondje sakriti prije nego je te večeri Sir Reuben ušao u sobu. Rekli ste mi prilično dobro kako stoje stvari.

A sada, što je s kapetanom Naylorom? Bi li on mogao biti taj koji se ondje sakrio?

– To je svakako moguće – složio se Poirot.

– On je sigurno večerao u hotelu, no kada je nakon toga izašao, teško je točno odrediti. Vratio se po prilici u pola jedan.

– Znači to bi mogao biti on – reče doktor i ako je tako, on je počinio zločin. Imao je motiv, a oružje mu je bilo ondje pri ruci. Ipak, čini se da niste zadovoljni s tom idejom?

– Ja, ja imam druge ideje – prizna Poirot.

– Recite mi sada, M. le Docteur, ako na trenutak pretpostavimo da je sama Lady Astwell počinila taj zločin, bi li ona mogla to odati u hipnotičkom stanju?

Doktor je zazviždao.

– Dakle tu smo stigli? Lady Astwell je kriminalac, eh? Naravno, to je moguće; no do ovog trena nisam na to pomišljao. Ona je bila posljednja osoba koja je bila s njim i nitko ga poslije toga nije vidio živog. A što se tiče vašeg pitanja, sklon sam tome da kažem, ne. Lady Astwell ušla bi u hipnotičko stanje s jakim duševnim predodređenjem da ne kaže ništa o vlastitom udjelu u zločinu. Ona

bi iskreno odgovarala na moja pitanja, ali bi na pitanje o tome tko je počinio zločin ostala nijema. Ipak, teško bih mogao očekivati da će toliko inzistirati na tome da je gospodin Trefusis kriv.

– Razumijem – reče Poirot. – No nisam rekao da vjerujem kako je Lady Astwell kriminalac. Bila je to sugestija, i to je sve.

– Ovo je zaista zanimljiv slučaj – reče doktor nakon minute ili dvije.
– Ako se pretpostavi da je Charles Leyerson nevin, onda preostaje tako mnogo mogućnosti, Humphrey Naylor, Lady Astwell, pa čak i Lily Margrave.

– Postoji još netko koga niste spomenuli reče Poirot mirno – Victor Astwell. Prema njegovoj vlastitoj priči, sjedio je u svojoj sobi kod otvorenih vrata i čekao na povratak Charlesa Leyersona, ali shvaćate, za tu priču imamo samo njegove riječi.

– To je onaj momak loše naravi, zar ne? upita doktor. – Onaj o kojem ste mi pričali?

– Tako je – složi se Poirot.

Doktor je ustao.

– Dobro, moram se vratiti u grad. Vi ćete mi javiti kako se stvari razvijaju, zar ne?

Nakon što je doktor otišao, Poirot pozvoni Georgeu.

– Šalicu čaja, George. Živci su mi jako napeti.

– Svakako, gospodine – reče George. – Odmah ću ga pripremiti.

Nakon deset minuta donio je šalicu vrućeg čaja svojem gospodinu. Poirot je s užitkom udisao štetne pare. Polako srčuci čaj, glasno je razmišljao.

– U različitim dijelovima svijeta lovi se na razne načine. Da bi se uhvatila lisica, mora se naporno jašiti i progoniti je sa psima. Vičeš, trčiš, tu je glavna stvar brzina. Ja sam nikada nisam ubio jelena, no razumijem da je za tako nešto potrebno dugo puzati, vući se mnogo sati potrbuške. Moj prijatelj Hastings pričao mi je o tome.

Dragi moj George, naša metoda ovdje ne može biti ni jedna od ovih spomenutih. Razmislimo malo o kućnoj mački. Mnogo dugih, napornih sati mačka promatra mišju rupu, ne miče se, ne troši energiju, no – ne – odlazi.

Uzdahnio je i položio praznu šalicu na tanjurić.

– Rekao sam ti da pripremiš stvari za nekoliko dana. Sutra ćeš, dobri moj George, poći u London i donijeti ovamo ono što je

potrebno za četrnaest dana.

– Vrlo dobro, gospodine – reče George. Kao i obično, nije pokazao nikakve osjećaje.

Stalna prisutnost Herculea Poirota u Mon Reposu očito je uznemiravala mnoge ljude. Victor Astwell prigovarao je zbog toga svojoj šurjakinji.

– Sve je to lijepo, Nancy, no ne znaš kakvi su to tipovi. Pronašao je ovdje lijep udoban stan i očito je da će se ovdje lijepo smjestiti na mjesec dana, stvarajući ti svaki dan trošak od nekoliko funti.

Na to je Lady Astwell odgovorila da može i sama, bez upletanja sa strane, obavljati vlastite poslove.

Lily Margrave pokušavala je najozbiljnije sakriti svoju uznemirenost. U početku je bila sigurna da Poirot vjeruje u njezinu priču. Sada nije više bila tako sigurna u to.

Poirot nije igrao posve pasivnu igru. Petog dana boravka donio je na večeru mali album za otiske prstiju. Kao metoda da se dobiju otisci prstiju svih ukućana, izgledalo je to prilično nespretno, no možda i nije bilo tako nespretno kako je izgledalo, jer nitko nije mogao odbiti davanje svojih otisaka. Tek nakon što je mali čovjek pošao spavati, iznio je Victor Astwell svoje stanovište.

– Vidiš li, Nancy, što to znači. On sumnjiči nekoga od nas.

– Ne govori gluposti, Victor.

– Dobro, a kakvo bi drugo značenje mogla imati njegova mala knjižica?

– Gospodin Poirot zna što radi – odgovori Lady Astwell samozadovoljno i pogleda značajno Owena Trefusisa.

Jednom drugom prilikom Poirot je uveo igru stavljanja otisaka stopala na komad papira. Slijedećeg jutra, ulazeći svojim nečujnim mačjim hodom u biblioteku, detektiv je preplašio Owena Trefusisa koji je poskočio sa stolca kao da ga je pogodio metak.

– Zaista mi morate oprostiti, gospodine Poirot – rekao je učtivo – no sve ste nas isprepadali.

– Zaista, kako to? – upita mali čovjek nevino.

– Priznat ću – reče tajnik – da sam mislio kako je slučaj protiv Charlesa Leyersona potpuno zaključen. Vi očito ne mislite tako.

Poirot je stajao i gledao kroz prozor. Naglo se okrenuo prema tajniku.

– Reći ću vam nešto u povjerenju gospodine Trefusis.

– Da?

Poirot se izgleda nije žurio da započne. Čekao je neko vrijeme oklijevajući. Kada je počeo govoriti, njegove su se riječi poklopile s otvaranjem i zatvaranjem ulaznih vrata. Za čovjeka koji govori nešto u povjerenju, govorio je prilično glasno, tako da je njegov glas prigušio šum koraka dolje u predvorju.

– Reći ću vam ovo, gospodine Trefusis, u povjerenju. Postoji novi dokaz. On dokazuje da je one noći, kada je Charles Leyerson ušao u toranjsku sobu, Sir Reuben već bio mrtav.

Tajnik je buljio u njega.

– Ali kakav dokaz? Zašto nismo čuli ništa o tome?

– Čut ćete – reče mali čovjek tajanstveno. U međuvremenu, jedino vi i ja znamo za tu tajnu.

Brzo je izjurio iz sobe i zamalo se u predvorju sudario s Victorom Astwellom.

– Vi ste upravo ušli, gospodine?

Astwell kimnu glavom.

– Vani je gadno vrijeme – reče teško dišući – hladno je i vjetrovito.

– Ah – reče Poirot – danas neću šetati ja sam poput mačke, sjedim kraj vatre i grijem se.

– Ča marche, George – rekao je te večeri svojem vjernom slugi trljajući pri tom ruke oni sa strahom iščekuju što će se dalje dogoditi, a zatim će uslijediti skok! Teško je, George, igrati igru mačke, igru iščekivanja, ali ta igra ima uspjeha, zaista divno uspijeva. Sutra ćemo krenuti dalje.

Slijedećeg dana morao je Trefusis ići u grad.

Krenuo je istim vlakom kao i Victor Astwell. Čim su napustili kuću, Poirot se svojski prihvatio posla.

– Dođi, George, požurimo na posao. Ako bi se služavka približila ovim sobama, moraš je zadržati. George, govori joj o slatkim besmislicama i zadrži je u hodniku.

Najprije je ušao u tajnikovu sobu i započeo temeljitu pretragu. Pregledao je sve, i ladice i police. Zatim je sve na brzinu stavio na svoje mjesto i izjavio da je njegova potraga završena. George, koji je na vratima čuvao stražu, obazrivo se nakašljao.

– Oprostite mi, gospodine.

– Da, moj dobri George?

– Cipele, gospodine. Dva para smeđih cipela bila su na drugoj polici, a lakirane cipele bile su na polici ispod. Kada ste ih ponovo stavljali natrag, pobrkali ste redosljed.

– Divno! – povika Poirot podižući ruke. No nemojmo se zbog toga zabrinjavati. Uvjeravam te, George, da to nije nimalo važno. Gospodin Trefusis neće nikada primijetiti tako sitnu promjenu.

– Kako vi mislite, gospodine – reče George.

– Tvoj je posao da primjećuješ takve stvari – reče Poirot srdačno ga tapšući po ramenu. To opravdava povjerenje koje imam u tebe.

Sluga nije odgovorio, i kada je kasnije istog dana čitav postupak ponovljen u sobi Victora Astwella, nije rekao ništa videći da donje rublje gospodina Astwella nije vraćeno u ladice u kojima je ranije bilo. Ipak, barem u drugom slučaju, događaji su pokazali da je sluga bio u pravu, a Poirot u krivu. Victor Astwell došao je te večeri u dnevnu sobu poput oluje.

– Slušajte sada, vi prokleti mali belgijski uobraženko, na što ste mislili kada ste prekapali po mojoj sobi? što ste, do vraga, mislili da ćete ondje naći? Ne želim da se to ikada više ponovi, čujete li? To se događa kada čovjek ima u kući malog špijuna koji svuda zabada svoj nos.

Poirotove ruke vječito su se pokretale dok su mu riječi brzo slijedile jedna za drugom. Ponudio je stotinu isprika, tisuću, milijun. Rekao je da je bio nespretan, da se previše trudio da bude uslužan, da je bio zbunjen. Uzeo si je slobodu na koju nije imao pravo. Na kraju se razbješnjeli gospodin morao smiriti, iako je još uvijek režao.

I ponovo je te večeri, srčući svoju kamilicu, Poirot promrmljao Georgeu: – Ide, moj dobri George, da... ide.

– Petak – primijeti Hercule Poirot zamišljeno – moj je sretan dan.

– Doista, gospodine.

– Možda ti, moj dobri George, nisi praznovjeran?

– Ne volim baš biti trinaesti za stolom, i protivim se tome da prođem ispod ljestava. Ali što se tiče petka, nemam nikakvih predrasuda, gospodine.

– To je dobro – kaza Poirot – jer, znaš, danas ćemo imati naš Waterloo.

– Zaista, gospodine.

– Ti se toliko oduševljavaš, dobri moj George, da čak ni ne pitaš što predlažem da se radi.

– A što je to, gospodine?

– Danas George, ćemo temeljito potražiti za Tower sobu. Istina, nakon doručka, i sa dopuštenjem Lady Astwell.

Poirot posle ručka pojurio je uza stube; susrevši Georgea na odmorištu, preda mu jednu kutijicu.

– Unutra je nešto veoma važno – objasnio je. – Dobri moj George, stavi to u drugu ladicu mojeg toaletnog stolića, kraj kutije s dragocjenostima u kojoj se nalazi moja biserna dugmad za košulju.

– Vrlo dobro, gospodine – odgovori George.

– Nemoj to slomiti – doda Poirot. – Budi jako pažljiv. U toj je kutijici nešto što će zločinca poslati na vješala.

– Što to kažete, gospodine – primijeti George.

Poirot ponovo jurnu niza stube i, zgrabivši šešir, naglo napusti kuću.

Vratio se manje svečano. Vjerni George čekao ga je prema nalogu kod pokrajnjih vrata.

– Jesu li svi u toranjskoj sobi? – upita Poirot.

– Jesu, gospodine.

Šapotom su izmijenili nekoliko riječi i zatim se Poirot triumfalnim korakom pobjednika popeo u tu sobu gdje se prije jedva mjesec dana dogodilo ubojstvo. Očima je prešao po sobi. Svi su bili ovdje, Lady Astwell, Victor Astwell, Lily Margrave, tajnik i sluga Parsons. Parsons je stajao kraj vrata kao da nije znao treba li i on biti na tom skupu.

– Gospodine, George je rekao da biste me mogli trebati ovdje – reče Parsons kada se Poirot pojavio. – Ne znam je li to doista tako, gospodine?

– Tako je – odvrati Poirot. – Molim vas, ostanite.

Pošao je prema sredini sobe.

– Ovo je bio vrlo zanimljiv slučaj – progovori polakim zamišljenim glasom. – Slučaj je zanimljiv jer je bilo tko mogao ubiti Sira Reubena Astwella. Tko nasljeđuje njegov novac? Charles Leyerson i Lady Astwell. Tko je s njim bio posljednji one noći? Lady Astwell. Tko se s njim žestoko svađao? Ponovo Lady Astwell.

– O čemu to pričate? – povika Lady Astwell.

– Ne razumijem, ja...

– No još se netko svađao sa Sirom Reubenom – nastavi Poirot zamišljenim glasom. – Još je netko otišao bijesan od njega one noći. Ako pretpostavimo da je Lady Astwell one noći ostavila svojeg supruga živog u četvrt do dvanaest, ostalo bi još deset minuta do povratka gospodina Charlesa Leyersona, deset minuta za vrijeme kojih bi nekome s drugog kata bilo moguće da se neopaženo spusti dolje, izvrši zločin i ponovo se vrati u svoju sobu.

Victor Astwell skoči i vikne.

– što, do vraga...? – Zastao je, gušeći se od bijesa.

– U bijesu ste, gospodine Astwell, već jednom ubili čovjeka u Zapadnoj Africi.

– Ne vjerujem u to – povika Lily Margrave.

Pošla je prema naprijed stisnutih šaka, a dvije jasne mrlje izbile su joj na obrazima.

– Ne vjerujem u to – ponovila je djevojka.

Stala je posve blizu Victora Astwella.

– To je istina, Lily – reče Astwell – no ima stvari koje ovaj čovjek ne zna. Momak kojeg sam ubio bio je vrač koji je malo prije toga masakrirao petnaestero djece. Mislim da je moj čin bio opravdan.

Lily priđe Poirotu.

– Gospodine Poirot – reče ozbiljnim glasom – griješite. To što čovjek ima naglu narav, što lako plane i kaže svašta, to još nije dovoljno da bi mogao počinuti umorstvo. Ja to znam – ja znam, kažem vam, da gospodin Astwell nije sposoban učiniti tako nešto.

Poirot je pogleda s vrlo čudnim osmijehom na licu. Uhvati zatim njezinu ruku i nježno je potapša.

– Znae, gospođice – reče nježno – i vi imate svoju intuiciju. Tako, vi znači vjerujete u gospodina Astwella, zar ne?

Lily je mirno govorila.

– Gospodin Astwell je dobar čovjek – progovori mirno – i pošten. Nema ništa s radom tvrtke Zlatni rudnici Mpala. On je skroz naskroz dobar i – ja sam obećala da ću se udati za njega.

Victor Astwell joj se približi i uze je za drugu ruku.

– Gospodine Poirot, kažem vam pred Bogom da nisam ubio svojeg brata.

– Znam da niste – kaza Poirot.

Očima je ponovo prešao po sobi.

– Slušajte, prijatelji. Lady Astwell je u hipnotičkom transu spomenula da je vidjela one noći izbočinu u zavjesi.

Sve se oči okrenuše prema prozoru.

– Mislite reći da se ondje sakrio provalnik? – uzviknu Victor Astwell.
– Kakvo divno rješenje.

– Ah – reče Poirot blago. – To nije bilo u onom zastoru. – Okrenuo se i pokazao prstom na zastor koji je sakrivao malo stubište.

– Sir Reuben je koristio ovu spavaonicu u noći koja je prethodila zločin. Doručkovao je u krevetu i pozvao gore gospodina Trefusisa da bi mu dao upute. Ne znam što je gospodin Trefusis ostavio u onoj spavaonici, no nešto je bilo. Kada je rekao laku noć Siru Reubenu i Lady Astwell, sjetio se one stvari i potrčao tim stubama po nju.

Mislim da ga ni Sir Reuben ni njegova žena nisu primijetili, jer su već započeli svoj žestoki razgovor. Bili su baš usred svađe kada se gospodin Trefusis vratio stepenicama dolje.

– Stvari koje su jedno drugom govorili bile su tako intimne i osobne prirode da je gospodin Trefusis doveden u vrlo nezgodan položaj. Bilo mu je jasno da su oni mislili kako je već ranije otišao iz sobe. Bojeći se da će izazvati bijes Sira Reubena, odlučio je ostati tamo gdje je i kasnije se izvući odatle. Stajao je ondje iza zavjese i kada je Lady Astwell izlazila iz sobe podsvjesno je primijetila ondje obrise njegova tijela.

Kada je Lady Astwell otišla, Trefusis se pokušao neopaženo izvući, no dogodilo se da je Sir Reuben okrenuo glavu i postao svjestan tajnikove prisutnosti. Kako je već bio loše volje, Sir Reuben je sasuo svu srdžbu na tajnika i optužio ga za namjerno prisluškivanje i špijuniranje.

– Gospodo i gospođe, ja proučavam psihologiju. U čitavom ovom slučaju nisam tražio čovjeka ili ženu loše naravi, jer je njihova loša narav njihov sigurnosni ventil. Onaj koji može lajati ne grize. Ne, ja sam tražio čovjeka dobre naravi, čovjeka koji je strpljiv i koji se svladava, čovjeka koji je deset godina igrao ulogu onoga koji gubi.

Nema veće napetosti od one koja traje godinama, nema veće mržnje od one koja se polako skuplja.

– Devet godina Sir Reuben je zlostavljao svojeg tajnika i devet godina taj je čovjek to šutke trpio. No tada je došao dan kada je napetost dosegla točku pucanja. Nešto pukne! Tako je to bilo i one

noći. Sir Reuben je ponovo sjeo za pisaći stol, no tajnik, umjesto da je skroman i uljudno krenuo prema vratima, zgrabio je teški drveni štap i udario čovjeka koji ga je stalno zlostavljao.

Okrenuo se prema Trefusisu koji je, skamenjen buljio u njega.

– Vaš alibi je bio tako jednostavan. Gospodin Astwell je mislio da ste u svojoj sobi, no nitko vas nije vidio da odlazite u nju. Nakon što ste udarili Sira Reubena, htjeli ste se upravo izvući iz sobe, no čuli ste neki zvuk pa ste pojurili natrag iza zastora. Bili ste iza zastora kada je ušao Charles Leyerson, bili ste ondje i kada je ušla Lily Margrave. I ubrzo nakon toga izvukli ste se i kroz tihu kuću došli do svoje sobe. Možete li to nijekati?

Trefusis počne zamuckivati.

– Ja – ja nikada...

– Ah! Svršimo i s tim. Već dva tjedna igram komediju. Pokazao sam vam kako se oko vas polako zatvara mreža. Otisci prstiju, stopala, pretraga vaše sobe, sa stvari koje su namjerno stavljene na kriva mjesta. Unio sam strah u vas; u noći ste ležali budni u strahu i iščekivanju; niste li možda negdje ostavili otiske prstiju ili stopala?

– Iznova i iznova prisjećali ste se događaja one noći u želji da se sjetite jeste li možda nešto učinili ili propustili učiniti, i tako sam vas doveo u stanje u kojem ste napravili pogrešku. Vidio sam danas kako vam se u očima pojavio strah kada sam pokupio nešto sa stuba na kojima ste one noći stajali sakriveni. Zatim sam napravio veliku paradu, mala kutijica koju sam povjerio na čuvanje Georgeu i moj odlazak u grad.

Poirot se okrenu prema vratima.

– George?

– Ovdje sam, gospodine.

Sluga priđe bliže.

– Hoćete li reći ovim damama i gospodi kakve su bile moje upute?

– Morao sam se sakriti u ormar u vašoj sobi, gospodine, nakon što sam stavio kartonsku kutijicu na mjesto koje ste mi rekli. Danas poslije podne u pola četiri u sobu je ušao gospodin Trefusis; pošao je prema ladici i uzeo kartonsku kutijicu.

– A u toj kutijici – nastavi Poirot – bila je obična gumbašnica. Ja, ja uvijek govorim istinu. Jutros sam zaista nešto pobrao na stubama. Mislim da je to vaša engleska poslovice, zar ne?

"Ako vidiš gumbašnicu, poberi je, pa ćeš cijeli dan imati sreće". I ja sam zaista imao sreće, pronašao sam ubojicu.

Okrenuo se prema tajniku.

– Vidite? – rekao je uljudno. – Sami ste se izdali.

Najednom se Trefusis slomio. Utonuo je u stolicu jecajući, sakrivši lice među dlanove.

– Bio sam lud – jedva je prozborio. – Bio sam lud. Ali, oh, moj bože, mučio me je i zlostavljao tako da to više nisam mogao izdržati. Godinama sam ga mrzio i prezirao.

– Znala sam! – povika Lady Astwell.

Skočila je naprijed, lica ozarena divljim trijumfom.

– Znala sam da je to učinio ovaj čovjek.

Stajala je tako, divlja i puna trijumfa.

– I bili ste u pravu – reče Poirot. – čovjek može nazivati stvari raznim imenima, no činjenice ostaju. Vaša "intuicija", Lady Astwell, pokazala se točnom, čestitam vam.

4. Zlosutna pita

Hercule Poirot večerao je sa svojim prijateljem Henryjem Bonningtonom kod "Gallant Endeayoura" u ulici Kings Road u Chelseaju.

Gospodin Bonnington volio je dolaziti u "Gallant Endeayour". Volio je lagodnu atmosferu, volio je hranu koja je bila "jednostavna" i "engleska" a ne "obilna i komplicirana". Volio je govoriti ljudima koji su večerali s njim na kojem je mjestu običavao sjediti Augustus John i skretati pažnju na čuvena umjetnička imena u knjizi posjetilaca. Sam gospodin Bonnington nije imao nikakvih umjetničkih sklonosti, ali se na neki način ponosio umjetničkom djelatnošću drugih.

Molly, simpatična konobarica, pozdravila je gospodina Bonningtona kao starog prijatelja. Ponosila se time što je pamtila ono što njeni gosti vole, odnosno ne vole jesti.

– Dobar večer, gospodine – rekla je kada su dva čovjeka zauzela mjesta uz stol u kutu. Danas imate sreće – puran punjen kestenima to je vaše omiljeno jelo, zar ne? I nikada nismo imali tako dobar Stilton. Hoćete li najprije uzeti juhu ili ribu?

Gospodin Bonnington je razmislio o prijedlogu.

Ovdje nema vaših finih francuskih jela. Samo dobro pripremljena engleska hrana – reče Poirotu koji je gledao jelovnik.

– Prijatelju – odmahnu rukom Hercule Poirot – ja ni ne tražim nešto bolje. Bez razmišljanja se prepuštam vašem izboru.

– Ah – hm – eh – odgovori gospodin Bonnington i poče pažljivo birati.

Riješivši težak problem izbora jela i vina, gospodin Bonnington uzdahnu i nasloni se na naslon svojeg stolca te poče razmatati svoj ubrus dok je Molly žurno odlazila.

– Dobra je ova djevojka – reče zadovoljno.

– Nekada je bila prilično lijepa – bila je i model slikarima. Razumije se i u hranu, a to je daleko važnije. Kada je u pitanju hrana, žene su gotovo uvijek površne. Mnoge žene neće čak ni primijetiti što jedu kada izlaze s čovjekom kojeg vole. Jednostavno će naručiti prvo jelo koje opaze.

Hercule Poirot zatrese glavom.

– Cest terrible.

– Hvala bogu, muškarci nisu takvi! – reče gospodin Bonnington samozadovoljno.

– Nikada? – U Poirotovima očima pojavio se kratkotrajan bljesak.

– Da, možda dok su još vrlo mladi – dopusti gospodin Bonnington.

– Mlade bebice! Danas su mladi ljudi svi isti – bez odvažnosti bez izdržljivosti. Ja zaista ne volim mlade – a oni – dodao je sa strogom nepristranošću – ne vole mene. Možda imaju i pravo! No kada slušaš neke od tih mladih ljudi kako govore, pomislio bi da ni jedan čovjek stariji od šezdeset godina nema pravo živjeti! S obzirom na način njihova života čovjek se pita ne pomažu li svojim starijim rođacima da odu s ovoga svijeta.

– Moguće je – reče Hercule Poirot – da to čine.

– Moram reći, Poirot, da imate o tome lijepo mišljenje. Sav taj vaš policijski posao uništio vam je ideale.

Hercule Poirot se nasmiješi.

– Tout de meme – reče. – Bilo bi zanimljivo napraviti statistiku smrti osoba starijih od šezdeset godina koje su stradale nesretnim slučajem. Uvjeravam vas da bi to potaklo neka zanimljiva razmišljanja u vašoj glavi.

– Nezgoda s vama je u tome što ste već počeli tražiti zločince – umjesto da čekate da zločin dođe do vas.

– Ispričavam se – reče Poirot. – Pričam, kako vi to kažete, o poslu. Recite mi, prijatelju, nešto o vašim poslovima. Kako izlazite na kraj?

– Nered! – odgovori gospodin Bonnington.

– To se može reći o svijetu danas. Previše nereda. I također previše uvijenog govora. Uvijeni govor pomaže da se sakrije nered. To je poput vrlo ukusnog sosa koji sakriva činjenicu da riba ispod njega nije prvoklasna! Daj mi čestiti odrezak lista bez nikakvog mućkanog sosa na njemu. I dobio ga je u tom trenutku od Molly, što je potaklo njegovo odobravanje.

– Vi točno znate što volim – rekao je.

– Pa, dolazite ovamo prilično redovito, zar ne, gospodine? Moram znati što volite.

– Zar ljudi uvijek vole iste stvari? Ne vole li ponekad promjenu? – upita Hercule Poirot.

– Gospoda ne, gospodine. Dame vole promjene – gospoda uvijek vole iste stvari.

– Što sam vam rekao? – zamumlja Bonnington. – žene su zaista površne kada je u pitanju hrana!

Ogledao se po restoranu.

– Svijet je veselo mjesto. Vidite li u kutu onog čudnog starca s bradom? Molly će vam reći da je ovdje svakog utorka i četvrtka navečer.

Sada dolazi ovamo već gotovo deset godina postao je već neka vrsta zaštitnog znaka ovog mjesta. Ipak nitko ne zna kako se zove ni gdje živi ni čime se bavi. čudno je kada počnete misliti na to.

Kada je konobarica donijela porcije purana, upita je: – Vidim da vam još uvijek dolazi Stari tatica?

– Tako je, gospodine. Njegovi su dani utorak i četvrtak. No kada je prošlog tjedna došao ovamo u ponedjeljak, posve sam se zbunila! Pomislila sam da sam pomiješala datume i da je utorak a da ja to nisam primijetila! No došao je i slijedeće večeri – pa je, da tako kažem, ponedjeljak bio samo neki dodatak.

– Zanimljivo odstupanje od običaja – promrmlja Poirot. – Htio bih znati što je tome bio razlog?

– Ako mene pitate, gospodine, mislim da ga muči neka briga.

– Zbog čega tako mislite? Zbog ponašanja?

– Ne, gospodine – ne baš zbog ponašanja.

Bio je vrlo miran, kao i uvijek ranije. Nikada mnogo ne govori, osim dobar večer kada dolazi i odlazi. Ne, bilo je to zbog njegove narudžbe.

– Njegove narudžbe?

– Usuđujem se reći, iako ćete mi se vi, gospoda možda smijati – kod tih riječi Molly pocrveni – no kada neki gospodin dolazi ovamo deset godina, naučite što voli i što ne voli. Nikada nije podnosio puding s bubrežnim lojem i kupine i nikada nisam primijetila da uzima gustu juhu no tog ponedjeljka naveče naručio je gustu juhu od rajčica, biftek, puding od bubrega i pitu od kupina! Izgledalo je kao da nije ni primijetio što je naručio!

– Zna li – reče Hercule Poirot – mislim da je to izvanredno zanimljivo.

Molly je zadovoljno pogledala i otišla.

– Dobro, Poirot – reče Henry Bonnington prigušeno se smijući. – Čujmo od vas nekoliko zaključaka. Sve na vaš najbolji način.

– Više bih volio da čujem najprije vaše.

– Želite da ja budem Watson, eh? Dobro, stari tip je otišao doktoru i doktor mu je promijenio dijete.

– Gustu juhu od rajčica, biftek i puding od bubrega i pitu od kupina? Ne mogu zamisliti doktora koji bi tako što učinio.

– Ne vjerujte to, staro momče. Doktori će vas staviti na bilo kakvu dijete.

– Jeli to jedino rješenje koje vam pada na pamet?

– No, ozbiljno, pretpostavljam da je ovdje moguće samo jedno objašnjenje – reče Henry Bonnington. – Naš nepoznati prijatelj bio je obuzet nekom snažnom emocijom. To ga je toliko zbunilo da doslovno nije primijetio što je naručio ili jeo.

Zastao je tren i zatim rekao: – Vi ćete mi kasnije reći da znate točno što mu je bilo na umu. Možda ćete reći da se spremio počinuti umorstvo.

Nasmijao se na ovu svoju primjedbu.

Hercule Poirot se nije smijao. Priznao je da je u tom trenutku bio ozbiljno zabrinut. Rekao je da je tada vjerovatno imao neki predosjećaj onoga što će se dogoditi. Prijatelji su ga uvjerali da je takva misao posve fantastična.

Po prilici tri tjedna kasnije Hercule Poirot i Bonnington ponovo su se sreli – ovog puta u podzemnoj željeznici.

Kimnuli su glavama jedan drugome, njišući se dok su se rukom držali za ručke što su vis jele sa stropa vagona. Zatim je na Piccadilly Circusu mnogo ljudi sišlo pa su našli sjedala na prednjem kraju vagona – bilo je to mirno mjesto jer nitko ovuda nije ulazio ili izlazio.

– To je već bolje – reče gospodin Bonnington. – Ljudi su sebična gomila, ne žele se pomaknuti naprijed ma kako ih molio da to učine!

Hercule-Poirot slegnu ramenima.

– Što biste htjeli? – rekao je. – Život je tako nesiguran.

– To je istina. Danas jesi, sutra nisi – primijeti gospodin Bonnington sjetno. – Kad već pričamo o tome, sjećate li se starog momka kojeg smo primijetili u "Gallant Endeayouru"? Ne bih se iznenadio ako je

otišao na drugi svijet. Cijeli tjedan nije bio ondje. Zbog toga je Molly potpuno zbunjena.

Hercule Poirot se uspravi. Zelene su mu oči zasjale.

– Zaista? – upita. – Zaista?

– Sjećate li se, – reče Bonnington – natuknuo sam da je bio kod doktora i da mu je doktor propisao dijetu? Naravno dijeta je besmislica no ne bih se iznenadio da je bio kod doktora zbog svojeg zdravlja pa da ga je potreslo ono što mu je doktor rekao. To bi moglo objasniti zašto je naručio stvari koje ne jede, a da to nije primijetio. Posve je vjerojatno da ga je to što ga je uznemirilo otpravilo s ovog svijeta ranije nego bi se to inače dogodilo. Doktori bi morali pripaziti što kažu čovjeku.

– Obično i paze na to – reče Hercule Poirot.

– Evo moje stanice – kaza gospodin Bonnington. - Do viđenja. Ne mislim da ćemo ikada saznati tko je bio stari momak – čak ni njegovo ime. čudan je svijet!

Požurio je iz vagona.

Hercule Poirot sjedio je dalje mršteći se te je izgledao kao da ne misli da je ovaj svijet tako čudan. Došao je kući i dao neke upute svojem vjernom slugi, Georgeu.

Hercule Poirot prstom je pratio popis imena. Bio je to popis umrlih na određenom području. Poirotov prst se zaustavio.

– Henry Gascoigne. šezdeset devet. Mogao bih pokušati najprije s njim.

Kasnije toga dana Hercule Poirot je sjedio u ordinaciji dra McAndrewa, u blizini ulice King"s Road. McAndrew je bio visok crvenokosi Škot inteligentna lica.

– Gascoigne? – upitao je. – Da, tako je. Čudan stari momak, živio je sam u jednoj od onih napuštenih starih kuća koje su predviđene za rušenje kako bi se ondje sagradio blok modernih stanova. Ranije nije bio moj pacijent, no viđao sam ga i znao tko je; Uzbunu je prvi digao mljekar. Pred vratima kuće počele su se gomiliti boce s mlijekom. Na kraju su susjedi javili policiji i policija je razvalila vrata i pronašla ga. Strmoglavio se sa stuba i slomio vrat. Imao je na sebi stari kućni ogrtač s izlizanim pojasom – mogao se u tome lako saplesti.

– Shvaćam – reče Hercule Poirot. – Bio je to posve jednostavno – nesretan slučaj.

– Tako je.

– Jeli imao rodbine?

– Imao je nećaka koji ga je obično posjećivao jednom mjesečno. Lorrimer, zove se George Lorrimer. I sam je liječnik. Živi u Wimbledonu.

– Je li ga smrt starog čovjeka potresla?

– Ne znam bih li rekao da jest. Mislim, sigurno je nešto osjećao za starca, no zapravo ga nije osobito dobro poznao.

– Kako dugo je gospodin Gascoigne bio već mrtav kada ste ga vidjeli?

– Ah! – reče dr. MacAndrew. – Sada postajemo službeni. Najmanje četrdeset osam sati i najviše sedamdeset dva sata. Nađen je u jutro šestoga. Zapravo možemo biti i točniji. U džepu njegova kućnog ogrtača nađeno je pismo – pisano trećeg – poslano poštom iz Wimbledonu istog popodneva – a vjerovatno je bilo isporučeno negdje oko devet i dvadeset poslije podne. To pomiče vrijeme smrti iza devet i dvadeset uvečer, trećega. To se slaže i sa sadržajem želuca i probavnim procesima. Po prilici dva sata prije smrti posljednji je puta jeo. Pregledao sam ga u jutro šestog i stanje tijela bilo je takvo kao da je smrt nastupila po prilici šezdeset sati ranije – znači oko deset navečer trećeg.

– Čini se da se sve to dobro podudara. Recite mi kada je posljednji put viđen živ?

– Viđen je iste večeri oko sedam sati u King's Roadu. Bio je četvrtak, trećega, pa je oko pola osam večerao u "Gallant Endeayouru". Izgleda da je svaki četvrtak ondje večerao. Znate, usput, bio je slikar, ali vrlo loš.

– Nije imao drugih rođaka? Samo tog nećaka?

– Imao je i blizanca. Čitava ta pripovijest prilično je čudna. Godinama se nisu vidjeli. Izgleda da se drugi brat, Anthony Gascoigne, oženio vrlo bogatom ženom i napustio umjetnost – pa su se braća zbog toga posvadili. Vjerujem, da se od tada nisu vidjeli. No što je vrlo čudno, obojica su; umrla istoga dana. Stariji brat umro je trećeg u tri sata poslije podne. Jednom ranije čuo sam za slučaj

blizanaca koji su umrli istog dana – u različitim dijelovima svijeta! Vjerojatno je to samo slučajna podudarnost – no i to se događa.

– Je li žena drugog brata živa?

– Nije, umrla je prije nekoliko godina.

– Gdje je živio Anthony Gascoigne?

– Imao je kuću na Kingston Hillu. Vjerujem, da je, prema onome što mi je rekao dr. Lorrimer, bio vrlo osamljen.

Hercule Poirot je zamišljeno kimnuo glavom. Škot ga prodorno pogleda. – što zapravo smjerate, gospodine Poirot? – upita odsječeno. – Odgovorio sam na vaša pitanja – što mi je bila dužnost kada sam vidio punomoć koju ste donijeli. Ali ne znam čemu sve to.

– Vi kažete da je to jednostavan nesretni slučaj. Ono što ja mislim isto je tako jednostavno. Jednostavno ga je netko gurnuo – odgovori Poirot polako.

Dr MacAndrew ga pogleda iznenađeno.

– Drugim riječima, umorstvo! Imate li ikakvih razloga da vjerujete tako nešto?

– Nemam – odgovori Poirot. – To je samo pretpostavka.

– Sigurno nešto postoji – ustrajao je doktor.

Poirot nije govorio.

– Ako sumnjate na nećaka, Lorrimera kaza MacAndrew – neću se ustručavati da vam sada i na ovom mjestu kažem da ste na krivom tragu. Lorrimer je igrao bridž u Wimbledonu od pola devet do ponoći. To je otkrila istraga.

– To je sigurno provjereno. Policija pazi na to – promrmlja Poirot.

– Možda vi znate nešto protiv njega? – upita doktor.

– Nisam ni znao da postoji takva osoba dok ga vi niste spomenuli.

– Znači sumnjate u nekoga drugog?

– Ne, ne. Uopće nije to. Radi se samo o ustaljenim ljudskim navikama. To je vrlo važno. A slučaj pokojnog gospodina Gascoigne odstupa od toga. Vidite, tu je sve krivo.

– Zaista ne razumijem.

– Problem je u tome što je stavljeno previše sosa na lošu ribu – promrmlja Hercule Poirot.

– Molim, gospodine?

Hercule Poirot se nasmiješi.

– Monsieur te Docteur, uskoro ćete me dati zatvoriti kao luđaka. No ja zaista nisam slučaj umobolnika – ja sam samo čovjek koji ima sklonost prema redu i metodi i koji je zabrinut kada naiđe na činjenicu koja ne može ući u određeni red stvari. Moram vas zamoliti da mi oprostite što sam vam priredio toliko neprilika.

Ustao je. I doktor ustade.

– Znae – reče MacAndrew – pošteno rečeno, ne mogu vidjeti ništa ni najmanje sumnjivo u smrti Henryja Gascoigne. Ja kažem da je pao – vi kažete da ga je netko gurnuo. Sve je to u zraku.

Hercule Poirot uzdahne.

– Da – reče. – To je vješto izvedeno. Netko je od toga napravio dobar posao!

– Još uvijek mislite...?

Mali čovjek raširi ruke.

– Ja sam tvrdoglav čovjek, imam jednu idejicu, ali ništa čime bih je mogao poduprijeti! Usput, je li Henry Gascoigne imao umjetne zube?

– Ne, njegovi su vlastiti zubi bili izvrsno sačuvani. Zaista vrijedno divljenja u njegovoj dobi.

– Dobro ih je čuvao – bili su bijeli i dobro očišćeni?

– Da, posebno sam ih zapazio. Zubi imaju tendenciju da požute kako čovjek postaje stariji, no ovi su bili u dobrom stanju.

– Nisu ničim bili uprljani?

– Nisu. Mislim da nije bio pušač, ako ste na to mislili?

– Nisam mislio baš na to – bio je to samo pokušaj koji nema mnogo izgleda na uspjeh... i koji vjerojatno neće uspjeti! Do viđenja, dr MacAndrew, i hvala vam za vašu ljubaznost.

Rukovao se s doktorom i krenuo.

– A sada – rekao je – hajde da napravim pokušaj koji nema baš mnogo izgleda na uspjeh.

U "Gallant Endeayouru" sjeo je za isti stol uz koji je sjedio s Bonnigtonom. Djevojka koja ga je poslužila nije bila Molly. Rekla mu je da je Molly otputovala na praznike.

Bilo je tek sedam sati i Herculeu Poirotu nije bilo teško započeti razgovor s djevojkom o starom gospodinu Gascoigneu.

– Da – rekla je. – Godinama je dolazio ovamo. No ni jedna od nas djevojaka nije mu znala ime. Vidjele smo u novinama da se vodi

istraga, bila je ondje i njegova slika. "Gledaj", rekla sam Molly. "Nije li to naš "Stari Otac Vrijeme", kako smo ga običavale zvati.

– Večerao je ovdje onoga dana kada je umro, zar ne?

– Tako je. Četvrtak, trećega. Bio je ovdje uvijek četvrtkom. Svaki utorak i četvrtak – točan kao sat.

– Pretpostavljam da se ne sjećate što je jeo za večeru?

– Čekajte da vidim, bila je istočno-indijska juha, tako je, puding od goveđeg odreska, ili je to bila ovčetina? – nije bilo pudinga, tako je, i pita od kupina i jabuka i sir. I sada kada pomislim kako je išao kući i pao niz one stube te iste večeri.

A kažu da je uzrok tome bio pojas njegova otrcanog kućnog ogrtača. Naravno, njegova odjeća uvijek je bila nešto grozno, demodirane stvari stavljene kojekako i sve je to bilo otrcano, no svejedno, ostavljao je dojam da je netko! Oh, imamo ovdje zaista sve vrste zanimljivih gostiju.

Otišla je.

Hercule Poirot je svoje odreske lista. Oči su mu bljesnule zelenim sjajem.

– Čudno je – pomisli – kako i najpametniji ljudi pogriješe u sitnicama. Bonningtona će to zanimati.

No još nije došlo vrijeme za ugodan razgovor s Bonningtonom.

Oboružan preporukama stanovite utjecajne osobe, Hercule Poirot je bez ikakvih poteškoća stupio u vezu s područnim istražnim sucem.

– Čudna osoba, taj pokojni Gascoigne – primijetio je. – Osamljen, ekscentričan stari momak. No čini se da je njegova smrt pobudila neuobičajenu pažnju?

Istražitelj je zanimanjem promatrao svojeg posjetioca dok je to govorio.

– Neke okolnosti povezane s tim događajem, gospodine, čine istragu poželjnom – reče Poirot pažljivo birajući riječi.

– Dobro, kako vam mogu pomoći?

– Vjerujem da je jedan od vaših zadataka da određujete koji će dokumenti upotrebljeni u istrazi, biti nakon istrage uništeni, a koji će se čuvati. U džepu kućnog ogrtača Henryja Gascoigne nađeno je neko pismo, zar ne?

– Tako je.

– Pismo njegova nećaka, dra Georgea Lorrimera?

– Posve tačno. Pismo je pomoglo u istrazi da se odredi vrijeme smrti.

– Što je potvrđeno i medicinskim dokazima?

– Točno.

– Može li se to pismo još uvijek vidjeti?

Hercule Poirot je s prilično tjeskobe čekao odgovor.

Kada je čuo da je još uvijek moguće dobiti pismo radi ispitivanja, s olakšanjem je odahnuo.

Kada je napokon bilo doneseno, proučio ga je s posebnom pažnjom. Bilo je napisano nalivperom pomalo grčevitim rukopisom.

Pismo je glasilo:

Dragi ujače Henry, žao mi je što ti moram javiti da nisam imao uspjeha kod ujaka Anthonya. Nije pokazao nikakvo oduševljenje za to da ga posjetiš i nije mi dao nikakav odgovor na tvoju molbu da se zaboravi prošlost. Inače je vrlo bolestan i misli mu više nisu sređene. Bojim se da je kraj već vrlo blizu. Izgleda da se jedva sjeća tko si ti.

Žao mi je što nisam uspio, ali mogu te uvjeriti da sam učinio sve što sam mogao.

Tvoj odani nećak, George Lorrimer

Pismo je bilo datirano s 3. studenim. Poirot je pogledao poštansku marku na omotnici – 4.sati poslije podne. 3. studenoga.

Promrmljao je: – Sve je u divnom redu, zar ne?

Kingston Hill bio je njegov slijedeći cilj. Nakon malo natezanja i uz primjenu svoje vesele upornosti, postigao je da Amelia Hill, kuharica i domaćica pokojnog Anthonya Gascoigne, pristane na razgovor.

Gospođa Hill bila je u početku kruta i sumnjičava, no očaravajuća genijalnost ovog stranca koji je tako čudno izgledao djelovala bi i na kamen. Tako se i gospođa Amelia Hill počela otvarati.

I ona se, kao i tolike druge žene prije nje, počela jadati zaista simpatičnom slušaču.

Četrnaest godina brinula se za kućanstvo gospodina Gascoigne – što nije bio lak posao.

Zaista ne! Mnoge bi žene poklekale pod teretom koji je ona morala nositi! Ne može se poreći da je jadni gospodin bio ekscentričan. Bio je jako vezan za svoj novac – bila je to prava manija kako to već kod bogatih ljudi može biti! No gospođa Hill vjerno ga je služila i podnosila njegove mušice i naravno, očekivala je da će se je barem

sjetiti. Ali ne – ništa od svega toga! Samo stara oporuka prema kojoj ostavlja sav svoj novac svojoj ženi, a ako ona umre prije njega, onda svojem bratu, Henryju. Oporuka koja je bila napisana prije mnogo godina. To nije bilo pošteno!

Hercule Poirot postupno ju je odveo od njezine glavne teme razgovora o nezadovoljenoj pohlepi. Bila je to zaista nemilosrdna nepravda! Ne može se osuđivati gospođu Hill zato što se osjeća povrijeđenom i što je iznenađena. Bilo je dobro poznato da je gospodin Gascoigne škrt. Čak se priča da je pokojnik odbio pomoć svojem jedinom bratu. Gospođa Hill vjerovatno zna sve o tome.

– Je li ga zbog toga došao posjetiti dr Lorrimer? – upita gospođa Hill. – Znam da je bilo nešto u vezi s njegovim bratom, ali mislila sam da se samo njegov brat želi pomiriti. Posvađali su se prije mnogo godina.

– Koliko znam – reče Poirot – to je gospodin Gascoigne potpuno odbio?

– Da, tako je – odgovori gospođa Hill i kimnu glavom. "Henry?" rekao je, onakav slab kakav je bio. "što je to s Henryjem? Nisam ga već godinama vidio i ne želim ga vidjeti. Svadljiv tip je taj Henry." Upravo tako je rekao.

Zatim se razgovor opet vratio na jadikovke gospođe Hill i na neosjetljiv stav advokata pokojnog gospodina Gascoigne. Hercule Poirot je, uz prilične teškoće, uspio napokon otići a da nije prenaplo prekinuo razgovor.

I napokon je, u vrijeme iza večera, došao u Elmcrest, Dorset Eoad, Wimbledon do stana dra Georgea Lorrimera.

Doktor je bio kod kuće. Hercule Poirot bio je uveden u ordinaciju, a ubrzo zatim došao je i dr George Lorrimer. Bilo je očito da se upravo digao od stola.

– Doktore, ja nisam pacijent – rekao je Hercule Poirot. – I možda je moj dolazak ponešto nepristojan – no ja sam star čovjek i vjerujem u jednostavno i direktno djelovanje. Nije me briga za pravnike i njihove dugotrajne i zaobilazne metode.

Sigurno je da je pobudio Lorrimerov interes.

Doktor je bio glatko izbrijan čovjek srednje visine. Kosa mu je bila smeđa, no trepavice su mu bile gotovo posve bijele, što je davalo

njegovim očima blijed, ljutit izgled. Ponašanje mu je bilo žustro i ne bez humora.

– Pravnici? – upitao je podigavši obrve. Mrzim te tipove! Dragi moj gospodine, pobudili ste moju znatiželju. Molim vas, sjednite.

Poirot je sjeo i zatim izvadio jednu od svojih profesionalnih posjetnica te je pružio doktoru. Bijele trepavice Georgea Lorrimera zatrepataše.

Poirot se povjerljivo nagnu naprijed. – Većina mojih klijenta su žene – rekao je.

– Prirodno – kaza dr George Lorrimer, a oči mu se pri tome lagano zasjaše.

– Kao što kažete, to je prirodno složio se Poirot. – Žene ne vjeruju službenoj policiji. Više vole privatnu istragu. Ne vole da se njihove nevolje javno objave. Prije nekoliko dana došla me je konzultirati jedna starija žena. Bila je nesretna zbog muža s kojim se posvadila prije mnogo godina. Taj njezin muž bio je vaš ujak, pokojni gospodin Gascoigne. – Lice Georgea Lorrimera postalo je purpurno crveno.

– Moj ujak? Glupost! Njegova žena umrla je prije mnogo godina.

– Ne vaš ujak gospodin Anthony Gascoigne. Vaš ujak gospodin Henry Gascoigne.

– Ujak Henry? Ali on nije bio oženjen?

– Oh da, bio je – odgovori Hercule Poirot, besramno lažući. – U to nema sumnje. Gospođa je donijela sa sobom čak i potvrdu o vjenčanju.

– To je laž! – povika George Lorrimer. Lice mu je sada postalo plavo-crveno poput šljive. Ne vjerujem u to. Vi ste besramni lažac.

– Situacija je vrlo loša, zar ne? – primjeti Poirot. – Počinili ste umorstvo ni za šta.

– Umorstvo? – Lorrimerov glas je podrhtavao. Blijede mu se oči izbuljiše od straha.

– Usput – kaza Poirot – vidim da ste ponovo jeli pitu od kupina. Glup običaj. Kaže se da su kupine pune vitamina, ali one mogu biti smrtonosne na drugi način. U ovom slučaju mogao bih pretpostaviti da su pomogle da se stavi konopac oko čovječeg vrata – vašeg vrata, dr Lorrimer.

– Vidite prijatelju, pogriješili ste u svojoj osnovnoj pretpostavci. – Hercule Poirot je gledajući vedro preko stola u svojeg prijatelja,

mahao rukom kako bi potkrijepio objašnjavanje.

– Čovjek koji je zaokupljen velikim brigama ne čini ono što nikada ranije nije učinio. Njegovi refleksi slijede put najmanjeg otpora. Čovjek koji je zbog nečega rastresen mogao bi prema tome doći večerati u pidžami – ali bio bi u svojoj vlastitoj pidžami, a ne u pidžami nekoga drugog.

– Čovjek koji ne voli gustu juhu, puding od loja i kupine, najednom naručuje sve to i to istu večer. Ti kažeš, zato jer misli na nešto drugo. No ja kažem da će čovjek koji ima nešto na umu automatski naručiti jelo koje je prije toga najčešće naručivao.

– Eh bien, kakva bi mogla biti druga objašnjenja? Jednostavno nisam mogao smisliti neko razumno objašnjenje. A to me je zabrinjavalo!

Sve je u tom slučaju bilo krivo. Jednostavno sve to nije bilo u skladu s logičnim stanjem stvari!

Moj je um sklon redu i zato volim da sve stvari budu u nekom skladu. I zato me je mučila narudžba za večeru gospodina Gascoigne.

– Zatim ste mi rekli da je onaj čovjek nestao.

Nakon mnogo godina, prvi puta nije došao u utorak i četvrtak. To mi se još manje svidjelo. Padale su mi na um čudne pretpostavke. Ako su bile točne, čovjek je morao biti već mrtav. Poduzeo sam istragu. Čovjek je zaista bio mrtav. I bio je mrtav vrlo čisto i uredno. Drugim riječima, loša riba bila je pokrivena sosom!

– Vidjeli su ga u Kings Roadu u sedam sati.

Večerao je ovdje u pola osam – dva sata prije smrti. Sve se slagalo – podatak o sadržaju želuca, pismo. Bilo je tu mnogo previše sosa! Uopće se nije mogla vidjeti riba!

– Odani nećak napisao je pismo, odani nećak ima divan alibi za vrijeme kada je nastupila smrt. A smrt je vrlo jednostavna – pad niz stube. Jednostavan nesretan slučaj? Jednostavno umorstvo? Svatko će reći ono prvo.

– Odani nećak jedini je preživjeli rođak. Odani nećak će naslijediti – no ima li se ovdje što naslijediti? Bilo je opće poznato da je ujak siromašan.

– No tu je brat. A brat se svojevremeno oženio bogatom ženom. I taj brat živi u velikoj raskošnoj kući na Kingston Hillu, pa je bilo

očigledno da mu je bogata žena ostavila sav svoj novac. Vidiš li slijed – bogata žena ostavlja novac Anthonyu, Anthony ostavlja novac Henryu, Henryjev novac ide Georgu – i lanac je zatvoren.

– Sve je to vrlo lijepo u teoriji – primijeti Bonnington. – No što si učinio?

– Kada jednom znaš – obično možeš uhvatiti ono što želiš. Henry je umro dva sata nakon jela – i to je bilo sve što je istragu zapravo zanimalo. No pretpostavimo da taj obrok nije bio večera, već ručak. Stavi se sam na Georgeovo mjesto. George jako treba novac. Anthony Gascoigne umire – ali njegova smrt ne koristi Georgeu, jer Anthonyjev novac ide Henryju, a Henry Gascoigne mogao bi još godinama živjeti. Tako i Henry mora umrijeti – i to što prije to bolje – no njegova smrt mora nastupiti nakon Anthonyjeve smrti, a u isto vrijeme George mora imati alibi.

Henryjeva navika da dvije večeri u tjednu uvijek večera u restoranu daje Georgeu ideju za alibi.

Pošto je bio vrlo oprezan čovjek, najprije je isprobao svoj plan. Maskirao se kao njegov ujak i došao u ponedjeljak u restoran u koji je ujak redovito zalazio. Sve ide bez problema. Svi u restoranu prihvaćaju ga kao da je on ujak. – Zadovoljan je s tim. Sada samo treba čekati dok ujak Anthony ne pokaže definitivne znakove da umire.

I došlo je to vrijeme. Napisao je pismo ujaku poslije podne drugog studenog, no datirao ga je trećim studenim. Dolazi u grad trećega poslije podne, posjećuje ujaka i provedi svoj naum u djelo. Naglo i snažno ga je gurnuo, i ujak Henry ode niz stube. George zatim uzima pismo koje je napisao i stavlja ga u džep ujakova kućnog ogrtača. U sedam i trideset već je u "Gallant Endeayouru", s bradom, čupavim obrvama, sve kompletno. Tako je gospodin Henry Gascoigne nesumnjivo još živ u sedam i trideset. Zatim se u zahodu brzo ponovo preobrazi i punom brzinom juri kolima natrag u Wimbledon na partiju bridža. Izvrstan alibi.

Gospodin Bonnington ga pogleda.

– A što je s poštanskom markom na pismu?

– On, to je vrlo jednostavno. Poštanska marka bila je uprljana. Zašto? Zato jer je datum promijenjen pomoću čađe, umjesto drugoga,

stavlja treći studeni. To se ne može primijetiti ako se baš posebno ne traži. I napokon, tu su i kosovi.

– Kosovi?

Dvadeset i četiri kosa u piti! Ili kupine, ako hoćeš biti konkretan! Razumiješ, George sve u svemu ipak nije bio dovoljno dobar glumac.

Sjećaš li se tipa koji se sav namazao čađi da bi mogao glumiti Othella? U kriminalu ima mnogo glumaca takve vrste. George je izgledao kao njegov ujak i hodao je kao njegov ujak i govorio je kao njegov ujak, a imao je i bradu i obrve poput njegovog ujaka, no zaboravio je jesti kao njegov ujak. Naručio je jela koja je sam volio. Kupine prljaju zube – zubi na mrtvom tijelu nisu bili uprljani, a ipak je Henry Gascoigne jeo kupine u "Gallant Endeayouru" one večeri. No u želucu nije bilo kupina. Pitao sam to jutros. A George je bio dovoljno lud da sačuva bradu i ostalo iz svojeg pribora za maskiranje. Oh! ima mnogo dokaza, samo ih treba potražiti. Posjetio sam Georgea i zbunio ga. To ga je dokrajčilo! Ponovo je jeo kupine. Proždrljiv tip – mnogo se brine za svoju hranu. Eh bien, proždrljivost će ga poslati na vješala, ako negdje nisam jako pogriješio.

Konobarica im je donijela dvije porcije pite od kupina i jabuka.

– Odnosite to – reče gospodin Bonnington.

– Čovjek ne može biti dovoljno oprezan. Donesite mi malu porciju sago pudinga.

5. San

Hercule Poirot baci na kuću miran ocjenjivački pogled. Jedan tren pogled mu odluta na okolinu, dućane, veliku tvorničku zgradu na desno, blokove jeftinih stanarskih kuća nasuprot.

Tada ponovo pogleda Northway House, ostatak prošlog doba – doba slobodnog prostora i lagodna života kada su zelena polja okružavala njezinu dobro održavanu samouvjerenost. Sada je kuća bila anakronizam, utonuo i zaboravljen u užurbanom moru modernog Londona, tako da ni jedan čovjek od njih pedeset ne bi mogao reći gdje se ona nalazi.

Štoviše, vrlo malo ljudi moglo bi vam reći kome ta kuća pripada, premda bi ime njezina vlasnika bilo prepoznato kao ime jednog od najbogatijih ljudi na svijetu. No novac može učiniti da se nešto zaboravi, jednako kao i da se o tome posvuda priča. Benedict Farley, taj ekscentričan milijunar, više je volio da se o mjestu njegova boravka previše ne govori. I njega samoga rijetko se moglo vidjeti, rijetko se pojavljivao u javnosti.

Od vremena do vremena pojavljivao bi se na sastancima odbora gdje bi njegova pogurena figura, orlovski nos i hrapav glas s lakoćom dominirali nad okupljenim direktorima. Izvan toga bio je samo dobro poznata legendarna osoba. Bile su tu njegove čudne podlosti, njegove nevjerojatne velikodušnosti, kao i pojedinosti osobne prirode njegov čuveni kućni ogrtač napravljen od različitih komada materijala za koji se priča da je star već dvadest osam godina, njegova stalna hrana koja se sastojala od juhe od zelja i kavijara, njegova mržnja prema mačkama. Sve te stvari bile su poznate u javnosti.

I Hercule Poirot ih je znao. Bilo je to sve što je znao o čovjeku kojega je namjeravao posjetiti.

Nešto malo više od to ga govorilo mu je pismo koje je imao u džepu kaputa.

Nakon što je minutu – dvije šutljivo promatrao tužan spomenik prošlog doba, krenuo je stubama do ulaznih vrata i pritisnuo na zvonce pogledavši pri tom na lijepi ručni sat koji je napokon

zamijenio njegov stari, omiljeni, nezgrapnan sat iz prošlih dana. Da, bilo je točno devet i trideset. Kao i uvijek, Hercule Poirot bio je točan na minutu.

Vrata su se otvorila točno nakon određenog vremena. Savršen primjerak pravog batlera stajao je na vratima osvijetljen svjetlom iz predvorja.

– Gospodin Benedict Farley? – upita Hercule Poirot.

Bezličan pogled odmjeri ga od glave do pete, nenapadno ali ipak djelotvorno.

En gros et en detail, pomisli Poirot s razumijevanjem za takav postupak.

– Imate li sastanak, gospodine? – upita ugladenim glasom.

– Imam.

– Vaše ime, gospodine?

– Gospodin Hercule Poirot.

Batler se nakloni i povuče. Hercule Poirot uđe u kuću i batler zatvori vrata iza njega.

No bila je tu još jedna formalnost prije nego će vješta ruka uzeti šešir i štap od posjetioca.

– Oprostite, gospodine. Rečeno mi je da pitam za pismo.

Poirot polako izvuče iz džepa smotano pismo i pruži ga batleru. Batler ga samo letimično pogleda i zatim ga vrati uz naklon.

Hercule Poirot ponovo ga stavi u džep. Sadržaj pisma bio je vrlo jednostavan.

Northway House, W.

Gospodin Hercule Poirot, Poštovani gospodine, gospodin Benedict Farley htio bi primiti vaš savjet. Ako vam to odgovara, bilo bi mu drago kada biste ga posjetili na gore navedenoj adresi u 9.30 sutra (četvrtak) navečer.

Iskreno vaš, Hugo Cornworthy (tajnik) P. S. Molim ponesite pismo sa sobom. Sluga vješto oslobodi Poirota šešira, štapa i ogrtača.

– Molim vas, hoćete li doći gore do sobe gospodina Cornworthya?
– reče.

Sluga je išao prvi po širokom stubištu. Poirot je išao za njim gledajući s razumijevanjem umjetničke predmete koji su bili raskošni i s mnogo ukrasa, što se tiče umjetnosti, ukus mu je uvijek bio pomalo malograđanski.

Na prvom katu batler pokuca na vrata.

Obrve Herculea Poirota gotovo se neprimjetno podigoše. Bila je to prva stvar koja ga je iznenadila. Najbolji sluge ne kucaju na vrata a ovaj je bio nesumnjivo prvorazredan!

Bilo je to, da se tako kaže, prvo pobliže upoznavanje s ekscentričnošću milijunera.

Glas iznutra nešto odgovori. Batler otvori vrata i najavi (i Poirot ponovo osjeti samovoljno odstupanje od pravila): – Gospodin kojeg očekujete, gospodine.

Poirot uđe u sobu. Bila je to dovoljno velika, vrlo jednostavno namještena radna soba. Ormari za odlaganje dokumenata, priručnici, nekoliko naslonjača i velik impozantan pisaći stol prekriven uredno složenim papirima. Kutovi sobe bili su u sjeni jer je jedino svjetlo dolazilo od velike stolne lampe sa zelenim sjenilom što je stajala na malom stoliću blizu naslona za ruke jednog od naslonjača. Svjetiljka je bila tako postavljena da dobro osvjetli svakoga tko dolazi od vrata.

Hercule Poirot malo zažmiri i zaključi da žarulja ima najmanje 150 wata. U naslonjaču sjedila je mršava figura u kućnom ogrtaču napravljenom od različitih komada materijala – Benedict Farley. Glava mu je bila nagnuta naprijed u karakterističnom položaju, a orlovski nos stršao je poput ptičjeg kljuna. Kukma bijele kose kao u papige izdizala mu se iznad čela. Oči su mu hladno sjale iza debelih leća dok je sumnjičavo promatrao svojeg posjetioca.

– Hej – izusti napokon – a glas mu je bio prodoran i grub s primjesom hrapava tona. Hej, znači vi ste Hercule Poirot?

– Stojim vam na usluzi – reče Poirot uljudno i naklonio se držeći jednu ruku na naslonu stolca.

– Sjednite – sjednite – reče starac razdražljivo.

Hercule Poirot sjede – pod jarko svjetlo svjetiljke. Činilo se da ga starac iza svjetiljke pažljivo proučava.

– Hej, kako da znam da ste vi Hercule Poirot? – upita razdražljivo. Hej, recite mi?

Poirot ponovo izvuče pismo iz džepa i pruži ga Farleyu.

– Da – prizna milijuner nevoljko. – To je to. To je ono što sam rekao Cornworthyu da napiše. – Složio je pismo i bacio ga natrag. Znači vi ste taj čovjek, zar ne?

Mahnuvši malo rukom, Poirot odgovori: – Uvjeravam vas da tu nema nikakve prijevare!

Najednom se Benedict Farley poče tiho smijati.

– To kaže mađioničar prije nego što izvadi zlatnu ribicu iz šešira! Zna, ta je izreka dio trika.

Poirot nije odgovorio.

– Hej, mislite da sam sumnjičavi starac? Najednom će Farley. – I jesam. Ne vjeruj nikome! To je moja deviza. Kada ste bogati, ne možete vjerovati nikome. Ne, ne, to ne ide.

– Željeli ste me – upita Poirot uljudno pitati za savjet?

Starac kimnu glavom.

– To kaže mađioničar prije nego izvadi zlatnu... Idi do stručnjaka i ne pitaj za račun. Vidjeli ste, gospodine Poirot, nisam pitao koliko vam trebam platiti. Niti neću! Pošaljite mi kasnije račun – neću zbog toga praviti problem.

Proklete budale u mljekari mislile su da mi mogu računati jaja po dva šilinga i devet penija, dok je cijena na tržnici dva šilinga i sedam penija gomila varalica! Ne želim da me varaju. Ali vrhunski stručnjak, to je nešto drugo. On vrijedi novca. Ja to znam, jer sam i sam na vrhu.

Hercule Poirot nije ništa odgovorio. Pažljivo je slušao, držeći glavu malo nagnutu na stranu.

Iza njegove mirne vanjštine krilo se razočarenje. Nije mogao točno reći zašto. Do sada je Benedict Farley pokazivao da je baš onakav kako se to u javnosti za njega priča, pa ipak je Poirot bio razočaran.

– Taj je čovjek – pomislio je s osjećajem gađenja – varalica – ništa drugo nego šarlatan!

Poznavao je on i druge milijunere, koji su također bili ekscentrični, ali je u gotovo svakom slučaju osjetio kod njih neku snagu, neku unutarnju energiju zbog koje ih je poštivao. Ako su nosili kućni ogrtač napravljen od različitih komadića platna, bilo je to zato jer su voljeli nositi takve kućne ogrtače. A kućni ogrtač Benedicta Farleya, tako se barem činilo Poirotu, bio je prije svega kazališni rekvizit. I sam ovaj čovjek bio je u svojoj biti nekako neprirodan. Svaka riječ koju je izgovorio, Poirot je u to bio uvjeren, bila je izgovorena jedino zbog efekta.

– Htjeli ste me pitati za savjet, gospodine Farley? – upita ponovo bezbojnim glasom.

Najednom se milijunerovo ponašanje promijenilo. Nagnuo se naprijed. Glas mu je postao nalik na žablji kreket.

– Da. Da... Htio bih čuti što ćete reći... što vi mislite... Idi na sam vrh! To je moj način! Najbolji doktor – najbolji detektiv – bit će to između te dvojice.

– Do sada, gospodine, ništa ne razumijem.

– Prirodno – prekinu ga Farley. – Još vam nisam počeo govoriti o tome.

Još se više nagnuo naprijed i postavio neočekivano pitanje.

– Gospodine Poirot, što znate o snovima?

Obrve malog čojeka se podignu. Sve je prije očekivao, nego takvo pitanje.

– Za tako nešto, gospodine Farley, preporučio bih Napoleonovu Knjigu snova... ili psihologa iz Harley Streta koji se služi najnovijim metodama. Pokušao sam oboje... – odgovori mirno Benedict Farley.

Nastala je stanka, zatim je milijuner počeo govoriti, u početku je gotovo šaptao, zatim mu je glas postajao sve jači i jači.

– Svake noći san je isti. I ja se bojim, kažem vam – bojim se... Uvijek je isto. Sjedim u svojoj sobi koja je odmah do ove. Sjedim za pisaćim stolom i pišem. Ondje se nalazi sat i ja pogledam na nj i vidim koliko je sati – točno tri i dvadeset osam minuta. Razumijem, uvijek isto vrijeme.

– A kada opazim koliko je sati, gospodine Poirot znam da to moram učiniti. Ja to ne želim učiniti – ne volim to učiniti – ali moram... Glas mu je postao vrlo oštar.

– A što je to što morate učiniti? – upita Poirot kojega to nije zbunilo.

– U tri i dvadeset osam minuta – reče Benedict Farley grubo – otvaram drugu ladicu dolje desno na mojem pisaćem stolu, vadim revolver koji ondje držim, punim ga i odem do prozora. I tada... i tada...

– Da?

Benedict Farley prošapće: – Tada ubijam sam sebe...

Nastade tišina.

– To je vaš san? – napokon će Poirot.

– Da.

– Svake noći isti?

– Da.

– Što se događa nakon što se ubijete?

– Budim se.

Poirot je polako i zamišljeno kimao glavom.

– Zanima me držite li revolver baš u toj ladici?

– Držim.

– Zašto?

– Uvijek sam tako činio. Treba biti spreman.

– Spreman za što?

Čovjek na mojem položaju mora uvijek biti spreman da se brani – reče Farley razdraženo.

– Svi bogati ljudi imaju neprijatelje.

Poirot nije nastavio dalje o tome. Trenutak ili dva je šutio, a zatim reče: – Zašto ste zapravo poslali po mene?

– Reći ću vam. Najprije sam razgovarao s liječnikom – da budem točniji, s tri liječnika.

– Da?

– Prvi mi je rekao da je to samo pitanje dijete. Bio je to stariji čovjek. Drugi je bio mlad, s modernim nazorima. Uvjeravao me da je to uzrokovano nekim događajem koji mi se dogodio u djetinjstvu baš u to doba dana – tri sata dvadeset osam minuta. Ja sam tako čvrsto odlučio, rekao je, da zaboravim taj događaj da to simboliziram uništavajući se. To je njegovo objašnjenje.

– A treći liječnik? – upita Poirot.

Glas Benedicta Farleya postao je oštar od srdžbe.

– I on je mlad čovjek. Njegova teorija je smiješna! Tvrdi da sam umoran od života, da mi je život tako nepodnosiv da ga namjerno želim dokrajčiti! Ali priznanje te činjenice značilo bi i priznanje da u biti nisam uspio, te ja u budnom stanju odbijam da se suočim s istinom. No kada spavam, sva se kočnja uklanjaju i ja radim ono što stvarno želim raditi, te se zato ubijam.

– Njegovo je stanovište da vi stvarno želite, a da toga niste svjesni, počinuti samoubojstvo? upita Poirot.

Benedict Farley je oštro zavikao: – A to nije moguće – nije moguće!
– poviče oštro Benedict Farley. – Ja sam potpuno sretan! Imam sve

što želim – novcem se sve može kupiti! To je fantastično – nevjerovatno je da se uopće tako nešto može sugerirati!

Poirot ga pogleda sa zanimanjem. Možda ga je nešto u tome kako su mu se ruke tresle, ili u drhtavoj oštrini njegova glasa, upozorio na to da je negiranje želje za smrću bilo presnažno i da je inzistiranje samo po sebi sumnjivo. No zadovoljio se time da je rekao: – Gospodine, a gdje je u svemu tome moje mjesto?

Benedict Farley se naglo smirio. Prstom je počeo značajno lupkati po stolu pored sebe.

– Ima tu još jedna mogućnost. I ako je ona točna, onda ste vi čovjek koji o tome nešto zna! Vi ste čuveni, imali ste stotine slučajeva – fantastičnih, nevjerovatnih slučajeva! Ako to netko može znati, onda ste to vi.

– Znati što?

Farleyev glas se najednom stišao do samog šapta.

– Ako pretpostavimo da me netko želi ubiti... Bi li se to moglo učiniti na ovaj način? Mogu li me oni natjerati da svake noći sanjam onaj san?

– Mislite na hipnozu?

– Da.

Hercule Poirot razmisli o pitanju.

– Pretpostavljam da bi to bilo moguće. No to je prije pitanje za doktora – reče napokon.

– Vi u svojoj praksi niste imali neki sličan slučaj?

– Tako nešto ne.

– Vidite li kamo me to vuče? Prisiljen sam svake noći sanjati isti san i tako jednog dana sugestija postaje prejaka za mene – i ja po njoj postupam, činim ono što sam tako često sanjao – ubijam se!

Hercule Poirot je polako kimao glavom.

– Vi ne mislite da je to moguće? – upita Farley.

– Moguće? – Poirot zatrese glavom. – To nije riječ koju bih ovdje upotrijebio.

– Mislite li da je to nevjerovatno?

– Vrlo nevjerovatno.

– Doktor je to isto rekao – promrmlja Benedict Farley... Zatim mu glas ponovo postade oštar, pa poviče. – Ali zašto sanjam taj san?

Zašto? Zašto?

Hercule Poirot je kirhao glavom. Benedict Farley naglo upita – Jeste li sigurni da u svojoj praksi nikada niste naišli na nešto slično?

– Nikada.

– To je ono što sam htio znati.

Poirot oprezno pročisti grlo.

– Dopuštate – upita – jedno pitanje?

– Što to? što je to? Recite što želite.

– Na koga sumnjate da bi vas htio ubiti?

– Ni na koga, zaista ni na koga – izdere se Farley.

– No ideja o tome postoji u vašoj glavi? ustrajao je Poirot.

– Htio sam znati – da li postoji takva mogućnost.

– Govoreći iz vlastitog iskustva, moram reći NE. Kada već govorimo o tome, jeste li ikada bili hipnotizirani?

– Naravno, nisam. Mislite li da bih se bavio takvim glupostima?

– Onda mislim da se može reći da je vaša teorija potpuno nevjerovatna.

– Ali san, vi budalo, san.

– San je svakako značajan – reče Poirot zamišljeno. Malo je zastao pa nastavio. – Htio bih vidjeti scenu te drame – stol, sat i revolver.

– Naravno, povest ću vas u susjednu sobu.

Omotavši skute kućnog ogrtača oko sebe, starac je napola ustao iz stolca. Zatim je najednom, kao da se nečega sjetio, ponovo sjeo.

– Ne – rekao je. – Nema se ondje što vidjeti. Rekao sam vam sve što je trebalo reći.

– Ali htio bih to sam vidjeti.

– Nema za to nikakve potrebe – poviče Farley. – Rekli ste mi svoje mišljenje. I to je kraj.

Poirot slegnu ramenima. – Kako želite. Ustao je. – Žao mi je, gospodine Farley, što vam nisam mogao pomoći.

Benedict Farley buljio je ravno pred sebe.

– Ne želim u vezi s tim nikakvih smicalica zarezao je. – Rekao sam vam činjenice – vi s njima ne možete ništa učiniti. S tim je stvar svršena. Možete mi poslati račun za konzultaciju.

– Neću propustiti da to učinim – reče detektiv suho i krenu prema vratima.

– Stanite trenutak – pozva ga milijuner. Ono pismo – želim ga.

– Pismo od vašeg tajnika?

– Da.

Poirot podiže obrve. Stavi ruku u džep, izvuče smotani list i pruži ga starcu. Starac ga je pomno promatrao, zatim ga je, kimajući glavom, stavio na stol kraj sebe.

Poirot ponovo krenu prema vratima. Bio je u nedoumici. Njegov je nemirni um stalno prebiraio po priči koju je upravo čuo. No usred te duševne aktivnosti njegovim se mislima nametnuo mučan osjećaj da nešto nije u redu. A to nešto bilo je vezano uz njega, a ne uz Benedicta Farleya.

Kada je stavio ruku na kvaku, najednom mu se misli razbistriše. On, Hercule Poirot, bio je kriv za jednu pogrešku! Ponovo se vratio u sobu.

– Tisuću puta molim za oprostjenje! Zaokupljen vašim problemom, učinio sam glupost! Ono pismo koje sam vam predao... zabunom sam stavio ruku u desni džep umjesto u lijevi...

– Što je sad to? Što je sad to?

– Pismo koje sam vam maloprije predao to je isprika moje pralje u kojem se govori o postupku s mojim ovratnicima. – Poirot se smiješio ispričavajući se. Stavio je ruku u lijevi džep.

– Ovo je vaše pismo.

Benedict Farley dohvati pismo i progundā: Zašto, dovraga, ne možete misliti na ono što radite?

Poirot je dobio natrag saopćenje svoje pralje, ponovo se učtivo ispričao i otišao iz sobe.

Vani je na trenutak zastao na prostranom odmorištu stuba. Ispred njega bila je velika klupa od stare hrastovine i dugačak stol. Na stolu su bili časopisi. Bila su tu i dva naslonjača i stol s cvijećem. To ga je malo podsjetilo na zubarsku čekaonicu.

Sluga je bio dolje u predvorju i čekao da ga pusti van.

– Mogu li vam pozvati taksi, gospodine?

– Ne, hvala vam. Noć je lijepa. Prošetat ću.

Hercule Poirot trenutak je stajao na pločniku čekajući da dođe do malog zastoja u prometu kako bi mogao prijeći ovu prometnu ulicu.

Čelo mu se nabralo.

– Ne – pomislio je. – To uopće ne razumijem. U svemu tome nema nikakvog smisla. Žalosno je da to moram priznati, no ja, Hercule Poirot, potpuno sam zbunjen.

Time bi se mogao završiti prvi čin drame.

Drugi čin je uslijedio tjedan dana kasnije. Započeo je telefonskim pozivom nekog Johna Stilingfleeta, liječnika.

– To si ti, Poirot, staro kljuse? Ovdje Stilingfleet – rekao je s karakterističnim liječničkim pomanjkanjem pristojnosti.

– Da, prijatelju. Što je?

– Govorim iz Northway Housea – iz kuće Benedicta Farleya.

– Ah, da? – brzo odgovori Poirot, očito zainteresiran. – Što je s gospodinom Farleyem?

– Farley je mrtav. Ustrijelio se danas poslije podne.

Nastala je stanka, a zatim Poirot izgovori: – Da...

– Vidim da nisi previše iznenađen. Zar ti, staro kljuse, znaš nešto o tome?

– Zašto tako misliš?

– Dobro, to zapravo i nije neka briljantna dedukcija ili telepatija ili nešto slično. Našli smo poruku koju ti je Farley uputio po prilici prije tjedan dana, zakazujući sastanak s tobom.

– A tako.

– Ovdje je uglađeni policijski inspektor koji se trudi da bude vrlo oprezan. Znaš kako je to kad se neki od ovih milijunera sam ubije. Htio bi znati možeš li malo rasvijetliti ovaj slučaj. Ako je tako, možda bi mogao doći ovamo?

– Doći ću odmah.

– Sretno, staro momče. Eh – bit će to gadan posao?

Poirot je samo ponovio da bi htio odmah krenuti.

– Ne želiš gubiti vrijeme nepotrebnim telefonskim razgovorom? To je posve u redu. Do viđenja.

Četvrt sata kasnije sjedio je Poirot u biblioteci, niskoj dugoj sobi u stražnjem dijelu Northway Housea, u prizemlju. U sobi je bilo još petero ljudi. Inspektor Barnett, dr Stillingfleet, gospoda Farley, udovica milijunera, Joanna Farley, njegova jedina kći i Hugo Cornworthy, njegov privatni tajnik.

Inspektor Barnett bio je diskretan čovjek vojničkog držanja. Dr Stillingfleet, čije je profesionalno ponašanje potpuno odudaralo od načina na koji je vodio ovaj telefonski razgovor, bio je visok mlad čovjek tridesetih godina duguljasta lica. Gospođa Farley bila je očito mnogo mlađa od svojeg supruga. Bila je to zgodna tamnokosa žena.

Usta su joj bila tvrda, a njezine crne oči nisu nimalo odavale što osjeća. Izgledalo je da se može izvrsno kontrolirati. Joanna Farley imala je svijetlu kosu i pjegavo lice. Oblik nosa i brade očito je naslijedila od svojeg oca. Oči su joj bile pametne i prodorne. Hugo Cornworthy bio je zgodan mlad čovjek, vrlo prikladno odjeven. Izgledao je pametno i djelotvorno.

Nakon pozdrava i upoznavanja, Poirot je jednostavno i jasno ispričao okolnosti svoje posjete i priču koju mu je ispričao Benedict Farley.

Ono što je pričao naišlo je na opći interes.

– Najčudnija priča koju sam ikada čuo! rekao je inspektor. – San, eh? Gospođa Farley, jeste li znali nešto o tome?

Kimnula je glavom.

– Suprug mi je to spomenuo. To ga je jako uznemirivalo. Ja... ja sam mu rekla da je to zbog slabe probave... znate, njegova dijeta je bila jako čudna – i predložila sam mu da posjeti dra Stillingfleeta.

Mladi je čovjek zakimao glavom.

– Mene nije konzultirao. Prema priči gospodina Poirota zaključujem da je išao u Harley Street.

– Htio bih, doktore, čuti, tvoj savjet u vezi s time – reče Poirot. – Gospodin Farley mi je rekao da je konzultirao tri specijalista, što misliš o teorijama koje su oni iznijeli?

Stillingfleet se namrštio.

– Teško je to reći. Moraš uzeti u obzir da ono što ti je on prenio nije točno ono što su mu rekli. Bila je to laička interpretacija.

– Misliš da je stručne izraze krivo shvatio?

– Ne baš to. Mislim da su mi oni objasnili stvar stručnim izrazima, kojih je značenje on malo iskrivio i zatim pretopio u svoj vlastiti jezik.

– Tako da ono što mi je ispričao nije bilo točno ono što su doktori rekli.

– Tako bi se to moglo reci. On je to sve ponešto krivo shvatio, ako razumiješ što mislim.

Poirot zamišljeno kimnu glavom. – Znate li koje je liječnike konzultirao? – upitao je.

Gospođa Farley je zatresla glavom, a Joanna Farley primijeti: – Nitko od nas nije imao pojma da je nekoga konzultirao.

– Je li i vama govorio o svojem snu? – upita Poirot.

Djevojka odmahne glavom.

– A vama, gospodine Cornworthy?

– Ne, nije mi rekao ništa. Po njegovom diktatu napisao sam vam pismo, ali nisam imao pojma zašto vas treba. Mislio sam da bi to moglo biti u vezi s nekim nepravilnostima u poslu.

– A sada, koje su stvarne činjenice u vezi sa smrću gospodina Farleya? – upita Poirot.

Inspektor Barnett upitno pogleda prema gospođi Farley i dru Stillingfleetu i zatim sam preuze ulogu govornika.

– Gospodin Farley obično je radio u svojoj sobi na prvom katu svako poslijepodne. Mislim da je bilo u izgledu veliko spajanje poslova...

Pogleda prema Hugou Cornworthyju, koji objasni – udruživanje autobusnih linija.

– U vezi s tim – nastavio je inspektor Barnett – gospodin Farley pristao je da da intervju dvojici novinara. Vrlo je rijetko radio takve stvari, koliko znam samo jednom u pet godina. I tako su dva reportera, jedan od Associated Newsgroups a drugi od Amalgamated Press-sheets, stigla prema dogovoru u tri i četvrt. Čekali su na prvom katu ispred sobe gospodina Farleya gdje su obično čekali ljudi koji su imali sastanak s gospodinom Farleyem. U dvadeset minuta iza tri stigao je glasnik iz ureda Udruženih autobusnih linija s nekim hitnim dokumentima. Uveden je u sobu gospodina Farleya gdje je predao dokumente. Gospodin Farley ispratio ga je do vrata i odanle je rekao dvojici predstavnika tiska: – Žao mi je, gospodo što morate čekati, no moram obaviti neke hitne poslove. Požurit ću koliko god budem mogao.

Dva su čovjeka, gospodin Adams i gospodin Stoddart, uvjerala gospodina Farleya da će čekati dok mu ne bude zgodno da ih primi. On se vratio u svoju sobu, zatvorio vrata – i nikada više nije viđen živ!

– Nastavite – reče Poirot.

– Malo poslije četiri sata – nastavi inspektor – gospodin Cornworthy izašao je iz svoje sobe, koja je kraj sobe gospodina Farleya, i iznenadio se kada je vidio da dva reportera još uvijek čekaju. Trebalo je dati gospodinu Farleyu nekoliko pisama na potpis pa je odlučio da ga podsjeti kako ona dva gospodina još uvijek čekaju.

Tako je pošao u sobu gospodina Farleya. Iznenadio se što nije odmah opazio gospodina Farleya, i pomislio je da je soba prazna. Zatim je opazio cipelu kako strši iza stola (koji se nalazi ispred prozora). Brzo je prešao preko sobe i otkrio gospodina Farleya kako ondje leži mrtav, s revolverom pokraj sebe.

– Gospodin Cornworthy je izjurio iz sobe i naredio slugi da telefonira dru Stillingfleetu. Po savjetu dra Stillingfleeta, gospodin Cornworthy je obavijestio i policiju.

– Dali se je čuo pucanj? – upita Poirot.

– Nije. Promet je ovdje vrlo bučan, a prozor na odmorištu stuba bio je otvoren. Vrlo je malo vjerovatno da bi se, kraj buke kamiona i automobilskih truba, mogao zamijetiti pucanj.

Poirot je zamišljeno kimao glavom. – Kada se pretpostavlja da je umro? – upitao je.

– Ja sam pregledao tijelo čim sam došao ovamo – a to je bilo u četiri sata trideset dvije minute – reče Stillingfleet. – A gospodin Farley je tada bio mrtav već najmanje jedan sat.

Poirotovo lice bilo je vrlo ozbiljno.

– Tako se čini mogućim da je smrt nastupila u vrijeme koje mi je spomenuo – to jest, u tri sata i dvadeset osam minuta.

– Točno – reče Stillingfleet.

– Je li bilo otiska prstiju na revolveru?

– Da, njegovih vlastitih.

– A sam revolver?

Inspektor je počeo priču.

– Bio je to revolver koji je držao u drugoj desnoj ladici svojeg pisaćeg stola – započe inspektor – točno kako vam je rekao. Gospođa Farley ga je prepoznala. Štoviše, razumijete, postoji samo jedan ulaz u sobu, i to kroz vrata koja izlaze na odmorište stuba. Dva reportera sjedila su točno nasuprot tim vratima i kunu se da nitko nije ulazio u sobu od vremena kada im se obratio gospodin Farley, pa do trenutka kad je ušao gospodin Cornworthy, nešto poslije četiri sata.

– Znači, postoje svi razlozi za pretpostavku da je gospodin Farley počinio samoubojstvo.

– Ne bi bilo nikakve sumnje da nema jedne stvari – nasmiješi se inspektor Barnett.

– A to je?

– Pismo koje vam je pisao.

I Poirot se nasmiješio.

– Razumijem! Gdje god je umiješan Hercule Poirot – odmah se pojavi sumnja na umorstvo!

– Upravo tako – reče inspektor suho. Ipak, nakon što ste razjasnili situaciju...

Poirot ga prekinu. – Samo trenutak. Okrenu se gospođi Farley. – Je li vaš suprug ikada bio hipnotiziran?

– Nikada.

– Je li proučavao pitanje hipnotizma? Je li bio zainteresiran za tu stvar?

Odmahnula je glavom. – Mislim da nije.

Činilo se da je odjednom izgubila samokontrolu. – Taj strašan san! To je misteriozno! Da je morao to sanjati svake noći... i zatim... to je kao da je bio proganjen do smrti!

Poirot se sjetio onoga što je rekao Benedict Farley – Ja činim ono što stvarno selim učiniti. Ja se dokrajčujem. Jeste li ikada pomislili da bi vaš suprug mogao doći u napast da se ubije? – upita.

– Nisam... no ponekad je bio vrlo čudan...

Glas Joanne Farley, jasan i pun prezira, prekinu je. – Tata se nikada ne bi sam ubio. Previše je pazio na sebe.

Dr. Stillingfleet je rekao – Znate, gospođice Farley, samoubojstvo obično ne počinjaju oni koji prijete da će to učiniti – reče dr Stillingfleet.

– Zato ponekad samoubojstva izgledaju nerazumljiva.

– Je li dopušteno, da vidim sobu gdje se dogodila tragedija? – upita Poirot i ustade.

– Svakako. Dr Stillingfleet...

Doktor je pratio Poirota po stubama.

Soba Benedicta Farleya bila je mnogo veća od susjedne tajnikove sobe. Bila je luksuzno namještena dubokim kožnim naslonjačima, debelim mekim sagom i lijepim, neobično velikim pisaćim stolom.

Poirot je prošao iza stola gdje se ispred prozora nalazila tamna mrlja na sagu. Sjetio se onoga što je rekao milijuner – u tri i dvadeset osam minuta otvaram drugu ladicu desno od mojeg pisaćeg stola vadim revolver koji ondje držim, punim ga, idem prema prozoru. I zatim... i zatim sam sebe ubijam.

Polako je kimao glavom.

– Je li prozor bio ovako otvoren? – reče zatim.

– Jest. Ali nitko nije mogao ući na taj način.

Poirot pogleda van. Nije bilo horizontalne plohe na podnožju prozora ni nekih izbočina na zidu, čak ni cijevi. Ni mačka ne bi mogla ući na taj način. Na suprotnoj strani uzdizao se prazan zid tvornice, zid bez ijednog prozora.

– Čudno da je bogataš izabrao za sebe sobu s takvim pogledom. Kao da gledaš na zatvorski zid – primijeti Stillingfleet.

– Da – reče Poirot. Uvukao je glavu i pažljivo promatrao veliku površinu čvrste opeke. Mislim – reče da je onaj zid vrlo važan.

Stillingfleet ga je znatiželjno promatrao. Misliš – psihološki?

Poirot krene prema pisaćem stolu. Bez neke posebne svrhe, ili je barem tako izgledalo, podiže par takozvanih kliješta za hvatanje predmeta koji nisu na dohvat ruke. Stisnuo je ručice; kliješta su se ispružila do svoje pune dužine. Poirot pažljivo uhvati ostatak izgorjele šibice što se nalazio kraj stolca nekoliko stopa dalje i oprezno ga prenese do košare za smeće.

– Kada se naigraš s tim... reče Stillingfleet razdraženo.

– Ingeniozan izum – promrmlja Hercule Poirot i ponovo stavi kliješta na stol uredno složena. Zatim upita: – Gdje su bile gospoda Farley i gospođica Farley u vrijeme smrti?

– Gospođa Farley odmarala se u svojoj sobi na katu iznad ovoga. A gospođica Farley slikala je u svojem studiu na najvišem katu kuće.

Hercule Poirot je minutu – dvije lijeno bubnjao prstima po stolu.

– Htio bih vidjeti gospođicu Farley. Misliš li da bismo je mogli zamoliti da na minutu – dvije dođe ovamo? – upita zatim.

– Ako hoćeš.

Stillingfleet ga znatiželjno pogleda i izađe iz sobe. Nakon nekoliko trenutaka vrata se otvore i uđe Joanna Farley.

– Gospođice, nećete se ljutiti ako vam postavim nekoliko pitanja?

– Molim vas pitajte što god hoćete – reče mirno ga pogledavši.

– Jeste li znali da vaš otac drži revolver u pisaćem stolu?

– Nisam.

– Gdje ste bili vi i vaša majka – to jest vaša maćeha – nije li tako?

– Da, Louise je druga očeva žena. Samo je osam godina starija od mene. Vi ste htjeli reći?

– Gdje ste bile u četvrtak prošlog tjedna? Točnije u četvrtak navečer.

Razmišljala je minutu ili dvije.

– U četvrtak? čekajte da se sjetim. Oh, da, išle smo u kazalište. Išle smo gledati "Little Dog Laughed".

– Vaš vas otac nije htio pratiti?

– On nikada nije išao u kazalište.

– Što je obično radio uvečer?

– Sjedio je ovdje i čitao.

– Nije bio baš previše društven?

Djevojka ga otvoreno pogleda. – Moj je otac – reče – imao posebno neugodnu narav. Vjerojatno ga nitko tko je živio u njegovoj blizini nije mogao voljeti.

– To je, gospođice, vrlo iskrena izjava.

– Štedim vam vrijeme, gospodine Poirot. Posve razumijem što želite postići. Moja maćeha udala se za oca zbog njegova novca. Ja živim ovdje jer nemam novca da bih živjela negdje drugdje. Čovjek za kojeg se želim udati siromašan je, a moj otac se pobrinuo za to da izgubi posao. Znae, htio je da se dobro udam – što ne bi bilo teško jer sam ja njegova nasljednica!

– Imetak vašeg oca pripada vama?

– Da. To jest, ostavio je Louisi, mojoj maćehi, četvrt milijuna oslobođenih od poreza, a ima i nekih drugih ostavština, no ostatak pripada meni. – Najednom se nasmiješila. – Vidite, gospodine Poirot, tako sam imala sve razloge da želim očevu smrt!

– Vidim, gospođice, da ste od oca naslijedili inteligenciju.

– Tata je bio pametan – rekla je zamišljeno... Moglo se osjetiti – da ima neku snagu – pokretačku snagu – no on je sve to zloupotrijebio – u svemu tome nije ostalo ništa ljudskoga...

– Grand Dieu, kakva sam ja budala... reče Hercule Poirot blago.

Joanna Farley se okrenu prema vratima. Ima li još nešto što bi vas zanimalo?

– Dva mala pitanja. Ova kliješta ovdje podigao je kliješta sa stola – jesu li ona uvijek bila na stolu?

– Jesu. Tata ih je upotrebljavao za podizanje stvari. Nije se volio sagibati.

– Još jedno pitanje. Je li vaš otac imao dobar vid?

Zagledala se u njega.

– Oh, ne – nije uopće mogao vidjeti – mislim, nije mogao vidjeti bez naočala. Od djetinjstva je imao slab vid.

– A s naočalama?

– Naravno, s njima je mogao posve dobro vidjeti.

– Je li mogao čitati novine i sitnija slova?

– Da, mogao je.

– To je sve, gospođice.

Izašla je iz sobe.

– Bio sam glup – promrmlja Poirot. – Bilo je tu cijelo vrijeme, tu pred nosom. I zato jer je bilo tako blizu, zato nisam mogao vidjeti.

Ponovo se nagnuo kroz prozor. Dolje, na uskom putu između kuće i tvornice, ugledao je mali tamni predmet.

Hercule Poirot kimne glavom, zadovoljan, i ponovo se spusti niz stube.

Ostali su još uvijek bili u biblioteci. Poirot se obratio tajniku: – Htio bih, gospodine Cornworthy, da mi detaljno prikažete okolnosti pod kojima mi je gospodin Farley uputio poziv da dođem k njemu na sastanak. Kada vam, je na primjer, gospodin Farley diktirao ono pismo?

– U srijedu poslijepodne – u pet i trideset, koliko se mogu sjetiti.

– Je li vam dao neke posebne upute za slanje pisma?

– Rekao mi je da ga sam odnesem na poštu.

– I vi ste tako učinili?

– Jesam.

– Je li dao neke posebne upute batleru u vezi s tim kako da me primi?

– Jest. Rekao mi je da kažem Holmesu (Holmes je batler) da će u devet i trideset doći jedan gospodin. Trebao je toga gospodina pitati za ime. Također je trebao tražiti da vidi pismo.

– Ne mislite li da su to prilično neobične mjere opreza?

– Cornworthy slegnu ramenima.

– Gospodin Farley – reče oprezno – bio je prilično neobičan čovjek.

– Je li bilo nekih drugih uputa?

– Jest. Rekao mi je da provedem večer vani.

– Jeste li tako postupili?

– Jesam, odmah nakon večere otišao sam u kino.

- Kada ste se vratili?
- Sam sam si otvorio vrata oko jedanaest i četvrt.
- Jeste li te večeri ponovo vidjeli gospodina Farleya?
- Nisam.
- I idućeg jutra nije o tome ništa govorio?
- Nije.

Poirot je malo zastao, zatim nastavi. – Kada sam stigao, nisam bio uveden u sobu gospodina Farleya.

– Znam. Rekao mi je da kažem Holmesu neka vas uvede u moju sobu.

– Zašto? Znete li možda?

Cornworthy odmahnu glavom. – Nikada nisam postavljao pitanja kada bi mi gospodin Farley nešto naredio – reče suho. – Njemu to ne bi bilo drago.

- Je li obično primao posjetioce u svojoj sobi?
- Obično da, ali ne uvijek. Ponekada bi ih primao u mojoj sobi.
- Je li za to postojao neki razlog?

Hugo Cornworthy malo razmisli.

– Ne... mislim da nije... zapravo nisam o tome nikada razmišljao.

Okrenuvši se gospođi Farley, Poirot je upita: – Dopuštate li da pozovem vašeg batlera?

– Svakako, gospodine Poirot.

Vrlo korektan, vrlo ugladen, pojavio se Holmes.

– Zvonili ste, gospođo?

Gospođa Farley kretnjom pokaza na Poirota. Holmes se uljudno okrenuo. – Da, gospodine?

– Kakve su bile upute, Holmes, koje ste dobili u četvrtak navečer kada sam došao ovamo?

Holmes malo pročisti grlo a zatim odgovori: – Nakon večere gospodin Cornworthy mi je rekao da gospodin Farley očekuje gospodina Herculea Poirota u devet i trideset. Ja sam trebao pitati gospodina za ime i provjeriti podatak tako da pogledam pismo. Zatim sam ga morao odvesti u sobu gospodina Cornworthya.

– Je li vam također bilo rečeno da pokucate na vrata?

Izraz gađenja pojavi se na batlerovu licu.

– Bila je to jedna od naredbi gospodina Farleya. Morao sam uvijek kucati kada bih uvodio posjetioce – to jest poslovne posjetioce –

dodao je.

– Ah, to me je zbunilo! Jeste li dobili neke druge upute u vezi sa mnom?

– Nisam, gospodine. Kada mi je gospodin Cornwofthy rekao ono što sam vam upravo ponovio, izašao je van.

– Koliko je tada bilo sati?

– Deset minuta do devet, gospodine.

– Jeste li nakon toga vidjeli gospodina Farleya?

– Jesam, gospodine, donio sam mu, kao i obično, čašu vruće vode u devet sati.

– Je li tada bio u svojoj sobi ili u sobi gospodina Cornworthya?

– Bio je u svojoj sobi, gospodine.

– Jeste li u sobi primijetili nešto neobično?

– Neobično? Nisam, gospodine.

– Gdje su bile gospođa Farley i gospođica Farley?

– Otišle su u kazalište, gospodine.

– Hvala vam, Holmes, to je sve.

Holmes se naklonio i izišao iz sobe. Poirot se okrenuo milijunerovoj udovici.

– Još jedno pitanje, gospođo Farley. Je li vaš suprug dobro vidio?

– Nije. Nije bez naočala.

– Je li bio jako kratkovidan?

– Da, bio je gotovo bespomoćan bez naočala.

– Je li imao više pari naočala?

– Jest.

– Ah – uzdahnu Poirot. Naslonio se na naslon stolca. – Mislim da to zaključuje slučaj...

U sobi nastade tišina. Svi su gledali u malog čovjeka koji je ondje sjedio samozadovoljno gladeći svoj brk. Inspektor je bio zbunjen, dr Stillingfleet se mrštio, Cornworthy je samo gledao pred sebe ništa ne shvaćajući, gospođa Farley začuđeno je zurila, Joanna Farley gledala je nestrpljivo.

Gospođa Farley prekinu tišinu.

– Ne razumijem, gospodine Poirot. – Glas joj je bio razdražljiv. – San...

– Da – reče Poirot. – San je bio vrlo važan.

Gospođa Farley zadrhta.

– Nikada ranije nisam vjerovala u nešto natprirodno – reče – no sada... sanjati to svake noći prije ovog događaja.

– To je izvanredno – reče Stillingfleet. – Izvanredno! Da nisi o tome ništa rekao i da to nisi čuo direktno od staroga – zakašljao se u neprilici i počeo se ponovo izražavati ugladeno oprostite mi, gospođo Farley. Da gospodin Farley sam nije ispričao tu priču...

– Točno – reče Poirot. Oči koje su mu bile poluotvorene, najednom se raširiše. Bile su vrlo zelene. – Da mi Benedict Farley nije ispričao...

Zastao je trenutak, promatrajući oko sebe krug zbunjenih lica.

– Ima nekih stvari, razumijete, koje su se dogodile one večeri, koje uopće nisam znao objasniti. Prvo, zašto je bilo tako važno da donesem ono pismo sa sobom?

– Zbog identifikacije – predloži Cornworthy.

– Ne, ne, dragi moj mladi čovječe. Zaista, ta je ideja previše smiješna. Mora postojati neki mnogo važniji razlog. Jer, gospodin Farley nije tražio samo da mu se pokaže to pismo, već je zahtijevao da mu ga ostavim. I staviše, čak ni tada nije ga uništio! Nađeno je danas poslijepodne među njegovim papirima. Zašto ga je sačuvao?

– Htio je da se, ako mu se što dogodi, dozna za taj čudan san – upade glas Joanne Farley.

Poirot kimnu glavom odobravajući.

– Vi ste pametni, gospođice. To mora biti to jedino i može biti razlog zbog kojega je sačuvano ovo pismo. Kada gospodin Farley umre, trebat će ispričati priču o tom čudnom snu! Taj je san bio vrlo važan. Taj je san, gospođice, bio bitan!

– Sada ću se – nastavio je – zaustaviti na drugoj stvari. Nakon što sam saslušao njegovu priču, zatražio sam od gospodina Farleya da mi pokaže pisali stol i revolver, činilo se da će to učiniti, a onda je najednom odbio. Zašto je odbio?

Ovaj put nitko nije požurio s odgovorom.

– Postavit ću to pitanje na drugi način, što je bilo u susjednoj sobi što mi gospodin Farley nije htio pokazati?

Još je uvijek bila tišina.

– Da – reče Poirot – to je teško pitanje.

A ipak je za to postojao neki razlog – neki jak razlog zašto me je gospodin Farley primio u sobi svojeg tajnika i zašto je odlučno odbio

da me odvede u svoju sobu. Bilo je nešto u toj sobi što nije mogao dopustiti da vidim.

– A sada dolazim do treće neobjašnjive stvari koja se dogodila one večeri. Kada sam odlazio, gospodin Farley je zatražio da mu predam pismo koje sam primio. Nepažnjom, predao sam mu saopćenje svoje pralje. On ga je pogledao i položio kraj sebe. Upravo kada sam htio izaći iz sobe, otkrio sam pogrešku – i ispravio je! Izašavši iz kuće, bio sam, priznajem, potpuno zbunjen! čitav slučaj, a posebno ovaj posljednji događaj, učinili su mi se posve neobjašnjivim.

Pogledao je naokolo od jednoga do drugoga.

– Ne vidite u čemu je stvar?

– Doista ne razumijem kako je tvoja pralja ušla u sve to – reče Stillingfleet.

– Moja pralja – odgovori Poirot – vrlo je važna. Ta jadna žena koja uništava moje ovratnike bila je, prvi puta u svojem životu, nekome od koristi. Sigurno to vidite – to je tako očito.

Gospodin Farley je pogledao to saopćenje – i jedan pogled rekao bi mu da to nije pravo pismo – a on to pak nije primijetio. Zašto? Zato jer nije mogao dobro vidjeti!

– Zar nije imao naočale? – upita oštro inspektor Barnett.

Hercule Poirot se nasmiješi. – Da, reče. Imao je svoje naočale. Zbog toga to i jest toliko zanimljivo.

Nagnuo se prema naprijed.

– San gospodina Farleya bio je vrlo važan.

Vidite, on je sanjao da se ubija. A malo kasnije zaista se ubio. To jest, bio je sam u sobi i nađen je ondje s revolverom kraj sebe, a nitko nije ušao u sobu ili izašao iz nje u vrijeme kada je bio ubijen. Što to znači? To znači, zar ne, da to mora biti samoubojstvo!

– Da – reče Stillingfleet.

Hercule Poirot odmahne glavom.

– Naprotiv – reče. – Bilo je to ubojstvo. Neobično i vrlo vješto planirano ubojstvo.

Ponovo se nagnuo naprijed, udarajući lagano po stolu, a zelene su mu se oči sjajile.

– Zašto gospodin Farley nije dopustio da idem u njegovu sobu one večeri? Što je to bilo ondje što nisam smio vidjeti? Mislim, prijatelji, da je ondje bio sam Benedict Farley!

Nasmiješio se licima koja još uvijek nisu ništa shvaćala.

– Da, da, to što kažem nije glupost. Zašto gospodin Farley s kojim sam razgovarao nije mogao uočiti razliku između dva posve različita pisma? Zato jer je to, mes amis, bio čovjek posve normalna vida koji je nosio par vrlo jakih naočala. Čovjek normalna vida s takvim je naočalama praktički slijep. Nije li tako, doktore?

– Tako je – naravno – promrmlja Stillingfleet.

– Zašto sam, razgovarajući s gospodinom Farleyem, imao osjećaj da govorim s varalicom, s glumcem koji glumi svoju ulogu! Razmotrimo scenu. Mračna soba, svjetlo stolne svjetiljke sa zelenim sjenilom okrenuto tako da se osoba u stolcu ne može vidjeti. Što sam ja vidio – čuveni kućni ogrtač napravljen od raznih komada tkanine, orlovski nos (napravljen od one korisne plastične mase), bijeli čuperak kose, jake leće koje su sakrivale oči. Kakav dokaz postoji da je gospodin Farley ikada imao onaj san? Jedino priča koju sam ja ispričao i iskaz gospođe Farley.

Što dokazuje da je Benedict Farley držao revolver u pisaćem stolu? Ponovo samo priča koju sam ja ispričao i riječ gospođe Farley. Dvoje ljudi organiziralo je i izvršilo tu prijevaru – gospođa Farley i Hugo Cornworthy, Cornworthy mi je napisao pismo, dao upute batleru. Navodno je izašao van i otišao u kino, ali odmah je zatim sam ključem otvorio vrata i ušao u kuću, otišao u svoju sobu, maskirao se i odigrao ulogu Benedicta Farleya.

– I tako dolazimo do današnjeg poslijepodneva. Pružila se prilika na koju je gospodin Cornworthy čekao. Tu na odmorištu stuba nalaze se dva svjedoka koja će se zakleti da nitko nije ušao ni izašao iz sobe Benedicta Farleya. Cornworthy je čekao dok promet nije postao osobito gust i bučan. Zatim se nagnuo kroz prozor i kliještima koja je ukrao sa stola susjedne sobe držao jedan predmet pred prozorom sobe gospodina Farleya.

Benedict Farley došao je do prozora. Cornworthy je maknuo kliješta, i dok je Farley bio nagnut kroz prozor a cestom su prolazili kamioni, Cornworthy ga je ubio iz revolvera kojeg je već ranije pripremio. Sjetite se da je na suprotnoj strani zid bez prozora. Tako nije moglo biti svjedoka zločina. Cornworthy je čekao nešto više od pola sata, zatim je skupio neke papire, sakrio između njih kliješta i revolver, izašao na odmorište i ušao u susjednu sobu. Kliješta je

ponovo stavio na pisaći stol, revolver je, pritisnuvši najprije na nj prste mrtvog čovjeka, stavio na pod, i izjurio van s viješću o samoubojstvu gospodina Farleya.

– Uredio je da se pronađe pismo koje mi je bilo poslano te da tako dođem i ispričam priču koju sam čuo iz usta gospodina Farleya, o njegovu čudnom snu – čudnom porivu koji je osjećao da sam sebe ubije! Neki će lakovjerni ljudi raspravljati o teoriji hipnotizma – no na kraju će se bez ikakve sumnje potvrditi da je ruka koja je držala revolver bila ruka samog Benedicta Farleya.

Oči Herculea Poirota zaustaviše se na udovičinu licu – primijetio je sa zadovoljstvom izraz straha... mrtvačko blijedilo... slijepi očaj...

– I nakon toga – završi polako – došlo bi do sretnog završetka, četvrt milijuna i dva srca koja kucaju jedno za drugo...

Dr John Stillingfleet i Hercule Poirot šetali su duž Northway Housea. S desne strane bio je visok zid tvornice. Iznad njih lijevo bili su prozori soba Benedicta Farleya i Hugoa Cornworthya.

Hercule Poirot se zaustavio i pobrao mali predmet – crnu punjenu mačku.

– Voila, rekao je. – To je ono što je Cornworthy držao kliještima pred Farleyevim prozorom. Sjećaš li se, on je mrzio mačke? Prirodno je da je zbog toga pojurio na prozor.

– Ali zašto Cornworthy nije izašao van i pokupio je, nakon što ju je ispustio?

– Kako je mogao? Da je to učinio bio bi definitivno sumnjiv. A na kraju krajeva, da je takav predmet i pronađen, što bi svatko pomislio da je ovuda šetalo neko dijete kojem je to ispalo.

– Da – reče Stillingfleet i uzdahnu. – To je vjerojatno ono što bi pomislili obični ljudi. Ali ne dobri stari Hercule! Znaš li stari moj, da sam do zadnjeg trenutka mislio kako ćeš sve svesti na neku suptilnu teoriju bombastičnog, psihološki sugeriranog umorstva? Kladam se da je i ono dvoje tako mislilo! Na kako se odvratani način gospođa Farley htjela dočepati bogatstva. Nebesa, kako se slomila! Cornworthy se možda mogao izvući da nije dobila histerični napad i pokušala ti svojim noktima pokvariti ljepotu. U zadnji čas sam je odvojio od tebe.

– Djevojka mi se prilično sviđa. Karakterna je i pametna – reče nakon trenutka šutnje. Pretpostavljam da bi se mislilo da sam lovac

na bogatstvo kad bih pokušao kod nje...?

– Zakasnio si, prijatelju. Već je netko sur le tapis. Smrt njezina oca otvorila je put k sreći.

– Ako se sve uzme u obzir, ona je imala sasvim pristojan motiv da ubije neugodnog roditelja.

– Motiv i prilika nisu dovoljni – reče Poirot.

– Treba postojati i narav kriminalca.

– Htio bih znati hoćeš li ti, Poirot, ikada počiniti zločin? – upita Stillingfleet – Kladim se da bi se ti sasvim dobro izvukao iz neprilike. To bi zapravo bilo čak i prelako za tebe – mislim da to ne bi bilo sportski.

– To je – reče Poirot – tipična engleska ideja.

6. Greenshawova glupost

I

Dva muškarca zaobiđoše grmlje.

– Evo, stigli smo – reče Raymond West. To je to.

Horace Blinder duboko udahnu.

– Ali dragi moj – poviče – kako je to divno!

– Povišen glas odavao je punoću estetskog užitka. Zatim doda tiše, zadivljen i pun poštovanja: Nevjerojatno! Kao da ne pripada ovom svijetu! Najbolji primjerak svojeg razdoblja.

– Mislio sam da će ti se svidjeti – reče Raymond West samozadovoljno.

– Da će mi se svidjeti? Dragi moj – Horaceu je ponestalo riječi. Odriješio je remen fotoaparata i počeo snimati. – Bit će to jedan od dragulja moje zbirke – rekao je sretno. – Mislim da je prilično zabavno imati zbirku neobičnosti.

Ideja za tako nešto došla mi je jedne noći prije sedam godina dok sam bio u kupaonici. Moj posljednji pravi dragulj bio je u Campo Santu u Genovi, no zaista mislim da će ovo biti još bolje.

Kako se zove?

– Pojma nemam – reče Raymond.

– Pretpostavljam da ima neko ime?

– Trebala bi imati. No činjenica je da se o njoj ovdje u okolici govorilo jedino kao u Greenshawovoj ludosti.

– Greenshaw je bio čovjek koji ju je sagradio?

– Jest. Bilo je to negdje oko 1860. ili 1870. godine. Lokalna priča onog doba o uspjehu. Bosonogi dječak koji je stekao veliko bogatstvo. Mišljenja o tome zašto je sagradio ovu kuću podijeljena su, jedni kažu da je to bio samo izraz velikog bogatstva, a drugi da je time htio impresionirati svoje vjerovnike. Ako je ovo drugo bilo istina, treba reći da ih nije impresionirao. Bankrotirao je ili nešto slično. Odatle i potječe naziv, Greenshawova ludost.

Horaceov fotoaparat škljocnu. – Tako – reče zadovoljnim glasom. – Podsjeti me da ti pokažem broj 310 iz moje zbirke. Zaista

nevjerojatna mramorna polica iznad ognjišta u talijanskom stilu. Ne mogu zamisliti kako se gospodin Greenshaw svega toga sjetio – doda pogledavši kuću.

– Pa to je na neki način prilično jasno reče Raymond. Posjetio je dvorce na Loirei, ne misliš li? Oni tornjići. A zatim, čini mi se da je, na nesreću, putovao na Orijent. Utjecaj Taj Mahala je očit.

Prilično mi se sviđa maursko krilo – doda – i oblici venecijanskih palača.

– Čudi me kako je uopće mogao pronaći arhitekta da ostvari te ideje.

Raymond slegnu ramenima.

– Mislim da s tim nije imao teškoća – reče.

– Vjerojatno je arhitekt otišao u penziju s lijepim prihodom za ostatak života, a jadni je stari Greenshaw bankrotirao.

– Bismo li je mogli pogledati s druge strane – upita Horace – ili ćemo time povrijediti privatni posjed?

– Ulazimo bez dozvole – reče Raymond ali mislim da to nije važno.

Krenuo je prema uglu kuće, a Horace pođe za njim.

– Ali tko živi ovdje? Siročad ili nedjeljni posjetioци? Vjerojatno nije škola. Nema igrališta ni graje.

– Još uvijek Greenshawovi – reče Raymond preko ramena. – Sama kuća nije propala. Naslijedio ju je sin starog Greenshawa. Bio je prilična bijeda i živio je ovdje u jednom krilu. Nikada nije potrošio ni penija. Vjerojatno nikada nije ni imao penija kojeg bi mogao potrošiti.

Sada ovdje živi njegova kći. Stara, vrlo ekscentrična dama.

Dok je to govorio, Raymond je sam sebi čestitao što se sjetio Greenshawove ludosti kao sredstva kojim će zabaviti svojega gosta. Ti književni kritičari uvijek izjavljuju kako žele provesti vikend izvan grada, a kada se nađu na selu onda im je tamo dosadno. Sutra će dobiti nedjeljne novine, a danas je Raymond West bio zadovoljan što je predložio posjet Greenshawovoj ludosti kako bi se time obogatila dobro poznata zbirka neobičnosti Horacea Bindlera.

Zaobišli su ugao kuće i našli se na zanemarenu travnjaku. U jednom kutu travnjaka nalazio se veliki umjetni kamenjar iznad kojega je bila nagnuta neka figura. Ugledavši je Horace veselo uhvati Raymonda za ruku.

– Gledaj – uzviknu – vidiš li što ima na sebi? šarenu haljinu. Baš kao služavka, kada je još bilo služavki. Jedno od mojih najdražih mladenačkih sjećanja odnosi se na boravak u kakvoj kući na selu kad bi nas u jutro pozvala prava služavka u haljini i kapi. Da, moj momče, imala je zaista kapu. Muslin s vrpčama. Ne, možda je služavka koja nas je posluživala za stolom imala vrpce. No bilo kako bilo, bila je to prava služavka i donijela nam je golemu mesinganu posudu s vrućom vodom. Kakav smo uzbudljivi dan imali!

Osoba u šarenoj haljini uspravila se i okrenula prema njima s lopaticom u ruci. Bila je to zaista čudna pojava. Nepočešljani pramenovi željezno-sive kose padali su joj na ramena, a slamnati šešir sličan onima kakve stavljaju konjima u Italiji bio joj je navučen na glavu. Šarena haljina koju je nosila padala joj je gotovo do gležnjeva.

Iz ne previše čistog, od vremena ogrubjelog lica promatrale su ih ocjenjujući lukave oči.

– Gospođice Greenshaw, moram vam se ispričati zbog ulaženja bez dozvole – rekao je Raymond West došavši do nje – no gospodin Horace Bindler koji boravi kod mene... Horace se nakloni i skinu šešir.

– Vrlo je zainteresiran za staru povijest i... lijepe građevine.

Raymond West govorio je s lakoćom dobro poznatog pisca koji zna da je slavan i da si može dopustiti ono što drugi ne mogu.

Gospođica Greenshaw pogleda na prebujno raslinje iza sebe.

– To je zaista lijepa kuća – reče s prizvukom zahvalnosti u glasu. – Moj djed ju je sagradio – prije mojeg rođenja, dakako. Priča se da je rekao kako je htio zadiviti domaće ljude.

– Rekao bih, gospođo, da je u tome i uspio kaza Horace Bindler.

– Gospodin Bindler je vrlo poznat književni kritičar – objasni Raymond West.

Bilo je očito da gospođica Greenshaw nema nikakvog poštovanja prema literarnim kritičarima. Ova primjedba nije na nju ostavila nikakav dojam.

– Ja to promatram – reče gospođica Greenshaw misleći na kuću – kao spomenik djedove genijalnosti. Glupi ljudi dolaze ovamo i pitaju me zašto ne prodam kuću i ne pođem živjeti u neki stan. što bih ja radila u stanu? Ovo je moj dom i u njemu živim. Uvijek sam ovdje

živjela. Razmišljala je trenutak, prisjećajući se prošlosti. Bile smo tri sestre. Laura se udala za kapelana.

Tata joj nije htio dati ništa novca govoreći da crkveni ljudi ne trebaju živjeti na svjetovan način. Umrla je kod poroda. I dijete je umrlo.

Nettie je pobjegla s učiteljem jahanja. Naravno, tata ju je razbaštinio. Bio je zgodan taj momak, Harry Fletcher, ali nije bio dobar. Mislim da Nettie nije bila sretna s njim. Nije dugo živjela.

Imali su sina. Ponekad mi piše, no naravno, on nije Greenshaw. Ja sam posljednji Greenshaw. Podigla je ponosno svoja spuštenu ramena i popravila si slamnati šešir. Zatim, okrenuvši se, reče iznenada – Da, gospođo Cresswell, što je?

Od kuće im se približavala spodoba koja je, našavši se kraj gospođice Greenshaw smiješno od nje odudarala. Gospođa Cresswell imala je plavu obojenu kosu počešljanu u čudesnu frizuru koja se uzdizala u vis u pedantno složenim kovrčama. Izgledala je kao da se počešljala poput francuske markize za kostimirani ples. Ostatak njezine osobe srednje dobi bio je odjeven u nešto što bi trebalo biti šušteća crna svila, no zapravo je bila jedna od sjajnijih vrsta sintetike. Iako nije bila krupna, imala je dobro razvijene i bujne grudi. Govorila je neočekivano dubokim glasom.

Dikcija joj je bila izvrsna, jedino je neznatno oklijevala kod riječi što počinju s "h", a glasove "h" na kraju riječi izgovarala je s pretjeranim udahom, što je dovodilo na pomisao da je u nekom dalekom razdoblju svoje mladosti možda imala teškoće kod izgovora toga glasa.

– Riba, gospođo – kaza gospođa Cresswell – odresci bakalara. Nisu stigli. Rekla sam Alfredu da ode po njih ali nije htio.

Prilično neočekivano, gospođica Greenshaw počela se smijati.

– Neće, zaista?

– Alfred je, gospođo, postao vrlo neposlušan.

Gospođica Greenshaw podigne dva zemljom uprljana prsta do usta, oštro zazviždi i u isto vrijeme poviče: – Alfred, Alfred, dođi ovamo.

Na tu zapovijed pojavio se iza ugla kuće mlad čovjek koji je u ruci nosio lopatu. Imao je drsko zgodno lice i, došavši bliže dobaci gospođi Cresswell pogled očigledno pun mržnje.

– Trebali ste me, gospođice? – upita.

– Da, Alfrede. Čula sam da nisi htio ići po ribu. U čemu je stvar, ha? Alfred je grubo odgovorio.

– Ići ću dolje radi vas, ako to želite, gospođice. Jedino mi vi možete to reći.

– Ja to želim, želim ribu za večeru.

– U redu, gospođice. Odmah ću ići.

Dobacio je pogled pun prezira prema gospođi Cresswell koja pocrveni i tiho promrmlja: – Zaista! To je neizdrživo. – Upravo sam se sjetila – reče gospođica Greenshaw – par stranih posjetilaca upravo je ono što nam treba, zar ne, gospođo Cresswell?

Gospođa Cresswell pogleda je zbunjeno.

– Žao mi je, gospođo...

– Vi znate zašto – reče gospođica Greenshaw kimajući glavom. – Korisnici oporuke ne mogu biti svjedoci. To je tako, zar ne? – Obrati se Raymondu Westu.

– Posve tako – odgovori Raymond.

– Dovoljno poznajem zakone da bih to znala – reče gospođica Greenshaw. A vi ste ugledni ljudi.

Bacila je lopaticu na košaru za korov.

– Biste li htjeli doći sa mnom u biblioteku?

– S velikim zadovoljstvom – odgovori Horace spremno.

Krenula je prva kroz vrata na terasi i kroz prostranu žuto-zlatnu dnevnu sobu s izbljedjelim brokatom na zidovima i prašnjavim prekrivačima kojima je bio pokriven namještaj, zatim kroz veliko tamno predvorje, pa po stubama do sobe u prvom katu.

– Djedova biblioteka – objasni.

Horace je s velikim zadovoljstvom razgledao sobu. Prema njegovim shvaćanjima, ta je soba bila puna neobičnih stvari. Glave sfinksa pojavljivale su se na najnevjerojatnijim komadima pokućstva, zatim je tu bio velik brončani kip koji je predstavljao, kako je mislio, Paula i Virginiju, te velik brončani sat s klasičnim motivima koje bi vrlo rado snimio.

– Lijepa gomila knjiga – reče gospođica Greenshaw.

Raymond je već gledao knjige. Koliko je letimičnim pogledom mogao ustanoviti, nije bilo posebno zanimljivih knjiga, čak ni knjiga za koje bi se moglo reći da ih je netko čitao. Sve su to bili divno uvezani kompleti klasika kakve su prije devedeset godina

isporučivali gospodskim bibliotekama. Bilo je i nekoliko starinskih romana, i na njima se vidjelo da nisu baš prečesto bili čitani.

Gospođica Greenshaw prekapala je po ladicama velikog pisaćeg stola. Napokon je izvukla dokument napisan na pergamentu.

– Moja oporuka – objasnila je. – Nekome treba ostaviti novac – tako bar kažu. Da umrem bez oporuke, pretpostavljam da bi sin onog učitelja jahanja dobio sve. Harry Pletcher bio je zgodan momak, ali skitnica da nije bilo veće. Ne vidim razloga zašto bi njegov sin trebao naslijediti ovo mjesto. Ne – nastavila je kao da odgovara na neki neizgovoreni prigovor – odlučila sam. Ostavit ću sve gospođi Cresswell.

– Vašoj domaćici?

– Da. Objasnila sam joj to. Napraviti ću oporuku i ostaviti joj sve što imam, pa joj zato neću trebati davati nikakvu plaću. To će mi uštedjeti mnogo tekućih izdataka, a nju će zadržati da i dalje radi svoj posao. U tom slučaju neće mi dati otkaz ili iznenada otići. Otac joj je bio mali limarski obrtnik, tako da nema zbog čega dizati nos.

Razmotala je pergament, uzela pero, umočila ga u tintarnicu i potpisala se, Katherine Dorothy Greenshaw.

– U redu – rekla je. – Vidjeli ste kako sam stavila svoj potpis pa se sada i vi potpišite, tako da postane punovažna.

Pružila je pero Raymondu Westu. Trenutak je oklijevao, osjećajući neočekivanu odbojnost prema onome što je traženo da učini. Onda je brzo naškrabao dobro poznati potpis za koji svakog dana jutarnjom poštom dobiva najmanje šest zahtjeva.

Horace je od njega uzeo pero i dodao svoj sitan potpis.

– Tako je i to učinjeno – reče gospođica Greenshaw.

Krenula je prema ormarima s knjigama i zastala gledajući ih neodlučno, zatim je otvorila staklena vrata, izvadila jednu knjigu i stavila u nju složeni pergament.

– Imam vlastita mjesta za držanje stvari objasni.

– Tajna Lady Audley – primijeti Raymond West uhvativši pogledom naslov knjige u trenutku kada ju je ona stavljala natrag.

Gospođica Greenshaw se ponovo nasmija.

– To je svojevremeno bio best-seller – reče – a ne kao vaše, knjige, ha?

Iznenada Raymonda prijateljski udari pod rebra. Raymond je bio prilično iznenađen što ona uopće zna da on piše knjige. Iako je Raymond West bio poznato ime u književnosti, ipak bi se teško moglo reći da je pisac best-sellera. Njegove su se knjige uglavnom bavile ružnom stranom života, iako je u svojoj zrelijoj dobi malo ublažio takvo pisanje.

– Recite mi – upita Horace bez daha – bi li mogao snimiti sat?

– Svakako – odgovori gospođica Greenshaw.

– Vjerujem da je taj sat bio na pariškoj izložbi.

– Vrlo vjerojatno – kaza Horace i snimi sat.

– Ova soba nije još mnogo upotrebljavana od djedova vremena – reče gospođica Greenshaw. – Pisaći stol pun je njegovih dnevnika.

Mogli bi biti zanimljivi. Ne vidim dobro da bih ih mogla sama čitati. Htjela bih da se objave ali pretpostavljam da bi trebalo dosta raditi na njima. – Mogli biste unajmiti nekoga da to učini reče Raymond West.

– Zaista bih mogla? Znae, to je dobra ideja. Razmislit ću o njoj.

Raymond West pogleda na sat.

– Ne smijemo više zloupotrebljavati vašu dobrotu.

– Drago mi je što sam vas vidjela – reče gospođica Greenshaw uljudno. – Mislila sam da ste policajac kada sam čula kako dolazite iza ugla kuće.

– Zašto policajac? – upita Horace koji se nikada nije ustručavao postavljati pitanja.

– Odgovor gospođice Greenshaw bio je neočekivan.

– Ako želiš znati koliko je sati, pitaj policajca – reče veselo i s tim primjerom viktorijanske mudrosti bocnu Horacea u rebra i glasno se nasmija.

– Bilo je" to divno poslijepodne – uzdahnu Horace kada su krenuli kući. – Zaista, to mjesto ima sve. Jedina stvar koja je potrebna biblioteci jest les. Siguran sam da su autori onih staromodnih detektivskih priča o umorstvima u bibliotekama imali na umu upravo takvu vrstu biblioteka.

– Ako želiš razgovarati o umorstvima – reče Raymond – moraš razgovarati s mojom tetom Jane.

– S tvojom tetom Jane? Misliš li na gospođicu Marple? – Osjetio se pomalo zbunjenim.

Simpatična staromodna dama kojoj je bio predstavljen noć prije toga činila mu se posljednjom osobom koja bi mogla biti spomenuta u vezi s ubojstvima.

– Oh, da reče Raymond. – Ubojstvo je njezina specijalnost.

– Baš je to zanimljivo, što zapravo misliš time?

– Mislim upravo to – reče Raymond i objasni – Netko počini umorstvo, netko je umiješan u umorstva, a nekima ubojstva padaju pred noge.

Moja teta Jane ide u tu treću kategoriju.

– Šališ se.

– Ne, ni najmanje. Mogu te uputiti na nekadašnjeg komesara Scotland Yarda, na nekoliko glavnih policajaca i jednog ili dva vrlo vrijedna inspektora odjela za kriminalistička istraživanja.

Horace veselo primijeti da čuda neće nikada prestati. Kod stola za čaj ispričali su Joan West, Raymondovoj ženi, Lou Oxley, njezinoj nećakinji i staroj gospođici Marple događaje tog poslijepodneva, navodeći u pojedinostima sve što im je rekla gospođica Greenshaw.

– Mislim – reče Horace – da u svemu tome ima nešto zlokobno. Spodoba poput vojvotkinje, domaćica – možda će staviti arsena u čaj sada kad zna da je gospodarica napravila oporuku u njezinu korist.

– Reci nam, teta Jane – zamoli Raymond hoće li se ondje dogoditi umorstvo ili ne? što ti misliš?

– Mislim – reče gospođica Marple, namotavajući svoju vunu s prilično ozbiljnim izrazom na licu, – da se s tim stvarima ne biste smjeli tako šaliti. Naravno, posve je moguća upotreba arsena.

Tako se lako može nabaviti. Vjerojatno se u obliku sredstva za borbu protiv korova već nalazi u spremištu za alat.

– Ali, draga, – primijeti Joan West nježno ne bi li to bilo previše napadno?

– Sasvim je u redu što je napravila oporuku – reče Raymond. – Zaista ne mogu pretpostaviti da bi jadna starica imala ostaviti išta drugo osim te grozne bijele zgradurine, a tko bi nju htio?

– Možda neka filmska kompanija – kaza Horace – ili neki hotel, kakva institucija?

– Oni bi očekivali da će je jeftino kupiti reče Raymond, no gospođica Marple zatrese glavom.

– Znaš, dragi Raymonde, ne mogu se s tobom složiti. Mislim na novac. Djed je očito bio jedan od onih vrlo darežljivih ljudi koji lako zarađuju novac ali ga ne mogu zadržati. Možda je doživio financijski slom, ali vjerojatno nije bankrotirao, inače njegov sin ne bi dobio kuću. No sin, kako to često biva, posve je drugačija narav od oca. Bijednik, čovjek koji je štedio svaki peni. Rekla bih da je tokom života stavio na stranu lijepu svotu.

Ova gospođica Greenshaw čini se da je od njega naslijedila sklonost prema štednji. Posve je vjerojatno, mislim, da je sačuvala sasvim pristojnu svotu.

– U tom slučaju – reče Joan West – pitam se što bi se moglo učiniti za Lou?

Pogledali su Lou koja je tiho sjedila pokraj peći. Lou je bila nećakinja Joan West. Njezin se brak, kako je to sama izjavila, nedavno raspao, pa je ostala s dvoje male djece i jedva toliko novca da ih uzdržava.

– Mislim – započe Joan – ako ta gospođica Greenshaw zaista treba nekoga da joj preradi dnevnik i pripremi ih za izdavanje...

– To je ideja – reče Raymond.

– To je posao koji bih mogla napraviti – i koji bi me veselio – kaza Lou tihim glasom.

– Pisat ću joj – reče Raymond.

– Pitam se – kaza gospođica Marple zamišljeno – što je stara gospođa mislila onom primjedbom o policajcu?

– Oh, to je bila samo šala.

– To me je podsjetilo – reče gospođica Marple mašući snažno glavom – da, to me je podsjetilo na gospodina Naysmitha.

– Tko je bio gospodin Naysmith? – upita Raymond znatiželjno?

– Uzgajao je pčele – objasni gospođica Marple, i pisao je vrlo dobre akrostihove u nedjeljnim novinama. Volio se šaliti s ljudima izmišljajući razne stvari. No ponekada bi to dovodilo do neprilika.

Svi su trenutak šutjeli razmišljajući o gospodinu Naysmithu, no kako im se učinilo da između njega i gospođice Greenshaw nema nikakve sličnosti, zaključili su da je draga teta Jane postala zbog svoje starosti možda malo rastresena.

II

Horace Bindler vratio se u London ne snimivši ni jednu drugu neobičnost, a Raymond West napisao je pismo gospođici Greenshaw i javio joj kako zna za neku gospođu Louise Oxley koja bi bila sposobna da se primi posla oko pripreme dnevnika. Nakon nekoliko dana stiglo je pismo napisano staromodnim rukopisom u kojem je gospođica Greenshaw izjavila kako je nestrpljiva da se okoristi uslugama gospođe Oxley i predložila je da je gospođa Oxley posjeti radi dogovora.

Lou je otišla na dogovor, ugovorena je pristojna naknada pa je idućeg dana započela s radom.

– Vrlo sam vam zahvalna – rekla je Raymondu. – Sve će biti divno. Mogu odvesti djecu u školu, otići do Greenshawove ludosti i na povratku kući opet ići po djecu. Kako je sve to fantastično! Treba vidjeti tu staru ženu da bi se moglo povjerovati!

Uvečer prvoga radnog dana vratila se i opisala kako je bilo.

– Domaćicu jedva da sam i vidjela – rekla je. – Ušla je s kavom i biskvitima u pola dvanaest, imala je napućena usta i jedva je sa mnom progovorila koju riječ. Mislim da ne odobrava to što sam angažirana. Čini se da je nastalo veliko neslaganje između nje i vrtlara, Alfreda – nastavila je. – On je domaći mladić i čini mi se da je prilično lijen, pa on i domaćica uopće ne razgovaraju. Gospođica Greenshaw je rekla na svoj prilično širokogrudan način: "Uvijek je bilo neslaganja, koliko se mogu sjetiti, između vrtlara i posluge u kući. Tako je to bilo i u vrijeme mojeg djeda. Tada su u vrtu radila tri muškarca i dječak, i osam sluškinja u kući, no između njih je stalno dolazilo do trvenja.

Idućeg dana Lou se vratila s još nekim novostima.

– Zamislite – rekla je – naloženo mi je jutros da nazovem nećaka.

– Nećaka gospođice Greenshaw?

– Da. čini se da je glumac u kazalištu koje daje predstave tokom ljeta u Borehamu on Sea.

Nazvala sam kazalište i ostavila poruku za njega da dođe sutra na ručak. Stvarno čudno. Stara djevojka nije htjela da domaćica to

sazna. Mislim da je gospođa Cresswell učinila nešto čime se zamjerila svojoj gospodarici.

– Sutra će vjerojatno biti novi nastavak tog napetog romana u nastavcima – mrmljao je Raymond.

– To je zaista kao roman u nastavcima, zar ne? Pomirenje s nećakom, krv nije voda – napraviti će se nova oporuka, a stara će biti poništena.

– Teta Jane, izgledate tako ozbiljno.

– Zaista, draga? Jeste li čuli još nešto o policajcu?

Lou je bila zbunjena. – Ne znam ništa ni o kakvom policajcu.

– Ona njezina primjedba, draga moja – reče gospođica Marple – mora nešto značiti.

Idućeg dana Lou je došla na posao dobro raspoložena. Prošla je kroz otvorena ulazna vrata i prozori kuće bili su uvijek otvoreni. Činilo se da se gospođica Greenshaw ne boji provalnika, a to se moglo i razumjeti jer je većina predmeta u kući težila po nekoliko tona, a osim toga nije imala nikakvu tržišnu vrijednost.

Lou je na putu prošla pokraj Alfreda. Kada ga je ugledala, bio je naslonjen na drvo i pušio je cigaretu, no čim ju je spazio zgrabio je metlu i počeo marljivo mesti lišće. Lijen mladić, pomislila je, ali dobro izgleda. Njegove crte lica podsjećale su je na nekoga. Kada je idući u biblioteku prolazila kroz predvorje, ugledala je veliku sliku Nathaniela Greenshawa koja se nalazila iznad kamina, prikazivala ga je na vrhuncu viktorijanskog blagostanja naslonjena u velikom naslonjaču, s rukama koje su počivale na zlatnom lancu za sat što se pružao preko njegova velikog trbuha.

Podigavši pogled s trbuha do lica s debelim obrazima, čupavim obrvama i bujnim crnim brkom, pomisli da je Nathaniel Greenshaw morao biti zgodan kada je bio mlad. Možda je nalikovao malo Alfredu...

Ušla je u biblioteku, zatvorila iza sebe vrata, otvorila pisaći stroj i izvadila dnevnik iz ladice u pisaćem stolu. Kroz otvoreni prozor opazila je na tren lik gospođice Greenshaw u smeđe-crvenoj šarenoj haljini kako je, nagnuta nad kamenjarom, marljivo plijevala. Dva dana padala je kiša pa je kroz to vrijeme korov jako porastao.

Lou, koja je odrasla u gradu, odlučila je da u njezinu vrtu, ako ga ikada bude imala, neće biti kamenjara koji zahtijeva ručno

plijevljenje. Zatim je opet prionula uz posao.

Kada je gospođa Cresswell ušla u biblioteku u pola dvanaest noseći kavu na poslužavniku, bilo je očito da je vrlo loše volje. Lupila je poslužavnikom po stolu i počela se žaliti.

– Dolazi društvo na ručak – a ničega nema u kući. Htjela bih znati što da radim? O Alfredu ni traga.

– Kada sam dolazila ovamo, meo je prilazni put – reče Lou.

– Pa da. Lijep lagan posao.

Gospođa Cresswell izjuri iz sobe i zalupi vratima. Lou se nasmiješi. Zanimalo ju je kako izgleda nećak.

Popila je kavu i opet se latila posla. Posao je bio tako zanimljiv da je vrijeme brzo prolazilo.

Kada je Nathaniel Greenshaw počeo pisati svoj dnevnik podlegnuo je čarima slobodnog izražavanja. Nastojeći obraditi dio koji se odnosio na osobne draži jedne barske djevojke u obližnjem gradu, Lou pomisli da će biti potrebno mnogo prepravljjanja.

Dok je mislila o tome, preplaši je krik iz vrta.

Skočila je i potrčala do otvorenog prozora. Gospođica Greenshaw vukla se od kamenjara prema kući. Ruke su joj bile prekrižene na prsima, a između njih stršala je kopljište s perima koje je Lou sa zaprepaštenjem prepoznala kao kopljište strelice.

Glava gospođice Greenshaw sa slamnatim šeširom pade prema prsima. Poče dozivati Lou slabim glasom: -... pogodio... pogodio me je... strijelom... potražite pomoć...

Lou pojuri prema vratima. Okrenu kvaku, ali vrata se nisu dala otvoriti. Trenutak ili dva uzalud se trudila, tada shvati da je zatvorena. Pojuri ponovo do prozora.

– Zaključana sam.

Gospođica Greenshaw, leđima okrenutim prema Lou, teturajući, dozivala je domaćicu ispod drugog prozora.

– Pozovite policiju... telefonirajte...

Zatim, posvrćući poput pijanca, nestade iz Louina vidika i uđe kroz vrata na terasi u dnevnu sobu. Trenutak kasnije Lou začu lom slomljenog porculana i težak pad a zatim nastade tišina.

Nastojala je dokučiti što se dogodilo. Gospođica Greenshaw je, onako slaba, vjerojatno udarila u mali stolić na kojem se nalazio porculanski servis za čaj.

Lou u očaju nahrupi na vrata, dozivajući i vičući. S vanjske strane prozora nije bilo nikakve biljke penjačice ili odvodne cijevi, tako da ovim putem nije mogla izaći.

Napokon se umorila od udaranja po vratima pa se vratila do prozora. Na drugom prozoru pojavi se glava domačice.

– Gospođo Oxley, dođite ovamo i pustite me van. Zaključana sam.

– I ja sam zaključana.

– Oh, zar to nije strašno? Telefonirala sam policiji. U ovoj sobi je priključak na glavnu telefonsku liniju, no ne mogu razumjeti, gospođo Oxley, kao smo zaključane. Uopće nisam čula da je okrenut ključ u bravi, a vi?

– Ne, ni ja nisam ništa čula. što da sad radimo? Možda bi nas Alfred mogao čuti. – Lou povika što je jače mogla – Alfred, Alfred.

– Vjerojatno je otišao na ručak. Koliko je sati? – Lou pogleda na svoj sat.

– Dvanaest i dvadeset pet.

– Ne bi trebao ići prije pola jedan, no iskrade se ranije kada god može.

– Mislite... mislite... Lou je htjela pitati – Mislite li da je mrtva? – no riječi joj zapeše u grlu. Nije se moglo učiniti ništa drugo nego čekati.

Sjela je na prozorsku dasku. Činilo se da je prošla čitava vječnost prije nego se iza ugla kuće pojavio lik hladnokrvna policajca sa šljemom.

Nagnula se kroz prozor i on pogleda prema njoj zaklonivši rukom oči. Kad je progovorio u glasu mu se osjećao prijekor.

– Što se ovdje događa? upita s negodovanjem.

Sa svojih prozora Lou i gospođa Cresswell uzbuđenim glasom saslušaju na njega čitavu bujicu obavještenja.

Policajac izvadi notes i olovku. – Vi ste, gospođe, potrčale gore i same se zaključale? Molim da mi kažete svoja imena.

– Nismo. Netko drugi nas je zaključao. Dođite i pustite nas van.

Policajac odgovori prijekorno – Sve u svoje vrijeme, i nestade kroz vrata ispod njih.

I opet se činilo da je vrijeme stalo. Lou je čula zvuk automobila što se zaustavio i nakon jednog sata kako joj se učinilo, dok je stvarno prošlo samo tri minute, bila je puštena najprije gospođa Cresswell a

zatim i ona. Oslobodio ih je policijski narednik koji je bio žustriji od prvog policajca.

– Gospođica Greenshaw? – Louin glas se slomio. – Što... što se dogodilo?

Narednik pročisti grlo.

– Žao mi je što vam moram reći, gospođo, ono što sam već rekao gospođi Cresswell. Gospođica Greenshaw je mrtva.

– Umorena – kaza gospođa Cresswell. – To je ubojstvo.

– Mogao bi biti i nesretan slučaj – kaza narednik sumnjičavo – možda su neki seoski derani gađali lukom i strijelama.

Ponovo se čuo zvuk automobila.

– To će vjerojatno biti liječnik – kaza narednik i krenu niz stube.

No nije bio liječnik. Kada su Lou i gospođa Cresswell sišle, jedan je mladić oklijevajući ušao kroz vrata i zastao gledajući zbunjeno oko sebe.

Zatim je ugodnim glasom koji se Lou učinio nekako poznatim – možda je po obiteljskoj liniji bio sličan glasu gospođice Greenshaw – upitao: – Oprostite, živi li ovdje gospođica Greenshaw?

– Molim vas, kako se zovete? – upita narednik približivši mu se.

– Fletcher – odgovori mladić. – Nat Fletcher. Ja sam nećak gospođice Greenshaw.

– Zaista, gospodine... žao mi je... siguran sam...

– Zar se nešto dogodilo? – upita Nat Fletcher.

– Dogodila se – nesreća – vaša je teta pogođena strijelom koja joj je probila vratnu venu. – Vaša je teta ubijena, to se dogodilo. Vaša je teta ubijena – progovori gospođa Cresswell histerično, bez svoje uobičajene finoće.

III

Inspektor Welch primaknu stolac malo bliže stolu i promotri redom sve četiri osobe što su se nalazile u sobi. Bila je večer istoga dana. Posjetio je kuću Westovih kako bi još jednom ispitao Lou Oxley u vezi s njezinom izjavom.

– Jeste li sigurni da je izgovorila baš te riječi? Pogodio... pogodio me je... strijelom... potražite pomoć?

Lou kimnu glavom.

– Koliko je tada bilo sati?

– Pogledala sam na sat minutu ili dvije kasnije – tada je bilo dvanaest i dvadeset pet.

– Je li vam sat točan?

– Pogledala sam i na zidni sat.

Inspektor se okrenu prema Raymondu Westu.

– Izgleda, gospodine, da ste po prilici prije tjedan dana vi i gospodin Horace Bindler potpisali kao svjedoci oporuku gospođice Greenshaw?

Raymond ukratko ispriča što se dogodilo onog poslijepodneva kad su on i Horace Bindler posjetili Greenshawovu ludost.

– To vaše svjedočanstvo moglo bi biti važno – primijeti Welch.

– Gospođica Greenshaw vam je određeno rekla, zar ne, da je njezina oporuka napravljena u korist gospođe Cresswell, domaćice, te da ne plaća ništa gospođi Cresswell s obzirom na koristi koje gospođa Cresswell može očekivati nakon njezine smrti?

– Da, to mi je rekla.

– Biste li rekli da je gospođa Cresswell bila potpuno svijesna tih činjenica?

– Nesumnjivo je bila. Gospođica je u mojoj prisutnosti primijetila da korisnici ne mogu biti svjedoci oporuke i gospođa Cresswell je to jasno razumjela. Staviše, sama gospođica Greenshaw rekla mi je da se je tako dogovorila s gospođom Cresswell.

– Tako je gospođa Cresswell imala razloga vjerovati da je ona zainteresirana strana. U njezinu slučaju motiv je dovoljno jasan i usuđujem se reći da bi ona bila naš glavni osumnjičeni, kad ne bi bilo činjenice da je bila stvarno zaključana u svojoj sobi kao i

gospođa Oxley, te činjenice da je gospođica Greenshaw sigurno rekla kako ju je pogodio muškarac – Je li zaista bila zatvorena u svojoj sobi?

– Oh, da. Narednik Cayley pustio ju je van.

To je velika starinska brava s velikim starinskim ključem. Ključ je bio u bravi i nije bilo nikakve mogućnosti da se ključ okrene s nutarnje strane ili da se izvede neki sličan trik. Ne, možete uzeti za sigurno da je gospođa Cresswell bila zaključana u onoj sobi i da nije mogla izaći van. A osim toga, u toj sobi nije bilo nikakvih lukova ili strijela, a i inače gospođica Greenshaw nije mogla biti pogođena s tog prozora – kut pod kojim je bila pogođena isključuje mogućnost da je strijela doletjela s tog prozora. Ne, gospođa Cresswell je izvan svake sumnje.

Zastao je i zatim nastavio: – Sto mislite, je li moguće da je gospođica Greenshaw izvršila prijevaru s oporukom?

Gospođica Marple pogleda oštro iz svojeg kuta.

– Znači da oporuka uopće nije bila napisana u korist gospođe Cresswell? – upita.

Inspektor Welch je pogleda prilično iznenađeno.

– To je, gospođo, vrlo pametan zaključak reče. – Ne, gospođa Cresswell nije navedena kao korisnik oporuke.

– Upravo kako bi gospodin Naysmith učinio – reče gospođica Marple kimajući glavom. Gospođica Greenshaw rekla je gospođi Cresswell da će joj sve ostaviti i tako joj više nije trebala davati plaće; a zatim ostavlja svoj novac nekom drugom. Bila je nesumnjivo vrlo zadovoljna sama sobom. Nikakvo čudo što je samozadovoljno hihotala kada je stavljala oporuku u knjigu "Tajna gospođe Audley".

– Srećom, gospođa Oxley nam je mogla reći nešto o oporuci i kamo je stavljena – napomene inspektor. – Inače bismo je možda morali dugo tražiti.

– Viktorijanski smisao za humor – promrmlja Raymond West.

– Znači da je, na kraju, ostavila novac svojem nećaku – kaza Lou.

Inspektor zatrese glavom.

– Nije – reče – nije ga ostavila Natu Fletcheru. Radi se o priči iz ovoga kraja – naravno ja sam ovdje nov i to sam doznao iz druge ruke – no čini se da su nekada obje, gospođica Greenshaw i njezina sestra, bile zainteresirane za zgodnog mladog učitelja jahanja, a

sestra ga je uspjela dobiti. Ne, nije ostavila svoj novac nećaku. Zastao je tarući si bradu. – Ostavila ga je Alfredu – objasni.

– Alfredu, vrtlaru? – upita iznenađeno Joan.

– Da, gospođo West. Alfredu Pollocku.

– Ali zašto? – povika Lou.

Gospođica Marple zakašlja i promrmlja: – Rekla bih, iako možda griješim, da bi se ovdje moglo raditi – o onome što bismo mogli nazvati obiteljskim razlozima.

– Nekako biste ih tako mogli nazvati – složio se inspektor. Čini se da je u selu dobro poznato da je Thomas Pollock, Alfredov djed, bio jedan od vanbračnih sinova starog Greenshawa.

– Naravno – povika Lou. – Sličnost! Zapazila sam to jutros.

Sjetila se kako je, prošavši kraj Alfreda, ušla u kuću i pogledala stari Greenshawov portret.

– Usuđujem se reći – kaza gospođica Marple – da je ona mislila kako bi se Alfred Pollock mogao ponositi kućom, kako bi možda čak htio u njoj živjeti, dok je, naprotiv, njezin nećak posve sigurno ne bi ni na koji način htio koristiti i prodao bi je čim bi mu to bilo moguće. Nije li on glumac? U kojem komadu sada nastupa?

Stara će dama sigurno odlutati od biti, pomislio je inspektor Welch, ali je ipak uljudno odgovorio: – Vjerujem, gospođo, da daju komade Jamesa Barriea.

– Barrie – reče gospođica Marple zamišljeno.

– Što svaka žena zna – kaza inspektor Welch i pocrveni. – To je naziv komada – brzo objasni. – Ja sam ne idem prečesto u kazalište doda – ali moja žena ide i vidjela je komad prošli tjedan. Rekla je da je dobro napravljen.

– Barrie je napisao neke vrlo dražesne komade – reče gospođica Marple – iako moram reći, kada sam s jednim svojim prijateljem, generalom Easterlyjem, išla pogledati Barrieyu Malu Mary – stresla je tužno glavom – ni jedan od nas nije znao kamo da gleda.

Inspektor, koji nije znao ništa o komadu Mala Mary, pogleda je potpuno zbunjeno. Gospođica Marple objasni: – Inspektore, kada sam ja bila mlada djevojka, nitko nikada nije spominjao riječ želudac.

Inspektor je izgledao još više zbunjeno. Gospođica Marple počeo tiho nabrajati naslove komada.

– Divni Crichton. Vrlo duhovito. Mary Rose – dražestan komad. Sjećam se, plakala sam. Otmjena ulica, nije mi se osobito svidjela. Zatim Poljubac za Pepeljugu. Oh, naravno.

Inspektor Welch nije imao vremena za kazališne razgovore. Vratio se problemu o kojem su ranije govorili.

– Pitanje je – rekao je – je li Alfred Pollock znao da je stara gospođa napravila oporuku u njegovu korist? Je li mu ona to rekla? – Zatim doda – znate, u Borehamu Loyellu postoji streličarski klub, a Alfred Pollock je njegov član. Zaista, vrlo dobro gađa lukom i strijelom.

– Nije li onda vaš slučaj prilično jasan? upita Raymond West. – Tu se uklapa i činjenica da su dvije žene bile zaključane – on je mogao točno znati gdje se one nalaze u kući.

Inspektor ga pogleda.

– Ima alibi – reče žalosno.

– Uvijek mislim da je svaki alibi dobrano sumnjiv.

– Možda, gospodine – reče inspektor Welch.

– Vi govorite kao pisac.

– Ja ne pišem detektivske priče – kaza Raymond West, zgrozivši se pri samoj pomisli na to.

– Lako je reći da je svaki alibi sumnjiv nastavi inspektor Welch – no na nesreću, mi moramo raditi na temelju činjenica – uzdahnu.

– Imamo tri osobe na koje zaista možemo sumnjati – nastavio je – tri osobe koje su se zadesile vrlo blizu mjesta događaja. No nezgoda je u tome što, čini se, ni jedna od njih nije to mogla učiniti. O domaćici sam već govorio – nećak, Nat Fletcher, u trenutku kada je gospođica Greenshaw bila pogođena, nalazio se nekoliko milja dalje i u nekoj je garaži uzimao benzin i pitao za put – a što se tiče Alfreda Pollocka, šestero ljudi zaklet će se da je ušao u "Dog and Duck" u dvadeset minuta iza dvanaest i da je ondje ostao jedan sat jedući svoj uobičajeni kruh i sir i pijući pivo.

– Iskonstruirao je alibi – reče Raymond West pun nade.

– Možda – kaza inspektor Welch – ali ako je tako, on je u tome uspio.

Nastala je duga tišina. Zatim Raymond okrenu glavu prema mjestu gdje je, uspravna i zamišljena, sjedila gospođica Marple.

– Na tebi je red, teta Jane – reče – Inspektor je zbunjen, narednik je zbunjen, ja sam zbunjen, Joan je zbunjena, Lou je zbunjena. Ali tebi je to, teta Jane, kristalno jasno. Jesam li u pravu?

– Ne bih to rekla, dragi – odgovori gospođica Marple – nije mi kristalno jasno, a ubojstvo, dragi Raymonde, nije igrarija. Ne mislim da je jadna gospođica Greenshaw htjela umrijeti, a to je bilo i posebno okrutno umorstvo. Vrlo dobro planirano i posve hladnokrvno izvršeno.

Nije to stvar s kojom bi se moglo šaliti!

– Žao mi je – reče Raymond zbunjeno. Zaista nisam tako bezosjećajan kako je to ispalo. Govorimo o tome na lak način kako bismo ovaj – pobjegli od grozote.

– Vjerujem da je to moderno nastojanje reče gospođica Marple. – Svi ti ratovi i zbijanje šala s pogrebima. Da, možda nisam dobro promislila kada sam rekla da si bezosjećajan.

– Bilo bi drugačije – kaza Joan – da smo je bolje poznavali.

– Da, to je zaista istina – reče gospođica Marple. – Ti je, draga Joan, uopće nisi poznavala. Ja je uopće nisam poznavala. Raymond je stekao dojam o njoj na temelju jednog poslijepodnevnog razgovora. Lou ju je poznavala dva dana.

– Hajde sada, teta Jane – kaza Raymond reci nam što misliš. Inspektore, vas to neće smetati?

– Nipošto – odgovori inspektor uljudno.

– Dobro, dragi moj, čini se da imamo troje ljudi koji su imali, ili bi se moglo pomisliti da su imali, motiv da ubiju staru gospođu. A imamo i tri posve jednostavna razloga zašto nitko od njih nije to mogao učiniti. Domaćica to nije mogla učiniti zato jer je bila zaključana u svojoj sobi i zato jer je gospođica Greenshaw rekla da ju je pogodio muškarac. Vrtlar to nije mogao učiniti jer je bio u krčmi "Dog and Duck" u vrijeme kada je počinjen zločin, nećak to nije mogao učiniti jer je u vrijeme ubojstva bio nekoliko milja dalje u svojem automobilu.

– To ste, gospođo, vrlo jasno izložili – primijeti inspektor.

– A pošto izgleda vrlo nevjerovatno da je netko drugi to mogao učiniti, na čemu smo onda?

– To i jest ono što bi inspektor htio znati reče Raymond West.

– Tako se često gleda na stvari na krivi način – reče gospođica Marple kao da se ispričava. Ako već ne možemo promijeniti kretanje

ili položaj to troje ljudi, možda bismo mogli promijeniti vrijeme ubojstva?

– Mislite li da su i moj sat i zidni sat bili netočni? – upita Lou.

– Ne, draga – odgovori gospođica Marple uopće nisam mislila na to. Mislim da se ubojstvo nije dogodilo onda kada ste mislili da se dogodilo.

– Ali ja sam to vidjela – povika Lou.

– Gledaj, draga moja, pitam se nije li bilo predviđeno da ti baš to vidiš. Pitam se nije li to bio pravi razlog zbog kojega si angažirana za taj posao.

– Na što to mislite, teta Jane?

– Znaš, draga, to izgleda čudno. Gospođica Greenshaw nije voljela trošiti novac, i sada je najednom angažirala tebe i posve spremno se složila s plaćom koju si tražila. Izgleda mi da si trebala biti možda baš ondje, u onoj biblioteci na prvom katu i gledati kroz prozor, da možeš postati krunski svjedok – netko izvana u poštenje koga se ne može posumnjati – kako bi se odredilo točno vrijeme i mjesto ubojstva.

– Ne mislite valjda – reče Lou ne mogavši to povjerovati – da je gospođica Greenshaw imala namjeru da bude ubijena.

– Ono što ja mislim, draga – reče gospođica Marple – jest to da ti zapravo i nisi upoznala pravu gospođicu Greenshaw. Zaista nema nikakva pravog razloga, zar ne, zašto bi gospođica Greenshaw, koju si ti vidjela kako se približava kući, trebala biti ista ona gospođica Greenshaw koju je vidio Raymond nekoliko dana ranije? Oh, da, znam – nastavila je da bi preduhitrila Louin odgovor, – nosila je čudnu staromodnu šarenu haljinu i čudan slamnati šešir i imala je nepočešljanu kosu. Točno odgovara opisu koji nam je Raymond dao prošlog vikenda. No, znaš, one su dvije žene bile gotovo istih godina i iste visine i oblika. Mislim na domaćicu i gospođicu Greenshaw.

– Ali domaćica je debela! – povika Lou. Ima goleme grudi.

Gospođica Marple zakašlja.

– Ali, draga moja, sigurno, u današnje vrijeme, ja sam ih vidjela na vrlo nezgodan način izložene u trgovinama. Svatko može vrlo lako imati grudi bilo koje veličine i oblika.

– Što to pokušavaš reći? – upita Raymond.

– Dragi moj, samo mislim da je za vrijeme dva ili tri dana koliko je Lou ondje radila, jedna žena igrala dvije uloge. Lou, ti si sama rekla da si rijetko viđala domaćicu, osim u jednom trenutku prije podne kada ti je donijela poslužavnik s kavom, često je moguće vidjeti one vješte glumce na pozornici kako nastupaju u različitim ulogama, a između svake imaju samo minutu ili dvije vremena, pa vjerujem da se promjena može posve lako izvesti. Ona frizura markize mogla bi biti perika koja se lako stavlja i skida.

– Teta Jane! Mislite li da je gospođica Greenshaw bila mrtva i prije nego sam započela ondje raditi?

– Mrtva ne. Rekla bih prije drogirana. To je vrlo lak posao za beskrupuloznu ženu kakva je domaćica. Zatim se dogovorila o poslu s tobom i rekla ti da telefoniraš njezinu nećaku i da ga pozoveš na ručak u određeno vrijeme. Jedina osoba koja bi mogla znati da ova gospođica Greenshaw nije prava gospođica Greenshaw, bio je Alfred.

A ti se sjećaš da je prva dva dana kako si počela raditi ondje padala kiša, pa je gospođica Greenshaw boravila u kući. Alfred nikada nije ulazio u kuću jer se nije slagao s domaćicom. A posljednjeg jutra Alfred je radio na prilaznom putu, dok je gospođica Greenshaw bila kod kamenjara htjela bih pogledati taj kamenjar.

– Mislite li da je gospođa Cresswell ubila gospođicu Greenshaw? – Mislim da je ta žena nakon što ti je donijela kavu, zaključala tvoja vrata kada je izlazila, odnijela onesviještenu gospođicu Greenshaw dolje u dnevnu sobu, zatim se preobukla u njezinu odjeću i izašla raditi u kamenjar, gdje si je ti kroz prozor mogla vidjeti.

U određenom trenutku vrisnula je i krenula teturajući prema kući, držeći strijelu koja kao da joj je probila grlo. Dozivala je pomoć i naročito je pripazila da kaže "on me je pogodio", da bi se tako skinula sumnja s domaćice. Isto tako dozivala je domaćicu kroz prozor kao da ju je vidjela ondje. Zatim je, ušavši u dnevnu sobu, prevrnula stolić s porculanom i brzo otrčala uza stube, stavila svoju periku markize.

Inspektor je pročistio grlo.

– Veoma interesantno. Naravno, istražićemo.

IV

Gospođica Marple i Raymond West stajali su pokraj kamenjara i gledali vrtlarsku košaru punu umiruće vegetacije.

– Gospođica Marple je mrmljala: – Alvssum, saxifrage, cvtibus, zvončići... Da, to je cijeli dokaz koji mi je trebao. Tko god da je ovdje plijevio jučer u jutro, sigurno nije vrtlar ona je čupala i korisno bilje isto tako kao korov.

Tako sada znam da sam u pravu. Hvala ti, dragi Raymonde, da si me doveo ovamo. Htjela sam zbog same sebe vidjeti ovo mjesto.

Ona i Raymond pogledaše nečuvenu gomilu Greenshawove ludosti. Netko zakašlje i oni se okrenuše. Zgodan mlad čovjek također je promatrao kuću.

– Neobično veliko mjesto – reče -. Preveliko za današnje vrijeme – tako barem kažu.

Mene to ne smeta. Kada bih dobio na sportskoj prognozi i tako zaradio mnogo novca, htio bih sagraditi kuću poput ove.

Nasmiješio im se stidljivo.

– Znate, sada mogu reći – da je ovu kuću sagradio moj pradjed – reče Alfred Pollock. A lijepa je to kuća, premda je svi zovu Greenshawova ludost.